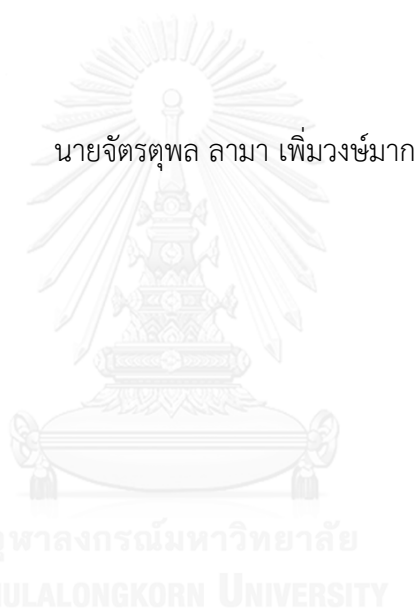

บทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรคประชาธิปัตย์ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองและการจัดการปกครอง ภาควิชาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLE OF THE STRATEGIC COMMITTEE AND PARTY BRANCHES OF THE DEMOCRAT P
ARTY IN THE NORTHEAST

Mr. Jattupon Lama Pemwongmak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Politics and Governance

Department of Government

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขา
	พรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โดย	นายจักรตุพล ลามา เพิ่มวงษ์มาก
สาขาวิชา	การเมืองและการจัดการปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ตรีคุณ มิชัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ พานแก้ว)

จักรตุพล ลามา เพิ่มวงษ์มาก : บทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรค
ประชาธิปไตยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE ROLE OF THE STRATEGIC COMMITTEE AND
PARTY BRANCHES OF THE DEMOCRAT PARTY IN THE NORTHEAST) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
หลัก: รศ. ดร.สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, 146 หน้า.

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการศึกษาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของพรรคประชาธิปไตย โดยศึกษาบทบาทของ
คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนนของพรรคประชาธิปไตยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด
อุบลราชธานีกับจังหวัดขอนแก่น

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร การทำวิจัยภาคสนามด้วยวิธีสัมภาษณ์และการ
จัดทำกรสนทนากลุ่ม ผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นถูกจัดตั้งภายหลังความพ่ายแพ้
ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา โดยมีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงเสถียร การดำเนิน
กิจกรรมทางการเมืองและภาคประชาสังคม การประสานความร่วมมือ และการระดมความคิดเห็นจากตัวแทน ซึ่ง
บทบาทดังกล่าวยังไม่ส่งผลต่อคะแนนเลือกตั้งที่ผ่านมา แต่จะเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การลงนามเลือกตั้งครั้ง
ต่อไป ในส่วนของสาขาพรรคซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนรูปแบบเดิมยังคงเน้นการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การรักษา
ฐานคะแนนเสียง และการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในขณะที่หน้าที่หลักเพื่อช่วยชนะในการเลือกตั้งคือ การสร้างความ
ผูกพันระหว่างพรรคและผู้แทนนั้นมีความสัมพันธ์ในมิติการเลือกสรรเครือข่ายเพื่อระดมความสนับสนุน การเปิดเวที
สาธารณะ การแลกเปลี่ยนนโยบายและเชิงทรัพยากร ทั้งนี้จังหวัดขอนแก่นไม่มีกลุ่มการเมืองที่มั่นคงและไม่ได้รับ
เลือกตั้งต่อเนื่อง จึงไม่สามารถสร้างความผูกพันกับผู้แทนในพื้นที่ได้ แต่อีกด้านหนึ่งนั้น ความสำเร็จในจังหวัด
อุบลราชธานี มาจากปัจจัยจากตัวบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตระกูลการเมืองที่ได้รับการยอมรับนับถือ ได้รับการเลือกตั้งอย่าง
ต่อเนื่อง โดยใช้ความผูกพันเชิงอุปถัมภ์

อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 และ 2550 ส่งผลให้พรรคประชาธิปไตยไม่
สามารถปรับตัวเชิงนโยบายได้ ยังให้ความสำคัญกับนโยบายแบบดั้งเดิม ในขณะที่พรรคการเมืองคู่แข่งนั้นจะเน้น
นโยบายประชานิยมเห็นผลเร็วชัดเจน ส่งผลให้พรรคประชาธิปไตยอาศัยปัจจัยตัวบุคคลมุ่งเน้นรักษาฐานคะแนนเสียง
ในพื้นที่ให้มั่นคง ประกอบกับความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2554 ถูกใช้เป็นเครื่องมือสร้างฐาน
คะแนนเสียงของพรรคการเมืองคู่แข่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อพรรคประชาธิปไตยทั้งในด้านการลงพื้นที่และการขยายฐาน
เสียงเพิ่มโดยเฉพาะฤดูกาลเลือกตั้ง

ภาควิชา การปกครอง

ลายมือชื่อนิติ
.....

สาขาวิชา การเมืองและการจัดการปกครอง

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก
.....

ปีการศึกษา 2558

5680922724 : MAJOR POLITICS AND GOVERNANCE

KEYWORDS: THE DEMOCRAT PARTY, THE NORTHEAST, STRATEGIC COMMITTEE, PARTY BRANCHES, UBON RATCHATHANI, KHONKAEN

JATTUPON LAMA PEMWONGMAK: THE ROLE OF THE STRATEGIC COMMITTEE AND PARTY BRANCHES OF THE DEMOCRAT PARTY IN THE NORTHEAST. ADVISOR: ASSOC. PROF. SIRIPAN NOGSUAN SAWASDEE, Ph.D., 146 pp.

This research is a study of the role of the Strategic Committee and its role in forming party branches, candidates selection recruiting vote canvassers The study compares two provinces, namely UbonRatchathani and KhonKaen.

This study is a qualitative nature using documentary research as well as field research by conducting interview and focus group discussions. The findings reveal that the Strategic Steering Committee was founded after the continued defeat of the Democrat Party in the general elections in the past 15 years. The Strategic Steering Committee are with the roles to expand the political base, to operate political and civil activities, to cooperate with and to seek for opinions from the party's House of Representatives in the areas. . These aforementioned roles have not yet affect the latest election results, because the operation is the preparation for the next election. Party branches, the function that have been used to promote the party in the past, still focusing on generating political activities, keeping the old election base and selecting the candidates. However the major functions to win the election, such as maintaining good relationship between the party and the winning candidate who are the party's House of Representatives and culling the networks to mobilize party's new supports, creating public forum and exchanging policies initiation are limited. Therefore, In KhonKaen, where there is no stable political group, the party has never succeeded in the election for a long time. As a consequence, the party cannot develop the relationship with the local Representatives in the House. Conversely, the success of the party in UbonRatchathani is resulted from the Representatives' personal factor which is being political family group that has been continually respected and elected by the patronage relationship.

The remodeling of the electoral system in 1997 and 2007, nonetheless, results in the Democrat Party's inability to adjust the policies. The Democrat Party still maintains the traditional policy format; while other parties focus more on populist policies that are faster achieved. The inability of the Democrat Party to adjust its policy stands has made it more dependable on the representatives' personal factors to keep the party's popularity.

Department: Government Student's Signature

Field of Study: Politics and Governance Advisor's Signature

Academic Year: 2015

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นบททดสอบที่ทรงคุณค่าแก่การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาและเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงองค์ความรู้ ศักยภาพ และความสนใจของนิสิตที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการและสังคม งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จได้โดยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลและหน่วยงานหลายภาคส่วน โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาหลักคือ รศ.ดร.สิริพรรณ นกสวนสวัสดิ์ ผู้จุดประกายทางความคิดให้นิสิตสร้างสรรค์ผลงานนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสถาบันพรรคการเมือง ผีกทักษะให้นิสิตได้เรียนรู้ถึงการเริ่มต้นเป็นนักวิจัยที่ดีและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และขอขอบคุณ รศ.ตระกูล มีชัย และ ผศ.ดร.อรรถสิทธิ์ พานแก้ว กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้แนวทางปรับปรุงงานชิ้นนี้ให้สมบูรณ์และเกิดองค์ความรู้ใหม่

บุคคลที่มีส่วนสำคัญให้งานชิ้นนี้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ผศ.เวียงรัฐ เนติโพธิ์ ที่ให้คำปรึกษาและคู่มืออันทรงคุณค่าแก่การเขียนวิจัยที่เข้าใจง่าย ผศ.ศุทธิกานต์ มีจัน ผู้ให้แรงบันดาลใจและคำแนะนำตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาหลักสูตรนี้ตลอดจนการตรวจแก้ไขงานอย่างต่อเนื่อง อ.ร.ต.อ. วิศิษฐ์ เจนนานนท์ ที่ปรึกษาด้านการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พล.ต.ต.ธงชัย ขำสุวรรณ ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ที่ให้คำแนะนำการเขียนวิจัย คุณพิบูล ปั้นประสงค์ ที่ปรึกษาด้านการวางแผนวิจัยอย่างเป็นระบบ คุณธนิดา ขำสุวรรณที่ปรึกษาทั่วไป คุณรังสิมา ทองพันชั่ง ที่ปรึกษาด้านการทำวิจัย อาจารย์สมชัย แสนภูมิ ที่ปรึกษาด้านระบบ E - thesis และ Endnote คุณศุภสิทธิ์ ลี้มตระกูล คุณสุกฤษฎ์ ดวนสูง จ.ส.ต.สุรัชย์ สุภนิมิตมนตรี ผู้ประสานงานด้านการลงพื้นที่เก็บข้อมูล คุณเจมี เสนะวัต เอี้ยงสำอังก์ ที่ปรึกษาด้านภาษา และคุณธานนท์ กริชวิมลชัย ผู้ช่วยวิจัยด้านเทคนิคและประมวลผล

หน่วยงานที่สนับสนุนข้อมูลเชิงวิชาการและข้อมูลเชิงพื้นที่ ได้แก่ หอสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เป็นแหล่งอ้างอิงข้อมูลทางรัฐศาสตร์ที่ทรงคุณค่า โดยเฉพาะองค์ความรู้ใหม่ๆที่เป็นประโยชน์แก่การค้นคว้าและวิจัย สำนักงานหลักสูตรการเมืองและการจัดการปกครอง ที่เปรียบเสมือนพี่เลี้ยงที่คอยให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ให้ข้อมูลผลคะแนนเลือกตั้ง และพรรคประชาธิปัตย์ ที่ให้ข้อมูลและให้สัมภาษณ์อย่างดียิ่ง

สุดท้ายขอกราบขอพระคุณคุณสายทิพย์ ลามา คุณเอกชัย ลามา คุณวิเชษฐ์ เพิ่มวงษ์ มาก คุณวันวิสา ลามา และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนทุนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลมาโดยตลอด ความสำเร็จในครั้งนี้ขอมอบเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. คำถามวิจัย.....	6
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
5. สมมุติฐานการวิจัย.....	7
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
7. ระเบียบวิธีวิจัย.....	8
7.1 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
7.2 วิธีวิจัย	9
8. การนำเสนอรายงานผลการวิจัย.....	11
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. แนวคิดพรรคการเมือง.....	12
2. แนวคิดเกี่ยวกับสาขาพรรค.....	23
3. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์.....	26
4. แนวคิดการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารพรรคกับเครือข่ายในพื้นที่	35

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
บทที่ 3 โครงสร้างการปกครองของพรรคประชาธิปัตย์	42
และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	42
1. โครงสร้างการปกครองของพรรคประชาธิปัตย์.....	43
2. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	52
3. พลวัตการเปลี่ยนแปลงการเมืองการเลือกตั้งและการแข่งขันทางการเมือง.....	81
4. บริบทความขัดแย้งทางการเมืองกับการหาเสียงเลือกตั้ง	83
บทที่ 4 บทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรค.....	86
1. คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	88
2. สาขาพรรค.....	107
3. ความสัมพันธ์ของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรค.....	114
4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว	118
บทที่ 5 สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย.....	122
1. บทบาทการสร้างฐานคะแนนเสียง.....	123
2. บทบาทการเลือกสรรเครือข่ายเพื่อระดมความสนับสนุน	125
3. บทบาทการรักษาฐานคะแนนเสียง.....	127
4. บทบาทการระดมความคิดเห็นจากประชาชน.....	129
5. บทบาทการทำงานประสานความร่วมมือ.....	130
6. พิสูจน์สมมุติฐาน.....	131
7. ข้อค้นพบ.....	133
8. บทสรุป	134
รายการอ้างอิง	139
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	146

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ .2544	54
ตารางที่ 2 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ .2548	56
ตารางที่ 3 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ .2550	60
ตารางที่ 4 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียง เหนือ ปี พ.ศ .2554	62
ตารางที่ 5 แสดงผลการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ.ศ .2544....	66
ตารางที่ 6 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ .2544 แบ่งตามภูมิภาค.....	67
ตารางที่ 7 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ .2544 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งตามจังหวัด.....	67
ตารางที่ 8 แสดงผลการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ.ศ .2548....	69
ตารางที่ 9 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ .2548 แบ่งตามภูมิภาค.....	70
ตารางที่ 10 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ .2548 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งตามจังหวัด.....	71
ตารางที่ 11 แสดงผลการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนปี พ.ศ. 2550 แบ่ง ตามพรรคการเมือง	73
ตารางที่ 12 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนปี พ.ศ .2550 ของพรรค ประชาธิปัตย์ แบ่งตามกลุ่มจังหวัด.....	75
ตารางที่ 13 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนของพรรค ประชาธิปัตย์ พ.ศ .2550 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งตามจังหวัด	75

ตารางที่ 14 แสดงผลการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ.ศ .2554 . 77	
ตารางที่ 15 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ .2554 แบ่งตามภูมิภาค..... 78	
ตารางที่ 16 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ .2554 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งตามจังหวัด 79	
ตารางที่ 17 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในจังหวัดอุบลราชธานี..... 118	
ตารางที่ 18 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวในจังหวัดขอนแก่น 120	
ตารางที่ 19 แสดงบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรค 135	

สารบัญภาพ

รูปภาพ 1 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2554 ใน จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดอุบลราชธานี.....	4
รูปภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
รูปภาพ 3 แสดงการจัดโครงสร้างภายในและการดูแลพื้นที่ของพรรคประชาธิปัตย์.....	86
รูปภาพ 4 แสดงการปรับโครงสร้างเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	87
รูปภาพ 5 แสดงกลยุทธ์เชิงรุกของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์.....	91

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พรรคการเมืองเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในระบอบเสรีประชาธิปไตยนั้น พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองเพียงสถาบันเดียวที่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้อย่างมีความธรรม”¹ ดังนั้นพรรคการเมืองจึงเป็นองค์กรที่ส่งเสริมและพัฒนากการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นกลไกหรือเป็นช่องทางในการเสนอข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบาย ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยก็ทำหน้าที่ในการเลือกตั้ง คัดสรรผู้แทนเพื่อให้เข้าไปทำหน้าที่ในระบบการเมือง ซึ่งการเลือกตั้งนั้นถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อกระบวนการทางการเมืองสมัยใหม่และเป็นวิธีการในการเลือกสรรผู้ปกครอง² ทั้งนี้พรรคการเมืองจำเป็นที่จะต้องมีการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการสร้างฐานคะแนนเสียงเพื่อเรียกคะแนนเสียงจากประชาชน ซึ่งแต่ละพรรคการเมืองก็มีกลยุทธ์ในการหาเสียงที่แตกต่างกันอันเป็นผลมาจากการประเมินบริบทเชิงพื้นที่ที่แตกต่างกัน³ ดังนั้นพรรคการเมืองจะต้องมีทีมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียง โดยทำหน้าที่ในการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อให้สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองคู่แข่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งการรักษาฐานคะแนนนิยมของพรรคการเมืองด้วย

ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจศึกษาพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งถือว่าเป็นพรรคการเมืองที่มีความเก่าแก่มากที่สุดในการบรรดาพรรคการเมืองไทยและมีประวัติความเป็นมาที่เคียงคู่กับการเมืองไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2489 จนถึงปัจจุบัน เคยได้รับเลือกตั้งให้ทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินทั้งในฐานะรัฐบาลและฝ่ายค้าน ปัจจัยเรื่องความยืดหยุ่นของการดำรงอยู่ของพรรคประชาธิปัตย์จึงส่งผลให้มีความได้เปรียบพรรคการเมืองอื่นๆ โดยเฉพาะการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่มีต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากพรรคการเมืองอื่นที่ต้องยุบตัวหรือรวมกับพรรคการเมืองอื่น ความมีเสถียรภาพของพรรค

¹ สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, การเมืองการปกครองเปรียบเทียบ(กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553).

² สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย(กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527).

³ บุญอรียีหมะ, "นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ : การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย" (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

พรรคประชาธิปัตย์จึงนำมาสู่ความสำเร็จในการเลือกตั้งหลายสมัย แต่ในขณะเดียวกันในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา พรรคประชาธิปัตย์กลับประสบความล้มเหลวและพ่ายแพ้การเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง

ฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในระยะแรกนั้นถือได้ว่าเป็นพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชนโดยทั่วไปทุกภูมิภาค และยังคงค่อนข้างเป็นที่นิยมของประชาชนทั้งประเทศในการเลือกตั้งหลายสมัย แต่ภายหลังการปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2540 พรรคประชาธิปัตย์กลับมีฐานเสียงสำคัญอยู่เฉพาะภาคใต้ จนในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าภาคใต้เป็นฐานเสียงหลักของพรรค⁴ ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์นั้นไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพ แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ อันประกอบด้วย อิทธิพลของครอบครัวและสังคมคนใต้ที่พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง ด้วยมุมมองของความผูกพันที่สำคัญคือ ความซื่อสัตย์ โกงกินน้อย ความเก่าแก่มั่นคงของพรรค นโยบายของพรรค ผลงานและระบบการทำงานที่เป็นประชาธิปัตย์ของพรรค⁵ ในทางตรงกันข้ามพรรคประชาธิปัตย์กลับไม่ประสบความสำเร็จในเขตเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสร้างฐานทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่ค่อยมีความมั่นคง โดยมีสาเหตุมาจากพรรคส่วนกลางไม่ให้การสนับสนุน ไม่ค่อยลงมาช่วยหาเสียง การบริการชุมชนของสาขาพรรคไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง การสนับสนุนด้านการเงินให้ผู้สมัครยังน้อยถ้าเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองคู่แข่ง⁶ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ของพรรคประชาธิปัตย์ พบว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้มีความเข้มแข็งที่จะนำมาสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยเฉพาะประเด็นการสร้างฐานเสียงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างพรรคส่วนกลางและสาขาพรรคนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 นั้นก็ไม่ได้มีความเข้มแข็ง การจัดตั้งสาขาพรรคนั้นถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและภายในกลุ่มต่างๆมากกว่าที่จะให้พรรคมีความเข้มแข็ง แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะมีสาขาพรรคจำนวนมาก แต่ก็ไม่ได้ทำหน้าที่ในการสร้างฐานเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะส่งเสริมให้เกิดความแข็งแกร่งขององค์กร⁷ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์นั้นยัง

⁴ ภูเมฆ สัตยพิพัฒน์, "พรรคประชาธิปัตย์กับการสร้างฐานความนิยมในภาคใต้" (สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550).

⁵ จิราภรณ์ คำจันทร์, "ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช" (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

⁶ สมศักดิ์ ต่อเสนา, "การสร้างฐานทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคอีสาน : ศึกษากรณีจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2489 - 2544" (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548).

⁷ Sirivunnabood Punchada, "Party Transformation and the Survival of the Democrat Party of Thailand," in The 10th International Conference On Thai Studies(Thammasat University2008).

เน้นที่สาขาพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสำคัญ ภายหลังจากพ่ายแพ้เลือกตั้งอย่างต่อเนื่องในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา พรรคประชาธิปัตย์จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือได้มีการปฏิรูปโครงสร้างพรรคใหม่ ปรับเปลี่ยนทีมบริหารพรรค ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสร้างฐานคะแนนเสียงในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งอย่างเช่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงได้มีการจัดตั้งทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นมาซึ่งมีการจัดองค์กรลักษณะพิเศษและมีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ที่ไม่ได้มีการจัดตั้งตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาค ทั้งนี้ยังเป็นการผสมผสานการขับเคลื่อนการสร้างฐานคะแนนเสียงในรูปแบบเดิมซึ่งได้แก่ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้า

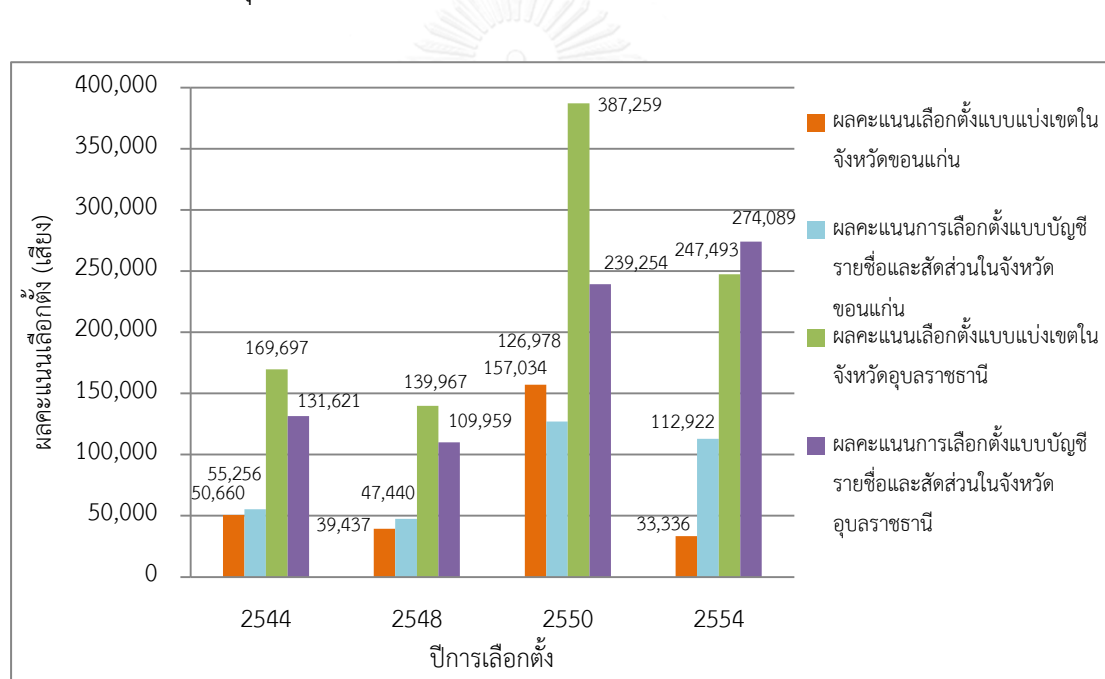
วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาโครงสร้างและบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาพรรค และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างเขตเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่นกับจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงการเลือกตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2554 จากการศึกษาสภาพการเลือกตั้งของประชาธิปัตย์ในเขตจังหวัดขอนแก่น พบว่า พรรคประชาธิปัตย์เคยได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปี พ .ศ.2519 และปี พ .ศ.2529⁸ แต่ภายหลังจากการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2529 นั้น พรรคประชาธิปัตย์กลับไม่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งอีกเลย แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันกับพรรคการเมืองต่างๆทุกเขตเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามยังมีเขตเลือกตั้งที่น่าสนใจก็คือ เขตพื้นที่การเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดขอนแก่น หากพิจารณาจากผลคะแนนเลือกตั้งจากทุกเขตเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เขตการเลือกตั้งที่ 1 เป็นเขตการเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนนิยมมากที่สุด ประกอบกับเขตการเลือกตั้งที่ 1 นั้นเป็นเขตชุมชนเมืองที่ถือว่าเป็นฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์มาอย่างยาวนาน และก็เคยได้รับเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2519 และปี พ .ศ.2529 โดยพฤติกรรมของผู้ลงคะแนนเสียงที่อยู่ในเขตเมืองนั้นมักมีความนิยมพรรคประชาธิปัตย์มากกว่าผู้ที่ลงคะแนนเสียงในเขตชนบทหรือคนระดับล่าง กล่าวคือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงต่างมีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคประชาธิปัตย์ยิ่งกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่ำ⁹ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรม การเลือกตั้งของภาคเหนือหรือคนเมือง พบว่า คะแนนของประชาธิปัตย์ในหลายหน่วยเลือกตั้งของเขต

⁸ กรมการปกครอง, "ข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร "(กรุงเทพฯ: กองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง, 2519).

⁹ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, "พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 3 จังหวัดขอนแก่น 18 เมษายน 2526,"(กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527).

ในเมืองมักเหมือนชนะพรรคพลังประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหมู่บ้านจัดสรรของ "ชนชั้นกลาง" และแถบมหาวิทยาลัยของ "ปัญญาชน" ตรงกันข้ามกับในพื้นที่ "ชนบท" อย่างสิ้นเชิง¹⁰

ในขณะที่จังหวัดอุบลราชธานีนั้นถือได้ว่าเป็นเพียงจังหวัดเดียวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พรรคประชาธิปัตย์ยังคงรักษาฐานเสียงและได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นจังหวัดอุบลราชธานียังเป็นจังหวัดที่น่าสนใจคือ ไม่มีพรรคการเมืองใดที่สามารถครอบครองฐานคะแนนเสียงได้เพียงพรรคการเมืองเดียว¹¹ จะให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางการเมือง เพื่อให้เห็นทราบถึงผลคะแนนเลือกตั้งที่ประชาชนให้การสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดอุบลราชธานีสามารถพิจารณาได้จากแผนภูมิแสดงผลคะแนนเลือกตั้ง ดังนี้

ที่มา : แผนภาพนี้ออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากแผนภาพแสดงผลคะแนนเลือกตั้งข้างต้นพบว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมในจังหวัดอุบลราชธานีมากกว่าจังหวัดขอนแก่น ดังจะเห็นได้จากผลคะแนนเลือกตั้งทั้งระบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์นั้นได้รับความนิยมจากประชาชนผู้มีสิทธิ์

¹⁰ ณัฐกร วิทิตานนท์, "พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของ "คนเมือง" ภายใต้ระบบที่ "อภิชน" เป็นคนกำหนด," (<http://www.prachatai.com/journal/2008/01/15396>: ประชาไท, 2551).

¹¹ เวียงรัฐ เนติโพธิ์, หนีบัตรกับบุญคุณ: การเมืองการเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์(เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2558).

เลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีจำนวนมากหากเปรียบเทียบกับจังหวัดขอนแก่น ความสำเร็จของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นมาก่อนการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยได้รับเลือกตั้งมาอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ .ศ.2531 ได้รับเลือกตั้ง 2 คน วันที่ 22 มีนาคม พ .ศ.2535 ได้รับเลือกตั้ง 3 คน วันที่ 13 กันยายน พ .ศ.2535 ได้รับเลือกตั้ง 4 คน และวันที่ 2 กรกฎาคม พ .ศ.2538 ได้รับเลือกตั้ง 5 คน โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ได้เลือกใช้กลยุทธ์ในการหาเสียง เช่น การให้บริการส่วนบุคคล การหาเสียงผ่านห้วคະແນน

นอกจากนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ที่ได้รับเลือกตั้งก็โตเต้ามาจากนักการเมืองท้องถิ่นก่อนที่จะมาลงสมัครรับเลือกตั้ง ทำให้มีการสร้างฐานเสียงมาก่อนและมีฐานเสียงสนับสนุนอยู่แล้ว จึงส่งผลต่อความสำเร็จของผู้สมัครรับเลือกตั้ง¹² สอดคล้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนส่วนใหญ่ได้ตัดสินใจเลือกด้วยความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ห้วคະແນน และการชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยกว่าปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนคนไทยในปัจจุบันตั้งอยู่บนการคำนวณทั้งผลประโยชน์เชิงวัตถุและความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ตามวัฒนธรรมการเมือง¹³ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ไม่โกงกิน ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน การมีนโยบายการหาเสียงที่น่าสนใจ และมีแนวโน้มทำได้จริง¹⁴

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือเพราะเหตุใดพรรคประชาธิปัตย์จึงประสบความสำเร็จในจังหวัดอุบลราชธานี ในขณะที่เดียวกันกลับประสบความล้มเหลวในจังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้จากการศึกษาโครงสร้างการจัดองค์กรของพรรคประชาธิปัตย์ พบว่า มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์สามารถจัดตั้งคณะทำงานด้านต่างๆ เพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองแทนพรรคส่วนกลาง เน้นการกระจายอำนาจไปยังส่วนต่างๆ ทั้งในระดับภูมิภาค สาขาพรรค และระดับท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ควบคู่กับการศึกษาบทบาทการสร้าง

¹² สุชานัน มีหนองหว้า และกิติรัตน์ สีหพันธ์, นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี(กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2549).

¹³ สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, "โครงการศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554: ศึกษาบทบาทพรรคการเมืองและพฤติกรรม และการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง", (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

¹⁴ ศุทธิกานต์ มีจัน, "พฤติกรรมเลือกตั้งและทัศนคติเกี่ยวกับการชื่อเสียงของเขตจังหวัดภาคอีสาน: กรณีศึกษาจังหวัดมหาสารคาม", (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2556).

ฐานเสียงรูปแบบเดิมซึ่งได้แก่สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่าย หัวคะแนน เกี่ยวกับการวางแผนยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งและการรักษาฐานคะแนนเสียงในระดับภาคและระดับเขตเลือกตั้ง ผู้วิจัยเชื่อว่าบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาพรรค และเครือข่ายการสร้างฐานเสียงดังกล่าวนั้นจะเป็นการประสานความร่วมมือการสร้างฐานคะแนนเสียงในมิติใหม่ที่จะเป็นปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จ สามารถรักษาฐานคะแนนเสียงได้อย่างมั่นคง และแก้ไขปัญหาความล้มเหลวในการเลือกตั้งที่ผ่านมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดขอนแก่นนั้นเป็นเขตเลือกตั้งที่มีความเหมาะสมต่อการวิจัยอย่างยิ่ง

2. คำถามวิจัย

คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนน มีบทบาทในการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ การสร้างฐานคะแนนเสียงและรักษาฐานคะแนนเสียงอย่างไร และเพราะเหตุใดพรรคประชาธิปัตย์จึง ประสบความสำเร็จในจังหวัดอุบลราชธานี ในทางตรงกันข้ามกลับไม่สามารถทำให้พรรคประชาธิปัตย์ ชนะเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่นได้

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 ศึกษาความสัมพันธ์ของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2 เพื่อศึกษาโครงสร้างและบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งการรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.2 เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างและบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.3 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งการรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. สมมุติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาไว้ว่า

1. คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสาขาพรรคประชาธิปัตย์ในเขตพื้นที่ซึ่งไม่ได้มีบทบาทในการสร้างและรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคได้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะบทบาทในการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในเชิงพื้นที่ได้อย่างเข้มแข็ง

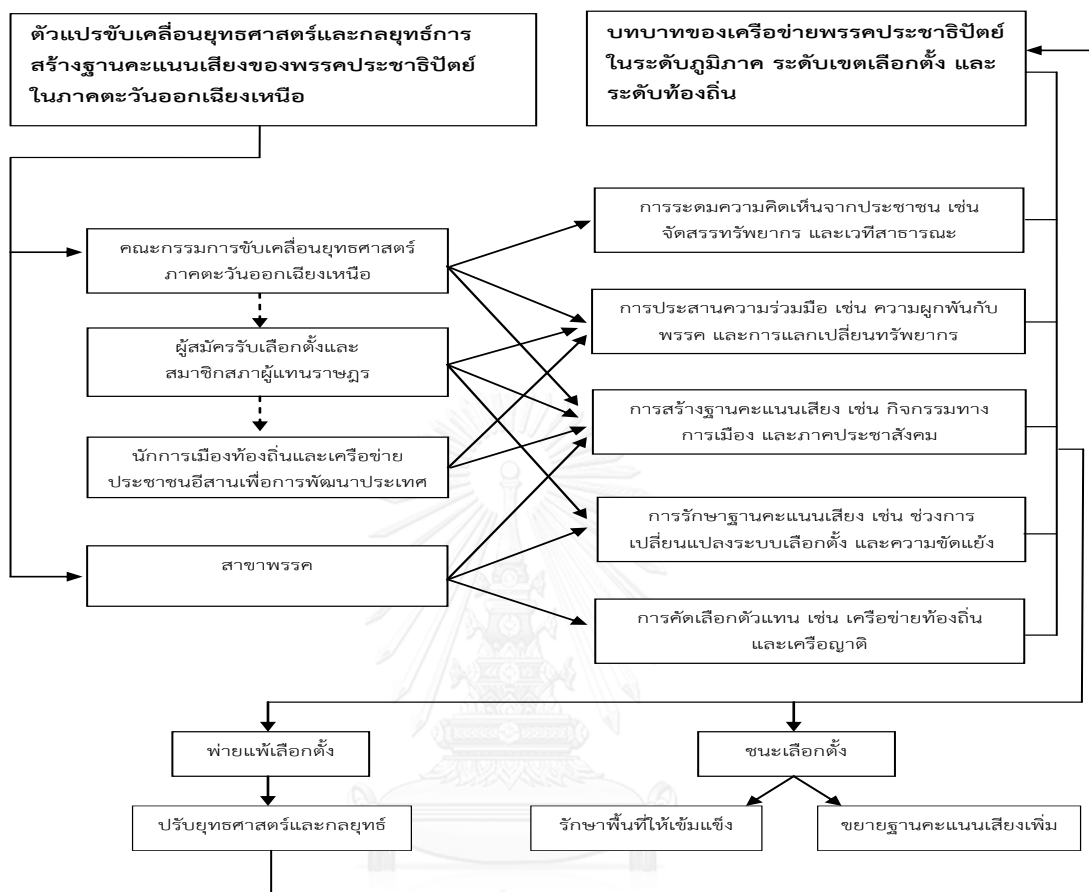
2. คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสาขาพรรคประชาธิปัตย์ในเขตพื้นที่ซึ่งไม่สามารถสร้างความผูกพันระหว่างพรรคส่วนกลางและตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ จะเห็นได้จากการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น ทำให้พรรคขาดตัวแทนในการสื่อสารนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติกับประชาชนขาดความต่อเนื่อง

3. ภายหลังจากปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2540 นโยบายได้ส่งผลต่อการเลือกตั้งอย่างชัดเจน โดยเริ่มจากการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2544 ดังนั้นการเลือกตั้งก่อนปี พ.ศ. 2544 นั้นยังให้ความสำคัญกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสำคัญ ไม่ได้มีปัจจัยเรื่องนโยบายที่ส่งผลต่อพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ความพ่ายแพ้ของพรรคประชาธิปัตย์นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 นั้นเกิดจากนโยบายที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้

4. สถานการณ์ทางการเมืองที่มีความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมือง ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2554 พรรคประชาธิปัตย์ได้เลือกประเด็นเรื่องความขัดแย้งดังกล่าวมาเป็นการรณรงค์หาเสียงมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับนโยบายในฐานะเครื่องมือระดมคะแนนเสียงทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถแสวงหาฐานคะแนนเสียงเพิ่มจากประชาชนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่ตัดสินใจโดยใช้ความขัดแย้งทางการเมืองเป็นแรงจูงใจ

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

7. ระเบียบวิธีวิจัย

7.1 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งเน้นศึกษาโครงสร้างและบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาพรรค และเครือข่ายการสร้างฐานคะแนนเสียง เกี่ยวกับการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ความล้มเหลว และการรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการทำวิจัย ได้แก่

1. เลือกศึกษาพรรคประชาธิปัตย์ เพราะเป็นพรรคการเมืองใหญ่และมีความเก่าแก่ที่เคียงคู่กับการเลือกตั้งในประเทศไทยยาวนาน อีกทั้งได้ยังประสบความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานี ในทางตรงกันข้ามก็ประสบความล้มเหลวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายจังหวัด โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเปรียบเทียบกับจังหวัดขอนแก่นซึ่งเคยได้รับเลือกตั้งมาก่อน แต่ภายหลังกลับไม่ได้รับเลือกตั้งและได้รับคะแนนนิยมลดลง

2. การศึกษาวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะเขตการเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานี เปรียบเทียบกับจังหวัดขอนแก่น โดยทำการศึกษาจากทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนน

7.2 วิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้แบ่งวิธีวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยกำหนดการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับสาขาพรรค แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ และแนวคิดการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารพรรคกับเครือข่ายพื้นที่ โดยการเก็บข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสารข้อมูลทางราชการ เอกสารทางวิชาการทั้งที่เป็นงานที่ศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ เว็บไซต์ต่างๆ นอกจากนี้ยังศึกษาข้อบังคับพรรค นโยบายพรรค โครงสร้างการจัดองค์กร รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์อีกด้วย

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการลงพื้นที่จริงในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการวิจัยแบบเจาะลึก คือ กำหนดผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการเฉพาะเจาะจง ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในระดับภาค เขตเลือกตั้ง และระดับท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ผู้บริหารพรรค คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น

1. ดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ดูแลเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. นายภูมิสรรค์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. นายวุฒิพงษ์ นามบุตร คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

4. นายอภิวัฒน์ เงินหมื่น คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอำนาจเจริญ

5. นายสมชาย ศรีสองชัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดขอนแก่น และตัวแทนประธานสาขาพรรคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6. นายวิจิตร กาหลง ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดอุบลราชธานี

7. นายสงบ แพทย์เพียร ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 31 จังหวัดอุบลราชธานี

8. พันตำรวจโทปริญญา วิเชษฐพงษ์ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น และประธานสมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ

9. ดร.ศุภชัย ศรีหาล้า อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีและกรรมการนโยบาย

10. นางสาวบุญยธิดา สมชัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เครือข่ายหัวคะแนน เช่น

1. นายจิตติ เขิดชู เลขานุการสมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ

2. จำสืบตรีสุรชัย ศุภนิมิตมนตรี โฆษกสมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ

3. นายวิทวัส พันธุ์นิกุล รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครอุบลราชธานี

3. แนวทางการสัมภาษณ์ ได้แก่

1. การวางโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ของเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงในระดับภูมิภาค เขตเลือกตั้ง และระดับท้องถิ่น

2. ความสัมพันธ์ของเครือข่ายสร้างฐานเสียง

3. การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงตั้งในระดับภาค เขตเลือกตั้ง และท้องถิ่น

4. การเลือกสรรเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียง ได้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค คณะกรรมการสาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนนที่เกี่ยวข้อง

5. แนวทางการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งและความขัดแย้งทางการเมือง

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการสร้างฐานคะแนนเสียงในระดับภาคและระดับเลือกตั้ง

8. การนำเสนอรายงานผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้มีการวางรูปแบบรายละเอียดเนื้อหาและการนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าของผู้ที่สนใจศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 : อธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สมมุติฐานการวิจัย กรอบในการศึกษาวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 2 : ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาตามหลักรัฐศาสตร์ ประกอบด้วย

1. แนวคิดพรรคการเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับสาขาพรรค
3. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์
4. แนวคิดการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารพรรคกับเครือข่ายในพื้นที่
5. งานวิจัยและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 : ศึกษาถึงโครงสร้างการจัดองค์กรของพรรคประชาธิปัตย์ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พลวัตการเปลี่ยนแปลงการเมืองการเลือกตั้งและการแข่งขันทางการเมือง และบริบทความขัดแย้งทางการเมืองกับการหาเสียงเลือกตั้ง

บทที่ 4 : ศึกษาถึงบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กับสาขาพรรค และยังได้ศึกษาตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียง ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนน ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรค รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว

บทที่ 5 : สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย พิสูจน์สมมุติฐาน และข้อค้นพบ

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษายุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมืองนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดทิศทางของพรรคการเมือง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการกำหนดทิศทางไปสู่ความสำเร็จ แต่ในขณะเดียวกันพรรคการเมืองก็อาจประสบกับความล้มเหลวได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น การศึกษาด้านยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมืองนั้นจำเป็นที่จะต้องใช้นวัตกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แนวคิดพรรคการเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับสาขาพรรค
3. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์
4. แนวคิดการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารพรรคกับเครือข่ายในพื้นที่
5. งานวิจัยและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบในการศึกษาวิจัย

1. แนวคิดพรรคการเมือง

1.1 นิยามพรรคการเมือง

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้นจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงคำนิยามเกี่ยวกับพรรคการเมือง ซึ่งก็มีนักวิชาการตะวันตกและนักวิชาการไทยที่ได้ให้คำนิยามไว้มากมาย โดยในส่วนแรก ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างคำนิยามของนักวิชาการตะวันตกมา 3 คน ได้แก่

John Kenneth White ได้ให้คำนิยามพรรคการเมืองไว้ว่า กลุ่มบุคคลที่มีความเป็นอิสระ มีการรวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยมีความมุ่งหวังให้ชนะการเลือกตั้ง เพื่อเข้าไปมีอำนาจหรือได้ผลประโยชน์ในการควบคุมรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ¹⁵

Joseph La Palombara และ Myron Weiner ได้กล่าวไว้ว่า พรรคการเมืองนั้นเกิดจากการจัดตั้งองค์กรทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นจนเป็นที่ยอมรับ เพื่อทำหน้าที่ในแสวงหาเสียงสนับสนุนจาก

¹⁵ John Kenneth White, "What Is a Political Party" in Handbook of Party Politics (Great Britain Cromwell Press Ltd, 2006).

ประชาชนทั้งประเทศ โดยมีบทบาททางตรงที่สำคัญ คือ การเลือกสรรผู้นำทางการเมือง และรักษาไว้ซึ่งอำนาจทางการเมืองของพรรคหรือร่วมมือกับพรรคการเมืองอื่นๆ¹⁶

Richard L.Kolbe ได้นิยามความหมายของพรรคการเมืองไว้ว่า พรรคการเมืองในสมัยใหม่นั้นเป็นการรวมตัวทางสังคมที่มีความต่อเนื่องพอสมควรที่จะแสวงหาตำแหน่งและอำนาจในการเป็นรัฐบาล โดยมีโครงสร้างหรือการจัดองค์การที่เชื่อมผู้นำศูนย์กลางของรัฐบาลกับกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุนทางการเมืองตั้งแต่ในระดับท้องถิ่น และภายใต้พรรคมีการสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเป็นอย่างน้อยเพื่อใช้เป็นเอกลักษณ์และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน¹⁷

ส่วนที่สองผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างคำนิยามของนักวิชาการไทยที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพรรคการเมืองและเป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิชาการไทยสัก 4 คน ได้แก่

กนก วงษ์ตระหง่าน ได้ให้คำนิยามถึงพรรคการเมืองว่า เป็นสถาบันทางการเมืองที่ขาดไม่ได้ในระบอบประชาธิปไตย หัวใจของระบอบประชาธิปไตย คือ การให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ในสังคมอย่างมีแบบแผน ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนตลอดจนมีขนาดใหญ่ ประชาชนไม่สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมได้โดยตรงในกระบวนการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ ดังนั้นการมีตัวแทนของประชาชนเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในระบอบประชาธิปไตยเสรี¹⁸

วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภักษารักษ์ ได้กล่าวสรุปว่า พรรคการเมืองเป็นกลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อแสวงหาอำนาจเพื่อเข้าไปควบคุมบุคคลและนโยบายของรัฐบาล โดยพรรคการเมืองจะแสดงซึ่งความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแนวกว้างๆว่ารัฐบาลควรจะดำเนินการไปในทิศทางใดจึงจะเกิดประโยชน์แก่รัฐมากที่สุด¹⁹

สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ ได้สรุปความหมายของคำว่าพรรคการเมือง คือ ที่รวมกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจคล้ายคลึงกัน รวมทั้งเพื่อจุดประสงค์ที่จะส่งบุคคลเข้ารับเลือกตั้งเพื่อให้ได้เสียงข้างมากในสภา เพื่อมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศตามนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่ม²⁰

¹⁶ Joseph La Palombara and Myron Weiner, Political Parties and Political Development(The United States of America: Princeton University Press, 1996).

¹⁷ Richard L.Kolbe, American Political Parties an Uncertain Future(New York: Harper & Row, 1985).

¹⁸ กนก วงษ์ตระหง่าน, พรรคการเมืองไทย(กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536).

¹⁹ วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภักษารักษ์, พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์(กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539).

²⁰ สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, การเมืองและการปกครองไทย(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535).

จากการให้คำนิยามของนักวิชาการตะวันตกและนักวิชาการไทยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ประมวลคำนิยามของพรรคการเมืองไว้ว่า พรรคการเมือง คือ สถาบันทางการเมืองที่มีการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีแนวคิด อุดมการณ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นกลไกในการเข้ามาทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และเป็นกลไกที่เชื่อมระหว่างผู้แทนกับประชาชน พรรคการเมืองจึงต้องมีการวางโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ เพื่อแสวงหาฐานเสียงหรือการสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้มีโอกาสในการจัดตั้งรัฐบาล

1.2 ความสำคัญของพรรคการเมือง

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าพรรคการเมืองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะก่อให้เกิดการต่อสู้กันเพื่อเข้าไปบริหารประเทศอย่างกว้างขวางถ้าไม่มีการผนึกกำลังรวมกันเป็นพรรคแล้ว คหบดีที่ร่ำรวยหรือข้าราชการผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะได้เป็นผู้ที่มีโอกาสเข้ามาเล่นการเมืองได้²¹ ดังนั้น พรรคการเมืองจึงมีผลต่อชีวิตประจำวันของประชาชนเกินกว่าที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจ เพราะพรรคการเมืองและการเมืองนั้นเป็นกลไกการจัดสรรประโยชน์และทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประชาชนของประเทศมีประสิทธิภาพและความเป็นธรรม การเมืองก็จะเจริญ พรรคการเมืองจึงมีหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับประชาชน²²

นอกจากนั้นพรรคการเมืองยังเป็นสถาบันที่ความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพราะในการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจแห่งรัฐ พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันหนึ่งที่จะสร้างประชาชาติว่า รัฐบาลจะตัดสินใจดำเนินการอย่างไร รวมทั้งการที่พรรคการเมืองนั้นจะทำให้ประชาชาตินั้นๆเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งจะกล่าวให้เห็นความสำคัญของพรรคการเมือง ดังนี้²³

1. เป็นเจตจำนงของประชาชน โดยที่กลุ่มบุคคลที่มีความสอดคล้องต้องกัน หลักการใหญ่มารวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง
2. พรรคการเมืองที่ได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนมากที่สุดก็จะได้รับมอบหมายให้จัดตั้งรัฐบาล เพราะถือว่าตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ได้มอบความไว้วางใจให้แก่พรรคการเมืองนั้นทำหน้าที่บริหารประเทศ

²¹ โกลินทร์ วงศ์สุวัฒน์ และนรนิติ เศรษฐบุตร, พรรคการเมือง(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521).

²² สุจิต บุญบงการ, การพัฒนาทางการเมืองไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน(กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537).

²³ สมพงษ์ เกษมสิน และคณะ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ(กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2520).

3. พรรคการเมืองจะสามารถอำนวยความสะดวกในการที่จะจัดตั้งคณะผู้บริหารประเทศให้ เป็นไปตามเจตจำนงของพรรค

4. พรรคการเมืองยังเป็นเครื่องมือที่จะรับทราบความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่กว่ามี ความต้องการที่จะดำเนินการบริหารประเทศไปในทิศทางใด เช่น การออกกฎหมายหรือการยกเลิก กฎหมาย เป็นต้น

5. พรรคการเมืองเป็นผู้ประสานให้ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารดำเนินการ ไปโดยสอดคล้องต้องกัน

6. พรรคการเมืองยังช่วยทำให้สามารถแยกสมาชิกสภาผู้แทนออกเป็นฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุน รัฐบาลได้อีกด้วย

7. พรรคการเมืองเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับลัทธิการปกครองในระบบ ประชาธิปไตย

1.3 องค์ประกอบของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองจะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นที่ จะต้องมีการจัดองค์การที่ดี มีหน่วยงานต่างๆหรือมือไม้ในการทำงานและควรมีกลุ่มอิทธิพล ช่วย สนับสนุน ดังนั้นเพื่อให้การเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองเป็น ไปด้วยความราบรื่นควร จะมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้²⁴

1. องค์การของพรรค จะต้องมีการแบ่งเป็นสาขาต่างๆ และกำหนดสายการบังคับบัญชา การจัดองค์การพรรคการเมืองนั้นจะต้องมีการเชื่อมโยงเป็นสาย ตั้งแต่ในระดับท้องถิ่นจนถึงส่วนกลาง ของพรรคการเมือง การจัดองค์การเช่นนี้จะทำช่วยให้การรณรงค์หาเสียงทั่วถึงประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และจนมาถึงระดับประเทศ

2. กลไกของพรรค กลไกของพรรคการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรม ทางการเมืองเป็นอย่างมาก เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพพรรคการเมืองจำเป็นที่จะต้อง มี หน่วยงานต่างๆและมีหัวหน้ารับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเลขาธิการ ฝ่ายการรณรงค์ ฝ่ายนโยบาย และการเมือง ฝ่ายการคลัง องค์การสนับสนุนต่างๆ ดังนั้นกลไกพรรคการเมืองนั้นจะต้องมีความ เชื่อมโยงกันทุกส่วนจะต้องทำงานให้ประสานกันอย่างทันถ่วงทีภายใต้การปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน

3. นโยบายของพรรค พรรคการเมืองจะต้องมีการกำหนดนโยบายต่างๆ เช่น นโยบายต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นต้น การกำหนดนโยบายนั้นจะต้องวางไว้อย่างกว้างๆเพื่อให้สามารถปรับปรุง

²⁴ เซาว์นวัศ สุตลาภา, พรรคการเมือง(กรุงเทพฯ: ชมรมหนังสือยูงรำแพน, 2517).

แก้ไขเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ นอกจากนั้นนโยบายของพรรคจะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมของพรรคด้วย

4. การเงินของพรรค การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองนั้นจะสำเร็จ ลู่ลวงไม่ได้หากขาดปัจจัยด้านการเงิน ดังนั้นเงินจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการใช้จ่ายหลายกิจการ เช่น การรณรงค์เลือกตั้ง การพิมพ์เอกสารใช้ในสำนักงาน อุปกรณ์เครื่องใช้ เป็นต้น ทั้งนี้เงินของพรรคอาจมาจากหลายทาง เช่น เงินบริจาคจากสมาชิกพรรค ผู้หวังผลตอบแทนจากพรรค และจากการจัดหารายได้นั้นเอง

5. การประชุมพรรค โดยปกติแล้วจะมีการประชุมเป็นระยะๆ เพื่อแถลงผลการดำเนินงาน แถลงบุคคลและอื่นๆ การประชุมของพรรคจะกำหนดนโยบายของพรรค รวมทั้งการกำหนดบุคคลเข้าแข่งขันเป็นผู้นำพรรคเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง

1.4 บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองเป็นสถาบันที่ขาดไม่ได้ในระบอบประชาธิปไตย การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในการเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคการเมืองและประชาชนนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้นเป็นไปด้วยความราบรื่น ภายใต้กรอบและแนวทางการดำเนินงานที่มีความชัดเจน Anthony King ได้กล่าวโดยสรุปได้ว่าหน้าที่ของพรรคการเมืองมี 4 ประการ คือ²⁵

1. เป็นตัวเชื่อม ระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ในระบบที่พรรคการเมืองเข้มแข็งและมีความเป็นสถาบันสูง พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เป็นกลไกให้ข้อมูลให้การศึกษาและสร้างอิทธิพลต่อความคิดเห็นสาธารณะ โดยมีเส้นทางการสื่อสารเป็นแบบสองทาง

2. เป็นผู้รวบรวมผลประโยชน์ที่หลากหลายเข้าด้วยกัน คือ รวบรวมข้อเรียกร้องที่อยู่อย่างกระจัดกระจายเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย กลุ่มผลประโยชน์จะทำหน้าที่เสนอข้อเรียกร้องและความต้องการโดยพรรคการเมืองจะคัดเลือกตัดทอนและรวบรวมข้อเรียกร้องดังกล่าวเข้าด้วยกันนำเสนอเป็นนโยบายพรรค ในกระบวนการนี้ข้อเรียกร้องบางอย่างอาจไม่ได้รับความสนใจ ถูกกละเลยหรือตัดทิ้งไปได้

3. เลือกสรรผู้นำทางการเมืองในระดับต่างๆของสังคมมาเป็นสมาชิก พรรคและเป็นผู้สมัครในนามพรรค โดยเฉพาะระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วน พรรคจะมีบทบาทเหนือผู้สมัครมาก เพราะจะเป็นผู้กำหนดตำแหน่งและลำดับที่ของผู้สมัครในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง

²⁵ Anthony King, Political Parties in Western Democracies: Some Skeptical Reflection(1969).

4. กำหนดทิศทางของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นพรรคที่จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวร่วมกับพรรคอื่นหรือเป็นพรรคฝ่ายค้าน

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ได้แบ่งหน้าที่และบทบาทของพรรคการเมืองที่สำคัญออกเป็น 7 ประการ ดังนี้²⁶

1. หน้าที่ในการศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มองเห็นถึงความสำคัญของตนเองในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและมีส่วนร่วมในทางการเมือง ดังนั้น พรรคการเมืองจึงมีบทบาทและหน้าที่ที่จะให้การศึกษาอบรมด้านการเมืองแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนทราบว่าการปกครองประเทศนั้นมีใช้เรื่องของชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากแต่เป็นเรื่องของพลเมืองทุกคนที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกัน การให้การศึกษาทางการเมือง อาจกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การอธิบายหรือแถลงนโยบายของพรรคในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การป้องกันประเทศ ฯลฯ ผ่านทางสื่อมวลชน อาทิ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วารสาร สิ่งตีพิมพ์อื่นๆ ตลอดจนการเข้าถึงประชาชนโดยตรง อาทิ การอภิปราย ปาฐกถา การบรรยาย ตลอดจนเร่งรื้อให้ประชาชนสำนึกทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

2. หน้าที่ในการสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองจะต้องทำหน้าที่ในการสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติในการเป็นผู้แทน เพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์ของประชาชน ซึ่งผู้ที่จะเป็นผู้แทนราษฎรนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่เสียสละ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน ด้วยเหตุนี้พรรคการเมืองจึงต้องมีการกลั่นกรองตัวบุคคลที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน และในช่วงวันเลือกตั้ง ประชาชนก็จะเลือกโดยไม่คำนึงถึงตัวบุคคลผู้สมัครมากนัก หากแต่จะคำนึงถึงนโยบายของพรรคการเมือง ประชาชนจะถือว่าพรรคการเมืองได้กลั่นกรองคุณสมบัติผู้สมัครที่มีความเหมาะสมมาแล้ว

3. หน้าที่ประสานประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ กล่าวคือ กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อรัฐบาลโดยเฉพาะประเด็นเรื่องนโยบายสาธารณะและบทบาททางการเมือง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ของกลุ่มต่างๆ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองได้ ในการนี้พรรคการเมืองจึงทำหน้าที่ในการประสานประโยชน์ให้กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ และหาทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งการเข้าควบคุมนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้เกิดประโยชน์และความพึงพอใจกับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นการทำหน้าที่ในการขจัดปัญหาหรือบรรเทาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ

²⁶ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย(กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2524).

4. หน้าที่ระดมสรรพกำลังทางการเมือง พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางการเมืองโดยจะทำหน้าที่ในการรวบรวมสรรพกำลังทางการเมือง เช่น ความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไปกำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางไว้ เพื่อนำไปต่อรองรัฐบาลในกรณีที่เป็นฝ่ายค้านและไปเป็นนโยบายบริหารประเทศในกรณีที่เป็นรัฐบาล

5. หน้าที่ในฐานะฝ่ายค้าน ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ได้รับเสียงข้างมากในสภาพรรคการเมืองนั้นแม้จะมีเสียงข้างน้อยก็ตาม แต่ก็ต้องทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านในสภาหรือทำหน้าที่เป็น “กระจกเหงา” ให้กับรัฐบาล โดยพรรคการเมืองฝ่ายค้านจะทำหน้าที่คัดค้านท้วงติงหรือยับยั้งการกระทำของรัฐบาลที่เห็นว่า การกระทำของรัฐบาลไม่ถูกต้องหรือนอกกรอบนโยบายที่แถลงไว้ต่อสภา นอกจากนี้พรรคฝ่ายค้านยังจะต้องทำหน้าที่เป็นกระจกเหงาสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลทำอะไรไม่ถูกต้องบ้าง

6. หน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางของกลุ่มผลประโยชน์และสมาชิกพรรคการเมือง เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นศูนย์กลางของบุคคลหลายกลุ่มหลายอาชีพมากมาย ด้วยเหตุนี้ความแตกแยกทางความคิดย่อมมีเสมอ พรรคการเมืองจึงสามารถทำหน้าที่เป็นเสมือน “เวที” ของกลุ่มต่างๆ ที่แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นที่แยกนั้นนำไปสู่ข้อสรุปที่ดีเพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก่อนที่จะนำไปอภิปรายในสภา พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ในการประสานการติดต่อแล้วสร้างความเข้าใจอันดีแก่ทุกฝ่าย

7. หน้าที่สร้างผู้นำทางการเมือง พรรคการเมืองจะเป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมืองที่ดี เพื่อผลดีออกไปเป็นนักการเมืองอาชีพที่มีความสามารถและพร้อมที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับต่างๆ เพราะการเป็นผู้นำทางการเมืองนั้นย่อมมีลักษณะแตกต่างไปจากผู้นำทางการบริหาร กล่าวคือ ผู้บริหารหรือข้าราชการเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย คำสั่ง และระเบียบแบบแผนต่างๆ ซึ่งฝ่ายการเมืองเป็นผู้วางไว้ ส่วนผู้นำทางการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบาย โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้นผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจในการต่อรองผลประโยชน์ รู้จักประนีประนอมทางการเมือง รู้จักสร้างความสามัคคีแก่ทุกฝ่าย พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันที่ฝึกอบรมและสร้างผู้นำทางการเมืองที่เหมาะสมกว่าสถาบันอื่นใด

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้จึงได้มุ่งเน้นศึกษาบทบาทพรรคการเมือง 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก คือ การวางนโยบาย ซึ่งเปรียบเสมือนคู่มือในการวางแผน ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียง ประเด็นที่สอง คือ การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการเลือกสรรเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียง อาทิ คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ คณะกรรมการสาขาพรรค หัวหน้าพรรค ประเด็นสุดท้าย คือ รูปแบบการจัดองค์กรของพรรค โดยมีรายละเอียด ดังนี้

บทบาทในการกำหนดนโยบาย

พรรคการเมืองในฐานะที่เป็นองค์กรที่ทำการแข่งขันทางอุดมการณ์ซึ่งกันและกันนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมผลประโยชน์อยู่ เพราะอุดมการณ์ก็คือ หลักที่พรรคการเมืองยึดถือในการกำหนดนโยบายของพรรค ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย พรรคจะใช้นโยบายของพรรคในการแข่งขันขอความสนับสนุนจากประชาชนหมู่เหล่าต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งเสียงสนับสนุนเพียงแก่การที่จะได้เข้าไปมีบทบาทในการปกครอง ดังนั้นนโยบายของพรรคจึงสร้างขึ้นโดยหวังที่จะตอบสนองความต้องการหรือผลประโยชน์ของประชาชนหมู่เหล่าต่างๆ จึงถือได้ว่าเป็นผลผลิตของการที่พรรคทำหน้าที่รวบรวมผลประโยชน์²⁷

บทบาทในการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น หมายถึง กระบวนการคัดเลือกตัวบุคคลให้รับหน้าที่ในทางการเมืองที่นอกเหนือจากระดับหน้าที่ของพลเมืองธรรมดาๆ ตัวผู้สมัครเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองซึ่งจะต้องไปแข่งขันในการเลือกตั้งกับผู้สมัครจากพรรคการเมืองหรือกลุ่มอื่นๆอีก จึงต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นหรือความสนใจในทางการเมืองที่นอกเหนือไปกว่าบุคคลที่จะได้รับการกล่อมเกลารวมทางการเมืองธรรมดาๆ ด้วยเช่นกัน²⁸

นอกจากนั้นการเลือกสรรบุคคลในทางการเมืองหรือการเลือกสรรบุคคลผู้ที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นยังหมายถึง การที่พรรคการเมืองนำบุคคลเสนอต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนเลือกไปเป็นผู้แทนราษฎร หรือพรรคเลือกบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในทางการเมือง ดังนั้นการกลั่นกรองของพรรคก็จะมีปฏิบัติงาน มีหลักการทั้งทางนโยบายและปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถเลือกตัวแทนหรือเลือกพรรคเข้าไปบริหารประเทศมีความชัดเจนยิ่งขึ้น²⁹ สำหรับการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พรรคการเมืองมีความหวังว่าจะชนะการเลือกตั้งนั้นพรรคการเมืองส่วนใหญ่จะยึดหลักเกณฑ์การพิจารณา 3 ด้าน คือ³⁰

1. การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาก่อน
2. คุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งกำหนด
3. คุณสมบัติที่พรรคกำหนด

นอกจากนั้นพรรคการเมืองต่างๆยังได้กำหนดการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่

²⁷ พุทธิวิธาน ชุมพล, ระบบพรรคการเมือง : ความรู้เบื้องต้น(กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552).

²⁸ สมบัติ จันทรวงศ์, "การเมืองเรื่องเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต พ.ศ. 2528,"(กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2530).

²⁹ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, รัฐบาลผสม(กรุงเทพฯ: สถาบันวิไลไทย สมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2544).

³⁰ กนก วงษ์ตระหง่าน, พรรคการเมืองไทย.

1. การมีชื่อเสียง กล่าวคือ ชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องเป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนในเขตเลือกตั้ง
2. ฐานเสียง กล่าวคือ การสนับสนุนจากเครือข่าย พี่น้อง พวักพ้อง รวมทั้งบุคคลที่เคารพนับถือ พร้อมทั้งจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
3. ความประพฤติและอาชีพ เช่น ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง และหน้าที่การงานของผู้สมัครที่ไม่ผิดกฎหมาย
4. ฐานะทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ พรรคการเมืองจะให้ความสนใจกับผู้สมัครที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เพราะจะทำให้ผู้สมัครสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และจะไม่เป็นภาระของพรรคการเมืองในเรื่องค่าใช้จ่ายในการหาเสียง

หลังจากนั้นพรรคการเมืองก็จะมีวิธีการคัดเลือกผู้สมัครที่สำคัญ 3 วิธี คือ

1. การคัดเลือกผ่านกลไกของพรรค เป็นการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยอาศัยกลไกตามโครงสร้างของพรรค เช่น สาขาพรรค ศูนย์ประสานงานของพรรคหรือกลไกของพรรค
2. การคัดเลือกผ่านคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครของพรรค
3. การคัดเลือกผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค

พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่จะฝึกความชำนาญในทางการเมือง การต่อรอง การขบเคี้ยว การถกเถียง การอดทนอดกลั้น การพยายามใช้เหตุผลและวิทยาการเพื่อแจกแจงทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมจึงมีโอกาสในการฝึกฝนทักษะ ในขณะที่เดียวกันจากกระบวนการการมีส่วนร่วมนั้นจึงนำมาสู่การเลือกสรรผู้นำทางการเมืองไปในตัว เพราะผู้มีแววเป็นผู้นำทางการเมืองจะปรากฏตัวขึ้นจากกระบวนการต่างๆในช่วงการเลือกสรรนั่นเอง³¹

บทบาทการจัดองค์กรของพรรคการเมือง

Duverger ได้กล่าวถึงการจัดองค์กรของพรรคการเมืองไว้ว่า เป็นความคิดที่จะต้องอาศัยการปฏิบัติและประสบการณ์ที่ไม่เคยได้ขีดเขียนเอาไว้ มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติหรือจารีตประเพณีที่ทำต่อๆกันมา โดย Duverger ได้วางกรอบแนวความคิดของการจัดการองค์กรพรรคการเมืองอย่างกว้างๆ ไว้ 4 แบบ คือ³²

1. การจัดองค์กรแบบคอคัส เป็นการจัดองค์กรที่มีความเป็นอิสระมากกว่าการจัดองค์กรในรูปแบบอื่นๆ เพราะว่าการกิจกรรมของคอคัสมักจะเป็นไปตามระยะเวลา โดยเฉพาะงานหน้าที่ในระหว่างการรณรงค์เพื่อการเลือกตั้ง เพื่อเอาชนะคู่แข่งในทางการเมืองได้อย่างอิสระและคล่องตัว

³¹ ลิขิต ชีรวคิน, พรรคการเมืองและการพัฒนาการเมืองไทย(กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยของสมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย, 2526).

³² Maurice Duverger, Political Parties(Wiley, 1963).

ในการปฏิบัติงาน คอค์สจึงประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวนจำกัด แต่เป็นกลุ่มที่มีคุณภาพ สมาชิกส่วนใหญ่จึงประกอบไปด้วยผู้มีอิทธิพลในเขตนั้น และส่วนใหญ่จะเป็นคนชนชั้นกลางขึ้นไป จึงไม่น่าเป็นที่สงสัยเลยว่าคอค์สจะประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีอิทธิพลทางการเงิน การธนาคาร และในทางการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคจึงเป็นการถูกเชิญหรือเป็นสมาชิกสมทบ

2. การจัดองค์กรแบบสาขา เป็นการจัดองค์กรที่ต้องขึ้นอยู่กับส่วนกลางของพรรค การดำเนินนโยบายขาดความเป็นอิสระ มักตกอยู่ภายใต้อำนาจของศูนย์กลางอย่างเคร่งครัด ดังนั้นสาขาจึงแตกต่างจากคอค์สในเชิงปริมาณ กล่าวคือ สาขาพรรคมีวัตถุประสงค์ในการหาสมาชิกเพิ่มให้แก่พรรคมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณภาพ แต่ในขณะที่คอค์สเน้นในเรื่องคุณภาพมากกว่าปริมาณ สาขาจึงมีลักษณะที่สัมพันธ์สวามิภักดิ์มากที่สุด

3. การจัดองค์กรแบบเซลล์ มีลักษณะที่สำคัญที่สุดคือ การเน้นเรื่องสมาชิกตามอาชีพ เซลล์จะเป็นที่รวมของสมาชิกของพรรคซึ่งทำงานอยู่ที่เดียวกันประกอบขึ้นเป็นเซลล์หนึ่ง ดังนั้นในแต่ละเซลล์จึงแตกกระจายไปตามที่ต่างๆและมีลักษณะเป็นกลุ่ม ปกติจะมีสมาชิกในแต่ละเซลล์ไม่เกิน 100 คน การที่มีคนจำนวนน้อยที่มีสถานที่ทำงานที่เดียวกันจึงทำให้องค์การของพรรคมีความเป็นเอกภาพสูง และเป็นพลังขับเคลื่อนข้อมูลข่าวสารของพรรคได้เป็นอย่างดี

4. การจัดองค์กรแบบมิลลิเทีย มีลักษณะรูปแบบปิรามิด กล่าวคือ มีกลุ่มเล็กๆจะควบคุมกลุ่มใหญ่ๆลดหลั่นลงไปเป็นสายงานการบังคับบัญชา พรรคการเมืองในลักษณะนี้จึงเน้นโครงสร้างแบบกองทัพของทหาร ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะปฏิบัติการเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือทำหน้าที่ในรัฐสภา แต่จะเป็นเครื่องมือและสร้างบารมีให้กับผู้นำพรรคและขจัดกวางด้างฝ่ายตรงข้าม

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในพรรคการเมืองนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ³³

1. ความสัมพันธ์ขององค์กรของพรรคตามระดับแนวตั้งและระดับแนวนอน

ความสัมพันธ์ระดับแนวตั้ง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของพรรค ซึ่งองค์กรหนึ่งอยู่ในฐานะต่ำกว่าอีกองค์กรหนึ่ง บรรดาองค์กรต่างๆจะติดต่อกันโดยตรงไม่ได้ จะติดต่อได้ก็แต่โดยผ่านองค์กรพรรคอันหนึ่งซึ่งอยู่เหนือถัดไป จึงก่อให้เกิดเอกภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ความสัมพันธ์ระดับแนวนอน หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของพรรคได้มีความสัมพันธ์อันภายนอก ความสัมพันธ์แบบนี้มักจะใช้กับพรรคการเมืองกับองค์กรอื่นซึ่งอยู่ใต้อำนาจหรืออำนาจของพรรคการเมือง โดยที่พยายามให้มีการติดต่อระหว่างบรรดาองค์กรของพรรคและองค์กรอื่นซึ่งติดต่อกับพรรคในระดับเดียวกัน

2. การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจภายในพรรค

³³ ชูวงศ์ ฉายะบุตร, หลักพรรคการเมือง(พระนคร: จำลองศิลป์, 2511).

การรวมอำนาจ อาจจะเทียบได้กับความสัมพันธ์ระดับแนวตั้ง และการกระจายอำนาจ นั้นจะเทียบได้กับความสัมพันธ์ตามระดับแนวนอน แต่ในความเป็นจริงนั้นก็มีลักษณะต่างกันมาก ความสัมพันธ์ขององค์กรตามระดับแนวตั้งและแนวนอนนั้นเป็นวิธีการซึ่งเชื่อมประสานส่วนประกอบที่สำคัญของพรรคการเมืองต่างๆในการจัดตั้งพรรคการเมือง แต่การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ เป็นวิธีการซึ่งมีการแบ่งแจกจ่ายอำนาจไปตามระดับผู้นำชั้นต่างๆซึ่งแตกต่างกัน

นอกจากนั้นจำเป็นที่จะต้องศึกษาโครงสร้างของพรรคการเมือง โดยเฉพาะการจัด องค์กรภายในของพรรคการเมือง ซึ่งกฎหมายบัญญัติบังคับโครงสร้างของพรรคการเมืองไว้สามารถ พิจารณาได้ดังนี้³⁴

1. ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง บทบัญญัติของพรรคการเมืองกำหนดให้ข้อ บังคับพรรคการเมืองจะต้องกำหนดไว้ว่าการประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองนั้นจะต้องประกอบด้วย สมาชิกของพรรคทุกคน ซึ่งในทางทฤษฎีจะต้องเข้าร่วมประชุมด้วยตนเอง โดยที่ประชุมใหญ่ของ พรรคจะต้องทำหน้าที่ในเรื่องนโยบาย ข้อบังคับพรรค เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรค และ กิจการอื่นที่กฎหมายกำหนด

2. หัวหน้าพรรคการเมืองและคณะกรรมการบริหารพรรค ได้แก่ หัวหน้าพรรค รอง หัวหน้าพรรค เลขานุการพรรค รองเลขานุการพรรค กรรมการบริหารพรรคอื่นๆ ซึ่งในแต่ละพรรคจะมี จำนวนกรรมการบริหารพรรคที่แตกต่างกันออกไป

3. ข้อบังคับของพรรคการเมือง เปรียบเสมือนข้อบังคับที่พรรคกำหนดสัมพันธ์ภาพ ระหว่างพรรคการเมืองและสมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นการจัด องค์กรภายในของพรรค ข้อบังคับของพรรคจึงจะต้องมีความสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและ หลักกฎหมาย

กล่าวโดยสรุป พรรคการเมืองนั้นเป็นสถาบันที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย สมัยใหม่ เป็นกลไกที่มีความเชื่อมโยงกับประชาชนทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ การถือกำเนิดของพรรคการเมืองนั้นจึงมุ่งสร้างฐานเสียงและการสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้ได้รับ การเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศทั้งในฐานะรัฐบาลและฝ่ายค้าน ผู้วิจัยได้เลือกใช้ แนวคิดพรรคการเมืองเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ประเด็นการกำหนดนโยบาย การคัดเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การเลือกสรรเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งการจัดองค์กรของพรรค การเมือง ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้ได้ส่งผลต่อการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนน เสียงของพรรคการเมืองทั้งในการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น

³⁴ ฐิติพร ขำน้ำคู้, "หลักประชาธิปไตยโดยทางผู้แทนกับระบบพรรคการเมืองไทย" (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540).

2. แนวคิดเกี่ยวกับสาขาพรรค

สาขาพรรคการเมืองนั้นเป็นองค์กรที่เป็นสื่อกลางระหว่างพรรคการเมืองส่วนกลางและประชาชนในท้องถิ่น เป็นกลไกที่สำคัญในการเป็นศูนย์รวมของประชาชนในแต่ละเขตเลือกตั้ง จังหวัด และภูมิภาค นอกจากนั้นยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในเชิงพื้นที่ได้สะดวกรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งจะนำมาสู่กลไกที่สำคัญในการส่งเสริมพรรคการเมืองและพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้ยั่งยืนอีกด้วย

2.1 ความหมายของสาขาพรรคการเมือง

สาขาพรรคการเมือง หมายถึง ส่วนย่อยของพรรคการเมืองซึ่งประกอบด้วยสมาชิกและกรรมการสาขา ซึ่งได้ดำเนินจัดตั้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองอย่างถูกต้อง และมีหน้าที่ในการดำเนินกิจการทางการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และข้อบังคับพรรค³⁵

2.2 ความสำคัญของสาขาพรรคการเมือง

ในระบอบประชาธิปไตยนั้นพรรคการเมืองจะต้องมีสาขาพรรคให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และจะต้องมีสาขากระจายไปยังท้องถิ่นและทุกกลุ่มผลประโยชน์ สาขาพรรคการเมืองนั้นเป็นหน่วยงานขององค์กรที่เล็กที่สุดของพรรคการเมือง อันเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะทำให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งและเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมเจตจำนงทางการเมืองของประชาชน

นอกจากนั้นสาขาพรรคการเมืองยังเป็นกลไกในการช่วยพรรคการเมืองส่วนกลางได้อย่างมาก โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการรวบรวมผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนที่กระจายกระจายอย่างหลากหลาย และดำเนินการประสานประโยชน์เพื่อเป็นพลังสำคัญในการผลักดันนโยบายของพรรคการเมือง โดยจุดประสงค์ของการมีสาขานั้น ได้แก่³⁶

1. ความต้องการในการแผ่ขยายอิทธิพลของพรรคให้กว้างขวางมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการระดมเสียงเพื่อเลือกตั้งหรือเพื่อระดมคนเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆทางการเมือง เช่น การสนับสนุนนโยบายบางอย่างของรัฐบาลในกรณีที่พรรคการเมืองนั้นเป็นรัฐบาล หรือการต่อต้านรัฐบาล ในกรณีที่พรรคนั้นเป็นพรรคฝ่ายค้านหรือการเรียกความสนับสนุนทางการเงินบำรุงพรรค

³⁵ คณะกรรมการการเลือกตั้ง, "คู่มือการปฏิบัติงานของสาขาพรรคการเมือง," (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ, 2547).

³⁶ ชัยนันต์ สมุทวณิช, การพัฒนาของพรรคการเมือง ศึกษากรณีการขยายตัวของพรรคประชาธิปัตย์ 2518 -2519(กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521).

2. ความต้องการในการมีขอบข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้นำพรรคในระดับสูงกับสมาชิก ระดับย่อยต่างๆทั่วประเทศ

3. เพื่อประโยชน์ในการควบคุมพฤติกรรมของผู้นำและสมาชิกในหน่วยย่อยต่างๆ

4. เพื่อให้สมาชิกพรรคทั่วประเทศมีความผูกพันกับพรรค โดยให้ความสำคัญต่อการที่ สาขาพรรคมีตัวแทนในการประชุมใหญ่ประจำปีของพรรค มีตัวแทนในคณะกรรมการกลางหรือกรรมการ ระดับสูง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอำนาจมากเกินไปของผู้นำในส่วนกลาง

2.3 บทบาทหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง

การดำเนินงานของสาขาพรรคการเมืองนั้นจะต้องมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ทั้งนี้สาขาพรรคการเมืองมีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่อย่างน้อย 9 ประการ คือ³⁷

1. สร้างผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น สาขาพรรคการเมืองนั้นจะต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการคัดเลือกบุคคลในระดับท้องถิ่นเข้ามาเป็นสมาชิกพรรค และเมื่อสมาชิกเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองที่สาขาพรรคจัดขึ้นก็จะทำให้บุคคลเหล่านั้นมีภาวะความเป็นผู้นำ และมีโอกาสที่จะได้รับเลือกเป็นประธานสาขาพรรคหรือกรรมการพรรค และเมื่อมีการประชุมใหญ่ของพรรค บุคคลที่ได้รับเลือกเหล่านี้ก็จะมีโอกาสได้เป็นตัวแทนในการสมัครรับเลือกตั้ง อาจกล่าวได้ว่า สาขาพรรคนั้นจึงเปรียบเสมือนโรงเรียนฝึกอบรมผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่น

2. สร้างรากฐานให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและกลายเป็นสถาบันของประเทศอย่างแท้จริง การที่พรรคการเมืองจะต้องให้มีสาขาพรรคกระจายอยู่ทั่วประเทศนั้น เนื่องจากสาขาพรรคจะช่วยวางรากฐานที่สำคัญในการพยุหหรือประคับประคองให้พรรคการเมืองยืนอยู่ได้อย่างมั่นคง และทำหน้าที่ในการประสานระหว่างพรรคการเมืองระดับชาติกับสาขาพรรคในระดับท้องถิ่นให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สร้างแหล่งรวบรวมข้อมูลและข่าวสารต่างๆป้อนให้แก่พรรคส่วนกลาง สาขาพรรคที่กระจัดกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆเปรียบเสมือนศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และจะนำความคิดเห็นและข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อเสนอไปยังพรรคการเมืองส่วนกลางเพื่อกำหนดเป็นนโยบายของพรรคต่อไป

4. สาขาพรรคจะเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่จะให้ความสนใจในนโยบายและวิธีดำเนินงานของพรรค ดังนั้นสาขาพรรคการเมืองนั้นจะต้องทำหน้าที่ในการเชิญชวนให้ประชาชนสมัครเป็นสมาชิกพรรค โดยการให้ความรู้แก่ประชาชน แนะนำพรรค นโยบาย

³⁷ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "อุดมการณ์จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในประเทศไทย," วารสารสังคมศาสตร์ (2519).

พรรค สิทธิประโยชน์ในการเข้าเป็นสมาชิกพรรค กิจกรรมทางการเมืองของพรรค ทำให้ประชาชนในพื้นที่ตื่นตัวทางการเมือง โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้ง

5. สาขาพรรคจะต้องทำหน้าที่สนับสนุนการเลือกตั้งของพรรคเมื่อถึงเวลาที่มีการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นการเลือกตั้งระดับชาติหรือการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้สาขาพรรคจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์การเลือกตั้งอีกด้วย

6. สาขาพรรคมีส่วนช่วยพิจารณาสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญในระดับชาติ ซึ่งมีที่มาจากจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเลือกตั้งต่างๆทั่วประเทศ ดังนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติที่เหมาะสม สาขาพรรคจึงมีบทบาทสำคัญในการคัดสรรบุคคลเพื่อเสนอให้คณะกรรมการกลางของพรรคในส่วนกลางพิจารณาอีกครั้ง อันเป็นกลไกสำคัญในการกลั่นตัวบุคคลที่จะเข้าทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชน

7. สาขาพรรคในท้องถิ่นจะเป็นศูนย์รวมเพื่อทำหน้าที่รวบรวมความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นประโยชน์โดยตรงและโดยอ้อมของท้องถิ่น

8. สาขาพรรคทำหน้าที่เป็นสื่อประสานงานระหว่างพรรคการเมืองส่วนกลางกับสมาชิกพรรคหรือผู้ให้ความสนใจในกิจการของพรรค การมีสาขาพรรคจึงส่งผลให้การติดต่อประสานงานระหว่างประชาชนกับพรรคระดับชาติทำได้ง่ายขึ้น และนำไปสู่ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นเสนอไปยังพรรคส่วนกลางเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายต่อไป

9. สาขาพรรคจะเป็นองค์กรที่นำนโยบายของพรรคไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติ การนำเสนอนโยบายต่างๆให้แก่พรรคการเมือง นอกจากนี้สาขาพรรคการเมืองยังสามารถรับข้อเสนอแนะและนำนโยบายของพรรคโดยผ่านสื่อมวลชนของท้องถิ่นได้อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นนั้นก็เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของพรรคส่วนกลางในการดูแลพื้นที่ เป็นที่ทราบกันดีว่าหากนับรวมเขตเลือกตั้งทั่วประเทศแล้วมีหลายร้อยเขตเลือกตั้งจึงทำให้พรรคส่วนกลางไม่สามารถเข้าถึง เข้าใจ ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้กฎหมายพรรคการเมืองก็ได้กำหนดให้พรรคการเมืองทุกพรรคจะต้องมีสาขาพรรคเพื่อเป็นการแบ่งอำนาจการบริหาร สาขาพรรคจึงเป็นเครื่องมือและเป็นกลไกสำคัญที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนในพื้นที่กับพรรคส่วนกลาง ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการประสานผลประโยชน์ของประชาชน เสนอแนะปัญหาในพื้นที่ไปยังพรรคส่วนกลางเพื่อไปกำหนดเป็นนโยบาย แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียง พรรคการเมืองจึงต้องพึ่งพาสาขาพรรคเพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนนโยบายพรรคทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดสาขาพรรคการเมืองมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์การจัดโครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ของสาขาพรรค การปรับตัวภายใต้การเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งและสถานการณ์ทาง

การเมืองที่มีความขัดแย้ง รวมทั้งความสัมพันธ์กับเครือข่ายการสร้างฐานคะแนนเสียงในรูปแบบต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์กับคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค ซึ่งถือว่าเป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในรูปแบบใหม่ ภายใต้การแสวงหายุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียงในมิติใหม่ที่สามารถเอาชนะพรรคการเมืองคู่แข่งได้ การดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคในฐานะตัวแทนของพรรค ส่วนกลางควบคู่กับตัวแสดงอื่นที่ทำหน้าที่เป็นเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในระดับภาคและเขตเลือกตั้งนับว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง

3. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

3.1 นิยาม

สุมิตร สุวรรณ ได้สรุปคำว่ายุทธศาสตร์ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Strategy มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ Stratigos ตามความหมายดั้งเดิมของกรีกคือ แม่ทัพใหญ่ เป็นคำที่เริ่มปรากฏใช้ในการทหารมาก่อน จึงมีความหมายไปในทิศทางที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและการทหาร โดยในปัจจุบันคำว่ายุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นมีการใช้อย่างแพร่หลายทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยได้ให้ความหมายว่า หลักการหรือแนวทางเพื่อปฏิบัติการที่สำคัญ และจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและห้วงเวลาการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน³⁸

ในขณะที่วงการธุรกิจคำว่า Strategy เป็นศัพท์พื้นฐานในการพัฒนาองค์กร ซึ่งภาษาไทยไม่ได้ใช้คำว่ายุทธศาสตร์ แต่จะใช้คำว่า กลยุทธ์ แทน หมายถึงวิธีการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือหมายถึงการวางแผนงานสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย³⁹ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่ากลยุทธ์มากขึ้น จึงขอยกตัวอย่างคำนิยาม ดังนี้

Richard Luecke และ David J. Collis ได้นิยามคำว่า กลยุทธ์ คือ แผนการที่จะมุ่งสร้างองค์การให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันเหนือคู่แข่งจากความแตกต่างเป็นเอกลักษณ์ กลยุทธ์จึงเป็นเรื่องของการมุ่งเน้นไปที่แผนการในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นกลยุทธ์จะเป็นตัวแสดงขอบเขตของวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขององค์การ กลยุทธ์ที่ดีที่มีการนำไปปฏิบัติได้อย่างเชี่ยวชาญจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน⁴⁰

³⁸ สุมิตร สุวรรณ, การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation)(นครปฐม: ภาควิชาการพัฒนบริหารการมนุษย์ และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, 2554).

³⁹ ศรีวิงค์ สุมิตร, "การวางแผนกลยุทธ์สำหรับการบริหาร : สรุปผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ,"(2536).

⁴⁰ Richard Luecke and David J. Collis, Creating and Implementing Strategy, trans. จักร ดิงศภัทย์ (กรุงเทพฯ: เอ็กเซเปอร์เน็ท, 2549).

David C.D. Rogers ได้ให้ความหมายของคำว่า กลยุทธ์ คือ วิธีหรือแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ที่เป็นข้อได้เปรียบ และสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยให้มีความเสี่ยงน้อยที่สุดหรือในระดับที่ยอมรับได้⁴¹

กล่าวโดยสรุปคือ การวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นจะต้องเป็นการกำหนดทิศทาง เป้าหมายในการปฏิบัติงานต่างๆ การกำหนดยุทธศาสตร์นั้นจะต้องเป็นวงทิศทางขององค์กรไปสู่อนาคตที่มีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กรเอาไว้ หากจะนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยทำการศึกษานั้นจึงหมายถึงการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงเพื่อใช้เป็นคู่มือดำเนินกิจกรรมทางการเมืองซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของพรรคการเมืองไปสู่ความสำเร็จนั่นเอง

3.2 ลักษณะและความสำคัญ

ความสำคัญของยุทธศาสตร์และกลยุทธ์จะช่วยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือช่วยจำกัดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อสำหรับเป็นพื้นฐานของขั้นตอนการวางแผนที่จะทำต่อไป ลักษณะของยุทธศาสตร์และกลยุทธ์จึงคล้ายๆกับการออกแบบหรือการกำหนดแบบสำหรับเรื่องทั้งหมดหรือก็คือเป็นวิธีการเชิงรวมของเรื่องราวทั้งหมดที่แต่ละคนหรือองค์กรเลือกเอาไว้สำหรับช่วยให้สามารถเคลื่อนไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้⁴²

นอกจากนั้น Keller George ยังได้กล่าวถึงลักษณะของการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ไว้ ดังนี้⁴³

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ไม่ใช่พิมพ์เขียว ไม่ใช่การรวบรวมความคิดที่ออกมาเป็นรายละเอียดให้ทุกคนปฏิบัติตาม หากแต่เป็นนวัตกรรมที่เกิดจากความคิดของบุคคลสำคัญในองค์กรต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต
2. การวางแผนยุทธศาสตร์จะต้องระบุความเชิงการปฏิบัติที่กระตือรือร้น และมีเป้าหมายที่ชัดเจน
3. การวางแผนยุทธศาสตร์ไม่ใช่แค่ทักษะของผู้บริหาร แต่จะต้องเกิดการประมวลสภาพแวดล้อมทุกด้านที่เกี่ยวข้องและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร รวมทั้งภารกิจขององค์กรด้วย

⁴¹ David C.D. Rogers Corporate Strategy and Long-Range Planning(Ann Arbor, Mich: The Landis Press, 1973).

⁴² ธงชัย สันติวงษ์, การวางแผน(กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2528).

⁴³ Keller George, Academic Strategy : The Management Revolution in American Higher Education(Baltimore, Md. : Johns Hopkins University Press, 1983).

4. การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นการวางแผนโดยรวมของสถาบันเพื่อความสำเร็จและความเป็นเลิศของสถาบันในระยะยาว

5. การวางแผนยุทธศาสตร์ไม่ได้ทำโดยนักวางแผน แต่นักวางแผนจะต้องเตรียมข้อมูลต่างๆและเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหาร ซึ่งในการตัดสินใจจะต้องมีข้อมูลสนับสนุน

6. การวางแผนยุทธศาสตร์ไม่ใช่การตัดสินใจที่ยอมทำตามความต้องการของสังคมเสมอไป สถาบันจะต้องมีจุดยืนโดยพิจารณาถึงจุดเด่นของตนเองและรักษาเอกลักษณ์ของตนเองเอาไว้

7. การวางแผนยุทธศาสตร์จะต้องคำนึงถึงอนาคตเสมอ การตัดสินใจวันนี้เพื่อวันพรุ่งนี้ที่ดีกว่าแต่ไม่ใช่การเพื่อฝันที่ไร้เหตุผล

3.3 องค์ประกอบการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

การวางแผนทางธุรกิจและภาครัฐนั้นในความเป็นจริงก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากซึ่งองค์ประกอบที่มีลักษณะร่วมกันของการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ไม่ว่าจะใช้กับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนก็ตามจะมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้⁴⁴

1. การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นจะต้องมีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ตลอดจนอุตสาหกรรมและธุรกิจ โดยเป้าหมายของการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกนั้นก็คือ ต้องการที่จะดูว่าการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในมิติต่าง ๆ นั้นส่งผลกระทบต่อองค์กรในทางลบหรือทางบวก ถ้าส่งผลกระทบต่อทางบวกจะเรียกว่า “โอกาส” แต่ถ้าส่งผลกระทบต่อทางลบจะเรียกว่า “ภัยอันตรายเป้าหมาย” ของการวิเคราะห์หาโอกาสและภัยอันตรายนั้นก็เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวได้ทันและเตรียมความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่กำลังจะเกิดขึ้น

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกนั้นจะต้องเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงจากปัจจุบันไปสู่อนาคต ซึ่งอาจจะยาวนานถึง 10 - 15 ปี หรือ 20 ปี การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมดังกล่าวถ้าหากดูผิวเผินจะเป็นสิ่งที่เหลือเชื่อ เพราะคงไม่มีมนุษย์คนไหนที่จะสามารถมีตาทิพย์เห็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมใน 15 - 20 ปีข้างหน้าได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการเปลี่ยนแปลงนั้น สาระนั้นจริง ๆ นั้นไม่ต้องการรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลง เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ได้ แต่สิ่งที่พอจะเห็นได้ก็คือภาพกลางๆหรือการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างหลัก

2. การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นจะต้องมีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในขององค์กร กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์องค์กรภายใน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคลากร

⁴⁴ สมชาย ภาคภาสน์วิวัฒน์, การบริหารเชิงกลยุทธ์(กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2542).

ระบบการเงิน คอมพิวเตอร์ โครงสร้างองค์กร ระบบการสื่อสาร ค่านิยม และอื่นๆ โดยวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ก็คือ เพื่อที่จะมาหาซึ่งจุดอ่อนและจุดแข็ง โดยมีหลักการ 3 ประการ ดังนี้

2.1 การที่จะวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กรนั้นจะต้องมีข้อมูลของคู่แข่ง เพื่อที่จะนำมาเปรียบเทียบว่าลักษณะขององค์กรของตนนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งแล้วต่อยกว่าก็เป็นจุดอ่อน ดีกว่าก็เป็นจุดแข็ง และถ้าหากขาดข้อมูลดังกล่าวนั้นก็จะเป็นการหาจุดอ่อนจุดแข็งในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง

2.2 จะต้องคำนึงถึงกลไกหรือหาเครื่องวัดที่เป็นรูปธรรม กล่าวคือ ในการที่จะดูถึงจุดอ่อนจุดแข็งของตนได้นั้นจะเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีสิ่งที่เป็นตัววัดอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องโดยตรง โดยการใช้หลักการทำ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อดูโอกาสและภัยอันตราย และเป็นการพยายามที่จะปรับองค์กรไปสู่แนวทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

3. การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นจะมีลักษณะแตกต่างจากการวางแผนทั่วไป ในประเด็นที่ว่า การแผนเชิงกลยุทธ์นั้นจะประกอบไปด้วย 3 แผน คือ แผนระยะยาว แผนระยะกลาง และแผนระยะสั้น กล่าวคือในการวางแผนเชิงกลยุทธ์แต่ละขั้นตอนจะมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน การบรรลุแผนระยะสั้นไปถึงจุดจุดหนึ่งก็จะไปสู่เป้าหมายของแผนระยะกลาง และเมื่อบรรลุถึงระดับหนึ่งก็จะไปถึงทิศทางในระยะยาวที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น ส่วนการวางแผนทั่วไปนั้นจะมีลักษณะเป็นเพียงการวางแผนในระยะสั้นคือแผนงบประมาณเท่านั้นเอง สำหรับการวางแผนระยะยาวนั้นจะมีลักษณะเป็นนามธรรม ส่วนแผนระยะสั้นและระยะกลางนั้นจะมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากขึ้น

4. การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นถือว่าการวางแผนอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ โดยทุกๆส่วนจะมีความสัมพันธ์และผูกพันอย่างมีโครงสร้างทุกองูของเวลาที่เสียไปและทุกส่วนของกิจการที่ทำจะมีความสัมพันธ์และเสริมสร้างในลักษณะที่ผลักดันไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

5. การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นจะต้องเป็นการวางแผนที่สามารถปฏิบัติได้ มิใช่การวางแผนประเภทสร้างวิมานในอากาศหรือพูดง่าย ๆ คือต้องเป็นแผนที่ทำได้มิใช่แผนที่อยากได้

3.4 กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

การวางแผนยุทธศาสตร์หรือการวางแผนเชิงกลยุทธ์นั้นเปรียบเสมือนการวางแผนแก้ไขปัญหาเชิงรุกที่มุ่งพิจารณาเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมขององค์กรเป็นหลัก และเป็นวิธีการต่อสู้เพื่อให้องค์กรคงอยู่ในสถานะที่ทรัพยากรมีจำกัด นอกจากนั้นแล้วกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นยังเป็นการเตรียมการขั้นตอนต่างๆเพื่อนำองค์กรมุ่งสู่เป้าหมายหรือสถานภาพอันพึงปรารถนาแห่ง

อนาคตตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์จึงเป็นแผนการดำเนินงานที่ร่างขึ้นมาอย่างเป็นระบบ⁴⁵

กระบวนการการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้⁴⁶

1. การวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ Strategic Analysis

เป็นการวิเคราะห์ถึงปัจจัยและสถานะต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในองค์กร ด้วยเครื่องมือต่างๆที่เหมาะสมเพื่อที่จะได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆรวมทั้งสถานะของตัวองค์กรได้อย่างชัดเจนมากขึ้น การวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์จะบอกให้ทราบว่าเรามีปัจจัยหรือสถานะแวดล้อมภายนอกมีลักษณะอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะใด และก่อให้เกิดโอกาสและข้อจำกัดต่อองค์กรได้อย่างไรบ้าง นอกจากนี้การวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์จะช่วยให้องค์กรทราบถึงทรัพยากรและความสามารถต่างๆที่มีอยู่ภายในองค์กรว่าเป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อนอย่างไร ซึ่งการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เปรียบเสมือนการตอบคำถามที่สำคัญคือ ปัจจุบันองค์กรของเราอยู่ ณ จุดใด? Where are you now?

2. การกำหนดทิศทางขององค์กร Strategic Direction Setting

เป็นการกำหนดทิศทางที่องค์กรต้องการมุ่งไปสู่ผลลัพธ์สูงสุดที่องค์กรต้องการที่จะบรรลุ ได้แก่ การกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ ค่านิยม เป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวขององค์กร การกำหนดทิศทางขององค์กรจะเป็นการบ่งชี้ว่าองค์กรจะมุ่งไปในทิศทางใด ในการกำหนดทิศทางขององค์กรนั้นเปรียบเสมือนการตอบคำถามที่สำคัญที่สุดและมักจะเป็นคำถามที่ถูกถามมากที่สุดคือ องค์กรของเราต้องการไปสู่จุดใด? Where do we want to go? ซึ่งการตอบคำถามแบบนี้จะช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถพิจารณาได้ว่าทิศทางหรือสิ่งที่องค์กรจะเป็นในอนาคตข้างหน้าคืออะไร การกำหนดทิศทางขององค์กรที่ดีและชัดเจนย่อมก่อให้เกิดกับองค์กรต่อไป เนื่องจากองค์กรจะมีความชัดเจนในการปฏิบัติงานและมีเป้าหมายที่ชัดเจน บรรลุได้ และวัดผลได้ ซึ่งจะทำให้การกำหนดกลยุทธ์มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้นในการวางยุทธศาสตร์ถ้าขาดการกำหนดทิศทางขององค์กรที่ดีและชัดเจนแล้วองค์กรประกอบอื่นๆย่อมไม่สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การกำหนดยุทธศาสตร์ Strategic Formulation

⁴⁵ สุมิตร สุวรรณ, การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation)(นครปฐม: ภาควิชาการพัฒนาศึกษาบริหารมนุษย และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, 2554).

⁴⁶ พลสุ เดชะรินทร์, "การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ใน ชุดเครื่องมือการพัฒนาองค์กร (Organization Improvement Toolkits) ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ," ed. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(กรุงเทพฯ: วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย, 2551).

คือการนำข้อมูลและความรู้ต่างๆที่ได้รับจากการกำหนดทิศทางขององค์กรและการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในองค์กรมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ในระดับและรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการประเมินและคัดเลือกกว่ากลยุทธ์ใดที่มีความเหมาะสมกับองค์กรนั้นมากที่สุด ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์เปรียบเสมือนการตอบคำถามว่า เราจะไปจุดนั้นได้อย่างไรหรือเราจะไปสู่การบรรลุ? ?ทางขององค์กรได้อย่างไรที่ศHow do we get there? ซึ่งในการจัดทำยุทธศาสตร์นั้นผู้จัดทำพึงระลึกอยู่เสมอว่าการจัดทำยุทธศาสตร์นั้นเป็นการกำหนดแนวทาง วิธีการ และกิจกรรมต่างๆขององค์กรให้สามารถบรรลุถึงวิสัยทัศน์และภารกิจที่ได้กำหนดไว้ โดยนำเอาปัจจัยทั้งภายนอกและภายในองค์กรมาพิจารณาประกอบ

จะเห็นได้ว่าการจัดทำยุทธศาสตร์นั้นเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาทั้งในภาพกว้างและในทางลึกพอสมควร นอกจากการจัดทำยุทธศาสตร์นั้นยังไม่เพียงการคิดค้นสิ่งใหม่ๆเพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการวิเคราะห์พิจารณากิจกรรมการเคลื่อนไหวต่างๆ ทั้งที่ได้ดำเนินการไปแล้วและกำลังดำเนินการอยู่ ถ้ายุทธศาสตร์เหล่านี้ประสบความสำเร็จ เป็นยุทธศาสตร์ที่ดีและเกิดประโยชน์แก่องค์กร องค์กรก็ควรที่จะใช้ยุทธศาสตร์เหล่านั้นต่อไป ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์หรือการจัดทำยุทธศาสตร์ใหม่ๆ จึงควรเป็นไปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่างๆที่เข้ามาส่งผลกระทบต่อองค์กรหรือเมื่อมีความจำเป็น

สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารขององค์กรจะต้องมีการคำนึงถึงตลอดเวลา ได้แก่ การที่ยุทธศาสตร์เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและเป็นกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ตลอดเวลา เมื่อกำหนดภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กรแล้ว ภารกิจและวัตถุประสงค์นั้นอาจจะสามารถอยู่ได้เป็นเวลาหลายปี โดยไม่เปลี่ยนแปลง แต่ยุทธศาสตร์หรือวิธีการในการบรรลุภารกิจและวัตถุประสงค์นั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมต่างๆ ดังนั้นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์จึงควรมีความพร้อมและความสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆที่ไม่ได้คาดคิดล่วงหน้าหรือมีลักษณะของความเป็นพลวัต

4. การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ Strategic Implementation

เป็นขั้นตอนสุดท้าย แต่เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างมากในการบริหารเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ เมื่อองค์กรได้กำหนดทิศทางขององค์กร วิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ และจัดทำยุทธศาสตร์แล้วจะต้องมีการนำยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ได้วางแผนจัดทำและคัดเลือกไว้มาดำเนินการ ประยุกต์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้าในการบริหารเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ขาดขั้นตอนนี้แล้ว สิ่งที่ผู้บริหารขององค์กรได้วิเคราะห์จัดทำไว้ก็จะไม่เกิดผลได้จริง นอกจากนี้ถึงแม้จะมีการวิเคราะห์หรือวางแผนทางยุทธศาสตร์ไว้ดีเพียงใด แต่ถ้าการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ขององค์กรไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ความพยายามในการวิเคราะห์หรือวางแผนก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆต่อองค์กร ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความสามารถในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

ขององค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ซึ่งการนำยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเปรียบเสมือนการตอบคำถามว่าเราจะต้องทำหรือเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างเพื่อนำยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ ? ได้กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติ What do we have to do or change?

3.5 ปัจจัยกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

จากที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่าการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างความมั่นคงปลอดภัยของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาพรรคในพื้นที่ และเครือข่ายการสร้างความมั่นคงปลอดภัย ส่งผลต่อความล้มเหลวของพรรคประชาธิปัตย์นั้นจึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลว โดยปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้⁴⁷

1. ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างความสามารถในการปรับตัว Adaptability

พรรคการเมืองจะต้องมีความสามารถในการปรับตัว ซึ่งอาจจะมีได้ทั้งการปรับองค์กรภายในพรรค ผู้บริหารพรรค ระเบียบข้อบังคับพรรค และนโยบายของพรรค ยิ่งมีการปรับปรุงมากเท่าใดก็ยิ่งจะสร้างความมั่นคงให้กับพรรคมากขึ้นตามไปด้วย ยิ่งมีการยืดหยุ่นเท่าใดระดับการสร้างสรรค์ก็จะมากขึ้นเท่านั้น การปรับตัวขององค์กรพรรคการเมืองให้มีความสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมจะทำให้พรรคการเมืองมีความมั่นคงและสามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้มากขึ้น อายุของพรรคการเมืองจึงเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่มีอายุยาวจะมีการปรับตัวให้กับสถานการณ์ได้ดีและมีความมั่นคงที่จะดำรงคงอยู่ต่อไป

2. ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างความสลับซับซ้อนขององค์กร Complexity

หมายถึง การที่มีหน่วยงานย่อยขององค์กรมากมาย มีการจำแนกแจกแจงทำหน้าที่ตามความสามารถและความชำนาญเฉพาะทางตามสายงานการบังคับบัญชา และหากหน่วยงานขององค์กรยิ่งมีมากขึ้นเท่าใด ความสามารถหรือศักยภาพขององค์กรที่จะทำให้สมาชิกมีความมั่นคง มีเสถียรภาพ และดำรงรักษาไว้ซึ่งความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อองค์กรก็มีมากขึ้นเท่านั้น เมื่อต้องการจะอธิบายว่าพรรคการเมืองพรรคการเมืองหนึ่งมีความสลับซับซ้อนก็หมายความว่า พรรคการเมืองพรรคนั้นจะต้องมีหน่วยย่อยหรือสาขาพรรคกระจายไปดูแลรับผิดชอบ แผ่ขยายไปในระดับที่แตกต่างกันทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับท้องถิ่น เพราะความสลับซับซ้อนนี้จะเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง มีความมั่นคง เกิดความผูกพันระหว่างพรรคกับสมาชิกพรรค การมีสาขาพรรคมีส่วนให้พรรคการเมืองมีความใกล้ชิดกับประชาชนและได้รับการสนับสนุนง่าย แต่

⁴⁷ คณิน บุญสุวรรณ, "ปัญหาการถ่ายทอดอำนาจทางการเมืองไทย ในเอกสารการสอนชุดรายวิชาปัญหาการเมืองไทยปัจจุบัน," ed. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540).

ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงสายการบังคับบัญชาภายในพรรคจะต้องมีการจัดสายบังคับบัญชา มีการแบ่งงาน แต่ละหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนภายในพรรค

3. ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างความเป็นอิสระขององค์กร Autonomy

หมายถึง ความเป็นอิสระของสถาบันของพรรคการเมืองยังคงมีความสามารถที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเองโดยไม่ถูกรอบงำหรืออยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มพลังทางสังคมอื่น พรรคการเมืองที่มีความเป็นอิสระจะได้รับการประกันความมั่นคง กลุ่มใหม่ๆที่จะเข้ามาสู่พรรคการเมืองจะผ่านขั้นตอนและระเบียบต่อการเอื้ออำนวยสร้างสรรค์พรรค ตำแหน่งสำคัญของพรรคสามารถบรรลุได้ตามระเบียบข้อบังคับของพรรคโดยผ่านการฝึกหัดในตำแหน่งระดับล่างก่อน แต่พรรคที่ไม่ค่อยมีความเป็นอิสระนั้นอาจมีการเปลี่ยนผู้บริหารได้ง่ายและสับสนตามแต่ว่ากลุ่มใดจะมีอิทธิพลเหนือพรรคการเมือง

4. ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างความเป็นปึกแผ่น Coherence

ในการที่พรรคการเมืองจะได้รับการสร้างสรรค์นั้น สถาบันจะต้องมีความเป็นปึกแผ่นมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีความแตกแยก กล่าวคือ การมีความเห็นที่สอดคล้องต้องกันอันเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับพรรคการเมือง ถ้ามติของพรรคเป็นเช่นไร สมาชิกพรรคก็ต้องเห็นพ้องตามมติของพรรคดังกล่าวด้วย

ส่วนปัจจัยกำหนดความล้มเหลวหรือสาเหตุของความล้มเหลวของการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์สามารถพิจารณาได้ดังนี้⁴⁸

1. การวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นจะต้องเป็นแผนที่มีการประสานกันระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน กล่าวคือ จะต้องมิลักษณะที่เป็นทั้งจากบนลงล่าง และมีการระดมความคิดหรือเป็นลักษณะจากล่างขึ้นบน แต่ในทางปฏิบัติแล้วการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นมักมีลักษณะเป็นแผนที่สั่งมาจากผู้บริหารเพียงประการเดียว โดยผู้บริหารจะเป็นคนกำหนดเป้าหมายและกำหนดแนวทางเพื่อผู้ที่อยู่ในระดับล่างปฏิบัติตาม ซึ่งผลที่สุที่สุดก็คือไม่ได้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากว่าการทำแผนดังกล่าวนั้นเป็นลักษณะที่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่ในระดับล่างได้มีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงและข้อจำกัด

2. การวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีข้อมูลข่าวสารอย่างครอบคลุมการที่จะสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกในระยะเวลายาวนานนั้นจะต้องมีฐานข้อมูลที่ครบถ้วน เพื่อที่จะทำให้มองเห็นปัญหาต่างๆได้อย่างรอบด้าน แต่ในทางปฏิบัติแล้วองค์กรยังขาดข้อมูลและบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินการ

⁴⁸ สมชาย ภาคภาสน์วิวัฒน์, การบริหารเชิงกลยุทธ์.

3. ความล้มเหลวในการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์สืบเนื่องมาจากขั้นตอนในการทำหรือวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ต้องยอมรับว่าการทำแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นเป็นเรื่องของการเมือง กลุ่มคนที่เข้ามาทำแผนนั้นก็จะประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับผู้บริหารกับกลุ่มที่อยู่คนละด้านกับผู้บริหาร มันมีสิ่งที่เรียกว่า อยู่ในนั้น กลุ่มคนที่ใกล้ชิดผู้บริหารอาจมองว่าโครงสร้างของ "อดีต" องค์กรอยู่ในเกณฑ์ดีและเป็นจุดแข็ง ในขณะที่ฝ่ายตรงข้ามจะมองเป็นจุดอ่อน แต่โดยปกติแล้วถ้าหากเป็นกรณีที่เป็นจุดอ่อน บุคคลเหล่านั้นก็ไม่กล้าแสดงทัศนคติออกมา เพราะในการทำแผนนั้นผู้บริหารก็จะมีส่วนร่วมในการทำด้วย ซึ่งทำให้แต่ละคนจำเป็นต้องปิดปาก ผลลัพธ์ก็คือ จะพบจุดแข็งมากกว่าจุดอ่อน ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง และในที่สุดก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายไปสู่ทิศทางที่กำหนดได้

4. ประการสุดท้ายความล้มเหลวในการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์สืบเนื่องมาจากค่านิยมขององค์กรที่มีค่านิยมแบบปิดหรือมีโครงสร้างแบบที่ไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจากการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแสดงออกถึงข้อเท็จจริง องค์กรที่จะสอดคล้องกับลักษณะดังกล่าวต้องเป็นองค์กรในระบบเปิด โดยมีการสื่อสารระหว่างกันทั้งระดับเดียวกันและระดับล่างกับบนเป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป การกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นเป็นการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรโดยรวมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือความสำเร็จขององค์กร ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์โดยสามารถอธิบายได้ว่า พรรคการเมืองจะประสบความสำเร็จในการสร้างฐานคะแนนเสียงหรือไม่นั้นจำเป็นต้องมีการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพราะเป้าหมายหลักของพรรคการเมืองนั้นคือ การแสวงหาฐานเสียงและการสนับสนุนจากประชาชน พรรคการเมืองจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกมาประกอบการวางแผนยุทธศาสตร์การสร้างฐานเสียงทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

การขับเคลื่อนการสร้างฐานคะแนนเสียงไม่ว่าจะเป็นทีมนโยบายพรรค คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ สาขาพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งหัวหน้านั้นจะต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในระดับเขตเลือกตั้ง ระดับภาค และระดับประเทศ เพื่อใช้กำหนดเป็นแนวทางในการรณรงค์หาเสียง ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นศึกษาถึงบทบาทและความสัมพันธ์ของตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่ามีการประสานความร่วมมือในการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในเชิงพื้นที่และระดับภาค ในมิติใดบ้าง นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงนั้นมีลักษณะอย่างไร

4. แนวคิดการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารพรรคกับเครือข่ายในพื้นที่

แนวคิดการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารพรรคส่วนกลางและเครือข่ายหรือตัวแทนในพื้นที่ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับเขตเลือกตั้งเกิดจากปัจจัยเรื่องการแลกเปลี่ยนจะนำมาซึ่งสิ่งสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ภายในของพรรคการเมือง และการเปลี่ยนแปลงนี้จะลดบทบาทของผู้นำพรรคส่วนกลาง สร้างวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางการสร้างฐานคะแนนเสียงในมิติด้านการกำหนดนโยบาย วางแผนยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ แม้ว่าในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันทั้งบริบทการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมก็ตาม แต่ความสัมพันธ์มิติการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้บริหารพรรคและเครือข่ายในแต่ละพื้นที่นั้นก็ย่อมสามารถสร้างเจตนารมณ์ร่วมกันได้

โมเดลการแลกเปลี่ยนพรรคการเมืองของ Anthony Down โดยมีจุดเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์ เพื่ออธิบายพฤติกรรมการณ์รณรงค์หาเสียงของพรรคการเมือง แต่ในบทความของแอนโทนี่นั้นไม่ได้โฟกัสเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำพรรคและสมาชิกพรรคการเมือง ในบรรดานักรัฐศาสตร์ที่ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ภายในพรรคการเมืองนั้นก็ยังมีหลายท่าน เช่น Wright, Schezinger นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่สำคัญต่อการสร้างฐานคะแนนเสียงในปัจจุบันก็คือ กลยุทธ์การหาเสียงของพรรคการเมืองนั้นเกี่ยวข้องกับความพยายามหาการสนับสนุนในฤดูกาลเลือกตั้งเท่านั้น แม้ว่าจะไม่ใช่จุดมุ่งหมายสูงสุดของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตามการรณรงค์หาเสียงกลับกลายเป็นวัตถุประสงค์หลักของพรรคการเมืองในปัจจุบัน และนั่นก็คือเจตนารมณ์ของผู้มีอำนาจในการกำหนดอุดมการณ์และนโยบายของพรรคที่มุ่งเน้นเรื่องการแสวงหาการสนับสนุนในฤดูกาลเลือกตั้งเท่านั้น⁴⁹

ในรูปแบบความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยนนั้น กลุ่มเครือข่ายในการสร้างฐานคะแนนเสียงนั้นก็จะได้รับค่าตอบแทนหรือรางวัลในหนทางใดหนทางหนึ่ง ดังนั้นสินจ้างที่ผู้นำพรรคมอบให้แก่เครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงจึงมีความแตกต่างและหลากหลายกัน ในบางพรรคการเมืองถึงขั้นสัญญาที่จะผ่านกฎหมายให้ โดยปกติแล้วการกระทำดังกล่าวจะทำได้เมื่อพรรคนั้นเป็นพรรครัฐบาล นอกเหนือจากผลประโยชน์ในลักษณะดังกล่าวแล้ว อาจมีการให้รางวัลในแง่ปัจเจกบุคคล เช่น ตำแหน่งงานหรือผลประโยชน์ส่วนตัวที่พรรคมอบให้แก่เครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียง ในอดีตมีข้อถกเถียงว่า ความเป็นจริงแล้วไม่ใช่ทุกคนที่สามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกรอบความคิดในลักษณะความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยนหรือแยกออกจากความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวได้ ข้อเท็จจริงดังกล่าวมีความสำคัญต่อผู้นำพรรคในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางโครงสร้างให้กับพรรคการเมือง ปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดการตัดสินใจของผู้นำพรรคว่าจะมีการกำหนดโครงสร้างพรรคลักษณะใด บางพรรคเน้นการรวมศูนย์

⁴⁹ Alan Ware, "Activist -Leader Relations and the Structure of Political Parties: 'Exchange' Models and Voteseeking Behaviour in Parties," British Journal of Political Science 22(1992).

อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง แต่บางพรรคก็เน้นการกระจายอำนาจไปยังส่วนต่างๆ ในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงนั้นถูกพึ่งพิงอยู่กับระบบแลกเปลี่ยนเพียงอย่างเดียว งานเขียนของ Alan Ware ได้เสนอว่าปัจจัยดังกล่าวอาจกำลังลดการพัฒนาทางโครงสร้างของพรรคการเมือง และอาจก่อให้เกิดเงื่อนไขที่สำคัญในพฤติกรรมของพรรคการเมือง ดังนี้⁵⁰

1. การได้มาซึ่งทรัพยากรของพรรคการเมือง

ข้อเสนอแรกของ Alan Ware เริ่มจากแหล่งที่มาทรัพยากรที่พรรคการเมืองต้องการได้รับการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางการเมืองของพรรค โดยเฉพาะแหล่งเงินทุนและแรงงาน (คน) เป็นสิ่งที่มีสำคัญอย่างมากในการจัดกิจกรรมของพรรคการเมือง นับตั้งแต่ช่วงกลางศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมาได้มีนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น โทรทัศน์ อีเมล การสำรวจความคิดเห็นออนไลน์ และอื่นๆ เข้ามาใช้มากขึ้น ทำให้พรรคการเมืองสามารถลดต้นทุนได้ ในแง่ของคนที่จัดการแคมเปญต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ลงคะแนนเสียงและเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงนั้นกลับเริ่มถูกลดความสำคัญ อย่างไรก็ตามจำนวนของตัวแทนหรือเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงในระดับต่างๆ นั้นก็ยังคงมีจำนวนมากเช่นเดิมกล่าวได้ว่าการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีนั้นยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์และในบางแง่มุมอาจถูกจำกัด ดังนั้นปัจจัยที่ว่า การแลกเปลี่ยนแรงงานโดยระบบทุนจะถูกนำเสนอเป็นประเด็นต่อไป

2. ข้อจำกัดทางกฎหมายในการหาเงินทุนหรือใช้จ่ายของพรรคการเมือง

ประเทศในแถบตะวันตกเกือบทุกประเทศได้มีกฎหมายที่กำหนดข้อห้ามเพื่อป้องกันการระดมทุนหรือใช้จ่ายที่มากเกินไปของพรรคการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามหลักทฤษฎีประชาธิปไตยแล้วประเทศโดยส่วนใหญ่จะมีการกำหนดกฎหมายการต่อต้านคอร์รัปชันที่ถูกสร้างมาเพื่อป้องกันพรรคร่วมรัฐบาลจากการได้รับเงินจากนายทุนกับรัฐบาล ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวนั้นมีความแตกต่างกันไป และคงปฏิเสธไม่ได้ว่ามีการใช้ช่องว่างทางกฎหมายแสวงหาผลประโยชน์ ในทำนองเดียวกันหลายๆประเทศก็จำกัดการใช้จ่ายของพรรคการเมืองในการจัดแคมเปญเลือกตั้ง ข้อห้ามนี้ทำให้พรรคการเมืองต้องแสวงหาหนทางอื่นเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้บางประเทศยังมีข้อห้ามพรรคการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการบางประเภท เช่น โฆษณาบนทีวี ซึ่งเหตุผลข้างต้นทำให้พรรคการเมืองยังต้องพึ่งพิงแรงงานคนที่ไม่จำเป็น ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการดำเนินกิจกรรมบางอย่าง

3. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่ใช้ต้นทุนสูง

ในปัจจุบันการใช้จ่ายในพรรคการเมืองลดลงอย่างต่อเนื่อง ไม่สิ้นเปลืองต้นทุนเหมือนในอดีต เช่น ราคาของคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ลดลง การใช้อีเมลในการติดต่อสื่อสารอย่างกว้างขวาง

⁵⁰ "Activist-Leader Relations and the Structure of Political Parties: 'Exchange' Models and Voteseeing Behaviour in Parties," British Journal of Political Science 22(1992).

แต่ในบางแคมเปญสำคัญๆก็ยังคงใช้เงินลงทุนอยู่แม้กระทั่งในประเทศสหรัฐอเมริกาเองก็ยังมีค่าโฆษณาบนสื่อโทรทัศน์ที่ค่อนข้างแพงและมีความจำเป็นอยู่ในบางพื้นที่ โดยเฉพาะการแข่งขันในเขตเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวนมากและมีพื้นที่ขนาดใหญ่เกินกว่าที่สาขาพรรคหรือเครือข่ายพรรคจะดูแลได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะทำให้ใช้ต้นทุนสูงด้วย

4. กระบวนการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง

พรรคการเมืองบางพรรคมีการกำหนดให้นโยบายของพรรคทำหน้าที่ในการเสนอรายชื่อบุคคลที่มีความเหมาะสมในการลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยพรรคการเมืองที่มีลักษณะโครงสร้างดังกล่าว ผู้นำพรรคมีแนวโน้มที่จะสร้างพรรคการเมืองที่เน้นการลงทุนแบบไม่โปร่งใสในกระบวนการสรรหาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ในบางประเทศอย่างเช่นในสหรัฐอเมริกาไม่ได้ใช้ระบบดังกล่าวเพราะว่าใช้วิธีการโหวตผู้สมัครรับเลือกตั้งผ่านการโหวตของสมาชิกพรรค

5. จุดแข็งของอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้งระดับชาติ

การเลือกตั้งของพรรคการเมืองที่ต้องใช้เงินทุนสูงนั้นเหมาะกับกระแสทางการเมืองในสภาวะปกติและเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ยาก การใช้วิธีการปราศรัยผ่านสื่อโทรทัศน์และการโฆษณาสามารถทำได้ง่าย ในกรณีที่ใช้จ่ายทางโทรทัศน์มีราคาต่ำ การใช้เทคโนโลยีเป็นแคมเปญในการหาเสียงนั้นมีความเป็นไปได้สูงภายใต้การเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาแนวโน้มที่มีความสำคัญอย่างมากในการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา รวมถึงการเลือกตั้งระดับมลรัฐ บทบาทของการเมืองท้องถิ่นเริ่มมีอิทธิพลต่อการเมืองระดับชาติอย่างชัดเจน เช่น การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาซึ่งมีความพิเศษกว่าการเลือกตั้งของประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ตามประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ก็อาจจะเป็นตัวแทนแบบสุดโต่งก็ได้ เช่นการเลือกตั้งในแคนาดาที่มีการสับเปลี่ยนเก้าอี้ระดับสูงจำนวนมากในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง พรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงระดับชาติลดลงมักจะได้รับความสนใจเลือกตั้งเพิ่มจากบางเขตเลือกตั้ง ในขณะที่พรรคที่ได้รับคะแนนเสียงระดับชาติเพิ่มขึ้นก็จะได้รับความสนใจจากบางเขตเลือกตั้งลดลง ในสถานการณ์ทางการเมืองลักษณะดังกล่าวมีกลยุทธ์เดียวที่จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้คือ การสร้างฐานคะแนนเสียงระดับชุมชนท้องถิ่นเพิ่มเครือข่าย และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้สื่อประชาสัมพันธ์

6. การเอาชนะใจ

การโหวตไม่ใช่แค่การไปลงคะแนนเลือกตั้งเท่านั้น พรรคการเมืองจึงต้องการหาสมาชิกพรรคเพิ่มขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายของพรรค กล่าวคือพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบเสรี ยังคงต้องการแรงงานคนในการจัดกิจกรรมต่างๆของพรรค ซึ่งพรรคการเมืองโดยส่วนใหญ่ไม่ได้มีกำลังในการจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าแรงของคนได้เท่ากับค่าโฆษณา ยกเว้น)บางพรรคการเมืองที่มีต้นทุนสูง) ดังนั้นพรรคการเมืองที่เน้นเรื่องการหาเสียงก็ยังคงต้องการเครือข่ายที่ไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือ

เงินเดือนจำนวนมาก คำถามที่สำคัญคือ พรรคการเมืองเหล่านั้นมีกระบวนการอย่างไรเพื่อให้ได้มาซึ่งเครือข่ายดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

Storm และนักคิดหลายคนได้โฟกัสไปที่กระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างนักบรรณาธิการเสียงและกลุ่มผู้นำพรรค กล่าวคือ หากพรรคการเมืองไม่สามารถจ่ายค่าแรงให้กับเครือข่ายได้จึงจำเป็นต้องทำสัญญาถึงนโยบายที่จะดำเนินการในอนาคต ซึ่งคลากและวิลสันเรียกว่า “Purposive Incentive” (แรงจูงใจเจาะจง) ซึ่งจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการศึกษาดังกล่าว ได้แก่ การไม่ตัดสินข้อเสนอค่าว่าการแลกเปลี่ยนโดยไม่ดูบทบาทของสิ่งแลกเปลี่ยน ไม่ตัดสินบทบาทของสิ่งกระตุ้น ไม่มองข้ามการวิเคราะห์ความจงรักภักดี และไม่ตัดสินบทบาทของพฤติกรรม

7. สิ่งตอบแทนและการแลกเปลี่ยน

พรรคการเมืองต้องการคนและเครือข่าย แต่การที่จะได้มาซึ่งแรงงานคนนั้นจะต้องดำเนินการอย่างไร? พรรคการเมืองโดยส่วนใหญ่ก็จะให้สิ่งตอบแทนเป็นการแลกเปลี่ยนให้แก่ตัวแทนหรือเครือข่ายสร้างฐานเสียง โดยสิ่งแลกเปลี่ยนนั้นรวมไปถึง เงิน ตำแหน่งหน้าที่การงาน ความปลอดภัย หรืออาจจะในรูปแบบของนโยบายพรรคก็ได้ ซึ่งการแลกเปลี่ยนเหล่านั้นก็จะสร้างภาระด้านค่าใช้จ่ายให้แก่พรรคการเมืองมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปคือแนวคิดการปฏิสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารกับเครือข่ายในพื้นที่นั้นมุ่งเน้นการอธิบายถึงพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนของพรรคการเมืองในมิติความสัมพันธ์ระหว่างพรรคส่วนกลางกับตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการสร้างฐานเสียงในเชิงพื้นที่ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลต่อโครงสร้างของพรรคการเมืองและอาจก่อให้เกิดเงื่อนไขที่สำคัญในพฤติกรรมของพรรคการเมือง อาทิ การได้มาซึ่งทรัพยากรแรงงานคนและทุน ข้อจำกัดทางกฎหมายในการใช้จ่ายและการสูญเสียค่าใช้จ่ายกับกิจกรรมการใช้กลยุทธ์การเมืองท้องถิ่น การสร้างเครือข่าย การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ สิ่งตอบแทนและการแลกเปลี่ยน การสร้างความจงรักภักดีต่อพรรค และการเลือกสรรผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยพฤติกรรมดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้นนั้นทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำพรรคส่วนกลางและตัวแทนในพื้นที่นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการแลกเปลี่ยน การสร้างแรงจูงใจ ความผูกพันและความอันหนึ่งอันเดียวกันจึงเป็นประโยชน์แก่ผู้นำพรรค ส่งผลให้ผู้บริหารพรรคเกิดความยึดหยุ่นและสนับสนุนความจงรักภักดีของเครือข่ายที่มีให้แก่พรรคการเมืองได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย การใช้เครื่องมือดังกล่าวจะทำให้พรรคการเมืองมีแรงงานคนหรือเครือข่ายมากขึ้น โดยไม่ส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายหรือต้องเพิ่มนโยบายของพรรค

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราภรณ์ คำจันทร์ ได้ศึกษาถึงความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยความนิยมของคนภาคใต้ที่มีต่อพรรคการเมืองและการพัฒนาการเมือง

ไทย ผลการวิจัยพบว่า ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์นั้นไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพ แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ อันประกอบด้วย อิทธิพลของครอบครัวและสังคมคนใต้ที่พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง ด้วยมุมมองของความผูกพันที่สำคัญคือ ความซื่อสัตย์ โกงกินน้อย ความเก่าแก่มั่นคงของพรรค นโยบายของพรรค ผลงานและระบบการทำงานที่เป็นประชาธิปไตยของพรรค⁵¹

ชัยวัฒน์ วีรานันท์ ได้ศึกษาถึงบทบาทพฤติกรรมการดำเนินกิจกรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ บทบาทที่แสดงออกมาของสาขาพรรคมีส่วนในการเสริมสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และบทบาทของสาขาพรรคแสดงออกมานั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสาขาพรรคประชาธิปัตย์ที่ต้องการจะพัฒนาให้เห็นพรรคการเมืองแบบมวลชน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรค จากการศึกษาพบว่า บทบาทของสาขาพรรคประชาธิปัตย์มีส่วนในการเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองให้แก่พรรคประชาธิปัตย์ แต่ในขณะเดียวกันสาขาพรรคนั้นมุ่งเน้นแสดงบทบาทในการรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครของพรรคและการจัดหาสมาชิกส่วนบทบาทในการให้การศึกษาทางการเมือง การเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของพรรค การเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างสมาชิกพรรคกับพรรคสำนักงานใหญ่ การจัดกิจกรรมของสาขาพรรคหาได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ตลอดจนบทบาทในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติยังไม่กระจายมาสู่สาขาพรรคแต่อย่างใด ซึ่งเกิดจากปัญหาในด้านการเงิน ด้านตัวบุคคล การขาดสำนักงานของสาขาพรรค และการให้ความสำคัญกับบทบาทของสาขาพรรคน้อยกว่าที่ควรจะเป็น โดยนัยนี้สาขาพรรคประชาธิปัตย์จึงมีลักษณะเป็นแต่เพียงรูปแบบของความพยายามในการสร้างฐานมวลชนของพรรคเท่านั้น หากใช้รูปแบบของการพัฒนาไปสู่พรรคแห่งมวลชนหรือพรรคที่เป็นตัวแทนของประชาชนแต่อย่างใด⁵²

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคนไทย โดยใช้กรณีศึกษาของเขต 3 จังหวัดขอนแก่น เป็นหน่วยในการศึกษา การออกแบบศึกษาวิจัยนี้มุ่งพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง ผลการศึกษาพบว่าแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก และแต่ละปัจจัยต่างมีอิทธิพลที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันมากน้อยบ้าง ปัจจัยเหล่านั้นมีทั้งที่เป็นสถานภาพทางด้าน

⁵¹ จีราภรณ์ คำจันทร์, "ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ : ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช" (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

⁵² ชัยวัฒน์ วีรานันท์, "บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ : ศึกษากรณีเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์" (ibid.2535).

เศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านความรู้สึกรู้สึกทางการเมือง และอิทธิพลของปัจจัยที่เกิดขึ้นมีในแต่ละช่วงสมัยของแต่ละระบบการเมืองนอกจากนั้นยังพบว่าผู้ลงคะแนนเสียงที่อยู่ในเขตเมืองนั้นมีความนิยมพรรคประชาธิปัตย์มากกว่าผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในทางตรงข้ามอย่างมาก กล่าวคือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงต่างมีแนวโน้มที่จะชอบพรรคประชาธิปัตย์ยิ่งกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ⁵³

พรชฎา ศิริวรรณบุศย์ ได้ศึกษาเรื่อง “Party Transformation and the Survival of the Democrat Party of Thailand” พบว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้มีความเข้มแข็งที่จะนำมาสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยเฉพาะประเด็นการสร้างฐานเสียงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างพรรคส่วนกลางและสาขาพรรคนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 นั้นก็ไม่ได้มีความเข้มแข็งการจัดตั้งสาขาพรรคนั้นถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและภายในกลุ่มต่างๆ มากกว่าที่จะให้พรรคมีความเข้มแข็ง แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะมีสาขาพรรคจำนวนมาก แต่ก็ไม่ได้ทำหน้าที่ในการสร้างฐานเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะส่งเสริมให้เกิดความแข็งแกร่งขององค์กร⁵⁴

ภัทราวดี สิงห์เสณี ได้ศึกษาการเลือกสรรบุคคลเป็นตัวแทนพรรคประชาธิปัตย์เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผลการศึกษาพบว่า พรรคประชาธิปัตย์มีการเลือกสรรบุคคลสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยมีหลักเกณฑ์ใหญ่ๆที่สำคัญ คือ ภูมิหลังของบุคคล โดยพิจารณาจากความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถ และการเลือกสรรบุคคลเป็นไปตามหลักการบริหารงานสมัยใหม่ที่มีความยืดหยุ่น วิธีการสรรหาได้มาจากคณะกรรมการบริหารพรรคมาสมัครด้วยตนเอง หรือคณะกรรมการบริหารพรรคแนะนำ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์จากการบริหารงานภาครัฐและภาคเอกชน และเมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา บุคคลที่จะเข้าสู่การเลือกจะมีอุดมการณ์และสนใจในกิจกรรมทางการเมืองมายาวนาน และได้รับความไว้วางใจจากพรรคส่งเป็นตัวแทนของพรรคต่อไป และเมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการสรรหาขององค์การพบว่ามีความแตกต่างกัน เพราะการเลือกสรรบุคคลขององค์การมีกระบวนการวิเคราะห์งานพร้อมกับทราบหน้าที่ความรับผิดชอบของงาน รวมถึงคุณลักษณะของบุคคลที่องค์การต้องการ⁵⁵

⁵³ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, "พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 3 จังหวัดขอนแก่น 18 เมษายน 2526."

⁵⁴ Sirivunnabood Panchada, "Party Transformation and the Survival of the Democrat Party of Thailand."

⁵⁵ ภัทราวดี สิงห์เสณี, "การเลือกสรรบุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง : การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์" (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

สมศักดิ์ ต่อเสนา ได้ศึกษาการสร้างฐานทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2489 – 2544 ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านกลวิธีและวิธีการลงหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หัวหน้าพรรคให้ความสำคัญในการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง มีการเดินทางไปปราศรัยหาเสียงช่วยลูกน้องตามภูมิภาคต่างๆ
2. ด้านพฤติกรรมกรรมการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในพื้นที่ยังนิยมเลือกตัวบุคคลมากกว่าการเลือกพรรค
3. ด้านผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรการสร้างฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ ปัจจัยความสำเร็จคือ ผู้สมัครลงพื้นที่ให้บริการร่วมกิจกรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง การหาเสียงใช้ความ สามารถเฉพาะตัวมากกว่านโยบายของพรรค และกระแสความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรคในแต่ละยุค ส่วนปัจจัยด้านความล้มเหลวเนื่องจากภาพลักษณ์ของพรรคประชาธิปัตย์ในระยะหลังเป็นพรรคการเมืองของสมาชิกส่วนใหญ่มาจากภาคใต้ การเปลี่ยนพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าที่มีฐานเสียงดีไปสังกัดพรรคอยู่ในกระแสความนิยม คือ พรรคความหวังใหม่ และพรรคไทยรักไทย ตลอดจนการสนับสนุนทางการเงินให้ผู้สมัครน้อยเมื่อเทียบกับพรรคการเมืองคู่แข่ง⁵⁶

Alan Ware ได้ศึกษาเรื่อง “Activist - Leader Relations and the Structure of Political Parties: 'Exchange' Models and Voteseeking Behaviour in Parties” บทความชิ้นนี้ได้เน้นศึกษาพรรคการเมืองแบบ vote - seeking เป็นหลัก มักมีข้อถกเถียงทั่วไปว่าพรรคการเมืองรูปแบบนี้ต้องการแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจที่จะได้แรงงานคน โดยขอบเขตของการศึกษา คือ 1. พรรคการเมืองรูปแบบนี้ต้องการแรงงานคนเพราะเผชิญกับปัญหาความไม่สมดุลกันระหว่างเงินทุนและแรงงาน 2. ความสัมพันธ์ระหว่างนักรณรงค์และผู้นำพรรคนั้นขึ้นอยู่กับทางเลือกเปลี่ยนหรือไม่ และ 3. การสร้างความผูกพันเหล่านั้นสามารถถูกตัดสินใจโดยผู้นำพรรค ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างนักรณรงค์และผู้นำพรรคได้ก่อให้เกิดพฤติกรรมของพรรคการเมืองในมิติใหม่โดยพฤติกรรม vote - seeking สามารถถูกทำให้เป็นจริงได้ในสถานะที่นักรณรงค์กิจกรรมทางการเมืองที่ต่อต้านพฤติกรรมแบบนี้ได้ลดลงแล้วเพราะการรับสมัครของพรรคการเมือง ความต้องการอย่างต่อเนื่องของแรงงาน การปรับตัวของแรงงานต่อนโยบายจะก่อให้เกิดสิ่งยึดเหนี่ยวระหว่าง vote seeking และการแลกเปลี่ยนแบบความสัมพันธ์ภายในพรรคตามแบบ exchange model⁵⁷

⁵⁶ สมศักดิ์ ต่อเสนา, "การสร้างฐานทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคอีสาน : ศึกษากรณีจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2489 – 2544" (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548).

⁵⁷ Alan Ware, "Activist -Leader Relations and the Structure of Political Parties: 'Exchange' Models and Voteseeking Behaviour in Parties," British Journal of Political Science 22(1996).

บทที่ 3

โครงสร้างการจัดองค์กรของพรรคประชาธิปัตย์ และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการจัดตั้งขึ้นก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2489⁵⁸ โดยมีพันตรีควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรคคนแรก และหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นเลขาธิการพรรคคนแรก จากการศึกษาข้อมูลของพรรคประชาธิปัตย์ได้แบ่งประวัติศาสตร์ ออกเป็น 5 ยุค คือ⁵⁹

1. ยุคที่หนึ่ง พ .ศ.2489 – 2501 ยุคแห่งการสร้างพรรคและสร้างประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ
2. ยุคที่สอง พ .ศ.2511 – 2519 ยุคแห่งการฟื้นฟูพรรคและเชิดชูประชาธิปไตย
3. ยุคที่สาม พ .ศ.2522 – 2533 ยุคแห่งการปรับปรุงนโยบายและเข้ามีส่วนร่วมในการบริหาร
4. ยุคที่สี่ ปลายปี พ .ศ.2533 – 2544 ยุคแห่งการเป็นรัฐบาลของประชาชนและฝ่ายค้านที่มีประสิทธิภาพ
5. ยุคที่ห้า พ .ศ.2544 – 2551 ยุคแห่งการต่อสู้เผด็จการรัฐสภา และต่อต้านการใช้อำนาจรัฐอย่างไม่เป็นธรรมเพื่อผลประโยชน์ทับซ้อน

นับเป็นเวลา 70 ปีแล้วที่พรรคประชาธิปัตย์ได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ที่แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไว้ ณ วันที่ 24 พฤศจิกายน พ .ศ. 2557 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,895,272 คน และมีสาขาพรรค จำนวน 175 สาขา⁶⁰ นอกจากนั้นพรรคประชาธิปัตย์ยังถือได้ว่าเป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้างซึ่งมีองค์กรกลางอันเป็นหน่วยงานถาวร ทำให้การเลื่อนตำแหน่งผู้บริหารและผู้นำของพรรคเป็นไปอย่างราบรื่นพอสมควร หลังจากมรณกรรมของ

⁵⁸ นายควง อภัยวงศ์กับพรรคประชาธิปัตย์, "คำให้การของนายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์คนแรก," in นายณัฐวุฒิ สุทธิสงครามได้เขียนเป็นเชิงอรรถในหนังสือนายควง อภัยวงศ์กับพรรคประชาธิปัตย์โดยมีเนื้อความว่า "ความจริงวันกำเนิดพรรคประชาธิปัตย์ตรงกับวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2489 แต่ตรงกับวันจักรี จึงได้ถือเอาวันที่ 5 เป็นวันที่ระลึกของพรรคประชาธิปัตย์ตลอดมา เพราะวันที่ 6 ตรงกับวันจักรี ไม่สะดวกที่สมาชิกจะมาพบปะโดยพร้อมเพรียงกัน"(กรุงเทพฯ: เรื่องศิลป์, 2522).

⁵⁹ พรรคประชาธิปัตย์, "ประวัติพรรคประชาธิปัตย์,"(2557).

⁶⁰ คณะกรรมการการเลือกตั้ง, "ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่,"(กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557).

พันตรีควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคคนแรก ก็ไม่ทำให้พรรคสลายตัวตามไปด้วย โดยมีการเลือกหัวหน้าพรรคคนใหม่มาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่วันก่อตั้งพรรคจนถึงปัจจุบันมีหัวหน้าพรรคมาแล้วรวม 7 คน⁶¹ ซึ่งได้แก่ พันตรีควง อภัยวงศ์ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช พันเอกพิเศษถนัด คอมันตร์ นายพิชัย รัตตกุล นายชวน หลีกภัย นายบัญญัติ บรรทัดฐาน และเปลี่ยนมาเป็นนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในปัจจุบัน ซึ่งในจำนวนนี้ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทย 4 คน ได้แก่ 1. พันตรีควง อภัยวงศ์ ผู้ก่อตั้งและหัวหน้าพรรคคนแรก ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 4 สมัย 2. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 4 สมัย 3. นายชวน หลีกภัย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 2 สมัย และ 4. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 1 สมัย

ในบทนี้ผู้วิจัยมุ่งพิจารณาโครงสร้างการจัดองค์กรของพรรคประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนและความมั่นคงขององค์กร โดยเฉพาะการจัดโครงสร้างภายในของพรรคภายใต้ข้อบังคับพรรคการเมือง พ.ศ.2551 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2556 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ยังได้พิจารณาผลการเลือกตั้งทั่วไป ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 จนถึงปี พ.ศ.2554 รายละเอียดดังนี้

1. โครงสร้างการจัดองค์กรของพรรคประชาธิปไตย

การจัดองค์กรและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองนั้นจะต้องยึดตามหลักกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบการจัดโครงสร้างองค์กรพรรคการเมืองให้สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ยกตัวอย่างเช่น มาตรา 10⁶² ข้อ 4. พรรคการเมืองจะต้องมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ข้อ 5. พรรคการเมืองจะต้องมีการกำหนดแผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง อำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งกรรมการสาขาพรรคการเมือง และอำนาจหน้าที่ของกรรมการสาขาพรรคการเมือง และข้อ 11. พรรคการเมืองจะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วน⁶³ พรรคการเมืองต่างๆจะต้องยึดหลักการจัดโครงสร้างองค์กรตามกฎหมายข้างต้น โดยจะต้องมีการกำหนดองค์ประกอบของโครงสร้างพรรคให้ครบตามองค์ประกอบ นอกจากนี้พรรคการเมืองยังสามารถกำหนดองค์ประกอบโครงสร้างองค์กรได้มากกว่า

⁶¹ นรนิติ เศรษฐบุตร, พรรคประชาธิปไตย : ความสำเร็จหรือความล้มเหลว(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530).

⁶² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 10

⁶³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2554 มาตรา 93.

พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดไว้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคกระทำได้ตามที่พรรคต้องการ แต่ที่ต้องไม่ขัดต่อหลักกฎหมายและหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

พรรคประชาธิปไตยจึงได้กำหนดการจัดโครงสร้างองค์กรภายในเพื่อให้การดำเนินงานของพรรคสอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง โดยมีการกำหนดข้อบังคับพรรค เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และเพื่อให้การปฏิบัติภารกิจต่างๆเป็นไปด้วยความเรียบร้อย นับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคประชาธิปไตยมานั้นได้มีการกำหนดข้อบังคับพรรคมาแล้วหลายฉบับจนมาถึงฉบับล่าสุดคือ ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปไตย พ.ศ. 2551 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 พ.ศ. 2556 มีการกำหนดองค์ประกอบโครงสร้างองค์กรภายในของพรรค ดังนี้⁶⁴

1. ที่ประชุมใหญ่
2. คณะกรรมการบริหารพรรค
3. สภาที่ปรึกษา
4. ที่ประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการบริหารพรรคกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
5. ที่ประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการบริหารพรรคกับรัฐมนตรี
6. ที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
7. ที่ประชุมรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีเงา แล้วแต่กรณี
8. คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค
9. คณะกรรมการนโยบายพรรค
10. คณะกรรมการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรค
11. คณะผู้ประสานงานรัฐสภา
12. คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล
13. ที่ประชุมสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
14. คณะกรรมการพรรคประจำจังหวัด
15. สาขาพรรค
16. ยุวประชาธิปไตยและกลุ่มอื่นๆที่ได้รับการอนุมัติการจัดตั้งจากคณะกรรมการบริหารพรรค

เมื่อพิจารณาการจัดโครงสร้างของพรรคประชาธิปไตยข้างต้นจะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปไตยมีการวางโครงสร้างที่มีหลากหลายซับซ้อน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดองค์ประกอบโครงสร้างของพรรคนั้นมีมากกว่าที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดไว้ โดยมีลักษณะการจัดโครงสร้างการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันลงมาคล้ายกับการจัดองค์กรของหน่วยงานราชการ โครงสร้างครอบคลุมทั้งส่วนกลาง เขตเลือกตั้ง และระดับท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายอำนาจจากพรรคส่วนกลางไปยังตัวแทนของพรรค

⁶⁴ ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปไตย พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ.2556 ข้อ 19.

ในระดับต่างๆ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนการสร้างฐานคะแนนเสียงในทุกๆ ระดับ อาจกล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่มีการจัดโครงสร้างทางการเมืองที่มีลักษณะกระจายศูนย์รวมอำนาจไปสู่องค์กรระดับล่าง⁶⁵

เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานที่ว่าคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสาขาพรรคประชาธิปัตย์ในเขตพื้นที่มีบทบาทในการสร้างและรักษาฐานคะแนนเสียงหรือไม่ โดยเฉพาะบทบาทในการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในเชิงพื้นที่ ทั้งนี้สืบเนื่องจากภายหลังการพ่ายแพ้เลือกตั้งในช่วง 15 ที่ผ่านมา พรรคประชาธิปัตย์จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบริหารพรรคใหม่ มีการสร้างทีมงานหรือเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นจากรูปแบบเดิม โดยเฉพาะพื้นที่ที่ไม่ประสบความสำเร็จอย่างเช่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ตามพรรคประชาธิปัตย์ก็ยังคงรักษาองค์ประกอบโครงสร้างการจัดองค์กรภายในของพรรคไว้เช่นเดิม เพียงแต่มีการปรับเปลี่ยนผู้บริหารพรรคระดับสูง เช่น ตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลแต่ละภูมิภาคด้วย ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นศึกษาองค์ประกอบของพรรคที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียง การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งด้วย สามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบสำคัญๆ ดังนี้

คณะกรรมการบริหารพรรค

การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองนั้นจะต้องมีคณะกรรมการบริหารพรรคทำหน้าที่ในกิจกรรมของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง⁶⁶ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยภายใต้กฎหมายจึงได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคคณะหนึ่งจำนวน 35 คน ประกอบไปด้วย⁶⁷

1. หัวหน้าพรรค
2. รองหัวหน้าพรรค 10 คน
3. เลขาธิการพรรค
4. รองเลขาธิการพรรค 5 คน
5. เหนรัญญิกพรรค
6. นายทะเบียนสมาชิกพรรค

⁶⁵ อยุทธ์ เพชรอินทร, "อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์" (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537).

⁶⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 17.

⁶⁷ ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ.2556 ข้อ 20.

7. โฆษกพรรค
8. ประธานสาขาพรรคภาคละ 1 คน
9. สมาชิกสภาท้องถิ่นที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค 3 คน
10. กรรมการบริหารพรรค 7 คน

คณะกรรมการบริหารพรรคมีกำหนดวาระคราวละ 4 ปี⁶⁸ ปัจจุบันมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นหัวหน้าพรรค และมีนายจตุติ ไกรฤกษ์ เป็นเลขาธิการพรรค นอกจากนั้นยังมีรองหัวหน้าพรรคที่ดูแลภูมิภาคต่างๆ ได้แก่ 1. นายอัศวิน วิภูศิริ ดูแลพื้นที่ภาคเหนือ 2. ดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช ดูแลพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. นายสาธิต ปิตุเตชะ ดูแลพื้นที่ภาคกลาง 4. นายองอาจ คล้ามไพบูลย์ ดูแลพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ ดูแลพื้นที่ภาคใต้ จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์มีการกระจายอำนาจให้กับตัวแทนพรรคในการดูแลพื้นที่ต่างๆ และที่สำคัญคือได้เปิดโอกาสให้กับตัวแทนในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นเข้ามากรรมการบริหารพรรคอีกด้วย โดยคณะกรรมการบริหารพรรคมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁶⁹

1. ดำเนินกิจการของพรรคให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย อุดมการณ์ นโยบายพรรค ข้อบังคับพรรคและมติของที่ประชุมใหญ่ รวมทั้งประกาศและระเบียบของพรรค
2. ควบคุมไม่ให้สมาชิกพรรคกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
3. ให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป
4. รับผิดชอบกิจการทั้งปวงของพรรค
5. ควบคุมดูแลและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
6. ประสานงานกับองค์กรต่างๆของพรรค
7. เมื่อได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว คณะกรรมการบริหารพรรคมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้ผู้ซึ่งพรรคส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งอาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
8. เรื่องอื่นๆที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรค

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid.

คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

พรรคการเมืองจะต้องมีการคัดเลือกและสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตรงตามคุณสมบัติที่พรรคกำหนดไว้เพื่อให้เป็นตัวแทนพรรคในการลงสมัครรับเลือกตั้ง เผยแพร่อุดมการณ์ของพรรค ดังนั้นจะต้องสรรหาบุคคลที่มีแนวความคิดอุดมการณ์ไปในทิศทางเดียวกับพรรคการเมืองด้วย

จากการวิจัยของนรนิติ เศรษฐบุตร พบว่า บรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งแรกหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 พบว่า มีจำนวนร้อยละ 50 ที่ยืนยันว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้ไปขอให้ตนมาสมัครเป็นผู้แทนราษฎรในนามของพรรคประชาธิปัตย์ โดยที่คนไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เลยหรือยังไม่เคยได้ช่วยงานพรรคมาก่อนเลย โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงนั้นเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่น จึงให้ความสำคัญกับพรรคประชาธิปัตย์และอิทธิพลทางการเมืองที่มีต่อตนไม่มากนัก⁷⁰ ด้วยเหตุที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่มีความผูกพันกับพรรคการเมืองนั้น จึงทำให้พรรคประชาธิปัตย์มีการกำหนดจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจในการเลือกตั้งเพื่อคัดเลือกบุคคลที่จะลงสมัครในนามพรรคและวางแผนการหาเสียงเสียใหม่⁷¹ ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคคณะหนึ่งจำนวน 9 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี เว้นแต่จะมีการเปลี่ยนแปลงกำหนดเวลาให้อยู่ในตำแหน่งเป็นอย่างอื่น⁷² การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อหรือสัดส่วน ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไปหรือเป็นการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างให้ทำได้เฉพาะวิธีการใดวิธีการหนึ่ง คือ ให้คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการบริหารพรรคจากรายชื่อตามลำดับดังต่อไปนี้

- ก. รายชื่อผู้ซึ่งที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคให้ความเห็นชอบตามข้อ 52 พรรค 6
- ข. รายชื่อบุคคลอื่นที่เห็นสมควร

โดยมติคณะกรรมการบริหารพรรคที่ให้ส่งผู้ใดเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นที่สุด⁷³ เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ได้จัดตั้งมายาวนานและเคยได้จัดตั้งรัฐบาลมาหลายครั้ง ดังนั้นพรรคจึงเป็นที่รู้จักอย่างดีของประชาชนทั่วไป พรรคประชาธิปัตย์จึงมีโอกาสดำเนินตัว

⁷⁰ นรนิติ เศรษฐบุตร, พรรคประชาธิปัตย์ : ความสำเร็จหรือความล้มเหลว(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530).

⁷¹ พรรคประชาธิปัตย์ : ความสำเร็จหรือความล้มเหลว(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530).

⁷² ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ. 2556 ข้อ 72.

⁷³ ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ.2556 ข้อ 73.

บุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกับพรรค⁷⁴ นอกจากนั้นลักษณะสำคัญของการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สำคัญคือ การได้รับคำแนะนำ จากสาขาพรรคที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยการให้คำแนะนำว่าใครควรจะลงสมัครรับเลือกตั้งที่ไหน อย่างไร ลักษณะสำคัญประการที่สองคือ การพิจารณาสมาชิกสามัญโดยแบ่งการพิจารณาผู้สมัครที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันเป็นลำดับแรก ประการที่สามคือ อดีตผู้สมัครของพรรคหรืออดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พลาดจากการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา และสมาชิกที่ประสงค์จะลงเลือกตั้ง ประการสุดท้ายคือ การพิจารณาผู้สมัครที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกพรรคการเมืองอื่น ๆ ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายพรรคในขณะนั้น ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์จะดูแลความเป็นไปได้ที่ได้รับเลือกตั้งหรือชื่อเสียงของบุคคลนั้น⁷⁵ กล่าวได้ว่า การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์นั้นได้มีการผ่านกระบวนการพิจารณาหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติโดดเด่น โดยจะต้องผ่านกระบวนการตั้งแต่ระดับท้องถิ่น สาขาพรรค คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง จนมาถึงคณะกรรมการบริหารพรรคในที่สุด

คณะกรรมการนโยบาย

การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองนั้นจำเป็นต้องมีทีมงานในการวางแผนว่าพรรคจะมีการกำหนดนโยบายไปในทิศทางใด รวมทั้งการกำหนดกรอบเพื่อปรับปรุงแนวนโยบายเพื่อให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ พรรคประชาธิปัตย์จึงได้มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายพรรคคณะหนึ่งซึ่งมีจำนวน 15 คน โดยวิธีการเลือกตั้งดังต่อไปนี้⁷⁶

1. เลขานุการพรรคโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรคเสนอบัญชีรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมต่อที่ประชุมใหญ่
2. สมาชิกที่เป็นองค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่ อาจเสนอชื่อผู้ที่เหมาะสมโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของผู้ที่อยู่ในที่ประชุม
3. ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งเป็นรายบุคคลให้ได้จำนวนที่กำหนดในวรรคหนึ่ง
4. ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งโดยการลงคะแนนลับ

โดยคณะกรรมการนโยบายพรรคมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะเปลี่ยนแปลงกำหนดเวลาให้อยู่ในตำแหน่งเป็นอย่างอื่นและอาจได้รับการเลือกตั้งอีกก็ได้ ปัจจุบันมีคณะกรรมการนโยบายทั้งหมด 15 คน คณะกรรมการนโยบายพรรคมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบที่คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนด ยกตัวอย่างเช่น คณะกรรมการนโยบายได้มีการจัด

⁷⁴ อยุทธ์ เพชรอินทร, "อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์" (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537).

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ. 2556 ข้อ 75.

ประชุมเพื่อประเมินผลด้านการทำงานของพรรคประชาธิปัตย์ขณะที่เป็นรัฐบาลว่าได้ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายพรรคมากน้อยเพียงไร และกำหนดกรอบในการปรับปรุงแนวนโยบายพรรคให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ อีกทั้งการกำหนดบทบาทของพรรคในการผลักดันแนวคิดด้านนโยบายของพรรคสู่การปฏิบัติให้ได้มากที่สุด⁷⁷ กล่าวได้ว่ากรรมการนโยบายพรรคนั้นจึงเสมือนทีมงานกำหนดเป้าหมายและทิศทางของพรรคที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทั้งในปัจจุบันและในอนาคตอย่างไร เพื่อให้สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองคู่แข่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในปัจจุบันนั้นมีการแข่งขันในเชิงนโยบายมากขึ้น ซึ่งต่างกับการเลือกตั้งในอดีตนั้นที่คำนึงถึงตัวบุคคลหรือคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นหลัก

คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล

คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ หรือผู้ช่วยเลขานุการและกรรมการอื่น ๆ รวมแล้วจำนวนไม่เกิน 9 คน ซึ่งคณะกรรมการบริหารพรรคแต่งตั้งจากสมาชิกพรรคที่มีได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคหรือรัฐมนตรี ให้คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล มีหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติ การกิจตามนโยบายและแผน รวมทั้งกลยุทธ์ของพรรคอย่างต่อเนื่อง และรายงานคณะกรรมการบริหารพรรคและที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุก ๆ 6 เดือน⁷⁸

สาขาพรรค

หากจะกล่าวถึงประเด็นที่พรรคการเมืองได้มีการจัดตั้งสาขาพรรคขึ้นนั้นในระบอบประชาธิปไตยย่อมหมายถึงการขยายตัวของพรรค แต่สำหรับในประเทศไทยนั้นสาขาพรรคมักจะล้มลุกคลุกคลาน ตั้งตัวไม่ค่อยติด ไม่ว่าสาขาพรรครัฐบาลหรือพรรคฝ่ายค้าน⁷⁹ อย่างไรก็ตามสาขาพรรคก็ยังเป็นกลไกที่มีความสำคัญต่อพรรคการเมืองเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์เป็นต้นมาพรรคประชาธิปัตย์ได้จัดตั้งสาขาพรรคตามจังหวัดต่างๆทั่วประเทศในจำนวนที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนถึงปัจจุบันพรรคประชาธิปัตย์มีสาขาพรรคถึง 175 สาขา นับว่าเป็นพรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคมากที่สุด โดยมีสาขาพรรคกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคและเชื่อมโยงจนถึงระดับท้องถิ่นอีกด้วย

⁷⁷ พรรคประชาธิปัตย์, "รายงานการดำเนินกิจการของพรรค พ.ศ.2554,"(กรุงเทพฯ: พรรคประชาธิปัตย์, 30 มีนาคม 2555).

⁷⁸ ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ. 2556 ข้อ 37.

⁷⁹ ญัฐวุฒิ สุธิสสงคราม, นายควง อภัยวงศ์ กับพรรคประชาธิปัตย์(กรุงเทพฯ: เรื่องศิลป์, 2522).

พรรคประชาธิปัตย์ได้จัดตั้งสาขาพรรคตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนด โดยสมาชิกของพรรคตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป มีหนังสือถึงเลขาธิการพรรคเพื่อขออนุมัติจัดประชุมใหญ่ เพื่อดำเนินการเลือกตั้งกรรมการสาขาพรรคผู้ริเริ่มจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน แต่ไม่เกิน 11 คน ประกอบด้วย⁸⁰

1. ประธานสาขาพรรค
2. รองประธานสาขาพรรค 1 คน
3. เลขานุการสาขาพรรค
4. รองเลขานุการสาขาพรรค 1 คน
5. เหมัญญิกสาขาพรรค
6. นายทะเบียนสมาชิกสาขาพรรค
7. โฆษกสาขาพรรค
8. กรรมการอื่นๆ อีกไม่เกิน 4 คน

โดยให้คณะกรรมการสาขาพรรคจะต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น มีกำหนดคราวละ 2 ปีนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง แต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว อาจได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการสาขาพรรคอีกก็ได้ คณะกรรมการสาขาพรรคมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้⁸¹

1. ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย อุดมการณ์ นโยบาย และข้อบังคับพรรค
2. เผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของพรรค
3. การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป
4. รณรงค์หาเสียงในเขตพื้นที่ของสาขาหรือในเขตเลือกตั้งที่เลขาธิการพรรคมอบหมาย
5. รับเรื่องราวร้องทุกข์ของราษฎรและหาทางช่วยเหลือให้ถึงที่สุด
6. คัดเลือกบุคคลที่คุณสมบัติเหมาะสมสมควรรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามกฎหมาย ข้อบังคับพรรคหรือระเบียบของพรรค
7. คัดเลือกบุคคลเพื่อลงแข่งขันสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคมอบหมาย
8. เสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นในเรื่องต่างๆต่อคณะกรรมการบริหารพรรค
9. จัดหาสมาชิกเพิ่มเติม
10. จัดกิจกรรมของสาขาพรรคตามที่เหมาะสม

⁸⁰ ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ. 2556 ข้อ 42.

⁸¹ ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ. 2556 ข้อ 52.

11. จัดหารายได้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารสาขาพรรค
 12. ดำเนินการด้านประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายประชาชนในเขตพื้นที่ของสาขาพรรครวมทั้งเชื่อมโยงกับองค์กรเครือข่ายอื่นๆตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนด
 13. ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคมอบหมาย
- การกระจายอำนาจของพรรคประชาธิปัตย์ไปยังสาขาพรรคทั้ง 175 สาขานั้นเป็นการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยและสร้างเสถียรภาพให้พรรคมีความมั่นคงมากขึ้น โดยวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสาขาพรรคนั้นมีดังนี้⁸²
1. สร้างผู้นำในระดับท้องถิ่น เปิดโอกาสให้สมาชิกหรือผู้ที่สนใจในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในทางการเมือง
 2. สร้างรากฐานให้กับพรรคเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความเข้มแข็ง
 3. ทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลความต้องการของประชาชนป้อนไปให้กับพรรคการเมืองเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย
 4. เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในระดับท้องถิ่น
 5. ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการเลือกตั้งในทุกๆระดับ
 6. มีส่วนช่วยในการพิจารณาและคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ
 7. เป็นศูนย์รวมความคิดทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม
 8. ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างพรรคการเมืองกับสมาชิกพรรคหรือผู้สนใจพรรค
 9. นำนโยบายของไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ

กล่าวโดยสรุปการจัดโครงสร้างองค์กรของพรรคประชาธิปัตย์นั้นมีลักษณะการจัดโครงสร้างขององค์กรที่มีความสลับซับซ้อนและมีการกระจายอำนาจไปยังส่วนต่างๆ จะเห็นได้จากการจัดองค์กรตั้งแต่ส่วนกลาง เช่น การแบ่งเป็นทีมคณะกรรมการออกเป็นหลายส่วนเพื่อทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนพรรคตามบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันตามข้อบังคับของพรรค ในระดับภูมิภาคนั้นได้มอบหมายให้รองหัวหน้าพรรคดูแลในแต่ละภูมิภาค ในระดับเขตเลือกตั้งนั้นก็จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่และในระดับท้องถิ่นนั้นก็เปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคและผู้ที่มีความสนใจในกิจการของพรรคสามารถลงสมัครในนามตัวแทนของพรรคได้

ลักษณะเด่นของการจัดองค์กรแบบการกระจายอำนาจให้กับตัวแทนในแต่ละระดับนั้นยังเป็นปัจจัยที่เอื้อให้ตัวแทนพรรคสามารถจัดตั้งเครือข่ายหรือทีมงานในการทำหน้าที่ดูแลพื้นที่ต่างๆได้ เช่น รองหัวหน้าพรรคที่ดูแลภูมิภาคนั้นสามารถจัดตั้งคณะทำงานหรือทีมงานในการดำเนินกิจการทาง

⁸² ไชยวัฒน์ ไตรยสุนันท์, 36 ปี พรรคประชาธิปัตย์(กรุงเทพฯ: ประสานศิลป์การพิมพ์, 2525).

การเมืองได้ ยกอย่างเช่นการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงเสียง รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงในระดับต่างๆ แม้ว่าจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในข้อบังคับของพรรคอย่างชัดเจนแถมเช่นองค์ประกอบของพรรคชุดต่างๆก็ตาม แต่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ดังกล่าวก็สามารถดำเนินกิจการทางการเมืองของพรรคได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าพรรคประชาธิปไตยจะมีการกระจายอำนาจไปยังส่วนต่างๆทุกระดับ แต่อำนาจการตัดสินใจสูงสุดนั้นก็ยังคงขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นหลัก เช่น 1) แม้ว่าจะมีการจัดตั้งที่คณะกรรมการนโยบายพรรคเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายพรรคก็ตาม แต่แนวทางในการกำหนดนโยบายนั้นจะต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนดเท่านั้น 2) การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น แม้จะกำหนดให้สาขาพรรคและคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทำหน้าที่คัดเลือกผู้สมัครก็ตาม แต่อำนาจการตัดสินใจว่าจะเลือกบุคคลใดลงสมัครในนามตัวแทนพรรคนั้นก็ยังคงเป็นของคณะกรรมการบริหารพรรค หมายความว่าถ้าหากคณะกรรมการบริหารพรรคไม่เห็นด้วยกับรายชื่อที่สาขาพรรคและคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครเสนอไปนั้นก็ป็นอันตกไป อาจกล่าวได้ว่าอำนาจบริหารพรรคอย่างแท้จริงนั้นก็ยังคงเป็นของคณะกรรมการบริหารพรรคซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของพรรค การแบ่งอำนาจไปยังส่วนต่างๆนั้นจึงเป็นเพียงการสร้างเครือข่ายหรือทีมงานเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของพรรคส่วนกลางเท่านั้น

2. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานตั้งอยู่ตอนกลางของคาบสมุทรอินโดจีนในส่วนของภาคพื้นทวีปและอยู่ท่ามกลางของดินแดนที่เรียกว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ทั้งหมด 170,226 ตารางกิโลเมตร ซึ่งถือว่ามีพื้นที่เป็น 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไทย⁸³ และมีประชากรมากที่สุดในประเทศ ปัจจุบันด้านภูมิศาสตร์และจำนวนประชากรจึงส่งผลต่อการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองต่างๆสูง จนอาจกล่าวได้ว่าถ้าพรรคการเมืองใดสามารถสร้างฐานคะแนนเสียงและรักษาฐานคะแนนเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างมั่นคงแล้วก็ย่อมทำให้มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นปัจจัยที่จะทำให้พรรคการเมืองนั้นมีโอกาสในการจัดตั้งรัฐบาลสูงเช่นกัน ซึ่งนับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยนั้นมีการเลือกตั้งทั่วไปมาแล้ว 26 ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2476 จนถึงการจัดตั้งทั่วไปครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 แต่ถ้าหากนับรวมการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 ด้วยก็จะรวมทั้งสิ้น 27 ครั้ง

⁸³ บุรีรัตน์ สามัตถิยะ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาการพิมพ์, 2544).

ซึ่งการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่าไม่สามารถจัดการให้เป็นการเลือกตั้งวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักรได้ จึงถือว่าเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานที่ว่า ภายหลังจากการปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ.2540 นั้นมีปัจจัยเรื่องนโยบายส่งผลต่อผลคะแนนเลือกตั้ง ด้วยสาเหตุที่นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองคู่แข่งและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้จึงทำให้พ่ายแพ้การเลือกตั้งและสมมุติฐานที่ว่าสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมือง ในช่วงปี พ.ศ. 2548 - 2554 พรรคประชาธิปัตย์ได้เลือกประเด็นเรื่องความขัดแย้งดังกล่าวมาเป็นการรณรงค์หาเสียงมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับนโยบายในฐานะเครื่องมือระดมคะแนนเสียงทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถแสวงหาฐานคะแนนเสียงเพิ่มจากประชาชนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่ตัดสินใจด้วยความขัดแย้งทางการเมืองเป็นแรงจูงใจ ผู้วิจัยจึงได้ใช้ผลคะแนนการเลือกตั้งทั่วไปประกอบการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่าผลคะแนนเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับนั้น สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง แบบบัญชีรายชื่อและแบบสัดส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 - พ.ศ.2554 โดยได้แบ่งแนวทางการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก การวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ส่วนที่สอง การวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและแบบสัดส่วน การพิจารณาข้อมูลผลการเลือกตั้งทั้งสองส่วนนั้นจะมุ่งเน้นวิเคราะห์ผลคะแนนเลือกตั้งของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้ง รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการพิจารณาผลคะแนนเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์และเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองคู่แข่ง สามารถพิจารณาจากข้อมูลผลการเลือกตั้ง ดังนี้

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

1. การเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ.2544

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปี พ.ศ.2544 นั้นเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เป็นระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ประเภท จำนวน 500 คน แบ่งออกเป็นแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือที่เรียกว่าแบบเขตเดียวเบอร์เดียว 400 เขต จำนวน 400 คน และแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 100 คน ซึ่งนำมาสู่การแบ่งเขตการเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 137 คน และถือได้ว่าเป็นภูมิภาคที่ได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตจำนวนมาก ส่งผลให้มีการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองต่างๆ

อย่างสูง แต่ในขณะเดียวกันก็มีเพียงไม่กี่พรรคการเมืองที่ประสบความสำเร็จในการลงสมัครรับเลือกตั้ง พิจารณาได้จากตารางผลการเลือกตั้ง ดังนี้⁸⁴

ตารางที่ 1 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ.2544

จังหวัด	พรรคที่ได้รับการเลือกตั้ง (เรียงตามลำดับพรรคที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดถึงน้อยสุด)													
	ไทยรักไทย		ความหวังใหม่		ชาติพัฒนา		เสรีธรรม		ชาติไทย		ประชาธิปไตย		กิจสังคม	
	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)
กาฬสินธุ์	3	151,468	2	101,296	-	7,808	-	31,677	1	54,807	-	43,884	-	11
ขอนแก่น	7	293,249	1	104,486	-	133,730	1	92,334	-	7,723	-	50,660	1	1,9966
ชัยภูมิ	5	192,826	-	42,469	1	135,237	1	71,600	-	2,232	-	10,222	*	*
นครพนม	-	77,378	5	147,153	-	756	-	11,898	-	2,811	-	10,147	*	*
นครราชสีมา	7	415,562	-	36,489	10	509,384	-	12,629	-	56,465	-	53,561	*	*
บุรีรัมย์	5	264,875	-	25,913	-	57,315	1	1,030	4	101,362	-	58,405	*	*
มหาสารคาม	5	186,828	1	81,365	-	32,063	-	10,781	-	33,411	-	58,905	-	23
มุกดาหาร	1	48,101	-	20,807	-	7,777	1	39,414	-	344	-	17,839	*	*
ยโสธร	1	88,668	3	89,952	-	1,299	-	3,653	-	6,810	-	21,610	*	*
ร้อยเอ็ด	4	215,615	2	155,027	-	31,82	2	74,738	-	68,137	1	40,696	*	*
เลย	2	123,783	-	13,598	-	18,935	2	89,872	-	4,317	-	14,623	*	*
ศรีสะเกษ	3	194,544	2	136,933	1	64,903	-	5,543	3	125,547	-	37,213	*	*
สกลนคร	3	141,264	3	117,306	-	24,850	-	96,446	1	24,432	-	12,035	*	*
สุรินทร์	7	229,178	-	94,737	-	15,736	-	9,827	2	145,460	-	27,341	-	58
หนองคาย	6	152,829	-	50,438	-	4,043	-	85,704	-	2,289	-	29,507	*	*
หนองบัวลำภู	2	78,082	-	39,054	-	19,849	1	50,806	-	2,850	-	2,823	*	*
อำนาจเจริญ	-	46,928	1	40,831	-	584	-	5,174	-	13,309	1	45,069	*	*
อุดรธานี	4	184,690	-	103,668	2	105,489	3	137,091	-	12,328	1	42,707	-	168
อุบลราชธานี	10	328,529	-	75,125	-	7,372	-	15,876	-	82,906	1	169,697	-	80
รวม	75	3,414,397	20	1,476,647	14	1,150,312	12	846,093	11	747,540	4	746,944	1	20,306

หมายเหตุ : * ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันในเขตเลือกตั้งนั้น

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่า พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งหมด 7 พรรค ได้แก่

1. พรรคไทยรักไทย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 54.74
2. พรรคความหวังใหม่ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 14.60
3. พรรคชาติพัฒนา จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.21

⁸⁴ คณะกรรมการการเลือกตั้ง, "ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544," (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544).

4. พรรคเสรีธรรม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75
5. พรรคชาติไทย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.02
6. พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91
7. พรรคกิจสังคม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.72

พรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมจากประชาชนสูงสุดก็คือพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่เพิ่งก่อตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงสนามแข่งขันครั้งแรกในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2544 โดยพรรคไทยรักไทยได้ชูนโยบายในการหาเสียง เช่น นโยบายพักหนี้เกษตรกร 3 ปี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 30 บาทรักษาทุกโรค บ้านเอื้ออาทร และนโยบายการทำสงครามกับยาเสพติด⁸⁵ แม้ว่าจะเป็นพรรคการเมืองใหม่แต่ก็ได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนเป็นลำดับหนึ่ง กล่าวได้ว่าประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งนั้นเริ่มให้ความสนใจเรื่องนโยบายและสนับสนุนพรรคการเมืองใหม่มากขึ้น

ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 4 คน ซึ่งได้แก่ 1. เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดอุดรธานี คือ นายไชยยศ จิรเมธากร ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 26,597 เสียง 2. เขตการเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดร้อยเอ็ด คือ นายฉลาด ขามช่วง ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 26,039 เสียง 3. เขตการเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดอำนาจเจริญ คือ นายไพศาล จันทวารา ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวน 26,152 เสียง และ 4. เขตการเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดอุบลราชธานี คือ นายวิฑูรย์ นามบุตร ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวน 36,634 เสียง นอกจากนั้นยังมีเขตเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนนิยมสูงแต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง เช่น 1. เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดบุรีรัมย์ คือ นายปณวัตร เลี้ยงผ่องพันธุ์ ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 25,554 เสียง 2. เขตการเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ นายจำลอง ภูนวนทา ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 22,633 เสียง 3. เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดศรีสะเกษ คือ นายมานะ มหาสุวีระชัย ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 22,466 เสียง 4. เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดหนองคาย คือ นายทรงพล โกวิทศิริกุล ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 20,313 เสียง 5. เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดยโสธร คือ นายวัชชัย ศรีลาภ ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 18,787 เสียง จะเห็นได้ว่า พรรคประชาธิปัตย์ยังได้รับความนิยมและการสนับสนุนจากประชาชน โดยเฉพาะเขตการเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งเป็นเขตชุมชนเมือง ส่วนเขตการเลือกตั้งที่อยู่นอกเขตชุมชนเมืองนั้นพรรคประชาธิปัตย์มักได้รับความนิยมและการสนับสนุน

หากผลรวมคะแนนเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับนั้นจะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนจำนวน 746,944 เสียง เปรียบเทียบกับพรรคที่ได้รับคะแนนสูงสุดอย่างเช่นพรรคไทยรัก

⁸⁵ ไตรสิทธิ์ สินสมบุญทอง, ประชาธิปไตยในประเทศไทย(นนทบุรี: โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟฟิก แอนด์ ปริ้นส์ดีัง, 2556).

ไทยได้คะแนนจำนวน 3,414,397 เสียง จะเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมจากประชาชนน้อยกว่าพรรคไทยรักไทยถึง 2,667,453 เสียง แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันเกือบทุกเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ตามแต่ก็ยังไม่สามารถแข่งขันกับพรรคไทยรักไทยและพรรคการเมืองคู่แข่งอื่นๆได้

2. สภาพการเลือกตั้งปี พ .ศ.2548

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปี พ .ศ.2548 เป็นการเลือกตั้งที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ.2540 เช่นเดียวกับการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ .ศ.2544 แต่การแบ่งเขตเลือกตั้งในปี พ .ศ.2548 ได้แบ่งเขตการเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกเป็น 136 เขตจากเดิมในการเลือกตั้งปี พ .ศ.2548 ได้แบ่งออกเป็น 137 เขต ทำให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตลดลง 1 คนในเขตการเลือกตั้งจังหวัดนครราชสีมา ดังจะเห็นได้จากตารางดังต่อไปนี้⁸⁶

ตารางที่ 2 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี พ .ศ.2548

จังหวัด	พรรคที่ได้รับการเลือกตั้ง (เรียงตามลำดับพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งมากที่สุดถึงน้อยสุด)							
	ไทยรักไทย		ชาติไทย		ประชาธิปัตย์		มหาชน	
	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)
กาฬสินธุ์	6	269,194	-	100,841	-	30,765	-	34,580
ขอนแก่น	11	562,340	-	74,664	-	39,437	-	104,577
ชัยภูมิ	7	335,350	-	84,353	-	14,726	-	83,568
นครพนม	5	180,255	-	55,524	-	2,607	-	35,743

⁸⁶ คณะกรรมการการเลือกตั้ง, "ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548," (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2548).

นครราชสีมา	15	846,29 5	-	51,797	-	88,504	1	241,460
บุรีรัมย์	10	462,05 3	-	110,51 1	-	55,929	-	36,607
มหาสารคาม	6	294,79 5	-	99,835	-	46,231	-	25,756
มุกดาหาร	1	84,973	1	62,898	-	1,669	-	3,411
ยโสธร	4	154,84 0	-	52,353	-	8,895	-	20,263
ร้อยเอ็ด	6	419,69 1	2	115,46 8	-	12,755	-	39,228
เลย	4	206,83 9	-	10,673	-	37,405	-	39,310
ศรีสะเกษ	8	379,91 9	1	172,13 3	-	11,441	-	20,934
สกลนคร	7	310,05 3	-	52,391	-	11,793	-	59,475
สุรินทร์	8	339,68 6	1	117,55 6	-	20,457	-	54,522
หนองคาย	6	265,02 1	-	37,038	-	19,618	-	34,768
หนองบัวลำภู	3	142,27 1	-	1,486	-	14,307	-	43,593
อำนาจเจริญ	2	84,947	-	18,927	-	54,444	-	6,220
อุดรธานี	10	47,107 5	-	50,631	-	17,511	-	99,065
อุบลราชธานี	7	417,53 9	1	74,673	2	139,96 4	1	133,003
รวม	126	6,227, 136	6	1,343, 752	2	628,45 8	2	1,116,0 83

หมายเหตุ : * ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันในเขตเลือกตั้งนั้น

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่า พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งหมด 4 พรรค ได้แก่

1. พรรคไทยรักไทย จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 92.65
2. พรรคชาติไทย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.41
3. พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.47
4. พรรคมหาชน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.47

พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี พ.ศ.2548 มีทั้งหมด 4 พรรค เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2544 จะพบว่าพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ลดลงจากการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2544 จาก 7 พรรค เหลือเพียง 4 พรรค โดยพรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนสูงสุดก็คือพรรคไทยรักไทยเช่นเดิม นอกจากนั้นพรรคไทยรักไทยยังได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2544 อีก 52 คน โดยนำความสำเร็จในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2544 ที่ผ่านมามาสานต่อมุ่งเน้นความสำเร็จในการนโยบายไปสู่การปฏิบัติ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าและการทำสงครามกับยาเสพติด⁸⁷ ในขณะที่พรรคการเมืองอีก 2 พรรคที่เคยได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2544 กลับได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งน้อยลง ได้แก่ พรรคชาติไทย ลดลงจำนวน 6 คน และพรรคประชาธิปัตย์ ลดลงจำนวน 2 คน ส่วนพรรคมหาชนนั้นเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเพิ่มจากการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2544 และได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่ากับพรรคประชาธิปัตย์

ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียง 2 คน เดิมได้รับการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 ถึง 4 คน ได้แก่ เขตการเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดอุบลราชธานี คือ นายวิฑูรย์ นามบุตร ได้รับคะแนน 39,390 เสียง ซึ่งเป็นฐานเสียงเดิมของพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 ที่ผ่านมา และได้รับเลือกตั้งเพิ่มในเขตการเลือกตั้งที่ 8 จังหวัดอุบลราชธานี คือ นายอิสสระ สมชัย ได้รับคะแนน 36,236 เสียง ประเด็นที่น่าสนใจก็คือแม้ว่าในภาพรวมของการเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับคะแนนนิยมลดลงและพ่ายแพ้การเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งอื่นๆก็ตาม แต่พรรคประชาธิปัตย์ก็ยังคงได้รับการสนับสนุนจากประชาชนบางเขตเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานี และยังได้รับคะแนนนิยมที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย เช่น เขตการเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดอุบลราชธานี คือ นายวิฑูรย์ นามบุตร ในปี พ.ศ.

⁸⁷ ไตรสิทธิ์ สิ้นสมบุญรัตน์ทอง, ประชาธิปไตยในประเทศไทย.

2544 ได้รับคะแนน 27,501 เสียง ในขณะที่ปี พ.ศ. 2548 ได้รับคะแนน 39,390 เสียง จะเห็นได้ว่าได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นจำนวน 11,889 เสียง

นอกจากนี้ยังมีเขตการเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมสูงแต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง เช่น 1. เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ คือ นายวิเชียร อุดมศักดิ์ ได้รับคะแนน 28,203 เสียง 2. เขตการเลือกตั้งที่ 9 จังหวัดบุรีรัมย์ คือ นายสมนึก เสงวณิชย์ ได้รับคะแนน 26,294 เสียง และ 3. เขตการเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดมหาสารคาม คือ นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร ได้รับคะแนน 25,175 เสียง ส่วนเขตการเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนเสียงน้อยและได้รับคะแนนลดลงจากการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 เช่น เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดขอนแก่น คือ พ.ต.ต.ประวัติ วิเชษฐพงษ์ ได้รับคะแนน 9,515 เสียง จากเดิมที่ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 ถึง 15,509 เสียง ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนลดลง 5,994 เสียง แม้ว่าเขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดขอนแก่นจะเป็นเขตที่มีคะแนนนิยมสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับทุกเขตการเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่น แต่ก็ไม่ได้ทำให้เขตการเลือกตั้งที่ 1 นั้นได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองอื่นได้ เนื่องจากนั้นคะแนนที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับนั้นน้อยมากหากเปรียบเทียบกับคู่แข่งอย่างเช่นพรรคไทยรักไทยที่ได้รับการเลือกตั้งในเขตนี้ได้คะแนนสูงถึง 49,360 เสียง ขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเสียง 9,515 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งน้อยกว่าพรรคไทยรักไทยถึง 39,845 เสียง

หากพิจารณาผลรวมคะแนนเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับในปีพ.ศ. 2548 นั้นจะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนจำนวน 628,458 เสียง เปรียบเทียบกับการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 ได้คะแนน 746,944 เสียง พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนลดลงจำนวน 118,486 เสียง ในขณะที่พรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนนิยมสูงสุดอย่างพรรคไทยรักไทยกลับได้คะแนนนิยมที่สูงขึ้นอย่างชัดเจนจากการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 ที่ได้รับคะแนน 3,414,397 เสียง ในขณะที่ปี พ.ศ. 2548 ได้คะแนนถึง 6,227,136 เสียง จะเห็นว่า พรรคไทยรักไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้นจำนวน 2,812,739 เสียง

3. สภาพการเลือกตั้งปี พ .ศ.2550

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2550 นั้นเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และภายหลังการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 480 คน ประกอบด้วย

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน โดยแบ่งเขตเลือกตั้งทั่วประเทศออกเป็น 157 เขต ในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ 1 ถึง 3 คน ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับลงมาเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน จำนวน 80 คน พรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในแต่ละกลุ่มจังหวัดนั้นส่งบัญชีรายชื่อพรรคละ 10 คน เรียงลำดับไว้เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งพิจารณา ซึ่งระบบนี้จะแบ่งประเภทออกเป็น 8 กลุ่มจังหวัด ในแต่ละกลุ่มจังหวัดจะมีผู้แทนได้กลุ่มละ 10 คน

จากการกำหนดระบบเขตเลือกตั้งใหม่นั้นได้ส่งผลให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือแบ่งออกเป็น 41 เขตเลือกตั้ง และได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 135 คน โดยสภาพการเลือกตั้งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพิจารณาได้จากตาราง ดังนี้⁸⁸

ตารางที่ 3 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ.2550

จังหวัด	พรรคที่ได้รับการเลือกตั้ง (เรียงตามลำดับพรรคที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดถึงน้อยสุด)											
	พลังประชาชน		พรรคเพื่อแผ่นดิน		พรรคชาติไทย		รวมใจไทยชาติพัฒนา		ประชาธิปไตย		มัชฌิมาธิปไตย	
	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)	ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ผลคะแนนรวม (เสียง)
กาฬสินธุ์	6	577,507	-	57,796	-	176,630	-	30,335	-	54,374	-	89,398
ขอนแก่น	11	1,081,504	-	495,066	-	118,538	-	55,350	-	157,034	-	56,686
ชัยภูมิ	5	495,048	-	12,914	2	190,269	-	25,226	-	85,298	-	30,323
นครพนม	3	337,094	1	49,516	-	4,768	-	15,161	-	14,190	-	19,643
นครราชสีมา	5	935,700	6	541,038	-	15,695	5	878,046	-	306,736	-	125,148
บุรีรัมย์	9	650,545	-	229,112	1	86,173	-	66,670	-	100,600	-	148,324
มหาสารคาม	6	658,876	-	217,509	-	3,132	-	84,408	-	112,974	-	48,195
มุกดาหาร	-	90,521	1	52,716	*	-	1	88,806	-	4,308	-	1,948
ยโสธร	1	164,647	2	160,887	-	6,189	-	23,007	1	55,991	-	38,287
ร้อยเอ็ด	7	889,069	1	234,613	-	150,588	-	98,246	-	34,492	-	46,370
เลย	4	303,974	-	92,905	-	24,349	*	-	-	72,703	-	39,187
ศรีสะเกษ	7	859,957	-	225,504	1	161,467	-	225,555	-	41,633	1	131,348

⁸⁸ คณะกรรมการการเลือกตั้ง, "ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550," (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2550).

สกลนคร	7	467,768	-	230,997	-	36,928	-	192,197	-	53,064	-	56,236
สุรินทร์	7	647,700	-	203,281	-	88,034	-	47,075	-	110,288	2	337,996
หนองคาย	6	566,080	-	352,068	*	-	-	14,673	-	50,925	-	41,351
หนองบัวลำภู	3	393,930	-	50,332	-	44,232	-	4,112	-	27,901	-	80,241
อำนาจเจริญ	1	99,347	-	74,386	-	45,783	-	689	1	81,375	-	13,808
อุดรธานี	10	774,387	-	338,422	-	69,542	-	145,242	-	88,608	-	67,489
อุบลราชธานี	4	727,517	1	457,653	3	294,929	-	60,307	3	387,259	-	81,455
รวม	102	10,721,71	12	4,076,715	7	1,517,246	6	2,055,105	5	1,839,753	3	1,453,433

หมายเหตุ : * ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันในเขตเลือกตั้งนั้น

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่า พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งหมด 6 พรรค ได้แก่

1. พรรคพลังประชาชน จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 75.56
2. พรรคเพื่อแผ่นดิน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89
3. พรรคชาติไทย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.19
4. รวมใจไทยชาติพัฒนา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44
5. พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.70
6. พรรคภูมิใจไทย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.22

พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี พ.ศ. 2550 มีทั้งหมด 6 พรรค พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งสูงสุดก็คือ พรรคพลังประชาชนซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่ลงแข่งขันเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าพรรคพลังประชาชนนั้นเป็นพรรคการเมืองที่นำอุดมการณ์ นโยบายของพรรคไทยรักไทยมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งภายหลังจากที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทยเมื่อต้นปี พ.ศ. 2550 พรรคพลังประชาชนก็ได้สานต่อเจตนารมณ์ของพรรคไทยรักไทย จนทำให้ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง จำนวน 102 คน แต่หากวิเคราะห์จากฐานคะแนนเดิมของพรรคไทยรักไทยเมื่อปี พ.ศ. 2548 แล้วพบว่า พรรคพลังประชาชนได้รับการเลือกตั้งลดลง โดยในปี พ.ศ. 2548 พรรคไทยรักไทยได้รับเลือกตั้ง จำนวน 126 คน ในขณะที่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 พรรคพลังประชาชนได้รับเลือกตั้งเพียง 102 คน จะเห็นได้ว่าพรรคพลังประชาชนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่าพรรคไทยรักไทยจำนวน 24 คน

ในส่วน of พรรคประชาธิปัตย์นั้นได้ใช้นโยบายต่างๆในการหาเสียง เช่น สวัสดิการผู้สูงอายุ ลดค่าครองชีพของประชาชน กระจายอำนาจสนับสนุนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปราบปรามยาเสพติด และนโยบายที่ดินทำกินของเกษตรกร⁸⁹ นอกจากนั้นยังมีประเด็นที่น่าสังเกตต่อไปคือ การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญและระบบเขตเลือกตั้งนั้นได้ส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเพิ่มขึ้นจากการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 หรือไม่ ผลการวิเคราะห์พบว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพิ่มขึ้น 3 คน โดยในปี พ.ศ. 2548 ได้รับเลือกตั้งเพียง 2 คน ในขณะที่ปี พ.ศ. 2550 ได้รับเลือกตั้ง 5 คน ได้แก่ 1. เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดยโสธร คือ นางสาวนิรฐกานต์ ศรีลาภ ได้รับคะแนน 41,269 เสียง 2. เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญ คือ นายอภิวัฒน์ เงินเหม็น ได้รับคะแนน 61,141 เสียง 3. เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี คือ นายวุฒิพงษ์ นามบุตร ได้รับคะแนน 88,988 เสียง 4. เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี คือ นายศุภชัย ศรีหล้า ได้รับคะแนน 85,131 เสียง 5. เขตการเลือกตั้งที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี คือ นายอิสสระ สมชัย ได้รับคะแนน 58,672 เสียง

หากเปรียบเทียบผลคะแนนเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับในปีที่ผ่านมา พบว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้รับผลรวมคะแนนเลือกตั้งสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2548 ที่ได้รับคะแนน 628,458 เสียง ในขณะที่ปี พ.ศ. 2550 ได้รับคะแนนถึง 1,839,753 เสียง จะเห็นได้ว่าได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นจำนวน 1,211,295 เสียง อาจกล่าวได้ปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบเขตเลือกตั้งนั้นส่งผลต่อคะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์มากขึ้น

4. สภาพการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ .ศ.2554 เป็นการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ.2550 ซึ่งการเลือกตั้งในปี พ .ศ.2554 นั้นมีความแตกต่างกับการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2550 ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้ง โดยการเลือกตั้งปี พ .ศ.2554 นั้นได้แบ่งเขตระบบเลือกตั้งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1. แบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นแบบเขตเดี่ยวเบอร์เดียว แบ่งออกเป็น 375 เขตเลือกตั้ง 2. แบบบัญชีรายชื่ออีก 125 คน รวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองแบบจำนวน 500 คน ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 125 เขต โดยสภาพการเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถพิจารณาได้จากตารางผลการเลือกตั้งนี้⁹⁰

ตารางที่ 4 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ .ศ.2554

⁸⁹ พรรคประชาธิปัตย์, "ผลงาน 2 ปี รัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ,"(2558).

⁹⁰ คณะกรรมการการเลือกตั้ง, "ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554,"(สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2554).

จังหวัด	พรรคที่ได้รับการเลือกตั้ง (เรียงตามลำดับพรรคที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดถึงน้อยสุด)									
	เพื่อไทย		ภูมิใจไทย		ประชาธิปัตย์		ชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน		ชาติไทยพัฒนา	
	ได้รับ บ เลือก ก ตั้ง คน) (ผล คะแนน รวม (เสียง)	ได้รับ เลือก ตั้ง (คน)	ผล คะแนน รวม (เสียง)	ได้รับ บ เลือก ก ตั้ง คน) (ผล คะแนน รวม (เสียง)	ได้รับ บ เลือก ก ตั้ง คน) (ผล คะแนน รวม (เสียง)	ได้รับ บ เลือก ก ตั้ง คน) (ผล คะแนน รวม (เสียง)
กาฬสินธุ์	6	296,535	-	119,7 12	-	51,34 6	-	15,06 7	-	15,43 6
ขอนแก่น	10	619,139	-	88,49 8	-	72,38 8	-	33,33 6	-	5,347
ชัยภูมิ	6	344,524	1	75,81 4	-	56,13 3	-	39,59 0	-	42,48 1
นครพนม	4	202,862	-	87,02 4	-	7,107	-	23,44 0	-	13,00 5
นครราชสีมา ๑	8	531,877	3	293,4 51	-	105,5 76	4	334,3 49	-	418
บึงกาฬ	2	105,447	-	15,55 1	-	3,308	-	70,84 6	*	-
บุรีรัมย์	2	274,386	7	354,0 09	-	61,77 6	-	38,80 0	-	215
มหาสารคาม	5	327,333	-	133,0 92	-	29,44 7	*	-	-	84
มุกดาหาร	2	125,863	-	21,21 8	-	3,873	-	21,96 0	-	911
ยโสธร	2	169,582	-	53,20 5	-	46,82 5	-	3,624	-	4,794

ร้อยเอ็ด	8	459,120	-	20,35 1	-	43,16 0	-	96,58 8	-	33,72 7
เลย	4	180,990	-	103,4 46	-	51,72 0	*	-	-	479
ศรีสะเกษ	7	450,143	1	76,34 0	-	38,12 3	-	59,86 1	-	54,62 9
สกลนคร	7	325,365	-	102,9 19	-	36,26 7	-	45,49 0	-	2,962
สุรินทร์	7	294,301	1	204,8 28	-	38,36 1	-	384	-	89,56 5
หนองคาย	3	154,256	-	43,31 4	-	13,80 3	-	22,53 9	*	-
หนองบัวลำ ภู	3	182,377	-	37,23 5	-	14,71 3	-	1,399	-	124
อำนาจเจริญ ญ	1	80,797	-	10,20 1	1	80,87 1	-	10,01 3	-	3,003
อุดรธานี	9	560,107	-	66,58 2	-	72,40 3	-	25,25 5	-	1,563
อุบลราชธา นี	7	417,322	-	10,01 6	3	247,4 93	-	136,0 82	1	79,73 4
รวม	103	6,102,326	13	1,916,8 06	4	1,074, 693	4	978,6 23	1	348,4 77

หมายเหตุ : * ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันในเขตเลือกตั้งนั้น

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่า พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ
แบ่งเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งหมด 5 พรรค ได้แก่

1. พรรคเพื่อไทย จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 82.40
2. พรรคภูมิใจไทย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.40
3. พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20
4. พรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20

5. พรรคชาติไทยพัฒนา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80

พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 พรรคนั้นได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจำนวนที่แตกต่างกันออกไป โดยพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงสุดก็คือพรรคเพื่อไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2554 และเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าพรรคเพื่อไทยนั้นได้นำนโยบายของพรรคไทยรักไทยและพรรคพลังประชาชนเดิมมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งและสืบทอดเจตนารมณ์ของพรรคการเมืองเดิมทั้งสองพรรคดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีพรรคการเมืองใหม่อย่างเช่นพรรคภูมิใจไทยซึ่งได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นลำดับสองและได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกือบทุกเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้ยังมีกลุ่มที่ร่วมก่อตั้งพรรคภูมิใจไทยอย่างเช่น กลุ่มเพื่อนเนวิน ซึ่งเดิมเป็นกลุ่มการเมืองที่มีพลังต่อรองในพรรคพลังประชาชนอย่างมาก หลังจากการยุบพรรคพลังประชาชนแล้วจึงได้เข้ามาสนับสนุนพรรคภูมิใจไทยแทน อีกทั้งกลุ่มเพื่อนเนวินยังมีฐานเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้พรรคภูมิใจไทยได้รับการสนับสนุนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 4 คนในจังหวัดอำนาจเจริญและอุบลราชธานี ได้แก่ 1. เขตการเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดอำนาจเจริญ คือ นายอภิวัฒน์ เงินหมื่น ได้รับคะแนน 45,655 เสียง 2. เขตการเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดอุบลราชธานี คือ นายศุภชัย ศรีหล้า ได้รับคะแนน 43,202 เสียง 3. นายวุฒิมพงษ์ นามบุตร ได้รับคะแนน 45,803 เสียง 4. เขตการเลือกตั้งที่ 8 จังหวัดอุบลราชธานี คือ นางสาวบุญยธิดา สมชัย ได้รับคะแนน 45,211 เสียง กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ยังคงรักษาฐานคะแนนเสียงและการสนับสนุนจากประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากผลรวมคะแนนเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2548 ซึ่งใช้ระบบเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวเหมือนกันจะพบว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 ซึ่งได้รับคะแนนจำนวน 139,964 เสียง ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 นั้นได้รับคะแนนจำนวน 247,493 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมเพิ่มขึ้นถึง 107,529 เสียง

ในทางตรงกันข้ามหากเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคเพื่อไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนสูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า พรรคเพื่อไทยได้รับผลรวมคะแนนเลือกตั้งจำนวน 6,102,326 เสียง ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเพียง 1,074,693 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนน้อยกว่าพรรคเพื่อไทยถึง 5,027,633 เสียง กล่าวได้ว่าฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์นั้นอยู่ในเขตการเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหลักและไม่ได้กระจายไปยังจังหวัดต่างๆ ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจำนวนน้อยมาก ในขณะที่ฐานเสียงของพรรคเพื่อไทยนั้นกระจายไปยังเขตเลือกตั้งต่างๆจำนวนมาก

สภาพการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและแบบสัดส่วน

1. สภาพการเลือกตั้งปี พ .ศ.2544

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ .ศ.2544 นั้น เป็นการลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองในแต่ละพรรคจัดทำขึ้นจำนวน 100 รายชื่อ โดยผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสามารถเลือกได้จากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเพียงพรรคการเมืองเดียวเท่านั้น และใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง⁹¹ ซึ่งสภาพการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พิจารณาได้จากตารางผลการเลือกตั้ง ดังนี้⁹²

ตารางที่ 5 แสดงผลการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ .ศ.2544

ลำดับที่	พรรค	จำนวนผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ร้อยละ
1	ไทยรักไทย	48	48
2	ประชาธิปัตย์	31	31
3	ความหวังใหม่	8	8
4	ชาติพัฒนา	7	7
5	ชาติไทย	6	6
รวม		100	100

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคที่ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ได้แก่ พรรคไทยรักไทย จำนวน 48 คน พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 31 คน พรรคความหวังใหม่ จำนวน 8 คน พรรคชาติพัฒนา จำนวน 7 คน และพรรคชาติไทย จำนวน 6 คน โดยพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดก็คือพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่ก่อตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ.2540 และได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันเป็นครั้งแรก แม้จะเป็นพรรคการเมืองก็ตามพรรคไทยรักไทยก็ยังได้รับชัยชนะอย่างมาก จะเห็นได้ว่าประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งนั้นเริ่มให้ความนิยมและสนับสนุนพรรคการเมืองใหม่มากขึ้น

⁹¹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 6 วรรค 2.

⁹² "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544,"(2544).

ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์นั้นได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นลำดับสองรองจากพรรคไทยรักไทย โดยผลคะแนนการเลือกตั้งที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์นั้นสามารถแบ่งออกเป็นแต่ละภูมิภาค พิจารณาได้จากตารางแสดงผลการเลือกตั้ง ดังนี้ ตารางที่ 6 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2544 แบ่งตามภูมิภาค

ภาค	ผลคะแนนเลือกตั้ง	ร้อยละ
ตะวันออกเฉียงเหนือ	696,178	9.15
เหนือ	1,646,201	21.63
กลาง	2,553,043	33.55
ใต้	2,715,367	35.68
รวม	7,610,789	100

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจากภาคได้มากที่สุด จำนวน 2,715,367 เสียง ซึ่งสอดคล้องกับผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2544 ในภาคใต้ที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากและได้รับคะแนนนิยมอย่างท่วมท้น ในทางตรงกันข้ามพรรคประชาธิปัตย์กลับได้รับการสนับสนุนน้อยสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพียง 1,646,201 เสียง หากเปรียบเทียบกับผลคะแนนเลือกตั้งในภาคใต้แล้วผลคะแนนเลือกตั้งห่างกันถึง 1,069,166 เสียง กล่าวได้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นไม่ใช่ฐานเสียงสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์และได้รับการสนับสนุนน้อยมากถ้าหากเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น นอกจากนั้นผลคะแนนเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการสนับสนุนรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถพิจารณาได้จากตารางผลคะแนนเลือกตั้ง ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2544 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งตามจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	ผลคะแนนเลือกตั้ง
1	กาฬสินธุ์	45,722
2	ขอนแก่น	55,256
3	ชัยภูมิ	21,551
4	นครพนม	7,407

5	นครราชสีมา	58,352
6	บุรีรัมย์	66,647
7	มหาสารคาม	42,012
8	มุกดาหาร	9,622
9	ยโสธร	18,086
10	ร้อยเอ็ด	30,438
11	เลย	26,419
12	ศรีสะเกษ	31,841
13	สกลนคร	14,071
14	สุรินทร์	37,765
15	หนองคาย	19,787
16	หนองบัวลำภู	5,562
17	อำนาจเจริญ	42,854
18	อุดรธานี	31,165
19	อุบลราชธานี	131,621
รวม		696,178

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 696,178 เสียง โดยจังหวัดที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 131,621 เสียง คิดเป็นร้อยละ 18.90 หากเปรียบเทียบกับผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีเมื่อปี พ .ศ.2544 ซึ่งได้รับคะแนนจำนวน 169,695 เสียง จะเห็นได้ว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นให้ความนิยมและสนับสนุนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายน้อยกว่าแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 38,074 เสียง ในทางตรงกันข้ามกับจังหวัดที่ได้รับคะแนนนิยมเป็นลำดับสองก็คือจังหวัดบุรีรัมย์ได้รับคะแนน 66,647 เสียง คิดเป็นร้อยละ 9.57 และได้รับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 58,405 เสียง จะเห็นได้ว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดบุรีรัมย์นั้นลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อมากกว่าแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 8,242 เสียง กล่าวได้ว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคประชาธิปัตย์นั้นมี

ความแตกต่างกันในเชิงพื้นที่ว่าจะสนับสนุนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบไหนมากกว่ากัน ทำให้การได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองแบบมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

นอกจากนี้ยังมีจังหวัดที่น่าสังเกตก็คือ จังหวัดอำนาจเจริญซึ่งเป็นจังหวัดที่มีเพียง 2 เขต การเลือกเท่านั้น แต่พรรคประชาธิปัตย์ก็ได้รับผลคะแนนเลือกตั้งสูง จะเห็นได้จากผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ.ศ.2544 นั้นได้รับจำนวน 42,854 เสียง และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีกจำนวน 25,069 เสียง จะเห็นได้ว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นให้ความนิยมและสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อมากกว่าแบบแบ่งเขตเลือกตั้งถึง 17,785 เสียง

2. สภาพการเลือกตั้งปี พ.ศ.2548

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ.ศ.2548 นั้นเป็นการเลือกตั้งครั้งที่สองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และเป็นการเลือกตั้งภายหลังที่รัฐบาลพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร อยู่ครบวาระ 4 ปี จึงส่งผลให้มีการกำหนดเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ซึ่งการเลือกตั้งในครั้งนี้ได้แบ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็นแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และแบบบัญชีรายชื่ออีก 100 คน รวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 500 คน สำหรับการลงคะแนนเลือกบัญชีรายนี้นั้นพรรคการเมืองจะเป็นผู้จัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้จำนวน 100 คน โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเลือกได้จากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเพียงพรรคการเมืองเดียวเท่านั้น และใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง⁹³ ซึ่งสภาพการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อปี พ.ศ.2548 พิจารณาได้จากตารางผลการเลือกตั้ง ดังนี้⁹⁴

ตารางที่ 8 แสดงผลการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ.ศ.2548

ลำดับที่	พรรค	จำนวนผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ร้อยละ
1	ไทยรักไทย	67	67
2	ประชาธิปัตย์	26	26
3	ชาติไทย	7	7

⁹³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 6 วรรค 2.

⁹⁴ "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548,"(2548).

รวม	100	100
------------	------------	------------

หมายเหตุ : ผลการเลือกตั้งข้างต้นรวมถึงการเลือกตั้งซ่อมเมื่อเดือนตุลาคม ปี พ .ศ.2548 ด้วย

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อมีทั้งหมด 3 พรรค ได้แก่ พรรคไทยรักไทย จำนวน 67 คน พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 26 คน และพรรคชาติไทย จำนวน 7 คน โดยพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดก็คือพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับชัยชนะสูงสุดเมื่อการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 หากเปรียบเทียบกับผลการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 ที่ผ่านมานั้นจะเห็นได้ว่าพรรคไทยรักไทยได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ .ศ.2548 เพิ่มขึ้นจากปี พ .ศ.2544 จำนวน 19 คน พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งลดลง 5 คน และพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเท่าเดิม

แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลดลงจากปี พ .ศ.2544 แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนผู้มีสิทธิในแต่ละภูมิภาคลดลงไปด้วย ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลคะแนนเลือกตั้งที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ โดยสามารถแบ่งออกเป็นแต่ละภูมิภาค พิจารณาได้จากตารางแสดงผลคะแนนเลือกตั้ง ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ .ศ.2548 แบ่งตามภูมิภาค

ภาค	ผลคะแนนเลือกตั้ง	ร้อยละ
ตะวันออกเฉียงเหนือ	685,993	9.40
เหนือ	1,043,500	14.30
กลาง	2,744,506	37.62
ใต้	2,821,890	38.68
รวม	7,295,889	100

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจากภาคใต้มากที่สุด จำนวน 2,821,890 เสียง หากเปรียบเทียบกับผลการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 ซึ่งได้รับคะแนนเลือกตั้ง จำนวน 2,715,367 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งเพิ่มขึ้นถึง 106,523 เสียง นอกจากนั้นยังมีภาคที่ได้รับคะแนนเลือกตั้งเพิ่มขึ้นคือ ภาคกลาง ในปี พ .ศ.2544 ได้รับคะแนน 2,553,052 เสียง ในขณะที่ปี พ .ศ.2548 ได้รับคะแนนถึง 2,744,506 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นอีก 191,454 เสียง แสดงให้เห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์นั้นได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในเขตการเลือกตั้งภาคใต้และภาคกลาง

ในทางตรงกันข้ามพรรคประชาธิปัตย์กลับได้คะแนนเลือกตั้งลดลงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 696,228 เสียง ส่วนปี พ .ศ.2548 นั้นได้รับคะแนนเพียง 685,993 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งลดลงจำนวน 10,235 เสียง และในภาคเหนือ ปี พ .ศ.2544 ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 1,646,201 เสียง ส่วนปี พ .ศ.2548 นั้นได้รับคะแนนเพียง 1,043,500 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนลดลงจำนวน 602,701 เสียง กล่าวได้ว่าคะแนนเลือกตั้งที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือนี้ลดลงซึ่งแตกต่างจากภาคกลางและภาคใต้ อย่างชัดเจน

รับคะแนนเลือกตั้งน้อยลงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นก็การที่พรรคประชาธิปัตย์ได้ไม่ได้หมายความว่าพรรคประชาธิปัตย์จะได้คะแนนเลือกตั้งน้อยในทุกจังหวัด ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงผลคะแนนเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการสนับสนุนในแต่ละจังหวัดด้วย สามารถพิจารณาได้จากตารางผลคะแนนเลือกตั้ง ดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ .ศ.2548 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งตามจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	ผลคะแนนเลือกตั้ง
1	กาฬสินธุ์	23,395
2	ขอนแก่น	47,440
3	ชัยภูมิ	19,734
4	นครพนม	5,000
5	นครราชสีมา	89,625
6	บุรีรัมย์	143,438
7	มหาสารคาม	29,081
8	มุกดาหาร	3,764
9	ยโสธร	9,587
10	ร้อยเอ็ด	16,536
11	เลย	32,953
12	ศรีสะเกษ	18,993
13	สกลนคร	14,584
14	สุรินทร์	29,778

15	หนองคาย	16,059
16	หนองบัวลำภู	8,717
17	อำนาจเจริญ	42,795
18	อุดรธานี	24,555
19	อุบลราชธานี	109,959
รวม		685,993

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งลดลงจากการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 ที่ได้รับคะแนน 696,178 เสียง ในขณะที่ปี พ .ศ.2548 ได้รับคะแนนเพียง 685,993 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนลดลงจำนวน 10,185 เสียง ส่วนจังหวัดที่ได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นนั้นมีจำนวน 6 จังหวัด เช่น จังหวัดบุรีรัมย์ที่ได้รับคะแนนเลือกตั้งสูงสุด จำนวน 143,438 เสียง หากเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 ที่ได้รับคะแนน 66,647 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเพิ่มขึ้น 76,791 เสียง และจังหวัดที่ได้รับคะแนนเลือกตั้งลดลงมีจำนวน 13 จังหวัด เช่น จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งได้รับคะแนนเลือกตั้งเป็นลำดับสองได้รับคะแนน 109,959 เสียง เปรียบเทียบกับการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 ที่ได้รับคะแนน 131,621 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนลดลง 21,662 เสียง และมีจังหวัดที่ได้รับคะแนนลดลงอย่างน่าสังเกตคือ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยในปี พ .ศ.2544 ได้รับคะแนน 30,438 เสียง ส่วนในปี พ .ศ.2548 นั้นได้รับคะแนนเพียง 16,536 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนลดลงถึง 13,902 เสียง กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์นั้นได้รับการสนับสนุนจากประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งน้อยลงจะเห็นได้จากจำนวนจังหวัดที่ให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 31.58 ในขณะที่จังหวัดที่ให้การสนับสนุนลดลงมีถึงร้อยละ 68.42

3. สภาพการเลือกตั้งปี พ .ศ.2550

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ .ศ.2550 เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ.2550 โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งจากการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมา สืบเนื่องมาจากการรัฐประหารรัฐบาลพันตำรวจโท ดร ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ .ศ.2549 และได้ส่งผลให้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ.2540 หลังจากนั้นจึงได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ.2550 จึงส่งผลให้มีการแบ่งระบบเลือกตั้งใหม่ ประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน และสมาชิกสภาผู้แทนแบบสัดส่วนแบ่งเป็นทั้งหมด 8 กลุ่มๆละ 10

คน จำนวน 80 คน⁹⁵ รวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองแบบทั้งหมด 480 คน โดยในส่วนของ การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนนั้นได้แบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่⁹⁶

1. กลุ่มที่ 1 มีจำนวน 11 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ พะเยา น่าน ลำปาง ลำพูน แพร่ สุโขทัย ตาก และกำแพงเพชร
2. กลุ่มที่ 2 มีจำนวน 9 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดอุดรดิตถ์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ พิจิตร ชัยภูมิ ขอนแก่น ลพบุรี นครสวรรค์ และอุทัยธานี
3. กลุ่มที่ 3 มีจำนวน 10 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดหนองคาย อุดรธานี นครพนม เลย สกลนคร หนองบัวลำภู กาฬสินธุ์ มุกดาหาร มหาสารคาม และอำนาจเจริญ
4. กลุ่มที่ 4 มีจำนวน 6 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด ยโสธร อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์
5. กลุ่มที่ 5 มีจำนวน 10 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด และปทุมธานี
6. กลุ่มที่ 6 มีจำนวน 3 จังหวัด ประกอบด้วย กทม. นนทบุรี และสมุทรปราการ
7. กลุ่มที่ 7 มีจำนวน 15 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรีสมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

จากการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนออกเป็น 8 กลุ่มจังหวัดข้างต้น ได้ส่งผลให้พรรคการเมืองต่างๆได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวนมาก โดยเฉพาะพรรคการเมืองขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ที่ต้องการให้พรรคการเมืองขนาดเล็กและขนาดกลางมีโอกาสในการได้รับการเลือกตั้งมากขึ้น และเพื่อให้สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้ โดยสภาพการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนปี พ.ศ.2550 พิจารณาได้จากตารางผลการเลือกตั้ง ดังนี้⁹⁷

ตารางที่ 11 แสดงผลการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนปี พ.ศ. 2550 แบ่งตามพรรคการเมือง

⁹⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรค 2.

⁹⁶ "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การกำหนดเขตเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน 7 ตุลาคม พ.ศ. 2550,"(2550).

⁹⁷ "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550,"(2550).

ลำดับที่	พรรค	จำนวนผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ร้อยละ
1	พลังประชาชน	34	42.50
2	ประชาธิปไตย	33	41.25
3	เพื่อแผ่นดิน	7	8.75
4	ชาติไทย	4	5.00
5	ประชาราช	1	1.25
6	รวมใจไทยชาติพัฒนา	1	1.25
รวม		80	100

หมายเหตุ : ผลการเลือกตั้งนี้ไม่รวมถึงการเลือกตั้งซ่อมเมื่อเดือนมกราคม พ .ศ.2552

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนสูงสุดคือ พรรคพลังประชาชนซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ .ศ.2550 หากเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเมื่อปี พ.ศ .2544 และปี พ .ศ.2548 ที่ผ่านมา พบว่า พรรคพลังประชาชนได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับพรรคไทยรักไทย จะเห็นได้ในปี พ .ศ.2544 พรรคไทยรักไทยได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48 และในปี พ .ศ.2548 ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67 ในขณะที่ปี พ .ศ.2550 ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนเพียง 34 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50

ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์นั้นได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อปี พ.ศ. 2544 และปี พ.ศ. 2548 จะเห็นได้จากได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อปี พ.ศ. 2554 จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31 และปี พ.ศ. 2548 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ในขณะที่ปี พ.ศ. 2550 ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนถึง 33 คน คิดเป็นร้อยละ 41.25 กล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อมาสู่ระบบสัดส่วนนั้นส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์นั้นได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นยังส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดกลางและขนาดเล็กมีโอกาสที่ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนอีกด้วย เช่น พรรคประชาราชและพรรครวมใจไทยชาติพัฒนาที่ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนพรรคละ 1 คน อีกด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจำนวนที่เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับชัยชนะในทุกกลุ่ม

จังหวัด โดยในแต่ละกลุ่มจังหวัดนั้นอาจให้การสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ที่แตกต่างกัน พิจารณาได้จากตารางผลคะแนนเลือกตั้ง ดังนี้

ตารางที่ 12 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนปี พ.ศ.2550 ของพรรคประชาธิปัตย์ แบ่งตามกลุ่มจังหวัด

กลุ่มจังหวัด	ผลคะแนนเลือกตั้ง	ร้อยละ
1	1,358,310	11.18
2	1,251,995	10.31
3	525,934	4.33
4	681,617	5.61
5	1,497,587	12.33
6	1,889,988	15.56
7	1,856,811	15.28
8	3,086,262	25.40
รวม	12,148,504	100

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่ากลุ่มจังหวัดที่มีผลคะแนนเลือกตั้งสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์มากที่สุดคือ กลุ่มจังหวัด 8 อันประกอบไปด้วย จังหวัดกระบี่ ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีผลคะแนนเลือกตั้งจำนวน 3,086,262 เสียง คิดเป็นร้อยละ 25.40 จะเห็นได้ว่าจังหวัดที่อยู่ในเขตเลือกตั้งกลุ่มจังหวัด 8 นั้นเป็นประกอบไปด้วย จังหวัดในภาคใต้ทุกจังหวัดทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนี้เป็นหลัก ส่วนกลุ่มจังหวัดที่ให้การสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์น้อยที่สุดคือ กลุ่มจังหวัด 3 ประกอบด้วย จังหวัดกาฬสินธุ์ นครพนม มหาสารคาม มุกดาหาร เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อ่างนาจเจริญ และอุดรธานี โดยจังหวัดที่อยู่ในเขตเลือกตั้งกลุ่ม 3 นั้นเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกจังหวัด และเป็นเขตเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งน้อยมาก ซึ่งมีผลคะแนนเลือกตั้งจำนวน 525,934 เสียง คิดเป็นร้อยละ 4.33 ทั้งนี้จำเป็นต้องพิจารณาผลคะแนนเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเป็นรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พิจารณาได้จากตารางผลคะแนนเลือกตั้ง ดังนี้

ตารางที่ 13 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2550 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งตามจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	ผลคะแนนเลือกตั้ง
1	กาฬสินธุ์	70,311
2	ขอนแก่น	126,978
3	ชัยภูมิ	96,279
4	นครพนม	28,536
5	นครราชสีมา	273,164
6	บุรีรัมย์	163,969
7	มหาสารคาม	64,939
8	มุกดาหาร	16,706
9	ยโสธร	34,883
10	ร้อยเอ็ด	57,014
11	เลย	85,785
12	ศรีสะเกษ	73,166
13	สกลนคร	48,831
14	สุรินทร์	113,331
15	หนองคาย	40,410
16	หนองบัวลำภู	23,581
17	อำนาจเจริญ	65,065
18	อุดรธานี	81,770
19	อุบลราชธานี	239,254
รวม		1,703,972

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2548 ที่ได้รับคะแนนแบบบัญชีรายชื่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 109,959 เสียง ในขณะที่ปี พ .ศ.2550 ได้รับคะแนนเลือกตั้งถึง 1,703,972 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมเพิ่มขึ้นถึง 1,594,014 เสียง นอกจากนั้นยังพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งเพิ่มขึ้นทั้ง 19 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียง

เหนือ โดยจังหวัดที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือ จังหวัดนครราชสีมา ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 273,164 เสียง และได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นถึง 183,539 เสียง

นอกจากนี้ยังมีจังหวัดที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนสูงและเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น จังหวัดอุบลราชธานีได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นถึง 129,295 เสียง จังหวัดขอนแก่น ได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นถึง 49,538 เสียง ซึ่งการเลือกตั้งที่ผ่านมานั้นพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมน้อยมากในเขต การเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้ยังมีจังหวัดสุรินทร์ที่ได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นถึง 83,553 เสียง กล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2550 นั้นได้ส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์ ได้รับคะแนนเลือกตั้งที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะผลคะแนนเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. สภาพการเลือกตั้งปี พ .ศ.2554

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ .ศ.2554 นั้น เป็นการลงคะแนน เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองในแต่ละพรรคจัดทำขึ้นจำนวน 100 รายชื่อ โดยประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสามารถเลือกได้จากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดพรรคการเมือง หนึ่งเพียงพรรคการเมืองเดียวเท่านั้น และใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง⁹⁸ ซึ่งสภาพการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อปี พ .ศ.2554 พิจารณาได้จากตารางผลการเลือกตั้ง ดังนี้⁹⁹

ตารางที่ 14 แสดงผลการเลือกตั้งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อปี พ .ศ.2554

ลำดับที่	พรรค	จำนวนผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้ง (คน)	ร้อยละ
1	เพื่อไทย	61	48.80
2	ประชาธิปัตย์	44	35.20
3	ภูมิใจไทย	5	4.00
4	ชาติไทยพัฒนา	4	3.20
5	รักประเทศไทย	4	3.20
6	ชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน	2	1.60
7	พลังชล	1	0.80
8	มาตุภูมิ	1	0.80

⁹⁸ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2554 ฉบับที่ 2 มาตรา 6 วรรค 2.

⁹⁹ "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554,"(2554).

9	รักษสันติ	1	0.80
10	มหาชน	1	0.80
11	ประชาธิปไตยใหม่	1	0.80
รวม		125	100

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ในปี พ.ศ.2554 มีจำนวน 11 พรรค โดยพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งนั้นมีทั้งพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก และอาจกล่าวได้ว่าการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2554 นั้นมีพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 – ปี พ.ศ.2554 ยกตัวอย่างเช่น ปี พ.ศ. 2550 มีพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 6 พรรค ในขณะที่ปี พ.ศ.2554 นั้นมีพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 11 พรรค จะเห็นได้ว่ามีพรรคการเมืองที่รับการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นจำนวน 5 พรรค โดยพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดก็คือ พรรคเพื่อไทย ซึ่งมีฐานคะแนนเสียงเดิมมาจากพรรคไทยรักไทยและพรรคพลังประชาชน

พรรคที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลำดับสองก็คือ พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งได้รับเลือกตั้งจำนวน 44 คน หากเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมามีได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ประสบความสำเร็จมากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น ปี พ.ศ. 2548 ได้รับเลือกตั้งจำนวน 26 คน ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 นั้นได้รับเลือกตั้ง 44 คน จะเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งเพิ่มขึ้นถึง 18 คน โดยผลคะแนนเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการสนับสนุนนั้นสามารถแบ่งออกเป็นแต่ละภูมิภาค พิจารณาได้จากตารางแสดงผลการเลือกตั้ง ดังนี้

ตารางที่ 15 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ. 2554 แบ่งตามภูมิภาค

ภาค	ผลคะแนนเลือกตั้ง	ร้อยละ
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,566,581	13.70
เหนือ	2,025,041	17.71
กลาง	4,476,296	39.14
ใต้	3,367,749	29.45
รวม	11,435,667	100

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งลดลงจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2550 ที่รับคะแนน 12,148,504 เสียง ในขณะที่ปี พ.ศ.2554 ได้รับคะแนนเพียง 11,435,667

เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเสียงลดลง 712,837 เสียง แต่หากเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 และปี พ .ศ.2548 จะพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้ง เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในปี พ .ศ.2554 พรรคประชาธิปัตย์ก็ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ บัญชีรายชื่อจากภาคกลางมากที่สุด จำนวน 4,476,296 เสียง คิดเป็นร้อยละ 39.14 หากเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 – ปี พ .ศ.2550 ที่ผ่านมาจะพบว่าภาคที่ให้การสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ มากที่สุดคือภาคใต้ แต่การเลือกตั้งในปี พ .ศ.2550 นั้นกลับเป็นภาคกลางที่ได้รับคะแนนนิยมสูงขึ้น ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับคะแนนเลือกตั้งในภาคใต้ลดลง ยกตัวอย่างเช่น การเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2548 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนจำนวน 2,821,890 เสียง ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 ได้รับคะแนนจำนวน 3,367,749 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนน เพิ่มขึ้นถึง 545,859 เสียง กล่าวได้ว่าภาคใต้ก็ยังเป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์เช่นเดิม

ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พรรคประชาธิปัตย์กลับได้รับคะแนนนิยมลดลง หาก เปรียบเทียบกับการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2550 ซึ่งได้รับคะแนนจำนวน 1,703,976 เสียง ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 กลับได้รับคะแนนเพียง 1,566,581 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนลดลงจำนวน 137,395 เสียง หากเปรียบเทียบกับการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 ที่ได้รับคะแนนจำนวน 696,178 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นถึง 870,403 เสียง และหากเปรียบเทียบกับการเลือกตั้ง เมื่อปี พ .ศ.2548 ที่ได้รับคะแนนเสียง 685,993 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเพิ่มขึ้น ถึง 880,588 เสียง กล่าวได้ว่าคะแนนเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ไม่ค่อยมีมั่นคงและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาซึ่งขึ้นอยู่กับระบบเลือกตั้งในแต่ละปีอีกด้วย นอกจากนี้ผลคะแนนเลือกตั้งที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการสนับสนุนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถพิจารณาได้จากตาราง ดังนี้

ตารางที่ 16 แสดงผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พ .ศ. 2554 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งตามจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	ผลคะแนนเลือกตั้ง
1	กาฬสินธุ์	68,699
2	ขอนแก่น	112,922
3	ชัยภูมิ	76,025
4	นครพนม	18,027
5	นครราชสีมา	250,311

6	บึงกาฬ	9,251
7	บุรีรัมย์	116,278
8	มหาสารคาม	53,373
9	มุกดาหาร	12,657
10	ยโสธร	39,483
11	ร้อยเอ็ด	56,655
12	เลย	73,857
13	ศรีสะเกษ	69,702
14	สกลนคร	54,738
15	สุรินทร์	89,145
16	หนองคาย	23,921
17	หนองบัวลำภู	20,561
18	อำนาจเจริญ	75,469
19	อุดรธานี	71,418
20	อุบลราชธานี	274,089
รวม		1,566,581

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางข้างต้นพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 1,566,581 เสียง โดยจังหวัดที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 274,089 เสียง หากเปรียบเทียบกับผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีเมื่อปี พ.ศ.2544 - ปี พ.ศ.2550 ที่ผ่านมาพบว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ปี พ.ศ.2548 ได้รับคะแนนจำนวน 109,959 เสียง ในขณะที่ปี พ.ศ.2550 ได้รับคะแนนถึง 1,566,581 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นถึง 1,456,622 เสียง กล่าวได้ว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นให้ความนิยมและสนับสนุนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพิ่มขึ้นตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีจังหวัดที่น่าสังเกตก็คือจังหวัดบึงกาฬซึ่งเป็นจังหวัดใหม่ที่เพิ่งก่อตั้งโดยแยกตัวออกมาจากจังหวัดหนองคาย จึงนับได้ว่าเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกของจังหวัดบึงกาฬ โดยพรรค

พรรคชาติปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งจำนวน 9,251 คิดเป็นร้อยละ 0.59 ของคะแนนรวมทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเห็นได้ว่าจังหวัดบึงกาฬนั้นเป็นจังหวัดที่ให้ความนิยมและสนับสนุนพรรคชาติปัตย์น้อยที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. พลวัตการเปลี่ยนแปลงการเมืองการเลือกตั้งและการแข่งขันทางการเมือง

สภาพการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ปี พ .ศ.2544 – พ .ศ.2554 สามารถสรุปเป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนแรก สภาพการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งนั้นมีพรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนนิยมสูงสุด ได้แก่ 1. พรรคไทยรักไทย ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 และปี พ .ศ.2548 2. พรรคพลังประชาชน ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2550 3. พรรคเพื่อไทย ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2554 ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทยนั้นได้นำอุดมการณ์ นโยบายของพรรคไทยรักไทย มาสานต่อและใช้ในการหาเสียงจนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ในส่วนของพรรคชาติปัตย์นั้นกลับได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจำนวนน้อยมากหากเปรียบเทียบกับพรรคไทยรักไทย พลังประชาชน และเพื่อไทย แม้ว่าจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันเกือบทุกเขตเลือกตั้งก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถเอาชนะคู่แข่งได้ อย่างไรก็ตามพรรคชาติปัตย์ก็ยังคงได้รับความนิยมและการสนับสนุนจากประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี จนกล่าวได้ว่าเป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคชาติปัตย์ โดยมีตระกูลทางการเมืองที่เป็นพลังสำคัญในการสร้างฐานคะแนนเสียง เช่น ตระกูลนามบุตร ตระกูลศรีหล้า และตระกูลสมชัย และจังหวัดอำนาจเจริญเป็นฐานเสียงสำคัญรองจากจังหวัดอุบลราชธานีมีตระกูลทางการเมือง คือ ตระกูลเงินหมื่น หากพิจารณาถึงผลคะแนนเลือกตั้งที่พรรคชาติปัตย์ได้รับตั้งแต่ปี พ .ศ.2544 จนถึงปี พ .ศ.2554 พบว่า พรรคชาติปัตย์ได้รับคะแนนนิยมสูงสุดในการเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2550 โดยผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้พรรคชาติปัตย์ได้รับคะแนนนิยมที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงระบบเขตเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2550 ส่วนที่สอง สภาพการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและแบบสัดส่วน พรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนนิยมสูงสุดก็ยังคงเป็นพรรคไทยรักไทย พลังประชาชน และพรรคเพื่อไทยเช่นเดียวกับผลคะแนนเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในส่วนของพรรคชาติปัตย์นั้นได้รับคะแนนนิมรองจากพรรคไทยรักไทย พลังประชาชน และเพื่อไทย ฐานคะแนนเสียงที่สำคัญของพรรคชาติปัตย์ยังคงเป็นจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีข้อค้นพบว่า พรรคชาติปัตย์ได้รับคะแนนนิยมจากระบบแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าแบบบัญชีรายชื่อ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบเขตเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2550 นั้นได้ส่งผลให้พรรคชาติปัตย์ได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นในหลายจังหวัด เช่น จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น สุรินทร์ และได้รับคะแนนสูงสุดในปี พ .ศ.2554

หากเปรียบเทียบผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งจากระบบบัญชีรายชื่อและสัดส่วนมากกว่าแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยได้รับคะแนนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 4,289,848 เสียง ส่วนแบบบัญชีรายชื่อและสัดส่วนนั้นได้รับคะแนนถึง 4,652,724 เสียง จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเลือกตั้งจากแบบบัญชีรายชื่อและสัดส่วนสูงกว่าแบบแบ่งเขตเลือกตั้งถึง 362,876 เสียง

จากสภาพการเลือกตั้งทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อหรือสัดส่วนข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและระบบเลือกตั้งนั้นส่งผลต่อแบบแผนพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนภายหลังการปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ.2540 หากเปรียบเทียบกับแบบแผนพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งก่อนการปฏิรูปในช่วงปี พ.ศ.2538 และปี พ.ศ.2539 พบว่า การเลือกตั้งเมื่อปี 2538 มีพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 8 พรรค ได้แก่ พรรคชาติพัฒนา ความหวังใหม่ ชาติไทย ชาติพัฒนา กิจสังคม ประชาธิปัตย์ เสรีธรรม นำไทย เอกภาพ ตามลำดับ และในปี 2539 จำนวน 7 พรรค ได้แก่ พรรคความหวังใหม่ พรรค ชาติพัฒนา ประชาธิปัตย์ ชาติไทย เอกภาพ เสรีธรรม ตามลำดับ การเลือกตั้งในระบบเดิมนั้นใช้ระบบหนึ่งเขตมี สส. ได้หนึ่งถึงสามคน พฤติกรรมของประชาชนจะเน้นที่ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสำคัญ แต่จะให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองน้อยมาก การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 ได้เปลี่ยนแปลงระบบเขตเลือกตั้งแบบเดิมมาสู่ระบบหนึ่งเขตหนึ่งคนภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีพรรคการเมืองใหม่เกิดขึ้น นโยบายพรรคมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของประชาชนมากขึ้น อย่างเช่นพรรคไทยรักไทยได้ชูนโยบายประชานิยมในการหาเสียง ทำให้ได้รับความนิยมและการสนับสนุนอย่างมากจากประชาชนทั่วประเทศ ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้สภาพการณ์การเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไปด้วย ส่งผลให้พรรคการเมืองเดิมที่เคยได้รับคะแนนนิยมสูงอย่างเช่นพรรคความหวังใหม่ พรรคชาติพัฒนา กิจสังคม รวมทั้งพรรคประชาธิปัตย์เองก็ต้องสูญเสียที่นั่งให้กับไทยรักไทย ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองแบบใหม่ที่มีพรรคการเมืองใหม่อย่างพรรคไทยรักไทยที่ได้รับคะแนนเสียงข้างมากและสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ในระยะเวลาต่อมา สภาพการณ์ทางการเมืองดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประชาชนเริ่มให้ความสนใจกับนโยบายและสนับสนุนพรรคการเมืองใหม่มากขึ้น เห็นได้ชัดจากพรรคไทยรักไทยได้ชูนโยบายในการหาเสียง เช่น นโยบายพักหนี้เกษตรกร 3 ปี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 30 บาทรักษาทุกโรค บ้านเอื้ออาทร และนโยบายการทำสงครามกับยาเสพติด ซึ่งนโยบายเหล่านั้นได้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมืองในมิติใหม่ เพื่อใช้เป็นข้อเสนอให้กับประชาชนประกอบการตัดสินใจ ประชาชนเป็นคนกำหนดแนวทางของการดำเนินชีวิตผ่านนโยบายพรรคทำให้พรรคไทยรักไทยได้รับการตอบรับจากประชาชน แม้ว่าจะเป็นพรรคการเมืองใหม่ก็ตามแต่ก็ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเป็นลำดับหนึ่ง

พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นลำดับต่อมาอย่างพรรคประชาธิปัตย์นั้นแม้ว่าจะได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือน้อยมากก็ตาม แต่ก็ยังคงรักษาฐานคะแนนเสียงเดิมไว้ได้อย่างมั่นคง โดยเฉพาะในจังหวัดอำนาจเจริญและอุบลราชธานี ซึ่งมีกลุ่มทางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ตระกูลเงินหมื่น ตระกูลศรีหล้า ตระกูลสมชัย และตระกูลนามบุตร กลุ่มการเมืองเหล่านี้เป็นกลุ่มที่เสริมคะแนนเสียงให้กับพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง มีการสร้างเครือข่ายตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ในทางตรงกันข้ามแม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะประสบความสำเร็จในการรักษาฐานคะแนนเสียงในจังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดอุบลราชธานีก็ตาม แต่กลับประสบความล้มเหลวในจังหวัดอื่นๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฐานคะแนนเสียงไม่ได้กระจายไปยังจังหวัดทั่วภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งไม่สามารถรักษาฐานคะแนนเสียงเดิมไว้ได้ ในขณะที่ฐานเสียงของพรรคคู่แข่งอย่างเช่นพรรคไทยรักไทยพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทยนั้นกลับขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและกระจายไปยังเขตเลือกตั้งต่างๆทั่วภูมิภาค

กล่าวโดยสรุปว่าพลวัตของการเปลี่ยนแปลงการเมืองการเลือกตั้งนั้นได้ส่งผลให้พรรคการเมืองต้องมีการปรับตัวในหลายมิติ อาทิ การปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการแข่งขันในเชิงนโยบายพรรค เพื่อให้สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองคู่แข่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรของพรรคการเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองอีกด้วย

4. บริบทความขัดแย้งทางการเมืองกับการหาเสียงเลือกตั้ง

สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 จนถึงการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2554 ที่ผ่านมา ได้เกิดการแบ่งกลุ่มที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน อาทิ เสื้อแดงเป็นกลุ่มที่สนับสนุนพรรคไทยรักไทย พลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย และกลุ่มเสื้อเหลืองนั้นก็สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ กลุ่มทางการเมืองเหล่านั้นจึงเป็นตัวแสดงหลักในการผลักดันพรรคการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มการเมืองดังกล่าวก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างฐานเสียงและหาเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมืองอีกด้วย การแข่งขันเลือกตั้งท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งหลากหลายด้าน เช่น

1. สร้างการแบ่งแยกระหว่างพวกเขากับพวกเราเพื่อใช้โจมตี ทำลายภาพลักษณ์ของกลุ่มคู่แข่ง จะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของพันตำรวจโทปฏิญญา วิเศษฐพงษ์ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น

“ภาคอีสานนั้นมีมวลชนส่วนใหญ่เป็นเสื้อแดง เขาก็มีวิธีการที่ทำลายคู่แข่ง สร้างความหวาดกลัว มีการแบ่งแยก คือ ไม่ต้องการให้พรรคการเมืองอีกฝ่ายหนึ่งสามารถเข้าไปหามวลชนได้ เช่น การเอาสีไปทาป้ายไว้ เพื่อแสดงให้เห็นฝ่ายตรงกันข้ามเห็นว่าเขตพื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่ของเขา”¹⁰⁰

การสร้างการแบ่งแยกดังกล่าวยังได้ส่งผลกระทบต่อการรณรงค์หาเสียงและการขึ้นเวทีปราศรัยเลือกตั้ง โดยเฉพาะพรรคการเมืองที่มีมวลชนสนับสนุนน้อยย่อมเสียเปรียบพรรคการเมืองที่มีมวลชนมาก

2. การบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร กลุ่มการเมืองได้ใช้ข้อมูลข่าวสารเพียงฝ่ายเดียวในการเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ เมื่อประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเพียงฝ่ายเดียวจึงทำให้เกิดความศรัทธาและสนับสนุนพรรคการเมืองนั้น ดังจะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของ ดร.ศุภชัย ศรีหกล้า อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี

“ส่งผลกระทบต่ออยู่พอสมควรเพราะเหตุการณ์ทางการเมือง การให้ข้อมูลข่าวสารกับพี่น้องนั้นบิดเบือน การบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของอีกฝ่ายหนึ่งทำได้ค่อนข้างดี ทำให้พี่น้องที่เขาไม่รู้ไม่มีข้อมูลอะไรมาเปรียบเทียบทำให้หลงเชื่อไปกับข้อมูลเหล่านั้น เช่น การบิดเบือนว่าท่านนายกอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ข่าประชาชนเยอะมาก ไปพนีสตามป้ายตามถนน ฝ่ายตรงข้ามพยายามให้ร้ายท่านนายกอภิสิทธิ์ในพื้นที่อีสาน”¹⁰¹

จะเห็นได้ว่าการให้ข้อมูลข่าวสารนั้นมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของประชาชนทั้งในมิติการสนับสนุนเลือกตั้งและเป็นกระบอกเสียงให้กับพรรคการเมือง กลยุทธ์ที่พรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับพรรคประชาธิปไตยเลือกใช้ก็คือการทำลายความน่าเชื่อถือของผู้นำพรรคและองค์กร

นอกจากนั้นความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อการขยายฐานเสียงเพิ่มเติม ไม่สามารถไปเจาะฐานเสียงจากกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามได้ จะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์นายวุฒิพงษ์ นามบุตร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี

“ไม่มีการไปเจาะฐานคะแนนเพิ่ม เพราะว่าเกิดกระแสความขัดแย้งที่แบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน แต่เราเน้นรักษาฐานเสียงเดิม เพราะเราเชื่อว่าขณะเลือกตั้งอยู่แล้ว คนที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามจะเข้ามาหาเราเอง เพราะว่าเห็นการทำงานของเร”¹⁰²

ในส่วนของสาขาพรรคนั้นก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับผู้สมัครและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะผลกระทบเชิงลบต่อภาพลักษณ์พรรคการเมืองและสาขาพรรคในประเด็นการสร้างฐานเสียง รณรงค์เลือกตั้ง และปราศรัยเลือกตั้ง ภายใต้ความแตกแยกทางความคิด แบ่งคนเป็นสอง

¹⁰⁰ ปฎิณญา วิเชษฐพงษ์, 13 กันยายน 2558.

¹⁰¹ ศุภชัย ศรีหกล้า, 14 กันยายน 2558.

¹⁰² วุฒิพงษ์ นามบุตร, 14 กันยายน 2558.

ฝ่ายคือฝ่ายเสื้อแดงกับเสื้อเหลือง ประชาชนส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นเป็นคนเสื้อแดง ทำให้การทำงานของพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการต่อต้าน ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนาย วิจิตร กาหลง ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดอุบลราชธานี

“ส่งผลกระทบและเป็นปัญหาที่สำคัญนับตั้งแต่การเข้าสู่การเมืองของทักษิณ ชินวัตร ก็เกิด กระแสความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้น ทำให้สาขาพรรคทำงานลำบากมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่นในช่วงที่ผม ไปเป็นพิธีกรงานศพ คนที่ไม่เห็นด้วยกับผมก็จะเอาพวงหรีดผมนั้นไปเผาเลย รู้สึกเสียใจอย่างมาก กระแสต่อต้านลักษณะไม่ได้เกิดเฉพาะผมคนเดียวแต่รวมถึงเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์ด้วย”¹⁰³

นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อการขยายฐานเสียงใหม่ ทำให้สาขาพรรคมุ่งเน้นการรักษา ฐานคะแนนเสียงเดิมไว้เพียงอย่างเดียว แต่ไม่สามารถขยายฐานคะแนนเสียงได้เพิ่มขึ้น จะเห็นได้จาก คำให้สัมภาษณ์ของนายสงบ แพทย์เพียร ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดอุบลราชธานี

“ไม่ส่งผลกระทบทางตรงแต่ส่งผลกระทบทางอ้อมต่อการสร้างฐานเสียง กล่าวคือ สาขา พรรคร่วมมือกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่มุ่งรักษาและค้ำชูฐานเสียงเดิมไว้อย่างมั่นคงเพราะมี การทำลายสิ่งของของพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในช่วงที่มีการเลือกตั้งด้วย”¹⁰⁴

สาขาพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องมีการลงพื้นที่เพื่ออธิบายสถานการณ์ทาง การเมืองให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจเพื่อไม่ให้ไปสนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามกัน ทั้งนี้ปัจจัย เรื่องตัวบุคคลนั้นเป็นเรื่องที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความไว้วางใจจากประชาชน เมื่อประชาชนมี ความเชื่อมั่นและไว้วางใจแล้วย่อมยากต่อการเปลี่ยนแปลงความนิยมไปสนับสนุนพรรคการเมืองอื่น

กล่าวได้ว่าความสำคัญเรื่องตัวบุคคลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการสาขา พรรคนั้นเป็นเกราะป้องกันความขัดแย้งได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของตัวแทนในพื้นที่ที่จะสร้างความ เข้าใจกับประชาชนในท้องถิ่นได้มากน้อยเพียงใด แม้ว่าจะมีความขัดแย้งระดับชาติก็ตามก็ยังสามารถ รักษาฐานเสียงเดิมไว้ได้ ปัจจัยดังกล่าวทำให้ตัวแทนในพื้นที่ไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการ เจาะฐานเสียงเพิ่มเติมเพราะว่ามีกลุ่มที่สนับสนุนมั่นคงอยู่แล้ว ในขณะที่เขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้แทนหรือมี ฐานเสียงสนับสนุนน้อยนั้นก็ยังคงมุ่งรักษาฐานเสียงเดิมควบคู่กับการขยายฐานเสียงเพิ่ม ปราบปรามการ กระทบความขัดแย้งจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างฐานเสียง เนื่องจากกลุ่มการเมืองฝ่ายตรง ข้ามนั้นใช้กลยุทธ์ต่างๆเพื่อกีดกันการเข้าถึงประชาชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

¹⁰³ วิจิตร กาหลง, 13 กันยายน 2558, สำนักงานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดอุบลราชธานี.

¹⁰⁴ สงบ แพทย์เพียร, 14 กันยายน 2558, สำนักงานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 31 จังหวัดอุบลราชธานี.

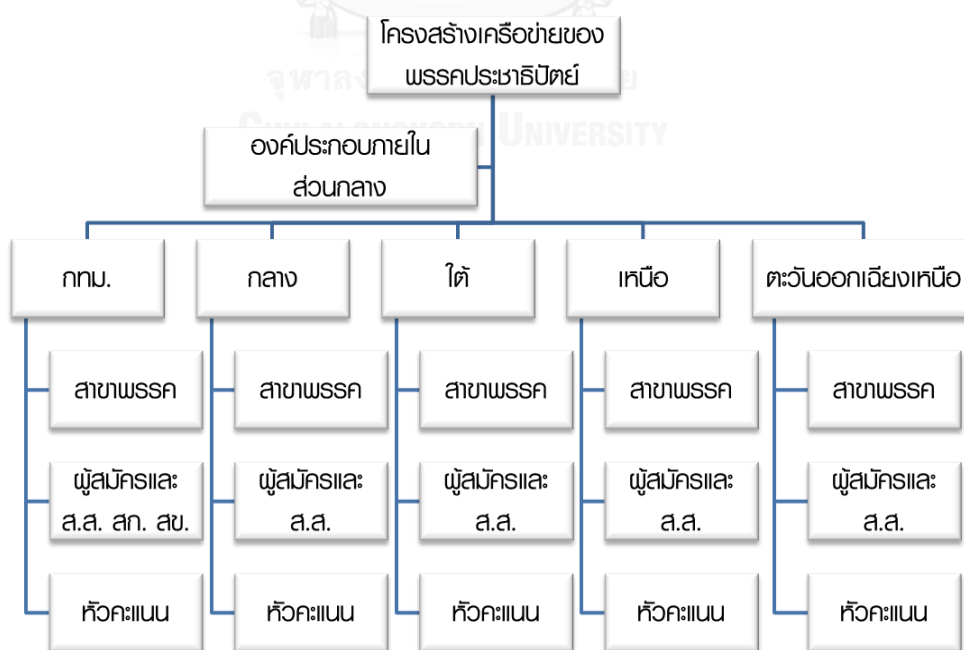
บทที่ 4

บทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรค

พรรคประชาธิปัตย์มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความสลับซับซ้อนและมีการกระจายอำนาจไปยังส่วนต่างๆ ในระดับส่วนกลางมีการแบ่งเป็นทีมคณะกรรมการออกเป็นหลายส่วนเพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนพรรคตามบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันตามข้อบังคับของพรรค ในระดับภูมิภาคนั้นได้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้รองหัวหน้าพรรคดูแลในแต่ละภูมิภาค และในระดับท้องถิ่นนั้นพรรคประชาธิปัตย์ก็เปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคและผู้ที่มีความสนใจในกิจการของพรรคสมัครรับเลือกตั้งในนามตัวแทนของพรรค กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้มีการวางโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับทุกส่วน มีการวางโครงสร้างขนาดใหญ่คล้ายกับสายงานการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์มีเสถียรภาพและมีความมั่นคงนับตั้งแต่ช่วงแรกของการก่อตั้งพรรคจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ยังยึดแนวทางปฏิบัติตามข้อบังคับพรรคนับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคมาจนถึงปัจจุบันได้มีการแก้ไขข้อบังคับมาแล้วหลายฉบับ จนมาถึงฉบับล่าสุดคือข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ. 2551 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4 ปีพ.ศ. 2556 โดยมีการแบ่งโครงสร้างองค์กรประกอบภายในพรรคและการดูแลพื้นที่ออกเป็นส่วนต่างแผนภาพดังต่อไปนี้

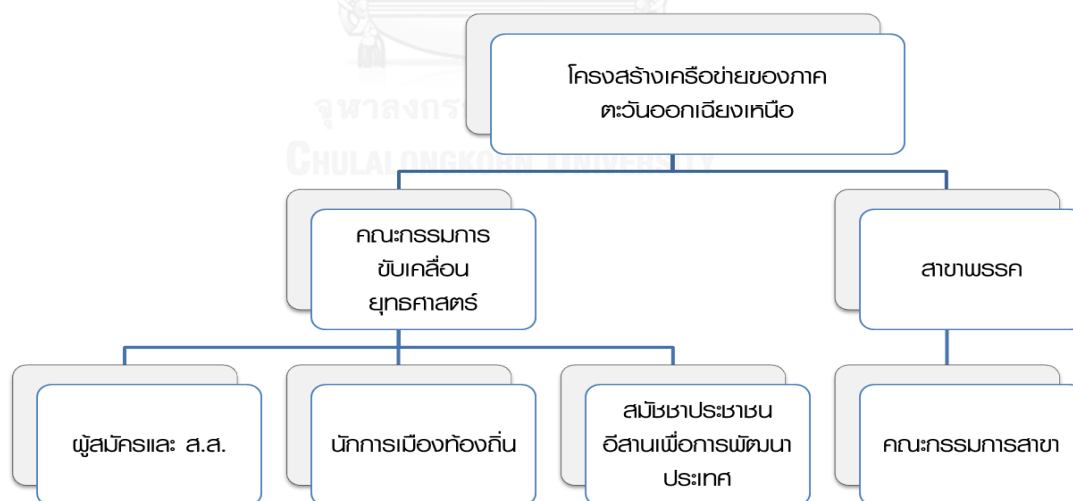
รูปภาพ 3 แสดงการจัดโครงสร้างภายในและการดูแลพื้นที่ของพรรคประชาธิปัตย์

ที่มา : แผนภาพนี้ออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์มีการจัดโครงสร้างภายในซึ่งประกอบด้วยองค์กรส่วนกลาง เช่น คณะกรรมการบริหารพรรค คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง คณะกรรมการนโยบายพรรค รวมทั้งองค์กรอีกหลายส่วนที่ทำหน้าที่ประสานงานระดับส่วนกลาง ในขณะที่การดูแลพื้นที่นั้นได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีเครือข่ายที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์คล้ายคลึงกัน โดยมีรองหัวหน้าพรรคดูแลในแต่ละภูมิภาค ลักษณะการจัดองค์กรของพรรคประชาธิปัตย์ดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในหลายภูมิภาค ในขณะที่เดียวกันก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลความพ่ายแพ้เลือกตั้งในบางภูมิภาคเช่นกัน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือได้ว่าเป็นภูมิภาคหนึ่งที่พ่ายแพ้เลือกตั้งอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ทำให้พรรคประชาธิปัตย์จึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการปฏิรูปโครงสร้างพรรคและการดูแลพื้นที่รูปแบบใหม่ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถเจาะฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมืองคู่แข่งได้ ภายใต้การปฏิรูปยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียงจึงได้นำมาสู่การปรับโครงสร้างเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงและจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคขึ้นมาควบคู่กับการทำงานร่วมกับสาขาพรรคซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์รูปแบบเดิม ดังจะเห็นได้จากแผนภาพต่อไปนี้

ที่มา : แผนภาพนี้ออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นเกิดจากการรวมตัวของเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงรูปแบบเดิมอันประกอบด้วย ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เครือข่ายหัวคะแนน และได้มีการจัดตั้งเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงรูปแบบใหม่นั้นก็คือสมาชิกประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศซึ่งเป็นเครือข่ายที่เน้นการดำเนินกิจกรรมภาคประชา

สังคม ทั้งนี้การจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นมิใช่เป้าหมายหลักคือการปรับแนวทางยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียงซึ่งนับว่าเป็นภูมิภาคแรกที่มีการจัดตั้งทีมยุทธศาสตร์ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่หลักในการสร้างฐานคะแนนเสียงและสร้างเครือข่ายทั้งในมิติการเมืองและภาคประชาสังคมควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมกับสาขาพรรคซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในมิติเดิม

นอกจากนั้นการปฏิรูปพรรคของประชาธิปัตย์ยังถูกอธิบายภายใต้สโลแกน ประชาธิปัตย์ชูยุทธศาสตร์ปฏิรูปกลับเข้าระบบ ภูมิภาคอีสาน ภูพรรคประชาธิปัตย์ ภูชาติ เป็นโจทย์ที่ตอบคำถามว่าทำไมภาคอีสานไม่มีกระแสตอบรับพรรค ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของ ดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ที่ดูแลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“ขณะนี้ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างพรรคเสร็จเรียบร้อยแล้วเพื่อเปิดประตูให้คนเข้ามาร่วมทำงาน และต้องยอมรับว่า พรรคห่างเหินพื้นที่ภาคอีสาน ทำงานไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถเข้าถึงประชาชนอย่างจริงจัง ทั้งที่ผู้ก่อตั้งพรรคส่วนหนึ่งเป็นคนอีสาน เช่น คุณเลียง ไชยกาล คุณพอง สุทธิธรรม แต่เมื่อได้ รับหน้าที่เป็นรองหัวหน้าพรรคดูแลพื้นที่ภาคอีสาน เริ่มศึกษาปัญหาในพื้นที่และตามโครงสร้างพรรคใหม่ได้เพิ่ม กรรมการโชน มีประธานโชนดูแลเขตเลือกตั้ง จะวางคนให้ครบทั่วประเทศ การทำพื้นที่ในภาคอีสาน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ไม่มีผู้แทนของพรรค ได้เร่งทำเต็มที่ ต้องยอมรับว่าในทางการเมืองหากยึดภาคอีสานและภาคเหนือไม่ได้ พรรคประชาธิปัตย์ก็ไม่ชนะ”¹⁰⁵

จะเห็นได้ว่าการปรับโครงสร้างบริหารพรรคนั้นเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดตั้งเครือข่ายสร้างฐานเสียงในเชิงพื้นที่รูปแบบใหม่ผสมผสานกับเครือข่ายสร้างฐานเสียงรูปแบบเดิมเพื่อแสวงหาแนวทางหาเสียงสนับสนุนจากประชาชนทั้งในมิติการเมืองและภาคประชาสังคม ผู้วิจัยจึงได้มุ่งเน้นศึกษาบทบาทของเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในระดับภูมิภาค เขตเลือกตั้ง และระดับ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสาขาพรรค โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจัดตั้งขึ้นเมื่อต้นปี พ .ศ. 2557 ซึ่งถือว่าเป็นตัวแสดงใหม่ที่มีบทบาทขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในระดับภาค การจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวสืบเนื่องมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และประชาชนจำนวนมากจึงเป็นปัจจัยทำให้ได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น โดยในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อปี พ .ศ.2554 ที่ผ่านมาได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 125 คน การได้รับจัดสรรที่นั่งผู้แทนจำนวนมาก

¹⁰⁵ ทีมข่าวการเมือง, "แต่งตั้งวัดดวงสนามเลือกตั้ง," 14 เมษายน 2557.

ทำให้เกิดการแข่งขันทางการเมืองสูง และด้วยเหตุผลที่พรรคประชาธิปัตย์ยังไม่สามารถเจาะฐานเสียงในภูมิภาคนี้ได้อย่างมั่นคง จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ขึ้นมาเพิ่มเติมจากโครงสร้างเดิม โดยคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาร่วมทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะต้องมีประสบการณ์ทางการเมืองและภาคประชาสังคม อาทิ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนน ทั้งนี้เครือข่ายดังกล่าวก็ยังคงเคยเป็นตัวขับเคลื่อนการสร้างความคืบหน้าเสียงในรูปแบบเดิมอีกด้วย ดังนั้นการดึงเอาตัวแทนจากเครือข่ายระดับต่างๆไม่ว่าจะเป็นระดับเขตเลือกตั้งหรือระดับท้องถิ่นนั้นจะเป็นการประสานความร่วมมือเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความคืบหน้าเสียงระดับภูมิภาค เพื่อใช้เป็นคู่มือในการสร้างความคืบหน้าเสียงในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเดิมนั้นนั้นจะเน้นการสร้างความคืบหน้าเสียงในเชิงพื้นที่หรือระดับเขตเลือกตั้งเป็นสำคัญจึงทำให้ศักยภาพแต่ละพื้นที่แตกต่างกันออกไป จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดตั้งทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภูมิกษณนั้นจะเป็นการระดมความคิดเห็นจากตัวแทนในระดับต่างๆทั้งที่ประสบความสำเร็จและพ่ายแพ้เลือกตั้งมาร่วมเสนอแนะปัญหาและกำหนดทิศทางของการสร้างความคืบหน้าเสียงในมิติใหม่ รวมทั้งจะสามารถแสวงหาแนวทางให้กับเขตเลือกตั้งที่พ่ายแพ้เลือกตั้งมาอย่างต่อเนื่องกลับมามีโอกาสชนะเลือกตั้งก็ได้

ในประเด็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกจะกล่าวถึงบทบาทหน้าที่โดยภาพรวมของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และส่วนที่สองนั้นจะมุ่งเน้นอธิบายถึงบทบาทเชิงลึกของตัวแสดงหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยในส่วนแรกมีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งรวบรวมข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ คณะกรรมการนโยบายพรรคทำหน้าที่กำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของพรรคส่วนกลางจึงต้องอาศัยข้อมูลจากส่วนภูมิภาคและเขตเลือกตั้งทำให้คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลจากสาขาพรรคในพื้นที่เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ระดับภาคและนำเสนอไปยังพรรคส่วนกลาง ส่วนประเด็นเรื่องการวางแผนระยะสั้นและระยะยาวนั้นยังไม่ได้มีการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ชัดเจน แต่จะเน้นกำหนดตารางดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่มีความยืดหยุ่น ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“ในทางการเมืองก็จะมีการวางแผนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่และมีการประสานจากตัวแทนสาขาพรรคหรือศูนย์ประสานงานพรรค เพื่อให้ทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เข้าไปรวมกิจกรรมอยู่เสมอ ไม่ได้มีการกำหนดเป็นแผนระยะสั้นระยะยาวที่ชัดเจน”¹⁰⁶

¹⁰⁶ ภูมิสรรค์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, 12 มกราคม 2559.

จะเห็นได้ว่าตัวแทนในพื้นที่นั้นก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะประสานความร่วมมือการวางแผนยุทธศาสตร์หรือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญต่อการวางแผนยุทธศาสตร์ระดับภาค โดยในแต่ละเขตเลือกตั้งนั้นต่างมีนโยบายเชิงพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไปจึงจะต้องรวบรวมข้อมูลเหล่านั้นมาสังเคราะห์และกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ระดับภาคก่อนจะถูกนำเสนอเพื่อกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์การสร้างความตระหนักรู้ของพรรค

2. วิเคราะห์การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก โดยจะให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาดทางการเมือง ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“ที่ผ่านมาพรรคประชาธิปัตย์นั้นเน้นการเมืองแบบยั่งยืนมากเกินไป แต่ภายหลังการปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี ประชา 2540 นิยมเริ่มเข้ามาเด่นชัดมากขึ้น ทำให้ทิศทางการต่อสู้ทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตามถ้าจะให้พรรคประชาธิปัตย์ไปทำนโยบายประชานิยมนั้นคงเป็นไปได้ แต่ทางพรรคก็ได้มีการปรับตัวในเชิงการตลาดทางการเมืองมากขึ้น เช่น นำเสนอนโยบายที่ชักจูงประชาชนมากขึ้น เป็นกุศโลบายใหม่ที่ใช้ในการหาเสียง สิ่งที่ยากที่สุดในการทำยุทธศาสตร์การสร้างความเสี่ยงในภาคอีสานก็คือ ทำอย่างไรให้มีนโยบายที่มั่นคง ยั่งยืน ทำให้คนชื่นชอบและเป็นนโยบายที่ไม่เอาัดเอาเปรียบประชาชน คิดอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง”¹⁰⁷

จะเห็นได้ว่าภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2540 นั้นส่งผลให้พรรคการเมืองต้องมีการปรับตัวในเชิงยุทธศาสตร์การหาเสียงเลือกตั้งมากขึ้นเพื่อให้สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองคู่แข่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพรรคประชาธิปัตย์ยังคงเน้นนโยบายที่มีความยั่งยืนและจูงใจประชาชนให้มากขึ้น

3. นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ สืบเนื่องมาจากที่ผ่านมาก่อนการจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์นั้น ประเด็นเรื่องการนำนโยบายพรรคไปปฏิบัติและเผยแพร่สู่ประชาชนนั้นยังไม่ครอบคลุม ทำให้เกิดการจัดตั้งเครือข่ายสร้างฐานเสียงระดับภาค โดยจะเน้นการนำเอาปัญหาเหล่านั้นมาปรับปรุงในเชิงปฏิบัติมากขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“ภาคอีสานถือได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ของประเทศและพรรคการเมืองเพราะว่ามี ส.ส. ร้อยกว่าคน ได้ ส.ส. มากที่สุดในประเทศ. ทำให้เกิดการช่วงชิงพื้นที่ในภาคอีสานและภาคเหนือเป็นส่วนสำคัญ ที่ผ่านมามีการกำหนดนโยบายและทิศทางการสร้างฐานเสียงออกมาหลายด้านแต่ยังไม่มี การนำไปขับเคลื่อนอย่างจริงจัง ในส่วนของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นจึงมี

¹⁰⁷ Ibid.

หน้าที่ในการนำนโยบาย นำสิ่งที่ผู้บริหารหรือสิ่งที่นักวิชาการมาร่วมกันคิดนั้นมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม”¹⁰⁸

นอกจากนั้นคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ยังมีการสร้างเครือข่ายในระดับจังหวัดทั่วภูมิภาคเพื่อทำหน้าที่ในการนำนโยบายของพรรคไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับนโยบายของพรรคมากขึ้น

4. ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามแนวทางกลยุทธ์เชิงรุก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านศาสนา วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน และการเข้าสู่มวลชน โดยการดำเนินกิจกรรมทั้ง 4 ด้านจะมุ่งเน้นการลงพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภาพดังนี้

รูปภาพ 5 แสดงกลยุทธ์เชิงรุกของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

ที่มา : แผนภาพนี้ออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเน้นการลงพื้นที่ในเชิงรุกมากขึ้น โดยมีตัวแทนหรือเครือข่ายในเชิงพื้นที่คอยประสานงานระหว่างทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคในการจัดกิจกรรมทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือเรื่องการเมืองที่จะต้องมีการสร้างฐานทางการเมืองให้มั่นคง ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีเกจิ อาจารย์ชื่อดัง วัฒนธรรมที่หลากหลายและมีการละเล่นพื้นบ้านที่มีความโดดเด่น ทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ จึงได้มีการกำหนดนโยบายให้ครอบคลุมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น เอาประเพณีหรือสิ่งที่ดึงามันนั้นมานำการเมือง โดยการดำเนินกิจกรรมนั้นจะเน้นการลงพื้นที่ที่สำคัญ ลงพื้นที่แบบที่ไม่ใช่การเมืองแบบที่ต้องไปพาดฟันเอา

¹⁰⁸ ภูมิสรรค์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, 12 มกราคม 2559.

ผู้สมัคร แต่เราลงพื้นที่เพื่อให้พื้นที่นั้นรู้สึกว่าจะไม่ได้มีความรุนแรงอย่างที่คิด แม้แต่ต้องไปเจอคู่แข่งเราก็สามารถไปร่วมงานกันได้ ส่วนการแข่งขันทางการเมืองนั้นเราก็แข่งขันกันไปตามกติกา ส่วนประเด็นเรื่องการลงพื้นที่นั้นต้องบอกว่าลงพื้นที่เกือบทุกวันเลย มีการปรับแผนงานการลงพื้นที่อยู่ตลอดเวลา และมีตารางในแต่ละพื้นที่เสนอมา”¹⁰⁹

ในส่วนที่สองจะกล่าวถึงบทบาทของตัวแสดงหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ดังที่ผู้วิจัยได้เคยกล่าวไว้ในแผนภาพที่ 4 เกี่ยวกับการปรับโครงสร้างเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2554 นั้นทำให้เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขึ้นมา มีการประสานความร่วมมือจากเครือข่ายทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ทางการเมืองและภาคประชาสังคม รวมทั้งมีความเกี่ยวข้องกับพรรคประชาธิปัตย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาบทบาทของตัวแสดงที่เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แบบเจาะลึกทั้งในระดับภูมิภาค เขตเลือกตั้ง และท้องถิ่น ได้แก่

1. ผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การศึกษาบทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมุ่งเน้นศึกษาบทบาทการคัดเลือกตัวแทน การสร้างฐานคะแนนเสียง การวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์หาเสียงในเชิงพื้นที่ รวมทั้งการรักษาฐานคะแนนเสียง ซึ่งปัจจัยที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยได้ศึกษาภายใต้บริบทการเปลี่ยนผ่านระบบการเมืองและสถานการณ์ทางการเมือง การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ และจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในเชิงพื้นที่ ซึ่งบทบาทหน้าที่ของผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 บทบาทการเข้าสู่การเมืองระดับชาติ

กระบวนการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงการเมืองระดับชาติได้มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารภายในพรรคให้มีคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่ในการคัดเลือกและสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตรงตามคุณสมบัติที่พรรคกำหนดไว้เพื่อให้เป็นตัวแทนพรรคในการลงสมัครรับเลือกตั้ง เผยแพร่อุดมการณ์ ดังนั้นจะต้องสรรหาบุคคลที่มีแนวคิดอุดมการณ์ไปในทิศทางเดียวกับพรรคการเมือง โดยจุดเริ่มต้นของการก้าวสู่พรรคประชาธิปัตย์ของอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

¹⁰⁹ "ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," (12 มกราคม 2559).

กลุ่มที่หนึ่ง คือ ไต่เต้าจากการเมืองระดับท้องถิ่นสู่การเมืองระดับชาติ โดยได้รับการเชิญชวนจากนักการเมืองภายในพรรค และมีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติที่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์มาก่อนแล้ว ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายวุฒิพงษ์ นามบุตร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

“ผมเรียนจบมาก็มาช่วยงานท่านวิฑูรย์ นามบุตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ยุครัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นผู้เชี่ยวชาญในคณะกรรมการ และก็มาเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งในครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง ผมชนะเลือกตั้งและเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 สมัย หลังจากนั้นก็ลาออกมาลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขต 1 จังหวัดอุบลราชธานี”¹¹⁰

ดังนั้นจุดเริ่มต้นของนายวุฒิพงษ์ นามบุตร นั้นจึงเริ่มต้นจากการเล่นการเมืองท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่ทำให้ได้รับชัยชนะเลือกตั้ง นอกจากนั้นยังมีฐานทางการเมืองเดิมจากความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับนายวิฑูรย์ นามบุตร ซึ่งถือว่าเป็นนักการเมืองที่เป็นพลังสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและได้รับการเลือกตั้งหลายสมัยติดต่อกัน ในยุคที่พรรคประชาธิปัตย์ได้จัดตั้งรัฐบาล นายวิฑูรย์ นามบุตรได้รับเลือกให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโควตาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ การเปลี่ยนเส้นทางทางการเมืองของนายวิฑูรย์ นามบุตร จากผู้แทนระบบแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมาสู่ระบบบัญชีชื่อนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้นักการเมืองหน้าใหม่อย่างนายวุฒิพงษ์ นามบุตร ซึ่งมีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติลงสนามเลือกตั้ง การเปลี่ยนผ่านอำนาจทางการเมืองในพื้นที่นั้นยังผูกขาดไว้ที่กลุ่มการเมืองเดิม โดยกลุ่มการเมืองเดิมนั้นก็มีเครือข่ายทางการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่น การไต่เต้ามาสู่ความสำเร็จในการลงสนามเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นจำเป็นต้องมีปัจจัยระบบเครือญาติและมีเครือข่ายระดับท้องถิ่นเป็นฐานคะแนนเสียง

กลุ่มที่สอง คือ ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ เป็นรากฐานทางการเมืองที่มั่นคงมายาวนาน ทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้และสัมผัสงานการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากบทบาทหน้าที่เป็นผู้ช่วยงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวบุญยธิดา สมชัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

“ไม่เคยเล่นการเมืองท้องถิ่นค่ะ แต่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอำนาจงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากคุณพ่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรี”¹¹¹

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายอภิวัฒน์ เงินหมื่น อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเข้าสู่การเมืองนั้นมาจากพื้นฐานทางครอบครัว

¹¹⁰ วุฒิพงษ์ นามบุตร, "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี."

¹¹¹ บุญยธิดา สมชัย, 15 กันยายน 2558.

“ตั้งแต่ตอนที่ผมเป็นเด็กนั้นคุณพ่อก็เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเคยเป็นอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมด้วย ผมก็ไปเจอชาวบ้านเยอะแยะมากมายมาโดยตลอดเลย ก็เลยรู้ว่าสีกันเจออยู่ทุกวันอยู่แล้ว พอเราเรียนจบมาก็เป็นโอกาสของเรา เพราะเราได้เรียนรู้โดยธรรมชาติอยู่แล้ว ไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ ถ้าสมมุติว่าอยู่จะให้เล่นการเมืองใหม่ก็คงยากพอสมควร เพราะเราไม่มีพื้นฐานเลย แต่นี่เรามีพื้นฐานค่อนข้างเยอะ ซึ่ง ส.ส. ที่เป็นแบบนี้ในภาคอีสานก็มีหลายคน เริ่มจากคุณพ่อ ญาติหรืออะไรก็แล้วแต่ที่คลุกคลีกันมาหลายคน สำหรับผมเองก็เป็นหลานของท่านวิฑูรย์ นามบุตร คงจะซึมซับกันมา”¹¹²

จะเห็นได้ว่ากลุ่มเครือญาตินั้นย่อมมีความได้เปรียบกลุ่มอื่น เนื่องจากมีพื้นฐานทางการเมืองมาจากทางครอบครัวและเครือญาติ จึงมีโอกาสในการเรียนรู้งานการเมือง การลงพื้นที่พบปะประชาชนอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมเหล่านั้นเป็นการปรากฏตัวและทำความรู้จักกับประชาชนในพื้นที่ หากเปรียบเทียบกับนักการเมืองหน้าใหม่หรือนักการเมืองที่เพิ่งเข้าสู่การเมืองนั้น กลุ่มการเมืองแบบเครือญาตินั้นย่อมได้เปรียบอย่างมาก เพราะว่ามีฐานการเมืองเดิมสนับสนุนอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นนักการเมืองหน้าใหม่ก็ต้องเหนื่อยกับการสร้างฐานคะแนนเสียงใหม่ กว่าที่จะได้รับการยอมรับจากประชาชนนั้นก็ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร นอกจากนั้นประเด็นการเข้าสู่การเมืองนั้นก็ได้รับการรับรองจากฐานการเมืองเดิม ทำให้พรรคส่วนกลางให้การสนับสนุนและเชื่อมั่นว่า การได้ผู้สมัครที่มีฐานการเมืองเดิมอยู่แล้วมีโอกาสที่จะได้ชัยชนะสูง

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มปัญญาชน กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มที่สมัครเป็นสมาชิกด้วยตนเองโดยมีเจตนามุ่งมั่น ศรีทธาในอุดมการณ์ของพรรค ดังคำให้สัมภาษณ์ของ ดร.ศุภชัย ศรีหล้า อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี

“เนื่องจากครอบครัวผมไม่ได้เป็นครอบครัวนักการเมือง การที่ผมได้มาเป็นนักการเมืองนั้นเกิดจากความสนใจของผมมาตั้งแต่เด็กตั้งแต่สมัยเรียนมัธยมก็ติดตามการเมือง ผมยังจำได้ตั้งแต่เรียนชั้น ม.5 ที่ช่วยท่านสุทัศน์ เงินหมื่น หาเสียง ขึ้นเวทีปราศรัยกับท่าน และมีความสนใจมาตลอด ตั้งเป้าว่าชีวิตนี้จะเป็นนักการเมืองให้ได้ ก็เลยเลือกเรียนสาขาที่พบเจอกับพี่น้องประชาชนมากที่สุด สาขาที่ผมเลือกเรียนก็คือสาขาการศึกษาออกโรงเรียน หวังว่าจะใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ รายการฟ้าปกกัน เข้าถึงประชาชน เพื่อให้ประชาชนรู้จัก ผมจึงได้ไปเลือกเรียนสาขานี้ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้เลือกเรียนปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยมหิดล จบปริญญาโทแล้วก็คิดว่ายังคงไม่พอเนื่องจากเราไม่มีฐานะทางการเมือง ไม่มีสถานะร่ำรวย เราน่าจะใช้วุฒิการศึกษาเป็นตัวบอกกับพี่น้องประชาชนว่าเรามีความพร้อม ผมจึงไปเรียนต่อระดับปริญญาเอก แล้วจึงมาทำการเมือง”¹¹³

¹¹² อภิวัฒน์ เงินหมื่น, 14 กันยายน 2558.

¹¹³ ศุภชัย ศรีหล้า, "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี."

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของพันตำรวจโทปฏิญญา วิเชษฐพงษ์ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น

“ผมก็มีเจตนาและความมุ่งมั่นที่ดีก็เลยลงสมัครผู้แทน ไม่ได้มีเจตนาที่จะลงเล่นการเมืองระดับท้องถิ่น แต่เจตนาที่จะลงเล่นการเมืองในระดับชาติเลย เคยเป็นทนาย อาจารย์ ตำรวจ สาเหตุที่ลงเลือกตั้งก็คือว่า จบปริญญาตรี เราคิดว่าเรามีความรู้ระดับหนึ่ง เพราะเคยทำงานร่วมกับ ส.ส. ได้มีการสัมผัสกับทีมงาน ได้เป็นที่ปรึกษาและคณะทำงาน ผมจึงเลือกอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์ เกือบจะ 20 ปี แล้ว ลงสมัครเลือกตั้ง 3 - 4 ครั้ง แม้ว่าจะไม่ชนะเลือกตั้งก็ตาม ผมก็ยังเลือกที่จะอยู่กับประชาธิปัตย์เพราะศรัทธาในอุดมการณ์พรรค”¹¹⁴

จะเห็นได้ว่ากลุ่มที่เริ่มต้นเข้าสู่การเมืองในลักษณะนี้นั้นจะต้องพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ด้วยความรักและศรัทธาในแนวนโยบายของพรรค จะต้องใช้ความรู้ความสามารถจากประสบการณ์ชีวิตในสาขาอาชีพเพื่อพิสูจน์ให้ประชาชนเห็นว่ามีความมุ่งมั่นและจะทำงานด้านการเมืองจริงๆ ทำให้ต้องใช้เวลาในการสร้างฐานเสียงพอสมควรโดยเฉพาะการต้องลงพื้นที่แนะนำตัว ทำกิจกรรมเพื่อสังคมให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาประชาชน

1.2 บทบาทการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์หาเสียงในพื้นที่

พรรคประชาธิปัตย์ได้กำหนดให้มีกรรมการนโยบายเพื่อทำหน้าที่กำหนดกรอบในการปรับปรุงแนวนโยบายพรรคให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ ผลักดันแนวคิดด้านนโยบายของพรรคไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างฐานเสียงให้กับพรรคและตัวแทนของพรรคในพื้นที่ กรรมการนโยบายพรรคจึงเป็นที่กำหนดทิศทางของพรรคว่าจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างไร เพื่อให้สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองคู่แข่งได้ ในปัจจุบันมีการแข่งขันเลือกตั้งในเชิงนโยบายมากขึ้น พรรคการเมืองและตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในหาเสียงเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชน จากการสัมภาษณ์กลุ่มอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ได้ให้ความสำคัญกับการวางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์รวมทั้งนโยบายของพรรคส่วนกลางอย่างมาก การปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งนั้นจึงใช้นโยบายของพรรคในการหาเสียงเพื่อเรียกคะแนนนิยมจากประชาชน โดยตัวแทนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งนั้นยังให้ความสำคัญกับนโยบายการหาเสียงจากพรรคส่วนกลางควบคู่กับนโยบายในเชิงพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันไป

แม้ว่าฐานคะแนนเสียงที่มั่นคงของพรรคประชาธิปัตย์นั้นอยู่ที่ภาคใต้เป็นสำคัญ ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฐานคะแนนเสียงน้อยมาก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพรรคประชาธิปัตย์จะไม่มีฐานคะแนนเสียงเลย โดยจังหวัดที่ยังคงมีฐานคะแนนสำคัญก็คือจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางการเมือง ด้วยเหตุผลที่ว่า ไม่ได้เลือกพรรคเดียวยกจังหวัด

¹¹⁴ ปฏิญญา วิเชษฐพงษ์, 12 กันยายน 2558.

และมีพรรคที่เป็นคู่แข่งกัน ไม่ว่าจะเป็นพรรคเพื่อไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทยพัฒนา การที่ไม่มีการเลือกตั้งที่สามารถสร้างฐานคะแนนเสียงได้ครอบคลุมทั้งจังหวัด ปัจจัยดังกล่าวทำให้พรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีการวางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การหาเสียงที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เป็นแผนระยะสั้นระยะยาวนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นยังไม่ได้มีการกำหนดเป็นแผนที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะเน้นการลงพื้นที่ปฏิบัติที่ไม่ได้มีระเบียบแบบแผนตายตัว เช่น

1. ดูแลทุกข์สุขและช่วยเหลือประชาชน เนื่องจากวิถีชีวิตของประชาชนที่อยู่ในเขตเลือกตั้งยังมีความลำบากและยังต้องการได้รับความช่วยเหลือจากผู้แทนเฉกเช่นคนในครอบครัวหรือเครือญาติ ดังคำให้สัมภาษณ์ ดร.ศุภชัย ศรีหล้า อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

“สิ่งที่ผมใช้หาเสียงกับพี่น้องประชาชนในการทำงานทางการเมืองคือ เราเข้าถึงเขา วิธีการที่ผมใช้ในการเลือกตั้งเมื่อปี 44 คือ ผมเดินเข้าถึงทุกหลังคาเรือนไม่มีหลังคาไหนที่ผมไม่ได้ไป ไปดูแลและช่วยเหลือแบบคนในครอบครัว โดยเฉลี่ยแล้วจะมีประมาณสามหมื่นเศษๆครัวเรือน ผมใช้ระยะเวลาเดือนอยู่ 6 เดือน สิ่งที่เคยเตรียมไปคือ การเอาปฏิทินตามไป มีการแนะนำตัว และไปเจอชาวบ้าน การสัมผัสกับพี่น้องทุกหลังคาเรือน ถือว่าเป็นรากฐานทางการเมืองที่สำคัญสำหรับผม ในระยะแรกที่ผมลงพื้นที่นั้นก็หาคนไปร่วมเป็นเครือข่าย แต่พอระยะหลังก็มีชาวบ้านมาช่วย โดยเฉพาะคนที่อยากเห็นเราประสบความสำเร็จทางการเมือง ชาวบ้านบางคนเอาพริก เอาเกลือ มาช่วยที่บ้านผมเป็นเดือน เครือข่ายนั้นก็ขยายไปเรื่อยๆ แต่มันเริ่มจากก้าวแรกที่เราเดินด้วยตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นว่าเราสามารถเป็นผู้นำพี่น้องประชาชนได้ ในที่สุดพี่น้องประชาชนก็จะให้การสนับสนุนเอง”¹¹⁵

จะเห็นได้ว่าผู้สมัครและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นต้องมีการวิเคราะห์ถึงสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในเชิงพื้นที่ เน้นการเข้าถึงเป็นหลัก รวมทั้งลงพื้นที่ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการขยายฐานคะแนนเสียงไปเรื่อยๆ ในที่สุดประชาชนที่ให้การสนับสนุนก็จะเป็นกระบอกเสียงให้กับผู้สมัครเอง กล่าวได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในเชิงพื้นที่

2. การประกอบอาชีพ ประชาชนที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ ปศุสัตว์ รวมทั้งศิลปหัตถกรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนอีสาน แต่เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือแห้งแล้งจึงทำให้พืชผลทางการเกษตรได้รับผลกระทบ ทั้งถูกเอารถเอาเปรียบในด้านราคาพืชผล พรรคประชาธิปัตย์จึงได้เล็งเห็นปัญหาดังกล่าวจึงได้กำหนดนโยบายด้านเกษตร โดยให้ผู้แทนพรรคที่อยู่ในพื้นที่ดูแลความเป็นอยู่ของ

¹¹⁵ ศุภชัย ศรีหล้า, "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี."

เกษตรกรให้ดีขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวบุญยธิดา สมชัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี

“กลยุทธ์การหาเสียงในพื้นที่นั้นถ้าถึงขั้นกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์นั้นเรายังไม่ได้ทำ เราเน้นการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ การลงสมัครรับเลือกตั้งผู้แทนนั้น ได้ใช้นโยบายของพรรคหาเสียงบนหลักการที่ว่านโยบายที่ว่า ถ้าได้รับการชนะเลือกตั้ง เราจะสามารถมีนโยบายอะไรบ้างที่จะส่งเสริมพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาในแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ในส่วนของพื้นที่ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งนั้นเราจะเน้นเรื่องการประกอบอาชีพเป็นหลัก”¹¹⁶

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายวุฒิพงษ์ นามบุตร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ที่เริ่มก้าวเข้าสู่การเมืองจากระดับท้องถิ่นมาสู่การเมืองระดับชาติ

“ถ้าเป็นเรื่องของนโยบายภาพรวมนั้นก็ต้องยึดนโยบายของพรรคเป็นหลัก เอาธงของพรรคเป็นหลัก แต่ถ้าเป็นนโยบายในเชิงพื้นที่ก็ต้องเน้นเรื่องของปากท้องชาวบ้าน โดยเฉพาะการประกอบอาชีพเกษตรกร ประกันราคาพืชผล เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง โดยจะไม่เน้นอะไรที่ผิดแปลกไปจากชาวบ้าน”¹¹⁷

จะเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่นั้นต่างให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการเกษตร เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องอาชีพและปากท้องเป็นหลัก รวมทั้งรวบรวมปัญหาที่อยู่ในพื้นที่เสนอไปยังพรรคเพื่อกำหนดเป็นนโยบายพรรค

3. งานประเพณีและวัฒนธรรม ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักจะมีความผูกพันกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ สะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น ประเพณีส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นเกิดมาจากความเชื่อ ค่านิยม สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต และอิทธิพลทางศาสนาที่มีอิทธิพลต่อคนในท้องถิ่น ประเพณีต่างๆที่ถูกจัดขึ้นนั้นจึงเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับคนอีสาน เช่น ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่เป็นจารีตที่ต้องปฏิบัติในรอบ 12 เดือน ส่วนครรลอง 14 อย่างนั้นก็ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการปฏิบัติ การเข้าร่วมประเพณีและวัฒนธรรมนั้นจึงเป็นจุดการรวมตัวกันของประชาชนในแต่ละท้องที่ พรรคการเมืองและนักการเมืองจึงอาศัยการเข้าร่วมงานประเพณีในการสร้างฐานคะแนนเสียง ดังคำให้สัมภาษณ์ของ ดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

“ทางพรรคได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมงานทอดผ้าป่า ทำบุญ ยกช่อฟ้า และมิงงานด้านพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ เช่น งานบุญสิบห้าเดือนสามที่พระธาตุพนม เราจึงได้เชิญหมอลำที่มีชื่อเสียงจาก 20 จังหวัดมารำถวายพระธาตุพนมในวันสำคัญนั้น ซึ่งจะมีประชาชนมาร่วมงานอย่างหนาแน่น

¹¹⁶ บุญยธิดา สมชัย, "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี."

¹¹⁷ วุฒิพงษ์ นามบุตร, "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี."

ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีความเชื่อและศรัทธาพระธาตุ นอกจากนั้นเรายังได้จัดผ้าป่าจาก กทม. ไปสมทบเพื่อที่จะเอาเงินมอบให้กับวัดเพื่อที่บูรณปฏิสังขรณ์ จัดกิจกรรมของวัดพระธาตุพนม ร่วมกับประชาชนที่ลงพื้นที่ด้วย และทำให้คนอีสานรู้จักพรรคและคุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะมากขึ้น”¹¹⁸

นอกจากนั้นในส่วนของผู้สมัครที่เคยได้รับเลือกตั้งในพื้นที่นั้นก็ยังให้ความสำคัญด้านการเข้าสู่มวลชนที่มีประชาชนมาร่วมตัวเพื่อประกอบกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมเช่นกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายอภิวัฒน์ เงินหมื่น อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอำนาจเจริญ

“ลักษณะของภาคอีสานนั้น ชาวบ้านเขาจะมีงานบุญประเพณีเยอะ ถือว่าเป็นการวางแผนหรือไม่ก็ได้ คุณจะมีการวางแผนหรือเปล่าก็ต้องลงพื้นที่อยู่ดี ชาวบ้านอยากเห็นเรา อยากให้เราไปร่วมงาน มันเป็นประเพณีและวัฒนธรรมไปแล้ว การวางแผนยุทธศาสตร์นั้นจึงมีลักษณะของการลงพื้นที่ ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน”¹¹⁹

จะเห็นได้ว่าผู้บริหารของพรรคประชาธิปัตย์และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ ซึ่งเป็นกลยุทธ์การเข้าสู่มวลชนที่สามารถประชาสัมพันธ์เผยแพร่นโยบายของพรรคและผู้สมัครได้อย่างดี ประชาชนมักมีความผูกพันกับพรรคการเมืองและผู้สมัครที่ให้ความสำคัญด้านงานประเพณีและวัฒนธรรม เพราะประชาชนเชื่อว่างานประเพณีและวัฒนธรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต การคลุกคลีกับกิจกรรมเหล่านั้นจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่พรรคประชาธิปัตย์และผู้แทนในพื้นที่ใช้ในการสร้างฐานเสียง

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบกับจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นเขตเลือกตั้งที่เคยได้รับการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2519 และปี พ.ศ.2529 แต่ภายหลังการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2529 พรรคประชาธิปัตย์กลับไม่ชนะเลือกตั้งอีกเลย จากการศึกษาพบว่า อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งและอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นยังไม่ได้มีการกำหนดเป็นแผนที่ชัดเจนเช่นเดียวกับจังหวัดอุบลราชธานี แต่จะมีความแตกต่างด้านกิจกรรมลงพื้นที่ เช่น

1. ธุรกิจบริการกับการเข้าสู่มวลชน จังหวัดขอนแก่นนั้นถือได้เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นเมืองแห่งการประชุมสัมมนา มีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่จัดงาน และโรงแรมที่พักที่มีมาตรฐาน ด้วยปัจจัยเหล่านั้นทำให้มีกลุ่มประชาชนหลากหลายอาชีพต้องมาใช้บริการธุรกิจด้านโรงแรม บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสายงานด้านการให้บริการนั้นจึงมีโอกาสได้สัมผัสและพบปะกับผู้แทนอยู่เสมอ ปัจจัยดังกล่าวจึงนำมาสู่การมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนหลากหลายอาชีพ อย่างเช่นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

¹¹⁸ กัลยา โสภณพนิช, interview by จักรตุพล ลามา เพิ่มวงษ์มาก 28 กรกฎาคม 2558, สำนักงานพรรคประชาธิปัตย์.

¹¹⁹ อภิวัฒน์ เงินหมื่น, "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอำนาจเจริญ."

“ผมเป็นคนจังหวัดขอนแก่นโดยกำเนิด เริ่มทำงานครั้งแรกเกี่ยวกับมัคคุเทศก์พานักท่องเที่ยวซึ่งเป็นชาวต่างชาติเที่ยวชมเมืองไทย ร่วมบริจาคเงินช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนในจังหวัดขอนแก่น เช่น การช่วยเหลือด้านการศึกษา หรือการสร้างห้องสมุดโรงเรียน และหากมีใครรู้จักมีปัญหาหรือเรื่องเดือดร้อนในเรื่องใด ผมก็จะให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ ภายหลังก็มาทำงานธุรกิจโรงแรม โดยเริ่มจากตำแหน่งพนักงานต้อนรับ จากนั้นได้ส่งสมประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาความรู้และความสามารถจนกระทั่งได้เลื่อนตำแหน่งมาเป็นฝ่ายบริหารของโรงแรม อาชีพผมนั่นล้วนแต่เป็นอาชีพที่ต้องมีใจรักการให้บริการและต้องพบปะผู้คนอยู่เสมอ”¹²⁰

จะเห็นได้ว่า อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีจุดเริ่มต้นจากธุรกิจการบริการซึ่งมีโอกาสได้สัมผัสผู้คนหลากหลายอาชีพ ได้มีโอกาสพบปะผู้คน ลงพื้นที่ช่วยเหลือสังคมอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้การทำธุรกิจนำเที่ยวนี้จึงเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และปลูกฝังให้ประชาชนร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อสังคม จัดกิจกรรมของพรรคในด้านต่างๆ ให้ใกล้ชิดกับประชาชน จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักและให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นอย่างดี

2. สร้างแกนนำมวลชนเป็นกระบอกเสียง สภาพทางการเมืองของจังหวัดขอนแก่นจะมีกลุ่มการเมืองที่มีความหลากหลาย ทำให้มีการแข่งขันทางการเมืองสูง การสร้างเครือข่ายหรือแกนนำมวลชนในพื้นที่จึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญเพื่อขยายฐานสนับสนุนให้ได้เปรียบคู่แข่งมากที่สุด จากการทำสัมภาษณ์ของพันตำรวจโทปฏิญญา วิเชษฐพงษ์ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งหลายสมัยได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“ผมได้ใช้ยุทธศาสตร์การลงพื้นที่พบปะกับประชาชนให้มากที่สุด ต้องลงมาก เข้าทุกชุมชน ให้เขาได้เห็นเรา ให้เขาได้ฟังเราพูด การเล่นการเมืองนั้นจำเป็นต้องมีทีม ทีมขององค์กรกลาง ทีมของ ส.ส. มีมวลชนจัดตั้งในระดับตำบล ทำไม่ต้องตั้งไว้เพราะว่า เขาต้องประสานให้เราเข้าไปมวลชนไปปราศรัย หรือเขาเป็นกระบอกเสียงให้เรา หาเสียงแทนเรา เท่าที่ทำมานั้นยังไม่มีที่เจาะอย่างมั่นคง แต่ในเบื้องต้นเราก็ได้มีการเจาะบางกลุ่ม เพราะว่าสถานะหนึ่งก็เป็นที่ปรึกษากฎหมาย อสม. ทั้งระดับตำบล อำเภอ คือพูดถึงแกนนำจัดตั้งหรือแกนนำที่ช่วยในการหาเสียงนั้นดีมาก เพราะฉะนั้นยุทธศาสตร์ก็คือจะต้องตั้งแกนนำมวลชนในระดับหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ อสม. รวมทั้งองค์กรภาคเอกชน พูดง่ายๆคือ เป็นความสามารถเฉพาะตัวของผู้สมัครอีกด้วยที่เรามีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย”¹²¹

¹²⁰ สมชาญ ศรีสองชัย, 17 มิถุนายน 2558.

¹²¹ ปฏิญญา วิเชษฐพงษ์, "อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น."

1.3 บทบาทการรักษารัฐธรรมนูญ

การปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2540 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งแบ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หนึ่งเขตหนึ่งคน และแบบบัญชีรายชื่อ มีการเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อปี พ.ศ. 2544 และมีการเลือกตั้งต่อมาคือปี พ.ศ. 2548 หลังจากนั้นก็มีรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2549 ส่งผลให้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ถูกยกเลิกไปโดยปริยาย กระแสการเลือกตั้งกลับมาอีกครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบบเขตเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 แบ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบแบ่งเขตเลือกตั้งเขตหนึ่งมีผู้แทนได้หนึ่งถึงสามคน และแบบสัดส่วน ภายใต้การปฏิรูปทางการเมืองเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 และปี พ.ศ. 2550 ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า นโยบายพรรคการเมืองได้ส่งผลต่อการเลือกตั้งอย่างชัดเจน ความพ่ายแพ้ของพรรคประชาธิปัตย์นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 นั้นเกิดจากนโยบายที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ เพื่อเป็นการพิสูจน์สมมุติฐานดังกล่าวจึงได้ศึกษาผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งโดยตรงในมิติของนโยบายพรรคและคุณสมบัติส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงกลวิธีในการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองคู่แข่งอีกด้วย ดังนี้

1. นโยบาย ความสำคัญของนโยบายพรรคการเมืองนั้นปรากฏเด่นชัดภายหลังจากการปฏิรูปเมื่อปี พ.ศ.2540 โดยมีพรรคการเมืองใหม่อย่างพรรคไทยรักไทยได้นำนโยบายประชานิยมมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งและได้รับคะแนนเลือกตั้งอย่างท่วมท้นสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ในเวลาต่อมา ส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์ต้องพ่ายแพ้พรรคไทยรักไทย ปัจจัยเรื่องนโยบายพรรคจึงส่งผลต่อค่านิยมของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นด้วย ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของพันตำรวจโทปฏิญญา วิเศษฐพงษ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น

“นโยบายพรรคส่งผลต่อการเลือกตั้งแน่นอน โดยเฉพาะส่งผลต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย ถ้านโยบายของพรรคการเมืองใดที่ประชาชนสามารถสัมผัสได้ การเปลี่ยนแปลงระบบหรือวิธีการเลือกตั้งนั้นแทบจะไม่ส่งผลกระทบเลย ยกตัวอย่างเช่นพรรคเพื่อไทยที่นำเสนอนโยบายจนติดใจประชาชน เปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ชนะการเลือกตั้งอยู่ดี”¹²²

พรรคการเมืองจึงให้ความสำคัญกับการแข่งขันในเชิงนโยบายมากขึ้นเพื่อหวังคะแนนเสียงสนับสนุนจากประชาชน อย่างเช่นประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ยังต้องการนโยบายที่ตอบสนองเรื่องปัญหาปากท้องเป็นสำคัญ พรรคการเมืองใดที่สามารถนำเสนอนโยบายที่ตอบสนองความต้องการประชาชนได้มากที่สุดก็มักได้รับความนิยม

¹²² Ibid.

นอกจากนั้นในประเด็นเรื่องการนำเสนอนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ในแต่ละเขตเลือกตั้งนั้นก็มีความแตกต่างกันออกไป ในจังหวัดขอนแก่นนั้นยังขาดผู้แทนที่จะนำเสนอโยบายไปยังประชาชนระดับล่างได้อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ประชาชนในเขตชนบทนั้นยังไม่สามารถที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้านนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ได้ เครื่องมือเทคโนโลยีสื่อสารยังไม่ครอบคลุม ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องมีคนลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนในเขตชนบท การเข้าถึงพื้นที่จึงเป็นวิธีการที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน ถ้าอาศัยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางเทคโนโลยีอาจจะไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ทำให้ประชาชนไม่สามารถพิจารณาได้ว่านโยบายของพรรคประชาธิปัตย์นั้นส่งผลดีต่อตนเองและประเทศชาติอย่างไร ในทางตรงกันข้ามกับจังหวัดอุบลราชธานีที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่เผยแพร่ นโยบายแล้วยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อสารของพรรคด้วยดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวบุญยธิดา สมชัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

“นโยบายพรรคนั้นมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อตัวผู้สมัคร แต่ที่นี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้นำเสนอนโยบายต่อประชาชนอย่างไร แต่ถามว่านโยบายในแต่ละอย่างไม่ว่าพรรคการเมืองไหนก็เป็นนโยบายที่ลงถึงประชาชนอยู่แล้ว ถ้าอ่านนโยบายในแต่ละพรรค มันก็ติดต่อประชาชนอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าในแต่ละข้อและแต่ละนโยบายมันจะส่งผลอย่างไรต่อประเทศในอนาคต สิ่งที่สำคัญก็คือตัวแทนจะพยายามสื่อสารกับชาวบ้านให้เข้าใจได้มากน้อยเพียงใด การนำเสนอโยบายจะพึ่งพาเฉพาะเทคโนโลยีสื่อสารของพรรคอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องลงพื้นที่ไปทำความเข้าใจด้วย เพราะชาวบ้านเขาไม่ได้รับข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นหลักเหมือนคนในเมือง การนำนโยบายไปเผยแพร่สู่ประชาชนนั้นจะต้องสามารถอธิบายนโยบายให้เขาเข้าใจถึงผลระยะสั้นและระยะยาวโดยยึดนโยบายของพรรคเป็นหลักเปรียบเทียบกับนโยบายคู่แข่งด้วย”¹²³

จะเห็นได้ว่าข้อได้เปรียบของเขตเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีก็คือ พรรคประชาธิปัตย์สามารถรักษารฐานคะแนนเสียงและได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้มีตัวแทนลงพื้นที่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสู่ประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนจังหวัดขอนแก่นนั้นไม่สามารถรักษารฐานคะแนนเสียงเดิมไว้ได้ทำให้สูญเสียที่นั่งผู้แทนมาอย่างยาวนาน ปัจจัยดังกล่าวทำให้ขาดตัวแทนในการนำเสนอ นโยบาย ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์จึงหันไปสนับสนุนพรรคการเมืองอื่นที่สามารถสื่อสารข้อมูลนโยบายพรรคได้อย่างทั่วถึง

กล่าวได้ว่า ภายใต้กระแสการปฏิรูปทางการเมือง พ.ศ.2540 เป็นต้นมา ทำให้บทบาทของพรรคการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พรรคการเมืองได้ให้ความสำคัญกับการแข่งขันกัน

¹²³ บุญยธิดา สมชัย, "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี."

เชิงนโยบายมากขึ้น ปัจจัยดังกล่าวทำให้นโยบายพรรคนั้นส่งผลกระทบต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนตัดสินใจเลือกนโยบายควบคู่กับการพิจารณาผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย ดังนั้นการนำเสนอนโยบายพรรคจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่องทาง ได้แก่ 1. การสื่อสารผ่านตัวแทน คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวแสดงหลักในการนำนโยบายของพรรคไปเผยแพร่สู่ประชาชน อาศัยการลงพื้นที่พบปะประชาชนไปเผยแพร่อุดมการณ์ นโยบายของพรรคต่อประชาชน ข้อดีของการสื่อสารผ่านช่องทางนี้เป็นวิธีการที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างใกล้ชิดเหมาะสมกับเขตเลือกตั้งในชนบทที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางเทคโนโลยีสื่อสารได้ ส่วนข้อด้อยถ้าหากเขตเลือกตั้งในไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมทำให้ไม่มีตัวแทนที่จะเผยแพร่นโยบายต่อประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง 2. การสื่อสารผ่านเทคโนโลยี คือ พรรคการเมืองนำเสนอผ่านเว็บไซต์พรรค สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อมวลชน โซเชียลเน็ตเวิร์ก ข้อดีคือจะทำให้พรรคการเมืองประหยัดค่าใช้จ่ายการประชาสัมพันธ์ แต่จะไม่สามารถเข้าถึงประชาชนในเขตชนบทได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ กลุ่มที่สามารถเข้าถึงข้อมูลจึงเป็นกลุ่มคนชั้นกลางในเขตเมือง ส่วนข้อด้อยคือถ้าหากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบาย อาจจะทำให้ตัดสินใจเลือกนโยบายที่ตอบสนองความต้องการเร็วโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว

2. ตัวบุคคล ภายใต้ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2540 และปี พ .ศ.2550 ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเชิงสถาบัน ส่งผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการหาเสียงในเชิงพื้นที่ โดยการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้ง 2 ครั้งดังกล่าว ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มีทัศนคติต่อระบบเลือกตั้งเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1 . สนับสนุนแบบหนึ่งเขตหนึ่งคน ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวบุญยธิดา สมชัย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

“จริงๆถ้ามองภาพรวมโดยมองพรรคการเมือง ภายภาพในเชิงพื้นที่ ไม่ได้อิงว่าพรรคไหนได้เปรียบได้ด้อยอะไร แบบเขตเล็กเบอร์เดียวจะเป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านมากกว่าในแง่ที่ว่า ชาวบ้านสามารถเข้าถึงได้ง่าย เนื่องจากเขตพื้นที่ไม่ได้ใหญ่มาก การไปมาหาสู่ง่ายมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อนักการเมืองท้องถิ่นในอนาคตไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามก็มีสิทธิ์จะเกิดขึ้นในเวทีระดับชาติได้”¹²⁴

กลุ่มที่สนับสนุนระบบเลือกตั้งแบบนี้จะให้ความสำคัญกับประเด็นเกี่ยวกับการดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากเป็นเขตเลือกตั้งขนาดเล็ก แต่ถ้าเป็นเขตหนึ่งผู้แทนได้หลายคนนั้นย่อมเป็นเขตเลือกตั้งขนาดใหญ่ ทำให้การลงพื้นที่ลำบากมากยิ่งขึ้น การแข่งขันเลือกตั้งจึงมีความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายทั้งนักการเมืองหน้าใหม่และฐานการเมืองเดิม 2. สนับสนุนหนึ่งเขตหลายคน ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนายวุฒิพงษ์ นามบุตร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

¹²⁴ Ibid.

“ผมชอบหนึ่งเขตมีผู้แทนได้หลายคนเพราะว่าเขตใหญ่มีการแบ่งเบาภาระหน้าที่ มีการประนีประนอม และชาวบ้านจะเปรียบเทียบการทำงานของผู้แทนแต่ละคน”¹²⁵

เมื่อมีการเปรียบเทียบการทำงานของผู้แทนแต่ละคนจะทำให้ประชาชนตัดสินใจว่าจะเลือกใครในครั้งต่อไป ปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้เกิดการแข่งขันกันทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งนั่นเอง ทำให้ประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์โดยตรง

อย่างไรก็ตามปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งนั้นก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อ การสร้างฐานเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง กล่าวคือ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบเขตเลือกตั้งก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความนิยมของประชาชนที่ให้ผู้สมัครเช่นเดิม เนื่องจากฐานคะแนนเสียงเดิมก็ยังคงให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนายอภิวัฒน์ เงินหมื่น อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอำนาจเจริญ

“คะแนนที่ผมได้รับนั้นไม่ลดลงและก็ได้เพิ่มมากขึ้น ต่อให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้ง ผมและฝ่ายตรงข้ามก็ยังคงทำหน้าที่เต็มที่อยู่แล้ว ไม่ได้สนใจเรื่องเขตเลือกตั้ง ผมมองว่าการเปลี่ยนแปลงระบบเขตเลือกตั้งนั้นส่งผลต่อการเลือกตั้งอย่างไร ถือว่าเป็นการคิดปลายเหตุ ดังนั้นควรจะต้องดูที่เขตเลือกตั้งเป็นหลัก”¹²⁶

จะเห็นได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นยังให้ความสำคัญกับการรักษาฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ให้มั่นคง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนระบบเลือกตั้งก็ตามก็ยังคงได้รับการสนับสนุนเช่นเดิม

2. เครือข่ายหัวคะแนน

บทบาทเครือข่ายหัวคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อนการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะมุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง บทบาทดังกล่าวถูกปรับเปลี่ยนไปในช่วงต้นปี พ.ศ. 2557 หรือภายหลังการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และมีการเพิ่มภารกิจการดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคมเข้ามาอีกด้วย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากตัวแทนเครือข่ายหัวคะแนนดังกล่าวได้เข้าร่วมทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เช่นเดียวกับตัวแทนจากส่วนอื่นๆ จากการศึกษาพบว่าเครือข่ายหัวคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์นั้นประกอบไปด้วย นักการเมืองระดับท้องถิ่น และสมาชิกประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ ดังนี้

¹²⁵ วุฒิพงษ์ นามบุตร, "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี."

¹²⁶ อภิวัฒน์ เงินหมื่น, "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอำนาจเจริญ."

2.1 บทบาทนักการเมืองระดับท้องถิ่น

พรรคประชาธิปัตย์ได้กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบโครงสร้างพรรคภายใต้ที่ประชุมสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งกำหนดให้ผู้แทนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญในชุดคณะกรรมการบริหารพรรค ทั้งนี้ นักการเมืองท้องถิ่นสามารถเสนอแนะโดยการนำเอาปัญหาแต่ละท้องถิ่นไปกำหนดเป็นนโยบายพรรคเพื่อใช้ในการหาเสียงได้ซึ่งสอดคล้องกับการวางฐานทางการเมืองระดับท้องถิ่นอีกด้วย

ความสำคัญดังกล่าวทำให้คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคกำหนดบทบาทให้นักการเมืองท้องถิ่นเป็นเป้าหมายหลักในการสร้างเครือข่ายในเชิงพื้นที่และเป็นตัวขับเคลื่อนการเข้าสู่มวลชน จุดเด่นของการพัวพันการเมืองท้องถิ่นขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จึงทำให้พรรคประชาธิปัตย์สามารถสร้างเครือข่ายหัวคะแนนได้ครอบคลุมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เขตเลือกตั้ง จังหวัด จนถึงระดับภูมิภาค สามารถแบ่งกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์กลุ่มการเมืองนี้อาศัยบทบาทหน้าที่ทางการเมืองจากการเป็นประธานสาขาพรรค คณะกรรมการสาขาพรรค ลงสมัครรับเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่น เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น กลุ่มการเมืองนี้มีความสัมพันธ์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่แบบแน่นแฟ้น เนื่องจากเป็นกลุ่มการเมืองที่ลงสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มาตั้งแต่เริ่มเล่นการเมือง นอก จากนั้นยังยื่นข้อเสนอกับผู้แทนในพื้นที่ด้วยว่าหากได้รับการเลือกตั้งแล้วจะต้องกลับมาพัฒนาท้องถิ่นนั้นด้วย โดยโครงการที่กลุ่มการเมืองท้องถิ่นเรียกร้องไปนั้นจะเป็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา นอกจากนี้ยังขอสนับสนุนงบประมาณด้านงานประเพณีและวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในท้องถิ่นอีกด้วย

กลุ่มที่ 2 ไม่สังกัดพรรคการเมืองใด แม้ว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้เลือกสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจากการจัดตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นจะให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองทุกพรรคที่ให้การสนับสนุนเลือกตั้ง ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของรองนายกเทศบาลนครอุบลราชธานี

“กลุ่มการเมืองท้องถิ่นไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองแต่เป็นกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับชุมชน ซึ่งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นก็มีพรรคการเมืองหลายพรรคมาช่วยโดยไม่เปิดตัว เพราะเราเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ไม่ได้เลือกข้างว่าอยู่พรรคไหน”¹²⁷

ความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองจึงมีลักษณะต่อรองผลประโยชน์ พรรคการเมืองใดที่ให้การสนับสนุนกลุ่มการเมืองท้องถิ่นนั้นก็จะเป็นฐานคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองเช่นกัน

¹²⁷ วิทวัส พันธนิกุล, 14 กันยายน 2558.

ปัจจัยดังกล่าวทำให้พรรคประชาธิปัตย์เข้าไปสนับสนุนเงินทุนในช่วงฤดูกาลเลือกตั้งให้กับกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี

กล่าวได้ว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นจะเน้นการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นหลักและเป็นเครือข่ายหัวคะแนนให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มเครือข่ายหัวคะแนนทางตรง กลุ่มนี้จะสังกัดพรรคประชาธิปัตย์อย่างเปิดเผยโดยเฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้งจะมีการขึ้นป้ายหาเสียงสมัครในนามตัวแทนของพรรคประชาธิปัตย์ มีความสัมพันธ์ลักษณะเชิงอุปถัมภ์ และกลุ่มเครือข่ายหัวคะแนนทางอ้อม กลุ่มนี้เลือกที่จะไม่สังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่เลือกที่จะเป็นหัวคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ให้การสนับสนุนกลุ่มของตนและนำผลประโยชน์มาสู่ท้องถิ่นเกิดความสัมพันธ์ในเชิงต่อรองผลประโยชน์

2.2 บทบาทสมาชิกประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ

เครือข่ายสมาชิกประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศนั้นจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ .ศ.2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคมในท้องถิ่น เน้นการเข้าสู่มวลชน เครือข่ายนี้จัดตั้งควบคู่กับทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจะมุ่งเน้นทำกิจกรรมภาคประชาสังคม ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานสมาชิกประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ

“การจัดตั้งสมาชิคนั้นจะเน้นวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาว่าประชาชนเขาได้หรือเขาเสียอะไร สมาชิกจัดตั้งควบคู่กับทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ เปรียบเสมือนแหล่งเก็บข้อมูลให้กับทีมยุทธศาสตร์ เพื่อใช้ประกอบกับการวางแผนยุทธศาสตร์การสร้างความเสี่ยงสมาชิกจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของทีมยุทธศาสตร์ฯ ซึ่งมุ่งเน้นทำหน้าที่ภาคประชาสังคมเป็นสำคัญ”¹²⁸

โดยกลุ่มเครือข่ายสมาชิกประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศนั้นแบ่ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก คือ กลุ่มอดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการรวมตัวของอดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งที่ได้รับเลือกตั้งและไม่ได้รับเลือกตั้งช่วงปี พ .ศ. 2544 – 2554 กลุ่มนี้จะเน้นการลงพื้นที่พบปะประชาชนและเข้าร่วมงานประเพณีที่ทางท้องถิ่นจัดขึ้น

กลุ่มที่สอง คือ ว่าที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติหมายถึงกลุ่มที่มีแนวโน้มจะลงสมัครรับเลือกตั้งในสมัยต่อไป กลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของว่าที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

“ประชาชนในพื้นที่ยังมีปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ยังไม่มีน้ำไฟใช้ ก็เลยเกิดการรวมตัวในแต่ละชุมชนที่ติดทางรถไฟ จัดตั้งตัวแทนชุมชน ประมาณ 18 ถึง 19 ชุมชน เพื่อประชุมหารือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ข้อค้นพบก็คือ ปัญหาที่อยู่อาศัยนั้นเป็นพื้นที่ของการรถไฟ ซึ่ง

¹²⁸ ปฏิทินญา วิเชษฐพงษ์, 12 กันยายน 2558.

การรถไฟก็ยังไม่อนุญาตให้มีสาธารณูปโภคใช้ ก็เลยให้พี่น้องมาคุยกันและขอเช่าพื้นที่ของการรถไฟ ผมเป็นตัวแทนของชุมชนไปรวมตัวกับเครือข่ายสลัม 4 ภาค เพื่อติดต่อกับกระทรวงคมนาคมเข้ามา แก้ไขจนประสบความสำเร็จ”¹²⁹

จะเห็นได้ว่ากลุ่มนี้จะเป็นผู้นำการเคลื่อนไหวเรียกร้องเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภค เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น บทบาทเหล่านี้ทำให้ผู้คนในชุมชนรู้จักเป็นอย่างดี นับว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญต่อการลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มประชาชนทั่วไป ได้แก่กลุ่มที่มีความรักศรัทธาพรรคประชาธิปัตย์ กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง และกลุ่มเยาวชนที่มีโอกาสได้รับการศึกษาระดับปริญญาที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมในมิติใหม่ จึงมีความสนใจที่จะร่วมงานกับสมัชชาโดยเฉพาะกิจกรรมภาคประชาสังคมที่มุ่งเน้นช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

บทบาทหน้าที่ของสมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศนั้นมุ่งเน้นกิจกรรมภาคประชาสังคมที่มีความหลากหลาย อาทิ การสร้างงานสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านสามารถดำรง ชีวิตได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เช่น การนำหลักคิดและองค์ความรู้ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกร กลุ่มผู้เลี้ยงโค เพื่อให้สามารถพัฒนาอาชีพได้อย่างยั่งยืน การจัดงานประเพณีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับท้องถิ่น เช่น การเชิญศิลปินหมอลำจากทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาฟ้อนถวายสักการะองค์พระธาตุพนม ซึ่งเป็นงานประเพณีของคนอีสานและประเทศเพื่อนบ้านที่มีความเชื่อและศรัทธาองค์พระธาตุพนม มาร่วมพิธีจำนวนมาก การร่วมสร้างสนามกีฬาให้กับโรงเรียนที่ยังขาดแคลน และการจัดกิจกรรมด้านศาสนา เช่น การทอดผ้าป่าเพื่อมอบให้กับวัดเพื่อใช้ในการบูรณปฏิสังขรณ์ กิจกรรมเหล่านี้เป็นกลยุทธ์การเข้าสู่มวลชน

กล่าวได้ว่าเครือข่ายหัวคะแนนของพรรคประชาธิปัตย์นั้นได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการสร้างฐานคะแนนรวมถึงการสร้างเครือข่าย โดยเพิ่มบทบาทการดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคมเข้ามาควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบเดิม โดยอาศัยกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและเครือข่ายประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าเครือข่ายหัวคะแนนนั้นได้มีการวิเคราะห์ปัจจัยและสถานะต่างๆทั้งภายในภายนอกจึงได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง

¹²⁹ จิตติ เชิดชู, 13 กันยายน 2558.

2. สาขาพรรค

สาขาพรรคนับว่าเป็นกลไกสำคัญต่อการสร้างฐานคะแนนเสียงในระดับเลือกตั้งและท้องถิ่น ความสำคัญดังกล่าวทำให้พรรคประชาธิปัตย์จัดตั้งสาขาพรรคไว้ในโครงสร้างองค์กรพรรค มีลักษณะการจัดองค์กรแบบสาขาพรรค กล่าวคือ พรรคส่วนกลางได้แบ่งอำนาจให้กับสาขาพรรคทั่วประเทศในการดูแลพื้นที่ เปรียบเสมือนตัวแทนของพรรคส่วนกลางที่ไปดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในเชิงพื้นที่ดังคำให้สัมภาษณ์ของ ดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

“พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวในประเทศไทยที่มีสาขาพรรคเกือบจะสองร้อยสาขา ทั้งๆที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าอย่างจะต้องมี 4 สาขาๆมีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน พรรคการเมืองใหม่ๆแม้กระทั่งพรรคการเมืองใหม่นั้นก็ไม่มีจำนวนสาขาพรรคเท่ากับพรรคประชาธิปัตย์ เพราะว่าการบริหารพรรคการเมืองอื่นนั้นยังรวมไว้ที่ศูนย์กลางของพรรค พรรคการเมืองโดยทั่วไปนั้นก็จะมีเจ้าของ จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับกับตัวแทนของพรรคที่ไปประจำตามที่ต่างๆ เขาทำตามกฎหมายที่กำหนดไว้ก็เพียงพอแล้ว แต่พรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นพรรคการเมืองที่พิเศษและเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยรวมทั้งในเอเชียและพรรคการเมืองของเรานั้นไม่มีคนเป็นเจ้าของ แต่เป็นของประชาชน สมาชิก เพราะฉะนั้นพรรคจึงให้ความสำคัญกับสาขาพรรคมากกว่าพรรคทุกพรรคในประเทศไทย ซึ่งเป็นกรกระจายการบริหารจัดการไปตามจังหวัด เขตเลือกตั้งต่างๆเท่าที่จะหาคนที่มีความสามารถในการจัดตั้งสาขาพรรค”¹³⁰

จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์มีการแบ่งออกเป็นสาขาต่างๆ และกำหนดสายการบังคับบัญชา การจัดองค์กรลักษณะนี้จึงมีการเชื่อมโยงเป็นสาย ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงส่วนกลางของพรรค ซึ่งจะทำให้การรณรงค์หาเสียงทั่วถึงประชาชนในทุกๆระดับ การให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจของพรรคนั้นจึงเป็นยุทธศาสตร์การสร้างฐานเสียงที่มีประสิทธิภาพและมีความแตกต่างจากพรรคการเมืองอื่นๆในประเทศไทย อย่างไรก็ตามแม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะมีการจัดโครงสร้างในลักษณะการกระจายอำนาจแบบสาขาพรรคก็ตาม ลักษณะของการจัดองค์กรนั้นยังขึ้นอยู่กับพรรคส่วนกลางเป็นหลัก การดำเนินนโยบายหรือกิจกรรมในเชิงพื้นที่นั้นมักถูกจำกัดเพราะต้องขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของส่วนกลาง ปัจจุบันนี้พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการจัดตั้งสาขาพรรค จำนวน 175 สาขา กระจายไปทั่วทุกภูมิภาค แต่ก็ไม่ครบทุกจังหวัด สาขาไหนที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ถึงเกณฑ์ที่พรรคกำหนดไว้ก็ต้องยุบไป โดยบทบาทหน้าที่ของสาขาพรรคพรรคประชาธิปัตย์มีรายละเอียดดังนี้

2.1 บทบาทการคัดเลือกตัวแทน

พรรคประชาธิปัตย์ได้ให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจดูแลพื้นที่ผ่านสาขาพรรคซึ่งมีคณะกรรมการสาขาทำหน้าที่ดูแลพื้นที่ ขยายฐานเสียงและสร้างเครือข่ายในพื้นที่ รวมทั้งการนำ

¹³⁰ กัลยา โสภณพนิช, "รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์."

นโยบายของพรรคส่วนกลางไปเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับทราบถึงนโยบายของพรรค การที่พรรคส่วนกลางจะได้คณะกรรมการสาขาที่ตรงตามเจตนารมณ์และมีประสิทธิภาพจึงต้องมีกระบวนการพิจารณาคัดเลือกคุณสมบัติ จากการศึกษาของผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ที่มาและหลักเกณฑ์การคัดเลือกคณะกรรมการสาขาพรรค ดังนี้

1. คัดเลือกจากสมาชิกพรรค ความผูกพันกับองค์กรนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การฝึกฝนให้สมาชิกพรรคได้เรียนรู้องค์รวมทั้งเมื่อสมาชิกเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองที่สาขาพรรคจัดขึ้นก็จะทำให้บุคคลเหล่านั้นมีภาวะความเป็นผู้นำ และมีโอกาสที่จะได้รับเลือกเป็นประธานสาขาพรรคหรือกรรมการพรรค ดังนั้นกระบวนการพิจารณาคัดเลือกนั้นจึงต้องพิจารณาจากบุคคลที่เป็นสมาชิกพรรคเป็นสำคัญ จะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของนายสงบ แพทย์เพียร ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดอุบลราชธานี

“การคัดเลือกคณะกรรมการสาขาพรรคนั้นจะมีการเลือกตั้งกันเอง คนที่จะมีสิทธิ์เป็นคณะกรรมการสาขานั้นจะต้องเป็นสมาชิกพรรคไม่ต่ำกว่า 1 ปี ส่วนสมาชิกพรรคที่มีสิทธิ์เลือกคณะกรรมการสาขาพรรคนั้นก็จะต้องเป็นสมาชิกพรรคไม่ต่ำกว่า 1 ปีเช่นเดียวกัน”¹³¹

จะเห็นได้ว่าการพิจารณาจากบุคคลที่เป็นสมาชิกพรรคแล้วนั้นจึงได้บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานด้านการเมืองเป็นอย่างดี ย่อมดีกว่าการเปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่เคยมีความสัมพันธ์กับสาขาพรรคมาก่อนมาเป็นคณะกรรมการสาขาพรรคเลย ทั้งนี้จะทำให้เกิดความคุ้มค่าไม่สิ้นเปลืองเวลาที่จะฝึกฝนเทคนิคการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้กับคณะกรรมการสาขาพรรค เพราะได้บุคคลที่มีประสบการณ์และได้เคยเรียนรู้กิจกรรมของพรรคและสาขาพรรคมาก่อนแล้ว

2. คัดเลือกจากบุคคลที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง มักจะได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ หากสาขาพรรคได้บุคคลที่มีความเสียสละเพื่อสาธารณชนรวมทั้งมีประสบการณ์การทำงานด้านการเมือง ย่อมส่งผลดีต่อสาขาพรรคเนื่องจากได้บุคลากรที่มีคุณภาพ บุคคลใดที่มีผลงานด้านการทำงานเพื่อชุมชนจนเป็นประจักษ์แก่สายตาประชาชนก็มักจะได้รับการเชื่อถือให้มาทำงานด้านการเมือง จะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของประธานสาขาพรรคจังหวัดอุบลราชธานี

“การคัดเลือกคณะกรรมการสาขาพรรคนั้นจะพิจารณาเป็นรายบุคคล ยกตัวอย่าง ผมได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานสาขาพรรคนี้ก็เพราะว่าความอาวุโสสูงสุดด้านประสบการณ์ ทำงานเพื่อสังคม จึงได้รับการคัดเลือกมาอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับความไว้วางใจจากพี่น้องประชาชนให้เป็นประธานสหกรณ์ ดูแลเงินหมุนเวียนในระดับอำเภอ จึงทำให้ผมได้รับการยอมรับ

¹³¹ สงบ แพทย์เพียร, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 31 จังหวัดอุบลราชธานี".

และได้รับความไว้วางใจให้เป็นที่ปรึกษาแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งอย่างเช่นตระกูลนามบุตรอีกด้วย”¹³²

จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติที่สำคัญก็คือการทำงานเสียสละเพื่อส่วนร่วมและสาธารณชน สืบเนื่องจากคณะกรรมการสาขาพรรคนั้นไม่ได้มีเงินเดือนหรือค่าตอบแทนรายเดือน การเข้ามาทำงานนั้นจึงมีลักษณะเป็นอาสาสมัครให้กับพรรคส่วนกลาง นอกจากนั้นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความสัมพันธ์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ เนื่องจากการทำงานของสาขาพรรคนั้นจะต้องมีการทำงานร่วมกับผู้แทนในฐานะที่เป็นตัวแทนพรรคเช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์จึงมีลักษณะเชิงอุปถัมภ์เครือข่ายหัวคะแนนอีกด้วย

2.2 บทบาทการสร้างฐานคะแนนเสียงในพื้นที่

บทบาทการสร้างฐานคะแนนเสียงของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญเพื่อหวังชัยชนะเลือกตั้ง ทั้งนี้ข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ทุกฉบับได้วางบทบาทหน้าที่ของสาขาพรรคไว้หลายประการโดยมีคณะกรรมการสาขาพรรคทำหน้าที่ขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าว โดยเฉพาะบทบาทการวางแผนยุทธศาสตร์ที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และถูกใช้เป็นคู่มือหรือแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถแข่งขันกับพรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถรักษาฐานคะแนนเสียงได้อย่างมั่นคง ลักษณะยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดขอนแก่นมี 2 รูปแบบ คือ

1. กำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานเสียงระยะสั้นและระยะยาว มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นคู่มือการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองร่วมกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ สาขาพรรคจะยึดแนวทางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นโยบายของพรรคเป็นหลัก โดยมีการปรับการดำเนินกิจกรรมให้เข้ากับพื้นที่ให้มากที่สุด จึงต้องสร้างความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความสัมพันธ์แบบประสานความร่วมมือ เสนอแนะหาแนวทางในการสร้างฐานเสียงในพื้นที่ ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานสาขาพรรคจังหวัดอุบลราชธานี

“สาขาพรรคได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การสร้างฐานเสียงในเขตเลือกตั้งที่สาขาพรรคดูแล โดยยึดนโยบายของพรรคส่วนกลางมาใช้เป็นกรอบในการวางแผนในเชิงพื้นที่ การวางแผนนั้นเริ่มจากการประชุมในแต่ละครั้งนั้นก็จะมีผู้แทน หัวคะแนน ซึ่งเป็นฐานเสียงสำคัญให้กับสาขา

¹³² วิจิตร กาหลง, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดอุบลราชธานี".

พรรคอยู่แล้ว ก็จะนำเสนอปัญหาของแต่ละที่เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกันและมีการกำหนดไว้เป็นแผนยุทธศาสตร์”¹³³

เมื่อผ่านกระบวนการประชุมปรึกษาหารือและได้ข้อสรุประหว่างเครือข่ายการสร้างฐานเสียงในพื้นที่แล้ว แผนยุทธศาสตร์ถูกกำหนดเป็น 2 ระยะ คือ แผนระยะสั้นจะเป็นการกำหนดตารางดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การลงพื้นที่พบปะประชาชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการสาขาพรรค และแผนระยะยาวจะเป็นแผนที่วิเคราะห์เกี่ยวกับวิเคราะห์การเลือกตั้ง การสร้างเครือข่ายหัวคะแนน รวมทั้งการวิเคราะห์พรรคการเมืองคู่แข่งในพื้นที่

2. ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานเสียงนั้นไม่ได้ถูกกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน กล่าวคือ ไม่ได้มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การทำกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่นั้นเน้นการลงพื้นที่เป็นสำคัญ ไม่ได้มีแบบแผนตายตัวและไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะต้องมีการลงพื้นที่เพื่อพบปะพี่น้องประชาชนได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งปัจจัยเหล่านั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองที่เอื้อต่อสาขาพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของ นายวิจิตร กาหลง ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดอุบลราชธานี

“ไม่ได้มีการวางยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน แต่เราจะเน้นการทำกิจกรรมในพื้นที่ ซึ่งเป็นงานจิตอาสาเป็นหลัก ผมทำงานแบบนี้มาเริ่มตั้งแต่อายุ 25 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาอันยาวนาน คนอื่นที่เป็นนักการเมืองด้วยกันจะมองว่าการทำแบบนี้ขาดทุน แต่สำหรับผมแล้วกลับมองว่าการช่วยเหลือคนอื่นนั้นเป็นสิ่งที่ผมต้องการและจะทำอย่างนี้ตลอดไป”¹³⁴

อย่างไรก็ตามการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองนั้นหากไม่มีการวางแผนทางการปฏิบัติได้อย่างชัดเจนนั้นอาจจะสิ้นเปลืองเวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายต่างๆแต่สำหรับข้อดีก็คือมีความยืดหยุ่น เพราะไม่ได้มีการกำหนดเป็นแบบแผนตายตัวชัดเจน ซึ่งหากมีการแก้ไขแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้นจะต้องนำข้อเสนอเข้าที่ประชุมสาขาซึ่งผ่านกระบวนการพิจารณาหลายขั้นตอน

นอกจากนั้นการสร้างเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงในพื้นที่นั้นถือว่าเป็นหน้าที่หลักของสาขาพรรคจะต้องเชิญชวนให้บุคคลที่มีความสนใจเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เมื่อสาขาพรรคได้ตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็จะทำหน้าที่ขยายฐานเครือข่ายเพิ่มเติม รวบรวมความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นประโยชน์โดยตรงและโดยอ้อมของท้องถิ่นเสนอไปยังสาขาพรรคๆก็จะเสนอไปยังพรรคส่วนกลางเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายต่อไป ซึ่งรูปแบบของการสร้างเครือข่ายหัวคะแนนในแต่ละพรรค สาขาพรรค ก็มีความแตกต่างกันออกไป ดังคำให้สัมภาษณ์ของประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดอุบลราชธานี

¹³³ สบง แพทย์เพียร, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 31 จังหวัดอุบลราชธานี".

¹³⁴ วิจิตร กาหลง, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดอุบลราชธานี".

“การคัดเลือกตัวแทนหรือหัวคะแนนนั้นจะพิจารณาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นสำคัญ โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยปกติทั่วไปแล้วกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบริบททางการเมืองในชุมชน เช่น รู้ว่าคนในชุมชนชอบพรรคอะไร เป็นคนของของใคร”¹³⁵

การสร้างเครือข่ายตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จนถึงระดับเขตเลือกตั้ง จึงต้องอาศัยกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นหลัก เนื่องจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด อย่างไรก็ตามกลุ่มเหล่านี้ก็ต้องการพึ่งพาความช่วยเหลือจากพรรคการเมือง โดยเฉพาะปัจจัยเรื่องเงินทุนหาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้งด้วย สาขาพรรคจึงต้องทำหน้าที่กลั่นกรองตัวแทนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในนามตัวแทนพรรคหรือขอรับการช่วยเหลือจากพรรคลักษณะความสัมพันธ์จึงเป็นเชิงอุปถัมภ์ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2.3 งบประมาณกับการบริหารงานสาขาพรรค

การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคนั้นจำเป็นต้องมีงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในการบริหารงานองค์กร โดยงบประมาณและเงินสนับสนุนที่ทางสาขาพรรคได้รับการสนับสนุนนั้นมี 4 ช่องทาง ได้แก่

1. การจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นรายได้ที่พรรคการเมืองทุกพรรคต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง พรรคการเมืองแต่ละพรรคจะได้รับการสนับสนุนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต จำนวนคะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อ จำนวนสาขาพรรค และสมาชิกพรรค โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณให้กับพรรคการเมืองเป็นรายปี แบ่งการจ่ายเป็น 1 ไตรมาสต่อครั้ง 4 ครั้ง เมื่อพรรคการเมืองได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้วก็จะสนับสนุนให้กับสาขาพรรค ในส่วนของสาขาพรรคประชาธิปัตย์นั้นจะได้รับการจัดสรรงบประมาณ 4,000 บาทต่อเดือน เพื่อใช้จ่ายค่าเช่าสำนักงานสาขา ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าเอกสาร

2. การสนับสนุนจากพรรคส่วนกลาง เกี่ยวกับเรื่องการฝึกอบรม สัมมนา เบี้ยประชุมของคณะกรรมการสาขา โดยการประชุมนั้นจะมีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 12,000 บาทต่อครั้ง รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองซึ่งต้องพิจารณาอนุมัติเป็นรายกิจกรรม นอกจากนั้นพรรคส่วนกลางยังสนับสนุนเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ในสำนักงานสาขาด้วย เช่น Video Conference เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการสื่อสาร ปัจจุบันนี้พรรคประชาธิปัตย์ได้สนับสนุนให้กับสาขาพรรคที่มีศักยภาพแล้วและกระจายให้ครบทุกสาขาทั่วประเทศ

¹³⁵ สงบ แพทย์เพียร, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 31 จังหวัดอุบลราชธานี".

3. การดูแลจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ สาขาพรรคในแต่ละเขตนั้นก็มีความแตกต่างกันเนื่องจากสาขาพรรคบางเขตมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่บางเขตไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ การให้การดูแล ช่วยเหลือเรื่องเงินสนับสนุนนั้นจึงแตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปแล้ว เขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่มักได้รับเงินสนับสนุนเพิ่มเติม เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางภาครัฐและพรรคส่วนกลางแล้วก็จะแบ่งงบประมาณมาสู่พื้นที่ด้วย เช่น โครงการหรือนโยบายพัฒนา เงินค่าตอบแทนการทำงานของคณะกรรมการสาขา ค่าจัดกิจกรรมในพื้นที่ รวมทั้งค่าอาหารและโภชนาการในสำนักงานสาขาพรรค

4. เงินบริจาคจากสมาชิกพรรค คณะกรรมการสาขาพรรค และบุคคลทั่วไป โดยรายได้ที่ได้รับจากการบริจาค่นั้นในแต่ละสาขาอาจจะได้รับไม่เท่ากันซึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละสาขา พรรคที่จะสามารถหาคนมาบริจาคได้น้อยเพียงใด ทั้งนี้รายได้ที่ได้รับจากการบริจาค่นั้นก็ต้องเปิดเผยรายชื่อและจำนวนเงินที่บริจาค และออกหลักฐานให้กับผู้บริจาคด้วย

แม้ว่าสาขาพรรคจะได้รับการจัดสรรงบประมาณหลายช่องทางก็ตามแต่ก็ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดอุบลราชธานี

“การลงพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมในแต่ละครั้งนั้นผมได้หาแหล่งเงินทุนเอง ทั้งทุนส่วนตัวและทุนคนที่เต็มใจจะสนับสนุน เพื่อช่วยเหลือชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง เช่น สร้างโบสถ์ สร้างโรงเรียน ช่วยเหลือเยาวชนในด้านกีฬา การทำงานของทางสาขาพรรคทุกครั้งนั้นถ้ารอการสนับสนุนจากทางพรรคส่วนกลางก็คงเป็นไปได้ยากหรือไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเลย การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทุกวันนี้จึงเป็นเรื่องของจิตสาธารณะ โดยเฉพาะตัวคณะกรรมการสาขาพรรคในพื้นที่”¹³⁶

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดขอนแก่น

“เงินที่สาขาพรรคได้รับการสนับสนุนนั้นน้อยมากซึ่งมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นค่าเช่าสำนักงาน 4,000 บาท ส่วนเงินที่ได้จากพรรคส่วนกลางนั้นก็แค่เบี้ยเลี้ยงเวลาจัดประชุมอบรม เท่านั้น เงินที่สาขาพรรคจะใช้ในการจัดกิจกรรมในพื้นที่นั้นจึงไม่มี อีกทั้งเขตเลือกตั้งเราก็ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย เงินที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในพื้นที่นั้นส่วนใหญ่จึงเป็นเงินบริจาคจากสมาชิกพรรค คณะกรรมการสาขา”¹³⁷

จะเห็นได้ว่างบประมาณและเงินสนับสนุนสาขาพรรคกับการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่นั้นไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สาขาพรรคพรรคไหนที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ก็จะได้รับการ

¹³⁶ วิจิตร กาหลง, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดอุบลราชธานี."

¹³⁷ สมชาญ ศรีสองชัย, 17 มิถุนายน 2558, สำนักงานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดขอนแก่น

สนับสนุนงบประมาณมากกว่าเขตที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนั้นงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนนั้นมีระบอบเขตค่าใช้จ่ายค่อนข้างจำกัด ทำให้ไม่มีงบประมาณพอต่อการดำเนินกิจกรรมในเชิงพื้นที่ การดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคโดยส่วนใหญ่จึงมาจากการเสียสละของสมาชิกและคณะกรรมการสาขาพรรคในเขตพื้นที่นั้นเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสาขาพรรคนั้นมีความเหมือนและความแตกต่างกันในบางประเด็นและเพื่อตอบโจทย์ที่ว่า การจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะเข้ามาทำหน้าที่แทนสาขาพรรคหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไม่ได้เข้ามาทำหน้าที่แทนสาขาพรรคแต่จะเข้ามาทำหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างความค้ำประกันความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กล่าวคือ การจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ซึ่งประกอบไปด้วยเครือข่ายผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองท้องถิ่น และสมาชิกประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ จะมุ่งเน้นการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การสร้างความค้ำประกันความเสี่ยงเพื่อใช้เป็นคู่มือและแนวทางในการสร้างฐานค้ำประกันความเสี่ยงให้กับทุกพื้นที่ การลงพื้นที่ภายใต้กรอบกลยุทธ์เชิงรุก การวิเคราะห์การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้ทันต่อสถานการณ์ทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งเสริมและสนับสนุนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติควบคู่กับสาขาพรรค ทั้งนี้ยังมีจุดเด่นที่แตกต่างไปจากสาขาพรรคคือ การจัดตั้งสมาชิกประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคม อย่างไรก็ตามบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าส่งผลต่อค้ำประกันเลือกตั้งได้สืบเนื่องมาจากถูกจัดตั้งภายหลังการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2554 แต่บทบาทดังกล่าวนี้จะถูกอธิบายภายใต้กลยุทธ์การเตรียมความพร้อมเพื่อลงสนามเลือกตั้งในครั้งต่อไป

ในขณะที่สาขาพรรคซึ่งเป็นเครือข่ายสร้างฐานค้ำประกันความเสี่ยงในรูปแบบเดิมนั้นก็ยังคงเปรียบเสมือนตัวแทนของพรรคส่วนกลางที่เข้ามาทำหน้าที่ในทางการเมืองหรือพฤติกรรมที่เป็นทางการเมืองในระดับเขตเลือกตั้ง มุ่งเน้นการรักษาฐานค้ำประกันความเสี่ยงร่วมกับผู้แทนในพื้นที่ซึ่งศักยภาพของแต่ละสาขาพรรคนั้นจะแตกต่างกันออกไปตามบริบทเชิงพื้นที่และงบประมาณในการดำเนินงาน รวมทั้งยังคงบทบาทสำคัญในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในทางตรงกันข้ามกับคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นยังไม่ได้มีบทบาทดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าสาขาพรรคนั้นจะมีความโดดเด่นในมิติที่เป็นทางการเมืองที่พรรคส่วนกลางจัดสรรให้ ส่วนคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะมีความโดดเด่นด้านกิจกรรมภาคประชาสังคมหรือในมิติที่ไม่เป็นทางการเมืองดังกล่าวจะเป็นเข้ามาส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอีกด้วย

3. ความสัมพันธ์ของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรค

3.1 การเสนอข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์

การวางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ การสร้างฐานเสียงในระดับภูมิภาคนั้นจะต้องอาศัยข้อมูลในเชิงพื้นที่จากสาขาพรรคเพื่อประกอบการวิเคราะห์วางแผนยุทธศาสตร์ในระดับภูมิภาค โครงสร้างเดิมนั้นมีเพียงสาขาพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแสดงหลักในการวางยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ แต่ภายหลังการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาคแล้วจึงเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสาขาพรรคกับคณะกรรมการดังกล่าว คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯในฐานะตัวขับเคลื่อนการสร้างฐานเสียงระดับภาคได้มีการเชิญประธานสาขาพรรคทั่วประเทศวันออกเสียงเหนือเพื่อเข้าร่วมประชุม พบปะพูดคุยรวมทั้งเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการวางยุทธศาสตร์การสร้างฐานเสียงระดับภาค โดยเฉพาะข้อเสนอแนะปัญหาที่เกิดขึ้นในเชิงพื้นที่เพื่อหาแนวทางการแก้ไขร่วมกันดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานสาขาพรรค จังหวัดอุบลราชธานี

“การสร้างฐานเสียงในภาคอีสานนั้นลำบากมากเพราะต้องอาศัยเงินทุนทั้งหมด ในสมัยก่อนที่จะมีคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นก็มียอดหน้าพรรคซึ่งเป็นคนอีสานมาดูแลหลายคนแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ การจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงเป็นการเปิดโอกาสให้สาขาพรรคได้เสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ ทั้งนี้ความสำเร็จในการเลือกตั้งนั้นน่าจะเน้นการนำปัญหาในเชิงพื้นที่ไปกำหนดเป็นนโยบายระดับภาค แต่หากกำหนดเป็นนโยบายระดับภาคโดยไม่มีการรวบรวมข้อมูลจากสาขาพรรคเลย ย่อมไม่สามารถสร้างฐานเสียงได้อย่างครอบคลุม”¹³⁸

จะเห็นได้ว่าตัวแทนสาขาพรรคเห็นว่าการเข้าร่วมประชุมเสนอแนะแนวทางการวางยุทธศาสตร์ร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคนั้นจะสามารถแก้ไขปัญหาความล้มเหลวการสร้างฐานเสียงในระดับภาคได้ และยังให้ความสำคัญต่อการรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อกำหนดเป็นนโยบายระดับภาคอีกด้วย

3.2 การได้มาซึ่งทรัพยากร

การได้มาซึ่งทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสาขาพรรคนั้นมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคนั้นจะไม่ได้ได้รับการจัดสรรงบประมาณหรือแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมเหมือนกับสาขาพรรค ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹³⁸ วิจิตร กาหลง, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดอุบลราชธานี."

“ทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคนั้นไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางพรรค ซึ่งแตกต่างจากสาขาพรรคที่ยังได้รับการสนับสนุนจากพรรคและกกต. ส่วนคณะกรรมการยุทธศาสตร์นั้นเป็นคนที่มีความรู้ที่อาสาเข้ามาทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย ทำงานจิตสาธารณะ เช่นเดียวกับคณะกรรมการสาขาพรรค”¹³⁹

จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคนั้นไม่ได้งบประมาณสนับสนุนจากพรรคส่วนกลาง การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่จึงมีลักษณะการให้ความช่วยเหลือจากตัวแทนในพื้นที่หรือคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เอง เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หักคะแนน สาขาพรรค เป็นต้น นอกจากนี้การได้มาซึ่งทรัพยากรคนโดยไม่มีค่าตอบแทนนั้นเกิดจากการสร้างแรงจูงใจและเชิญชวนบุคคลให้เข้ามาทำงานช่วยพรรคด้วยความสมัครใจ

3.3 การแลกเปลี่ยนและระดมความคิดเห็น

ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1. ผู้บริหารพรรค จะให้ความสำคัญด้านการแลกเปลี่ยนด้านนโยบายพรรค ส่วนกลางมาสู่การวางแผนยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ 2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเข้ามาเป็นทีมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคและกลยุทธ์การหาเสียงเชิงพื้นที่ 3. สาขาพรรค เป็นแหล่งข้อมูลยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่เพื่อกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ระดับภาค 4. เครือข่ายห้วคะแนน จะเน้นกิจกรรมภาคประชาสังคมเป็นหลักเพื่อขยายเครือข่ายในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และเขตเลือกตั้ง ซึ่งเครือข่ายห้วคะแนนนั้นจะไม่มีค่าตอบแทนเป็นเงิน จะให้การแลกเปลี่ยนด้านตำแหน่ง เช่น การให้สัญญาจะให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามตัวแทนของพรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น ส่วนประเด็นเรื่องมีการแลกเปลี่ยนมากน้อยเพียงใดนั้นไม่ได้มีการกำหนดไว้ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“การจัดประชุมนั้นไม่มีวาระ กล่าวคือ มีการจัดประชุมอยู่ตลอดเวลา ไม่ได้กำหนดเป็นวาระชัดเจน มีการนัดประชุมเรื่องการเมืองอยู่ตลอดเวลา เน้นการพบปะพูดคุยกันในช่วงลงพื้นที่ ทำให้ผู้บริหารพรรคและทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์มีการแลกเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาและเน้นนำปัญหาในเชิงพื้นที่มาร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน”¹⁴⁰

3.4 การคัดเลือกตัวแทนและสร้างความผูกพัน

ความสัมพันธ์ของสาขาพรรคและผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่นั้นเริ่มต้นจากสาขาพรรคมีส่วนช่วยพิจารณาสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ได้คนที่

¹³⁹ อยุธยา, "ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ."

¹⁴⁰ ภูมิสรรค์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, "ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ."

ความรู้ความสามารถและคุณสมบัติที่เหมาะสม สาขาพรรคจึงมีบทบาทสำคัญในการคัดสรรบุคคลเพื่อเสนอให้คณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนอำนาจการตัดสินใจสูงสุดว่าจะเลือกใครเป็นตัวแทนพรรคเพื่อลงเลือกตั้งนั้นเป็นอำนาจของคณะกรรมการบริหารพรรค ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานสาขาพรรคในจังหวัดอุบลราชธานี

“ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้นสาขาพรรคมีส่วนพิจารณารายชื่อผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่ทุกครั้ง ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษากับผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้แทนในพื้นที่ พร้อมทั้งเสนอแนะนโยบายโครงสร้างพื้นฐานให้กับผู้สมัครไปใช้กำหนดเป็นนโยบายการหาเสียงในเชิงพื้นที่”¹⁴¹

สาขาพรรคจึงเปรียบเสมือนที่ปรึกษาเชิงยุทธศาสตร์ให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในทางตรงข้ามกับจังหวัดขอนแก่นที่สาขาพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้มีความผูกพันในเชิงนโยบายหาเสียง ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานสาขาพรรคในจังหวัดขอนแก่น

“สาขาพรรคทำหน้าที่เสนอรายชื่อคนที่มีความเหมาะสมจะเป็นผู้แทน แล้วเสนอไปยังพรรคส่วนกลาง โดยส่วนใหญ่แล้วพรรคก็จะยึดตามที่ทางสาขาพรรคเสนอไป แต่ในส่วนของการเสนอแนะนโยบายการหาเสียงนั้นทางสาขาพรรคไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยว เนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้สมัครจะต้องคิดและนำเสนอหาเสียงเอง”¹⁴²

ภายหลังการเลือกตั้งแล้วถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้งก็จะเกิดความความสัมพันธ์แบบต่อเนื่องในประเด็นการลงพื้นที่ การวางยุทธศาสตร์ นโยบาย เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเขตเลือกตั้งที่รับผิดชอบ ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานสาขาพรรคในจังหวัดอุบลราชธานี

“ทางสาขาพรรคได้มีการวางแผนร่วมกับทางผู้แทนมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการวางยุทธศาสตร์ในการลงพื้นที่ว่าในแต่ละเดือนเราจะมีกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการหาเสียง”¹⁴³

นอกจากนั้นสาขาพรรคในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นยังมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่นั้นจะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณให้กับทางสาขาพรรค เปรียบเหมือน สำนักงานผู้แทนในพื้นที่ สาขาพรรคจึงทำหน้าที่ในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมในเชิงพื้นที่ โดยมีการกำหนดเป็นตารางดำเนินงานประจำเดือนและประจำปี เพื่อใช้เป็นคู่มือสำหรับการทำงานสร้างฐานเสียงโดยตรง

¹⁴¹ วิจิตร กาหลง, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดอุบลราชธานี."

¹⁴² สมชาญ ศรีสองชัย, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 95 จังหวัดขอนแก่น และตัวแทนประธานสาขาพรรคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ."

¹⁴³ สบง แพทย์เพียร, "ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่ 31 จังหวัดอุบลราชธานี."

นอกจากนั้นสาขาพรรคยังทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของพรรคการเมืองคู่แข่งด้วย เพื่อที่จะได้ศึกษาหาแนวทางการวางแผนเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งให้ได้ เมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับชัยชนะแล้วก็จะนำโครงการ งบประมาณ กระจายให้กับสาขาพรรคเพื่อทำกิจกรรมและสร้างการยอมรับจากประชาชนอีกด้วย ปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้สาขาพรรคสามารถสร้างความผูกพันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างแน่นแฟ้น

ในทางตรงกันข้ามกับจังหวัดขอนแก่น สาขาพรรคมีความผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งน้อยมาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนตัวผู้สมัครอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันสังกัดพรรคประชาธิปัตย์แล้วไม่ชนะเลือกตั้งก็มักจะย้ายพรรค ลาออกจากสมาชิก และไปประกอบอาชีพเดิม ทำให้สาขาพรรคไม่สามารถที่จะสร้างความผูกพันกับพรรคการเมืองได้ บุคคลที่เข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่นแล้วส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับพรรคส่วนกลาง ไม่ได้เป็นบุคคลที่ทำงานร่วมกับสาขาพรรคมาก่อน ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบททางการเมืองในพื้นที่ นอกจากนี้ในช่วงที่มีการเลือกตั้งนั้นพรรคส่วนกลางก็จะติดต่อและให้เงินสนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้งผ่านตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยตรง ปัจจัยเหล่านี้ทำให้สาขาพรรคมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียงเลือกในเขตเลือกตั้งน้อยมาก ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานสาขาพรรคในจังหวัดขอนแก่น สาขาพรรคมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้งน้อยมาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนตัวผู้สมัครทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เขาไม่รู้บริบทการเมืองในเชิงพื้นที่ เพราะไม่เคยทำงานการเมืองมาก่อน ดังนั้นเมื่อเขามาลงสมัครเลือกตั้งก็ไม่ว่าจะรณรงค์หาเสียงอย่างไร พรรคส่วนกลางยังประสานกับผู้สมัครโดยตรง ทำให้สาขาพรรคไม่มีบทบาท

นอกจากนั้นยังมีปัจจัยที่ส่งผลคือ สาขาพรรคในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมายาวนานนับตั้งแต่ภายหลังการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2529 ทำให้ไม่มีผู้แทนทำงานร่วมกับสาขาพรรค สาขาพรรคก็ขาดการดูแล การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจึงไม่มีความต่อเนื่อง ปัจจัยดังกล่าวทำให้ลักษณะของการสร้างความผูกพันระหว่างสาขาพรรคกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีความแตกต่างกัน สาขาพรรคในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นสามารถสร้างความผูกพันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างแน่นแฟ้นเชิงอุปถัมภ์ ในทางตรงกันข้ามสาขาพรรคในจังหวัดขอนแก่นกลับไม่สามารถสร้างความผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เนื่องจากมีการเปลี่ยนตัวผู้สมัครอยู่บ่อยครั้ง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในระยะสั้นเฉพาะฤดูกาลเลือกตั้งเท่านั้น

กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค อันประกอบด้วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หัวคะแนน กับสาขาพรรคนั้นมีลักษณะแนวราบ กล่าวคือ กลุ่มตัวแทนจากทุกส่วนมีส่วนร่วมปรึกษาหารือและเสนอแนะแนวทางแก้ไขแบบมีส่วนร่วม ไม่ได้ปิดกั้นความคิดเห็น โดยเฉพาะปัญหาในเชิงพื้นที่ที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน โดยสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรที่ทำหน้าที่เป็นที่คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะเน้นเรื่อง

ความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะเรื่องการประกอบอาชีพเพื่อไปกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์

นอกจากนั้นความสัมพันธ์ของเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์นั้นเกิดจากการจัดโครงสร้างองค์กรที่สลับซับซ้อนทั้งในระดับส่วนกลาง ภูมิภาค เขตเลือกตั้ง จนถึงระดับท้องถิ่น ลักษณะการแบ่งอำนาจการตัดสินใจไปยังตัวแทนของพรรคในระดับต่างๆนั้นจึงเอื้อต่อการจัดตั้งเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงครอบคลุมทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามแม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะแบ่งอำนาจการบริหารพรรคไปยังส่วนต่างๆแต่การตัดสินใจสูงสุดในด้านการวางนโยบายและยุทธศาสตร์ รวมทั้งการคัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นยังคงไว้ที่ส่วนกลางนั่นก็คือคณะกรรมการบริหารพรรคซึ่งเปรียบเสมือนองค์กรสูงสุดของพรรค

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว

จากสภาพการณ์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงปี 2544 – 2554 นั้นชี้ให้เห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนลดลงและได้รับการเลือกตั้งผู้แทนน้อยมาก หากเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองคู่แข่งอย่างเช่น พรรคไทยรักไทย พลังประชาชน และเพื่อไทย ซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหญ่เช่นกัน อย่างไรก็ตามยังพบว่ายังมีจังหวัดที่เป็นฐานเสียงสำคัญภูมินาณนั้นก็คืจังหวัดอุบลราชธานี จะเห็นได้จากการได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนและได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างฐานเสียงและรักษาฐานคะแนนเสียงได้อย่างมั่นคงสามารถพิจารณาได้จากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 17 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในจังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับ	ประเด็น	บทบาท
1	ความเป็นปึกแผ่นและความสามารถในการปรับตัว	สาขาพรรคและผู้แทนในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกันทางตรง กล่าวคือ การจัดตั้งสาขาพรรคในจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ถูกจัดตั้งโดยสมาชิกสภาผู้แทนในพื้นที่เพื่อเป็นเสมือนสำนักงานของผู้แทน เป็นหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์ รวมทั้งประเมินสถานการณ์ภายนอกเพื่อใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้สาขาพรรคและผู้แทนได้ใช้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในการสร้างฐานคะแนนเสียงและรักษาฐานคะแนนเสียงเดิมให้มั่นคง
2	ความสลับซับซ้อนและความหลากหลายของเครือข่าย	สาขาพรรคมีการสร้างเครือข่ายหรือหัวคะแนนครอบคลุมไปถึงระดับท้องถิ่น มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกพรรคและหากดำเนินกิจกรรมทาง

		เมืองจนครบ 1 ปีขึ้นไปก็จะมีโอกาสเป็นคณะกรรมการสาขาพรรค นอกจากนั้นผู้แทนในพื้นที่ยังมีการสร้างเครือข่ายห้วคະແນนที่ครอบคลุมถึงระดับหมู่บ้านด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มห้าทหารเสือ ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนทั่วไปที่อาสาสมัครเป็นห้วคະແນนจึงเป็นเสมือนตัวแทนของผู้แทนในระดับหมู่บ้านนั่นเอง ทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในการหาเสียงเลือกตั้งได้ชัดเจน
3	ความเข้มแข็งของตัวบุคคลและความต่อเนื่อง	ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง อันสืบเนื่องมาจากตัวแทนในพื้นที่นั้นมีความเข้มแข็งในการสร้างฐานคะแนนเสียงและรักษาฐานคะแนนเสียง โดยมีปัจจัยมาจากการสืบทอดอำนาจจากระบบเครือญาติ ความเสียสละต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาประชาชน รวมทั้งการใช้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในการให้ความช่วยเหลือห้วคະແນนและประชาชนในพื้นที่ ปัจจัยดังกล่าวจึงนำมาสู่การได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งและมีกระแสความขัดแย้งทางการเมืองก็ตาม
4	กำหนดแผนยุทธศาสตร์ระยะสั้นและระยะยาว	สาขาพรรคจะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่วางแผนการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของผู้แทนในพื้นที่อย่างชัดเจน โดยกำหนดเป็นแผนระยะสั้น ได้แก่ การกำหนดตารางการลงพื้นที่เป็นรายวันและรายเดือน ส่วนแผนระยะยาวได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง วิเคราะห์ข้อได้เปรียบ/เสียเปรียบกับคู่แข่ง เพื่อให้การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้นได้รับความนิยมจากประชาชน
5	การสื่อสารทางการเมือง	ผู้แทนในพื้นที่ได้มีการใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ เป็นกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง ผ่านกระบวนการในการเผยแพร่ นโยบายของตัวบุคคลและนโยบายพรรค อาทิ รายการ “ฟ้าบ่กั้น” จัดรายการทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ที่สถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ช่องฟ้าวันใหม่ จาน PSI

		ช่อง 210 ทั้งนี้การที่ผู้แทนในพื้นที่ได้มีโอกาสจัดรายการ จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่รู้จักเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ประชาชนยังสามารถเสนอปัญหาไปยังผู้แทนผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ดังกล่าวได้อีกด้วย
--	--	---

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

ในทางตรงกันข้ามกับจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประสบความล้มเหลวในการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องและยาวนานแม้ว่าจะมีการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงสนามทุกเขตเลือกตั้งก็ตามแต่ก็ไม่สามารถเอาชนะคู่แข่งได้ หากพิจารณาความสำเร็จของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดขอนแก่นพบว่าเคยได้รับชัยชนะเมื่อปี พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2529 แต่ภายหลังการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมากลับไม่ประสบความสำเร็จอีกเลย ทั้งนี้จากการวิเคราะห์พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวในจังหวัดขอนแก่นสามารถพิจารณาได้จากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 18 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวในจังหวัดขอนแก่น

ลำดับ	ประเด็น	บทบาท
1	ขาดความผูกพันและความเป็นปึกแผ่น	การเมืองภายหลังการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2529 กลุ่มการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้แตกสลายออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ย้ายพรรคการเมืองไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นที่ตอบแทนผลประโยชน์ที่ดีกว่าและมีโอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้ง กลุ่มที่สอง ได้เปลี่ยนแปลงสถานะตนเองจากผู้แทนไปทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสาขาพรรค ปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้ไม่มีกลุ่มการเมืองที่เป็นตัวแสดงหลักในการสร้างฐานคะแนนเสียงในเชิงพื้นที่
2	ขาดความต่อเนื่อง	สืบเนื่องมาจากการที่ไม่ได้รับเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องทำให้การนำนโยบายพรรคหรือนโยบายของตัวบุคคลไปสู่การปฏิบัติขาดความต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีสาขาพรรคที่ทำหน้าที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติก็ตามแต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจัง
3	ทรัพยากรไม่เพียงพอ	การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคและหัวคะแนนในพื้นที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจังและครอบคลุมทั้งจังหวัด อันสืบเนื่องมาจากงบประมาณที่พรรคส่วนกลางจัดสรรให้ นั้นไม่เพียงพอและไม่ได้รับการ

		สนับสนุนเงินเพิ่มเติมจากผู้แทนในพื้นที่ด้วยสาเหตุที่ไม่ได้รับเลือกตั้ง ปัจจัยเรื่องการขาดแหล่งทุนเพื่อสร้างฐานคะแนนเสียงและช่วยแก้ไขปัญหาคะแนนเสียงของประชาชนในพื้นที่จึงถูกบั่นทอนไปด้วย
4	ตัวบุคคลไม่โดดเด่น	เกิดการเปลี่ยนตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งอยู่บ่อยครั้งอันสืบเนื่องมาตัวแทนมีการย้ายพรรคไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น นอกจากนั้นตัวบุคคลที่ลงสมัครรับเลือกตั้งนั้นยังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ประจักษ์ และได้รับความเชื่อถือจากประชาชน ในทางตรงกันข้ามกับพรรคการเมืองคู่แข่งที่มีการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติโดดเด่นลงสนามเลือกตั้ง

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

หากเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในจังหวัดอุบลราชธานีกับความล้มเหลวในจังหวัดขอนแก่นจะเห็นได้ว่า จังหวัดอุบลราชธานีนั้นมีการสร้างฐานคะแนนเสียงที่ครอบคลุมถึงระดับท้องถิ่น โดยอาศัยความโดดเด่นของตัวบุคคลประกอบกับมีกลุ่มการเมืองสำคัญๆที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้แทนในพื้นที่ยังสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองควบคู่กับสาขาพรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่าความเข้มแข็งของตัวบุคคลและสาขาพรรคในพื้นที่นั้นจะเป็นแรงผลักดันในการต่อรองผลประโยชน์และเสนอแนะปัญหาเพื่อเสนอไปยังพรรคส่วนกลางเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย รวมทั้งเรียกร้องงบประมาณมาพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการสร้างฐานคะแนนเสียงและรักษาฐานคะแนนเสียงของเครือข่ายในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นจึงมีความยั่งยืนต่อเนื่อง โดยไม่ได้มุ่งเน้นการรณรงค์หาเสียงหรือการปราศรัยเฉพาะฤดูกาลเลือกตั้งเท่านั้น

ในขณะที่จังหวัดขอนแก่นกลับไม่สามารถรักษาฐานคะแนนเสียงเดิมไว้ได้ทั้งหมดที่เคยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งมาก็ตาม โดยสาเหตุที่ไม่สามารถสร้างฐานคะแนนเสียงและรักษาฐานคะแนนเสียงไว้ได้นั้นมาจากการขาดความผูกพันทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น ขาดความต่อเนื่อง ความไม่โดดเด่นของตัวบุคคล และขาดแหล่งทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้เครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงในจังหวัดขอนแก่นไม่มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะการสร้างฐานคะแนนเสียงที่มีความยั่งยืน ส่งผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งและสาขาพรรคในพื้นที่ให้ความสำคัญเฉพาะฤดูกาลเลือกตั้งเท่านั้น

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนน ควบคู่กับสาขาพรรค ซึ่งเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในระดับภูมิภาค เขตเลือกตั้ง จนถึงระดับท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อศึกษาโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวในประเด็นการวางแผนยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียง การเลือกสรรเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งบริบทการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งและความขัดแย้งทางการเมือง รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า การวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาพรรคในพื้นที่ และเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียง ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของพรรคประชาธิปัตย์โดยมีปัจจัยอื่นๆที่ส่งผล คือ การวางแผนยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ไม่เข้มข้น ไม่สามารถสร้างความผูกพันระหว่างพรรคส่วนกลางและตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ภายหลังจากปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ.2540 ไม่สามารถปรับนโยบายให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ และปัจจัยความขัดแย้งในช่วงปี พ.ศ.2548 – 2554 ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถแสวงหาฐานคะแนนเสียงเพิ่มจากประชาชนกลุ่มต่างๆได้

เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดพรรคการเมือง สาขาพรรค ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ และการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารพรรคกับเครือข่ายในพื้นที่เพื่ออธิบายและทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามวิจัยไว้ว่า คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค และเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงมีบทบาทในการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงอย่างไรและเพราะเหตุใดจึงประสบความสำเร็จในจังหวัดอุบลราชธานีแต่กลับประสบความล้มเหลวในจังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้ยังได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบ Focus Group เพื่อประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

พรรคประชาธิปัตย์มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่มืองค์กรกลางทำหน้าที่ในการบริหารพรรค การจัดโครงสร้างภายในของพรรคประชาธิปัตย์นั้นยึดตามกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและภายใต้ข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 มีลักษณะดังนี้

1. การจัดองค์กรแบบสาขา ในระดับส่วนกลางและระดับเขตเลือกตั้ง พรรคประชาธิปัตย์ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงหรือตัวแทนทุกระดับโดยเฉพาะสาขาพรรค ซึ่งมีจำนวน 175 สาขา กระจายครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเชิญชวน

ให้ประชาชนทั่วไปมาสมัครเป็นสมาชิกพรรค จัดกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งการนำนโยบายพรรค ส่วนกลางไปสู่การปฏิบัติ

2. การจัดองค์กรลักษณะพิเศษ ในการจัดองค์กรระดับภูมิภาค กล่าวคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นเพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนในมิติใหม่ มีการจัดโครงสร้างค่อนข้างเป็นอิสระ ไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างการบังคับบัญชาที่ชัดเจน และไม่ได้ถูกกำหนดภายใต้ข้อบังคับพรรค ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของคณะกรรมการดังกล่าวมีความยืดหยุ่นและปรับตัวตามสถานการณ์ทางการเมืองเป็นสำคัญ

3. องค์กรประกอบโครงสร้างองค์กรของพรรค มีการกำหนดองค์ประกอบโครงสร้างองค์กรมากกว่าที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดไว้ โครงสร้างสลับซับซ้อน และมีการแบ่งอำนาจการบังคับบัญชาลดหลั่นกันลงมาคล้ายกับหน่วยงานราชการเชื่อมโยงกันทุกส่วน

4. การปรับตัวเชิงโครงสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง ภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้ง พ.ศ.2540, 2550 และบริบททางการเมืองภายหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2554 พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการปรับทีมคณะกรรมการบริหารพรรคและเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามาร่วมงานโดยการสร้างแรงจูงใจหรือเอาชนะใจบุคคลให้เข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงโดยไม่มีการจ่ายค่าตอบแทน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การแข่งขันในมิติใหม่ เช่น การจัดตั้งทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาคเพื่อแก้ไขปัญหาความล้มเหลวในการเลือกตั้งที่ผ่านมาผสมผสานกับการดำเนินกิจกรรมควบคู่กับตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในรูปแบบเดิม

อย่างไรก็ตามแม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ครอบคลุมทั้งการเมืองระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่นก็ตามแต่อำนาจในการตัดสินใจสูงสุดก็ยังคงตกอยู่ภายใต้คณะกรรมการบริหารพรรคจึงมีลักษณะการจัดสรรและแบ่งอำนาจไปให้กับตัวแทนมากกว่าที่จะเป็นการกระจายอำนาจ โดยลักษณะเด่นของการแบ่งอำนาจดังกล่าวจึงเอื้อต่อการจัดตั้งเครือข่ายการสร้างฐานคะแนนเสียงที่มีความหลากหลายทั้งในมิติการเมืองและภาคประชาสังคม

1. บทบาทการสร้างฐานคะแนนเสียง

ภายหลังการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2554 พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการปรับโครงสร้างบริหารพรรคใหม่ เช่น ตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคที่ดูแลแต่ละภูมิภาค ส่งผลให้เกิดการจัดตั้งเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงที่หลากหลาย เกิดการจัดตั้งตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในมิติใหม่นั้นจึงเป็นการปรับเปลี่ยนแนวทางการสร้างฐานเสียงและรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งควบคู่กับตัวขับเคลื่อนในรูปแบบเดิม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับภูมิภาค คือ คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนน เป็นตัวขับเคลื่อนรูปแบบใหม่จะทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ในแต่ละพื้นที่จากทุกเขตเลือกตั้งเพื่อนำมากำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงเสถียรระดับภาค จากนั้นก็เสนอไปยังทีมคณะกรรมการนโยบายพรรคเพื่อกำหนดเป็นนโยบายพรรคต่อไป โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะมุ่งเน้นการวิเคราะห์การปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ทางการเมือง กลยุทธ์การตลาดทางการเมือง นโยบายที่มีความยั่งยืนและจูงใจประชาชนในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น ส่วนประเด็นเรื่องการวางแผนยุทธศาสตร์ระยะสั้นและระยะยาวนั้นยังไม่ได้มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน แต่จะมุ่งเน้นการเข้าสู่มวลชน กิจกรรมเชิงรุก และการสร้างเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกจังหวัด

โดยบทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะมีความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงเสถียรของตัวบุคคลในพื้นที่ให้เข้มแข็ง เนื่องจากประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังให้ความสำคัญกับตัวบุคคลประกอบการพิจารณาเลือกพรรคด้วย ความโดดเด่นของตัวบุคคลนั้นเห็นได้ชัดในจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีกลุ่มการเมืองสำคัญๆ เช่น ตระกูลนามบุตร ตระกูลศรีหล้า และตระกูลสมชัย และในจังหวัดอำนาจเจริญ เช่น ตระกูลเงินหมื่น ซึ่งกลุ่มการเมืองทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าวนี้มีการสร้างฐานการเมืองในระดับท้องถิ่นอย่างเข้มแข็ง ในทางตรงกันข้ามกับจังหวัดขอนแก่นกลับไม่มีฐานการเมืองหรือตระกูลการเมืองที่มีฐานเสียงมั่นคง

ส่วนประเด็นเรื่องการวางแผนยุทธศาสตร์นั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอุบลราชธานีและอำนาจเจริญนั้นไม่ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน แต่จะเน้นการลงพื้นที่เพื่อเข้าสู่มวลชนเชิงรุกเช่นสาขาพรรค อาทิ การดูแลทุกข์สุขของประชาชน การแก้ไขปัญหาเรื่องอาชีพและปากท้อง รวมทั้งการให้ความสำคัญด้านงานประเพณีวัฒนธรรม ส่วนในจังหวัดขอนแก่นนั้นไม่ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนเช่นกันแต่จะมีความแตกต่างกันด้านการลงพื้นที่ เช่น การอาศัยธุรกิจบริการเป็นเครื่องมือในการเข้าสู่มวลชน และการสร้างแกนนำด้านอาชีพที่มีความหลากหลาย เป็นต้น

2. ระดับเขตเลือกตั้ง จะมุ่งศึกษากรณีของสาขาพรรคเป็นหลัก เนื่องจากบทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นได้ถูกอธิบายในส่วนของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาคแล้ว โดยลักษณะของการวางแผนยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ของสาขาพรรคนั้นมี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบแรก คือ มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร เห็นได้ชัดจากสาขาพรรคในจังหวัดอุบลราชธานีได้กำหนดเป็นแผนระยะสั้น เช่น การกำหนดตารางดำเนินกิจกรรม การลงพื้นที่ควบคู่กับผู้แทนในพื้นที่ เป็นต้น และแผนระยะยาว เช่น การวิเคราะห์การเลือกตั้ง การสร้างเครือข่าย และการประเมินสภาพแวดล้อมปัจจัยภายในภายนอกเพื่อแสวงหาโอกาสให้ได้เปรียบคู่แข่ง รูปแบบที่สอง คือ เน้นการประเมินสถานการณ์ทางการเมืองว่าเอื้อต่อลงพื้นที่หรือไม่โดยไม่ได้มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร

ชัดเจนจะเห็นได้ในกรณีจังหวัดขอนแก่น นอกจากนั้นพบว่าสาขาพรรคในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นมีเสถียรภาพมากกว่าสาขาพรรคในจังหวัดขอนแก่นและเป็นพลังขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่สำคัญให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่อีกด้วย

3. ระดับท้องถิ่นและภาคประชาสังคม ได้แก่ สมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ และนักการเมืองท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) จุดเด่นของการสร้างฐานคะแนนเสียงภาคประชาสังคมก็คือการมุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองควบคู่กับภาคประชาสังคมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เช่น การสร้างอาชีพให้ยั่งยืน การจัดงานประเพณี วัฒนธรรม การสร้างอนุสรณ์สถานให้กับสาธารณะ และการจัดกิจกรรมทางศาสนาร่วมกับท้องถิ่น นอกจากนั้นเครือข่ายหัวคะแนนระดับท้องถิ่นและภาคประชาสังคมนั้นยังได้เข้าร่วมทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค ปัจจัยดังกล่าวทำให้ประเด็นเรื่องท้องถิ่นและประชาสังคมนั้นถูกกำหนดในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียงระดับภูมิภาคอีกด้วย

กล่าวได้ว่าเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ทั้ง 3 ระดับ มีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและภาคประชาสังคมอย่างจริงจัง โดยมีการรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่เสนอผ่านไปยังคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค เน้นการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ทางการเมือง กลยุทธ์การตลาดทางการเมือง รวมทั้งการนำเสนอนโยบายที่จูงใจกับประชาชนให้มากขึ้น ทั้งนี้การดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคและภาคประชาสังคมนั้นไม่ได้มีการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์แบบลายลักษณ์อักษร ในขณะที่สาขาพรรคบางส่วนนั้นได้มีการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์แบบลายลักษณ์อักษรที่มีการระบุเป็นแผนระยะสั้นและระยะยาวอย่างชัดเจน

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาพบว่า จุดแข็งของการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค คือ การไม่กำหนดแผนการดำเนินกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นทำให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้อย่างทันถ่วงที โดยเฉพาะต่อสถานการณ์ทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่วนจุดอ่อนคือการดำเนินกิจกรรมทั้งทางการเมืองและภาคประชาสังคมนั้นไม่มีการกำหนดเป็นแผนลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนนั้นย่อมไม่สามารถประเมินผลการดำเนินงานเพื่อเสนอต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจในเชิงนโยบายได้ ทำให้การดำเนินกิจกรรมเชิงนามธรรมนั้นอาจจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

2. บทบาทการเลือกสรรเครือข่ายเพื่อระดมความสนับสนุน

แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่หนึ่ง คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งทำ

หน้าที่ในการคัดเลือก กลั่นกรองบุคคลที่มีความเหมาะสมและตรงตามเจตนารมณ์ของพรรค จากการศึกษาคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เครือข่ายการเมืองระดับท้องถิ่น พรรคประชาธิปัตย์จะให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีการสร้างฐานคะแนนเสียงระดับท้องถิ่น เช่น เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น เนื่องจากกลุ่มเครือข่ายเหล่านี้จะมีฐานคะแนนเสียงครอบคลุมถึงระดับหมู่บ้านแม้ว่าจะเป็นหน่วยชุมชนขนาดเล็กก็ตามแต่ก็จะสามารถช่วยเป็นกระบอกเสียงสำคัญโดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง นอกจากนี้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเชิงอุปถัมภ์ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะแรงผลักดันทำให้มีโอกาสชนะเลือกตั้ง

2. ระบบเครือข่าย กลุ่มที่มีฐานการเมืองมาจากครอบครัวหรือความสัมพันธ์เชิงเครือญาตินั้นมักจะโอกาสที่จะได้เรียนรู้งานด้านการเมืองอยู่เสมอและมีฐานการเมืองเดิมสนับสนุนอยู่แล้ว ทำให้มีเสถียรภาพทางฐานคะแนนเสียง มีโอกาสที่จะชนะเลือกตั้งสูง นอกจากนี้พรรคจะได้ไม่มีความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งเนื่องจากกลุ่มการเมืองนี้มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีสามารถพึ่งพาตนเองได้

3. ศรัทธาอุดมการณ์พรรค กลุ่มนี้เข้าสู่การเมืองด้วยเจตนารมณ์ที่มุ่งมั่น อาสาสมัครจะทำงานด้านการเมืองเพื่อพรรคจึงต้องการพึ่งพาตนเอง ใช้ความรู้ความสามารถเพื่อพิสูจน์ให้พรรคและประชาชนในพื้นที่เห็นว่ามีความมุ่งมั่นในการทำงานด้านการเมือง กลุ่มนี้จึงต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูงในการสร้างฐานคะแนนเสียงจนกว่าจะได้รับการยอมรับ

กลุ่มที่สอง คือ เครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในระดับภูมิภาค เขตเลือกตั้ง และระดับท้องถิ่น ได้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค คณะกรรมการสาขาพรรค และหัวหน้าคะแนน มีหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติดังนี้

1. คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค การพิจารณาคัดเลือกนั้นจะไม่ได้ถูกพิจารณาโดยคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่จะพิจารณาโดยรองหัวหน้าพรรคที่มีอำนาจดูแลในภูมิภาคนั้นซึ่งมีอยู่เฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สืบเนื่องมาจากการคัดเลือกคณะกรรมการดังกล่าวยังไม่ได้ถูกกำหนดให้มีการจัดตั้งทุกภูมิภาค โดยหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการนั้นจะต้องเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เครือญาติ เครือข่ายตัวแทนระดับจังหวัด ซึ่งตัวแทนดังกล่าวนี้ยังไม่ครอบคลุมทั่วทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. คณะกรรมการสาขาพรรค บุคคลที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการสาขาพรรคนั้นจะต้องสมัครเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ปี จึงจะมีสิทธิถูกเสนอชื่อคัดเลือกเป็นคณะกรรมการสาขาพรรคในเขตนั้น นอกจากนี้จะต้องมีคุณสมบัติที่มีความโดดเด่น เช่น จะต้องเป็นบุคคลที่มีความผูกพันกับองค์กร มีการเรียนรู้องค์กร มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองร่วมกับสาขาพรรคและพรรคส่วนกลางมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเสียสละต่อส่วนรวมและมีจิตสาธารณะ

3. หัวคะแนน ตัวแทนหรือเครือข่ายหัวคะแนนนั้นจะครอบคลุมทั่วภูมิภาค จังหวัด เขตเลือกตั้ง อำเภอ ตำบล จนถึงระดับหมู่บ้าน เช่น สมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ กลุ่มห้าทหารเสือ เป็นต้น โดยมีเป้าหมายหลักคือการมุ่งเน้นการเข้าสู่มวลชนทั้งในมิติด้านการเมือง และภาคประชาสังคม กลุ่มเครือข่ายดังกล่าวนี้จะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้แทนในพื้นที่และพรรค ส่วนกลางทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น เป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ลงสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคและ กลุ่มที่ไม่ได้สังกัดพรรคใดแต่จะมีความสัมพันธ์เชิงผลประโยชน์แลกเปลี่ยน

3. บทบาทการรักษารัฐานคะแนนเสียง

การสร้างฐานคะแนนเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพรรคประชาธิปัตย์นั้นจะให้ความสำคัญกับการสร้างฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ให้เข้มแข็งโดยมีตัวแทนในพื้นที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน แทนพรรคส่วนกลาง ทั้งนี้บทบาทการรักษารัฐานคะแนนเสียงนั้นก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการสร้าง ฐานคะแนนเสียงเช่นกัน ที่ผ่านมพรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนทั่วภูมิภาค แต่ ภายหลังการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองบ่อยครั้งโดยเฉพาะภายหลังการปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2540 จนถึงการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2554 ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนียมลดลง อย่างเห็นได้ชัด จากศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าวพบว่า เครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรค ประชาธิปัตย์นั้นมีบทบาทสำคัญต่อการรักษารัฐานคะแนนเสียง แบ่งออก 2 ช่วง ดังนี้

3.1 บริบทการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งปี พ .ศ.2540 และปี พ .ศ.2550 ก่อให้เกิด ปรากฏการณ์สำคัญ 4 ประการ คือ

1) การปรับตัวของพรรค สภาพการเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อนการปฏิรูป ทางการเมืองเมื่อปี พ .ศ.2540 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการสนับสนุนด้วยคะแนนเสียงมากระดับหนึ่ง แต่การเลือกตั้งเมื่อปี พ .ศ.2544 ได้เกิดพรรคการเมืองใหม่ขึ้นหลายพรรค เช่น พรรคไทยรักไทย เป็นต้น ทำให้ฐานคะแนนเสียงเดิมของพรรคประชาธิปัตย์หันไปสนับสนุนพรรคไทยรักไทยมากขึ้น ต่อมากมี การเลือกตั้งในปี พ .ศ.2548 พรรคไทยรักไทยก็ยังรักษารัฐานคะแนนเสียงไว้ได้ หลังจากนั้นก็มีการ เปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งและมีการเลือกตั้งในปี พ .ศ.2550 มีพรรคพลังประชาชนซึ่งมีฐานเสียงเดิม จากพรรคไทยรักไทยก็ชนะเลือกตั้ง จนถึงการเลือกตั้งครั้งล่าสุดปี พ .ศ.2554 พรรคเพื่อไทยซึ่งเป็น ฐานเสียงเดิมจากพรรคไทยรักไทยและพลังประชาชนก็สามารถเอาชนะเลือกตั้งได้อีกครั้ง ปัจจัย ดังกล่าวทำให้พรรคประชาธิปัตย์ต้องมีปรับโครงสร้างการบริหารพรรครวมทั้งการวางตัวผู้สมัครรับ เลือกตั้งระดับเขตเลือกตั้งเพื่อให้สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองคู่แข่งได้แต่ก็ไม่สามารถเอาชนะ ผู้สมัครของคู่แข่งที่มีความโดดเด่นกว่าได้

2) นโยบายพรรค การเลือกตั้งในปี พ .ศ.2544 เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายหลังการ ปฏิรูปทางการเมืองปี พ .ศ.2540 ได้เกิดกระแสความนิยมของประชาชนเริ่มให้ความสนใจกับพรรค

การเมืองที่มีนโยบายที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ อาทิ พรรคไทยรักไทย ได้ชูนโยบายประชานิยมในการหาเสียงและได้รับกระแสตอบรับจากประชาชนอย่างท่วมท้น ปัจจัยดังกล่าวทำให้พรรคการเมืองต่างๆรวมถึงพรรคประชาธิปัตย์ก็ต้องให้ความสำคัญกับการแข่งขันในเชิงนโยบาย จากการศึกษาพบว่า นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์นั้นจะเน้นเรื่องความยั่งยืน เห็นผลในระยะยาว จึงทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ทันถ่วงที หากเปรียบเทียบกับนโยบายของพรรคไทยรักไทยนั้นจะมุ่งเน้นนโยบายที่เห็นผลเร็วชัดเจน นอกจากนี้กระบวนการนำเสนอของพรรคผ่านผู้แทนนั้นยังไม่ครอบคลุมทุกเขตเลือกตั้ง โดยเฉพาะเขตเลือกตั้งที่ไม่มีสำนักงานสาขาพรรค และไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการนำเสนอของพรรคผ่านสื่อเทคโนโลยีนั้นยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนในเขตชนบทได้อย่างทั่วถึง ยกเว้นในเขตเมืองที่ประชาชนค่อนข้างมีฐานะทางเศรษฐกิจที่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้

3) ตัวบุคคล ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนักการเมืองท้องถิ่นที่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การหาเสียงในเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2544 และปี พ.ศ.2548 ส่วนในปี พ.ศ.2550 และปี พ.ศ.2554 นั้นจะวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองประกอบการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยเนื่องจากมีปัจจัยเรื่องความขัดแย้งเข้ามาเกี่ยวพันทำให้การลงพื้นที่มีความลำบากมากยิ่งขึ้น ส่วนประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบเขตเลือกตั้งนั้นผู้แทนในพื้นที่ไม่ได้ให้ความสนใจเพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ อย่างไรก็ตามก็มีมุมมองต่อระบบเลือกตั้งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ 1. สนับสนุน 1 เขต 1 คน สามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึงเพราะเขตเลือกตั้งเล็ก ประชาชนจะได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง 2. สนับสนุน 1 เขต หลายคน 1 ถึง 3 คน เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้แทน มีการเปรียบเทียบการทำงาน ทำให้เกิดการแข่งขันด้านการทำงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งนั้นก็ไม่ได้กระทบต่อบุคคล เนื่องจากฐานคะแนนเสียงเดิมยังให้การสนับสนุนเช่นเดิม ผู้แทนจึงมุ่งเน้นรักษาฐานคะแนนเสียงให้มั่นคง แต่ไม่สามารถขยายฐานคะแนนเสียงได้เพิ่มขึ้น

4) คะแนนนิยมของพรรค หากเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งระหว่างปี พ.ศ.2540 และปี พ.ศ.2550 พบว่า การเลือกตั้งในช่วงปี พ.ศ.2544 ถึง 2548 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งจากระบบแบ่งเขตเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อ แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งและมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2550 ได้พลิกคะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดโดยเฉพาะคะแนนจากระบบบัญชีรายชื่อระดับภาค และได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2544 และปี พ.ศ.2548 อีกด้วย กล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งในปี พ.ศ.2550 นั้นทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมสูงขึ้น หากเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเลือกตั้งทั้ง 2 ระบบ พบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนนิยมจากระบบบัญชีรายชื่อมากกว่าระบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

3.2 วิฤติการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ.2548 - 2554 ก่อให้เกิดปรากฏการณ์เชิงสัญลักษณ์ภายใต้ความแตกต่างบนสื่อหลากหลาย นำมาสู่การสร้างความเกลียดชัง และต่อต้านฝ่ายตรงข้าม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือได้ว่าเป็นภูมิภาคที่มีความเข้มข้นทางการเมืองสูง และเป็นพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่ของภูมิภาคให้การสนับสนุนเสื้อแดงหรือที่เรียกว่า แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติซึ่งเป็นขั้วตรงข้ามกับฝ่ายที่ให้การสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ ความขัดแย้งดังกล่าวได้ขยายผลและถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างฐานคะแนนเสียงทางการเมืองให้กับพรรคการเมืองที่มีมวลชนสนับสนุนมาก และสร้างผลกระทบให้กับพรรคการเมืองที่มีมวลชนสนับสนุนน้อยอย่างพรรคประชาธิปัตย์ที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะการรณรงค์หาเสียงในช่วงฤดูกาลเลือกตั้ง เช่น

1) การลงพื้นที่และการเข้าสู่มวลชน พรรคการเมืองคู่แข่งใช้กลยุทธ์สร้างกระแสความเกลียดชัง ทำลายภาพลักษณ์ และบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร โดยมีมวลชนเป็นเครื่องมือและเป็นกระบอกเสียงกระจายอยู่ทั่วภูมิภาค ทำให้เครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ทุกระดับไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะพื้นที่ที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนั้นการทำงานของสาขาพรรคในประเด็นเรื่องการนำนโยบายพรรคไปเผยแพร่ก็นั้นก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก

2) การขยายฐานเสียง ผลกระทบต่อมาจากการไม่สามารถลงพื้นที่ได้จึงส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายเพิ่มเติม การเชิญชวนให้ประชาชนมาเป็นสมาชิกพรรค รวมทั้งไม่สามารถเจาะฐานคะแนนเสียงจากกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามได้ ปัจจัยดังกล่าวทำให้ตัวแทนของพรรคประชาธิปัตย์จึงมุ่งเน้นรักษาฐานคะแนนนิยมเดิม ทำความเข้าใจเพื่ออธิบายสถานการณ์ทางการเมืองเฉพาะเขตที่สามารถลงพื้นที่ได้เพื่อไม่ให้ประชาชนเบี่ยงเบนไปสนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม ดังนั้นกลยุทธ์ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองและสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างผู้แทนในพื้นที่จึงมีความสำคัญต่อการรักษาฐานคะแนนเสียงอย่างมาก

4. บทบาทการระดมความคิดเห็นจากประชาชน

นับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์จนถึงการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2554 นั้น การเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรนั้นเป็นไปค่อนข้างจำกัด แต่ภายหลังการปฏิรูปพรรค และการปรับเปลี่ยนผู้บริหารพรรคแล้วนั้นทำให้มีการปรับเปลี่ยนการระดมความคิดเห็นแบบเปิดกว้างมากขึ้น มีลักษณะดังนี้

1. เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกหรือประชาชนทั่วไปเข้ามาร่วมงานกับเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในระดับส่วนกลาง ภูมิภาค เขตเลือกตั้ง และท้องถิ่นเข้ามาร่วมจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์อย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อกำหนดเป็นนโยบายพรรค

2. เวทีสาธารณะกับการแลกเปลี่ยน การเข้าสู่มวลชนนั้นเป็นช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เครือข่ายในแต่ละพื้นที่ได้มีการประชุมปรึกษาหารือทั่วไปลักษณะความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ เช่น การนำเสนอปัญหาในพื้นที่เสนอไปยังผู้บริหารพรรคเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เป็นต้นทำให้เกิดความสัมพันธ์แนวราบระหว่างพรรคส่วนกลางและเครือข่ายโดยจะเน้นกิจกรรมภาคประชาสังคมควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

กล่าวได้ว่าการระดมความคิดเห็นจากประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพรรคประชาธิปัตย์นั้นยังไม่ชัดเจนเนื่องจากการระดมความคิดเห็นเพื่อเสนอไปยังคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคจนถึงคณะกรรมการนโยบายพรรคส่วนกลางนั้นล้วนผ่านเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงเป็นสำคัญ ไม่ได้มีการประชาคมหรือระดมความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่โดยตรงรวมทั้งไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตัวแทนในพื้นที่ได้มีการนำเสนอความต้องการของประชาชนไปกำหนดเป็นนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ เพื่อใช้ในการสร้างฐานคะแนนเสียงมากน้อยเพียงใด

5. บทบาทการทำงานประสานความร่วมมือ

ลักษณะการจัดโครงสร้างของพรรคประชาธิปัตย์ที่มีความสลับซับซ้อนมีการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันลงมาส่งผลให้เกิดการปฏิสังสรรค์เชิงแลกเปลี่ยนหลากหลายมิติทั้งในส่วนของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับสาขาพรรค นอกจากนั้นยังพื้นที่ที่น่าสนใจอย่างเช่น การเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับจังหวัดขอนแก่นเพื่อให้สามารถอธิบายการประสานความร่วมมือในเชิงพื้นที่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น มีลักษณะดังนี้

1. ความสัมพันธ์เชิงนโยบาย พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายพรรคทำหน้าที่วางนโยบายและยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งกำหนดแนวทางการปรับปรุงนโยบายให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ ดังนั้นการกำหนดนโยบายพรรคและยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียงดังกล่าวจะต้องอาศัยแหล่งข้อมูลข่าวสารครอบคลุมทุกระดับ ได้แก่ 1. ระดับภูมิภาค ได้แก่ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ระดับภาค 2. ระดับเขตเลือกตั้ง ได้แก่ สาขาพรรค และ 3. ระดับท้องถิ่น ได้แก่ หัวหน้าคะแนน โดยแหล่งข้อมูลทั้ง 3 ระดับจะทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ในแต่ละพื้นที่เสนอไปตามลำดับสายการบังคับบัญชาจนถึงคณะกรรมการนโยบายพรรค เพื่อกำหนดเป็นนโยบายพรรค นอกจากนั้นพรรคส่วนกลางยังให้ความสำคัญกับเครือข่ายในพื้นที่เป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อีกด้วย

2. ความผูกพันกับพรรคการเมือง ตัวแทนของพรรคส่วนกลางทั้งในระดับภูมิภาคและระดับเขตเลือกตั้งมีหน้าหน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้แทนในพื้นที่และพรรค โดยในจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งถือว่าเป็นฐานคะแนนเสียงสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์นั้นสามารถสร้างความผูกพันเชิงอุปถัมภ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างมั่นคง ผู้แทนไม่มีการย้ายพรรคไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น นอกจากนั้นสำนักงานสาขาพรรคที่พรรคส่วนกลางได้จัดตั้งขึ้นมานั้นจึงเปรียบเสมือนสำนักงานของผู้แทนในพื้นที่อีกด้วย ในทางตรงข้ามกับจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นจังหวัดที่พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถรักษาฐานคะแนนเสียงเดิมไว้ได้เฉกเช่นจังหวัดอื่นๆ ในภูมิภาค สาขาพรรคไม่สามารถสร้างความผูกพันกับผู้แทนในพื้นที่ได้ เนื่องจากมีการเปลี่ยนตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งอยู่บ่อยครั้ง ขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยเรื่องความพ่ายแพ้เลือกตั้งทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้แทนดังกล่าวจะต้องย้ายพรรคไปสังกัดพรรคการเมืองที่มีโอกาสชนะเลือกตั้งหรือลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคทำให้เกิดความสัมพันธ์ระยะสั้นเฉพาะช่วงฤดูกาลเลือกตั้งเท่านั้น

3. การแลกเปลี่ยนเชิงทรัพยากร การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในมิติภาคประชาสังคมและการเมืองนั้นพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้มีการกำหนดเงินเดือนหรือค่าตอบแทนและงบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมให้กับตัวแทนดังกล่าว ดังนั้นบุคคลที่จะเข้ามาทำงานให้พรรคนั้นจึงเป็นเรื่องของจิตอาสา อย่างไรก็ตามแม้ว่าพรรคจะไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่าตอบแทนและจัดกิจกรรมก็ตาม แต่พรรคก็จัดให้มีสินจ้างที่มอบให้แก่เครือข่ายในแง่ของปัจเจกบุคคล เช่น การให้สัญญาว่าจะให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามตัวแทนของพรรคในการเลือกตั้งครั้งต่อไป และการเข้ามาเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ คณะกรรมการสาขาพรรค เป็นต้น

กล่าวได้ว่าการใช้ความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเชิงทรัพยากรในมิติผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลนั้นจึงทำให้พรรคประชาธิปัตย์มีเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงจำนวนมากโดยไม่มีการสิ้นเปลืองงบประมาณหรือทรัพยากรที่ต้องจ่ายค่าตอบแทนคนที่มาทำงานให้กับพรรค

6. พิสูจน์สมมุติฐาน

จากผลการวิจัยข้างต้นมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานบางประเด็น สามารถแยกพิจารณาตามประเด็นย่อยของสมมุติฐาน ดังนี้

สมมุติฐานย่อยข้อที่ 1 คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสาขาพรรคประชาธิปัตย์ในเขตพื้นที่ยังไม่ได้มีบทบาทในการสร้างและรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคได้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะบทบาทในการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในเชิงพื้นที่ได้อย่างเข้มแข็ง

จากการวิเคราะห์สามารถแบ่งข้อสรุปเป็นสองประเด็น ได้แก่ ข้อสรุปที่หนึ่ง บทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรคนั้นได้มีการปรับกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงจากมิติเดิมมาสู่การจัดตั้งเครือข่ายมิติใหม่ จะเห็นได้จากการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง กิจกรรม

ภาคประชาสังคม การประสานความร่วมมือ และการระดมความคิดเห็นจากตัวแทนเพื่อกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ โดยลักษณะของแผนยุทธศาสตร์นั้นไม่ได้มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน แต่จะเน้นการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองเป็นสำคัญ แม้ว่าบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรคจะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจะส่งผลต่อการชัยชนะเลือกตั้งหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นได้จัดตั้งภายหลังการเลือกตั้งครั้งล่าสุดคือปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าส่งผลต่อชัยชนะและความล้มเหลวในการเลือกตั้งหรือไม่ แต่ก็ชี้ให้เห็นว่าบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรคนั้นเป็นพลังสำคัญในมิติใหม่ที่จะสามารถสร้างฐานคะแนนเสียงเพิ่ม รวมทั้งสามารถรักษาฐานคะแนนเสียงเดิมได้อย่างมั่นคง สืบเนื่องมาจากมีการจัดตั้งเครือข่ายหัวคะแนนที่ครอบคลุมทุกระดับ ข้อเสนอข้อที่สองสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยพิจารณาได้จากสาขาพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนน ส่งผลต่อการวางแผนยุทธศาสตร์การสร้างฐานเสียงในเชิงพื้นที่ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว หากเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดขอนแก่นจะเห็นได้ว่า ตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของพรรคในจังหวัดอุบลราชธานีมีความเข้มแข็งและมีเสถียรภาพมากกว่าจังหวัดขอนแก่น จึงเป็นปัจจัยทำให้พรรคประชาธิปัตย์พ่ายแพ้ในพื้นที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องยาวนาน

สมมติฐานย่อยข้อที่ 2 คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสาขาพรรคประชาธิปัตย์ในเขตพื้นที่ซึ่งไม่สามารถสร้างความผูกพันระหว่างพรรคส่วนกลางและตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ จะเห็นได้จากการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีการย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น ทำให้พรรคขาดตัวแทนในการสื่อสารนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติกับประชาชนขาดความต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์สามารถแบ่งข้อสรุปเป็นสองประเด็น ได้แก่ ข้อสรุปที่หนึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยเฉพาะสาขาพรรคในจังหวัดขอนแก่นที่ยังไม่สามารถสร้างความผูกพันกับตัวแทนในพื้นที่ได้ เนื่องจากมีการเปลี่ยนตัวผู้สมัครบ่อยครั้ง ขาดความต่อเนื่อง และมีการย้ายพรรคไปสังกัดพรรคการเมืองที่มีโอกาสชนะเลือกตั้ง ข้อเสนอข้อที่สองไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เห็นได้จากบทบาทคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการสร้างเครือข่ายโดยมีตัวแทนจากอดีตผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเครือข่ายหัวคะแนนในระดับต่างๆ เข้าร่วมร่วมเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค สอดคล้องกับสาขาพรรคในจังหวัดอุบลราชธานีที่สามารถสร้างความผูกพันเชิงอุปถัมภ์กับเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงได้อย่างมั่นคง

สมมติฐานย่อยข้อที่ 3 ภายหลังจากปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ.2540 นโยบายได้ส่งผลต่อการเลือกตั้งอย่างชัดเจน โดยเริ่มจากการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2544 ดังนั้นการเลือกตั้งก่อนปี พ.ศ.2544 นั้นยังให้ความสำคัญกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสำคัญ ไม่ได้มีปัจจัยเรื่องนโยบายที่ส่งผล

ต่อพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ความพ่ายแพ้ของพรรคประชาธิปัตย์นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ถึงการเลือกตั้งปี พ.ศ.2554 นั้นเกิดจากนโยบายที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐาน การเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 และปี พ.ศ. 2550 ทำให้พรรคการเมืองมีการปรับตัวและแข่งขันในเชิงนโยบายมากขึ้น ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์เน้นนโยบายที่มีความยั่งยืนเห็นผลในระยะยาว ส่วนพรรคการเมืองคู่แข่งนั้นจะเน้นนโยบายประชานิยมเห็นผลเร็วชัดเจนและมีตัวแทนที่สื่อสารนโยบายครอบคลุมต่อเนื่อง ทำให้นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถแข่งขันกับพรรคการเมืองคู่แข่งได้โดยเฉพาะพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ส่วนปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลเนื่องจากผู้แทนยังมุ่งเน้นรักษาฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ให้มั่นคง

สมมุติฐานย่อยข้อที่ 4 สถานการณ์ทางการเมืองที่มีความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ.2548 – 2554 พรรคประชาธิปัตย์ได้เลือกประเด็นเรื่องความขัดแย้งดังกล่าวมาเป็นการรณรงค์หาเสียงมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับนโยบายในฐานะเครื่องมือระดมคะแนนเสียงทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถแสวงหาฐานคะแนนเสียงเพิ่มจากประชาชนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่ตัดสินใจโดยใช้ความขัดแย้งทางการเมืองเป็นแรงจูงใจ

ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐาน วิฤทธิการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2554 ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างฐานคะแนนเสียง พรรคการเมืองที่มีมวลชนสนับสนุนมากย่อมได้เปรียบพรรคการเมืองที่มีมวลชนสนับสนุนน้อยอย่างเช่นในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์ที่มีมวลชนสนับสนุนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองคู่แข่ง ปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการลงพื้นที่ เผยแพร่นโยบายพรรค รวมทั้งไม่สามารถสร้างฐานคะแนนเสียงเพิ่มได้ ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ประสบความล้มเหลวในการเลือกตั้งโดยเฉพาะพื้นที่ที่ไม่มีตัวแทน

7. ข้อค้นพบ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ข้อสรุปที่ค้นพบนั้นมักจะมุ่งเน้นศึกษาในเชิงสถาบันพรรคการเมือง การจัดโครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ของพรรคส่วนกลาง สาขาพรรค ผู้แทนในพื้นที่ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว งานวิจัยชิ้นนี้ได้ค้นพบประเด็นใหม่ที่น่าสนใจ 3 ประการ คือ

1. ประเด็นการแลกเปลี่ยนเชิงทรัพยากร พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการสร้างเครือข่ายที่ครอบคลุมทั้งในมิติการเมืองและภาคประชาสังคมโดยไม่การจ่ายค่าตอบแทนและงบประมาณสนับสนุนให้กับเครือข่าย แต่จะให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนทรัพยากรด้านปัจเจกบุคคลเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เข้ามาอาสาทำงานเพื่อพรรค

2. ประเด็นการแลกเปลี่ยนเวทีสาธารณะ พรรคส่วนกลางและเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงทุกระดับได้อาศัยช่องทางการเข้าสู่มวลชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการหรือความสัมพันธ์แนวราบในการเสนอแนะปัญหาต่างๆเพื่อกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียงในเชิงพื้นที่และเสนอไปยังผู้บริหารพรรค ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารพรรคกับเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงในมิติใหม่

3. ประเด็นความสำคัญของตัวบุคคล การสร้างเครือข่ายของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคนั้นจะอาศัยปัจจัยเรื่องตัวบุคคลเป็นพลังขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ จะเห็นได้จากเครือข่ายที่ทำหน้าที่นั้นจะประกอบไปด้วย อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หัวคะแนน รวมทั้งนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมีฐานคะแนนนิยมมาก่อนที่จะเข้ามาร่วมทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ได้เข้าร่วมเป็นทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยอาศัยความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในพื้นที่ในการเผยแพร่นโยบายและยุทธศาสตร์การสร้างฐานคะแนนเสียง รวมทั้งการรักษาฐานคะแนนเสียงในบริบทการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งและความขัดแย้งทางการเมืองอีกด้วย

8. บทสรุป

กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่สลับซับซ้อน แบ่งอำนาจไปยังส่วนต่างๆครอบคลุมทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค เขตเลือกตั้ง และระดับท้องถิ่น ปัจจัยดังกล่าวทำให้เอื้อต่อการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงทั้งในมิติการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและภาคประชาสังคม โดยการจัดตั้งตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์รูปแบบใหม่นั้นได้ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์รูปแบบเดิมหลายมิติ นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาเพื่อประกอบการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์หาเสียงเลือกตั้ง อาทิ การเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งที่ส่งผลต่อคะแนนนิยมของพรรคการเมือง วิฤตติการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองกับการสร้างมวลชนสนับสนุน

ความพ่ายแพ้ทางการเมืองในช่วง 15 ปีที่ผ่านมาทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างบริหาร การจัดองค์กรภายใน และการดูแลพื้นที่รูปแบบใหม่ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถเจาะฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมืองคู่แข่งได้ ปัญหาดังกล่าวจึงนำมาสู่การจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคขึ้นมาซึ่งนับว่าเป็นภูมิภาคแรกที่มีการจัดตั้งทีมยุทธศาสตร์เพื่อทำหน้าที่หลักในการสร้างฐานคะแนนเสียงและสร้างเครือข่ายทั้งในมิติการเมืองและภาคประชาสังคม ควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมกับสาขาพรรคซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในมิติเดิม ผู้วิจัยจึงได้สรุปบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสาขาพรรค โดยพิจารณาได้จากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 19 แสดงบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรค

ลำดับ	ตัวแสดง	บทบาท
1	<p>คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้สมัครรับเลือกตั้ง - สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร - นักการเมืองท้องถิ่น - สมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การระดมความคิดเห็นจากประชาชน เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาจัดสรรทรัพยากรและการจัดเวทีสาธารณะเพื่อเป็นกลยุทธิ์ในการเข้าสู่มวลชน 2. การประสานความร่วมมือ เช่น การสร้างความผูกพันระหว่างตัวแทนในพื้นที่กับพรรคส่วนกลางและการแลกเปลี่ยนเชิงทรัพยากร 3. การสร้างฐานคะแนนเสียง เช่น การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและภาคประชาสังคม โดยผ่านการช่วยเหลือและการประสานงานจากเครือข่ายในพื้นที่ 4. การรักษาฐานคะแนนเสียง จะให้ความสำคัญกับเขตเลือกตั้งที่เป็นฐานคะแนนเสียงเดิมและใช้ความสำคัญตัวบุคคลในการเข้าสู่มวลชน ส่วนเขตเลือกตั้งที่ไม่ประสบความสำเร็จนั้นจะมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายตัวแทนในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล จนถึงหมู่บ้าน
2	<p>สาขาพรรค ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประธานกรรมการสาขา - คณะกรรมการสาขา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตัวแทนของพรรคส่วนกลาง ทำหน้าที่ในการสร้างฐานคะแนนเสียงระดับเขตเลือกตั้งควบคู่กับผู้แทนในพื้นที่ ทั้งนี้ศักยภาพของแต่ละสาขาพรรคจะมีความแตกต่างกันออกไปโดยจะต้องพิจารณาบริบทในเชิงพื้นที่และแหล่งทรัพยากรที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมด้วย 2. การรักษาฐานคะแนนเสียง จะเน้นการลงพื้นที่เพื่อเผยแพร่นโยบายและทำความเข้าใจกับประชาชนในกรณีที่เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงระบบเขตเลือกตั้ง เพื่อไม่ให้ประชาชนหันไปสนับสนุนพรรค

		<p>การเมืองคู่แข่ง</p> <p>3. การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถือเป็นหน้าที่หลักของสาขาพรรคที่จะต้องเลือกสรรบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของพรรค ไม่ว่าจะ เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นจนถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเสนอไปยังคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรระดับส่วนกลาง</p>
--	--	--

ที่มา : ตารางข้างต้นออกแบบโดยผู้วิจัยเพื่อใช้ประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์

จากตารางแสดงบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสาขาพรรคประชาธิปัตย์จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะประกอบไปด้วย เครือข่ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองท้องถิ่น และสมาชิกประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ (ภาคประชาสังคม) มีบทบาทและเป้าหมายสำคัญในด้านการระดมความคิดเห็นจากประชาชน โดยผ่านตัวแทนในพื้นที่เพื่อรวบรวมปัญหาเสนอไปยังคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค ซึ่งบทบาทดังกล่าวยังไม่มี ความชัดเจนว่าความคิดเห็นที่ตัวแทนเสนอมานั้นจะตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริงหรือไม่ ประเด็นต่อมาการประสานความร่วมมือเป็นการรวมตัวของเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงทุกระดับเพื่อร่วมกำหนดทิศทาง การวางยุทธศาสตร์ระดับภาคเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างฐานคะแนนเสียงในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนเชิงทรัพยากรด้านปัจเจกบุคคล ซึ่งบทบาทดังกล่าวก็นำมาสู่การสร้างฐานคะแนนเสียงและการรักษาฐานคะแนนเสียงในเชิงพื้นที่ จากการวิเคราะห์พบว่า บทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นได้มุ่งเน้นสร้างเครือข่ายหรือตัวแทนในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น ซึ่งกลุ่มดังกล่าวนี้จะเป็นกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคมเป็นหลัก มุ่งเน้นการเข้าสู่มวลชนและดูแลทุกข์สุขของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ยังได้มีการสร้างเครือข่ายดังกล่าวในจังหวัดต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีตัวแทนยังไม่ครบทุกจังหวัด โดยผู้บริหารพรรคกำลังคัดเลือกตัวแทนให้ครบทุกจังหวัดทั่วภูมิภาคเพื่อทำหน้าที่เฝ้าכןในจังหวัดขอนแก่น ในขณะที่บทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดอำนาจเจริญซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงที่มั่นคง ก็จะมีมุ่งเน้นการอาศัยความสำคัญของตัวบุคคลของผู้แทนในพื้นที่ที่มีความโดดเด่นในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาค กำหนดแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์การสร้างฐานเสียงในเชิงพื้นที่ของจังหวัดอื่นๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนของสาขาพรรคนั้นก็ยังคงทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นตัวแทนของพรรคส่วนกลางในการ

เผยแพร่นโยบาย การสร้างฐานคะแนนเสียง การรักษาฐานคะแนนเสียง และการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

จะเห็นได้ว่าบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสาขาพรรคนั้นมีความเหมือนและแตกต่างกันบางประเด็น กล่าวคือการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นไม่ได้เข้ามาทำหน้าที่แทนสาขาพรรคซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในมิติเดิม แต่การทำงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะเข้ามาทำหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการสร้างฐานคะแนนเสียงของสาขาพรรคอีกด้วย อย่างไรก็ตามบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคนั้นก็ยังมีขอบเขตจำกัด นั่นก็คือไม่สามารถเข้าไปทำหน้าที่แทนสาขาพรรคในบทบาทสำคัญๆ อาทิ การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเปรียบเสมือนการคัดเลือกตัวแทนที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าบทบาทการวางแผนยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ย่อมไม่สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจัง สืบเนื่องมาจากไม่ได้เข้าไปมีบทบาทในกระบวนการคัดเลือกตัวแทน และอาจนำมาสู่การที่ตัวแทนในพื้นที่ไม่ตอบสนองต่อทิศทางที่ทางคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กำหนดขึ้นมา จะเห็นได้ว่าบทบาทของสาขาพรรคนั้นยังคงมีอำนาจเหนือกว่าคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับภาคในประเด็นการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งถือว่าเป็นกลไกที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหากคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไม่มีบทบาทดังกล่าวย่อมเป็นปัญหาต่อการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงในเชิงพื้นที่

นอกจากนี้หากวิเคราะห์ถึงบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือกิจกรรมที่เป็นทางการนั้นจะพบว่าบทบาทของสาขาพรรคจะโดดเด่นกว่าคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ อันสืบเนื่องมาจากสาขาพรรคนั้นเปรียบเสมือนตัวแทนของพรรคส่วนกลาง ดังนั้นพรรคส่วนกลางจึงให้ความสำคัญกับสาขาพรรคในมิติที่เป็นทางการ ในทางตรงกันข้ามหากวิเคราะห์ในด้านการดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคมนั้นจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะมีบทบาทที่โดดเด่นกว่าสาขาพรรคอย่างชัดเจน ทั้งนี้สาขาพรรคไม่ได้มีบทบาทการดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคมเนื่องจากประสบปัญหาเรื่องงบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอทำให้มุ่งเน้นไปที่การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพียงมิติเดียว กล่าวได้ว่าความโดดเด่นของการดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคมของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะเห็นได้ชัดจากการจัดตั้งสมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศและเครือข่ายระดับท้องถิ่น ทำให้การดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคมนั้นมีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวนี้ได้รับการตอบรับจากผู้บริหารพรรคส่วนกลางที่ได้ลงพื้นที่ตามคำเชิญของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แทบทุกครั้ง จึงชี้ให้เห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการสร้างฐานคะแนนเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในมิติ

ใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมภาคประชาสังคมควบคู่กับการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง

เพื่อตอบคำถามวิจัยที่ตั้งไว้ในบทที่ 1 ในประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวนั้นโดยเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีกับจังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ประสบความสำเร็จในจังหวัดอุบลราชธานีมีปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างฐานคะแนนเสียงได้แก่ กลุ่มการเมืองสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับระดับท้องถิ่นอย่างมั่นคง ได้รับเลือกตั้งผู้แทนต่อเนื่อง ทำให้ไม่เกิดช่องว่างในการสานต่อนโยบายบุคคลและนโยบายพรรค นอกจากนี้เครือข่ายของพรรคส่วนกลางสามารถสร้างความผูกพันเชิงอุปถัมภ์กับผู้แทนในพื้นที่ได้อย่างมั่นคง ส่วนปัจจัยที่ทำให้พรรคประสบล้มเหลวในการเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ไม่มีกลุ่มการเมืองที่เป็นฐานการเมืองให้กับพรรค ไม่ได้รับเลือกตั้งผู้แทนมายาวนานทำให้การสานต่อนโยบายนั้นขาดความต่อเนื่อง

งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีคุณูปการต่อการทำความเข้าใจการสร้างฐานคะแนนเสียงในบริบทพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน การสร้างเครือข่ายที่ครอบคลุมทุกระดับนั้นจะต้องมีความเชื่อมโยงกันเพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ รวมทั้งการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภายนอกเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองด้วย ผู้วิจัยหวังว่าพรรคการเมืองจะให้ความสำคัญต่อการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างฐานคะแนนเสียงเพื่อให้สามารถขยายฐานเสียงและรักษาฐานคะแนนเสียงได้อย่างมั่นคง รวมทั้งมีแนวนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

หนังสือภาษาไทย

- กนก วงษ์ตระหง่าน .พรรคการเมืองไทยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :กรุงเทพฯ ., 2536.
- โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์ และนรนิติ เศรษฐบุตร .พรรคการเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ :กรุงเทพฯ ., 2521.
- ชัยนันต์ สมทวนิช .การพัฒนาของพรรคการเมือง ศึกษากรณีการขยายตัวของพรรคประชาธิปัตย์ 2518 -2519. กรุงเทพฯคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ;, 2521.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร .หลักพรรคการเมืองจำลองศิลป์ :พระนคร ., 2511.
- เชาวน์วงศ์ สุตลาภา .พรรคการเมืองชมรมหนังสือยูงรำแพน :กรุงเทพฯ ., 2517.
- ไชยวัฒน์ ไตรยสุพันธ์ .36 ปี พรรคประชาธิปัตย์. กรุงเทพฯประสานศิลป์การพิมพ์ ;, 2525.
- ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม .นายควง อภัยวงศ์ กับพรรคประชาธิปัตย์เรื่องศิลป์ :กรุงเทพฯ ., 2522.
- ธงชัย สันติวงษ์ .การวางแผนไทยวัฒนาพานิช :กรุงเทพฯ ., 2528.
- นรนิติ เศรษฐบุตร .พรรคประชาธิปัตย์ .ความสำเร็จหรือความล้มเหลว :กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- บุรිරัตน์ สามัตถิยะ .ภาคตะวันออกเฉียงเหนือไทยวัฒนาการพิมพ์ :กรุงเทพฯ ., 2544.
- ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ .พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทยไทยวัฒนาพานิช :กรุงเทพฯ ., 2524.
- พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว .รัฐบาลผสมสถาบันวิถ :กรุงเทพฯ .ไทย สมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2544.
- พฤทธิสถาน ชุมพล .ระบบพรรคการเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :กรุงเทพฯ .ความรู้เบื้องต้น ;, 2552.
- ลิขิต ธีรเวคิน .พรรคการเมืองและการพัฒนาการเมืองไทยสถาบันวิจัยของสมาคม :กรุงเทพฯ . นักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย, 2526.
- และคณะ, สมพงษ์ เกษมสิน .ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบไทยวัฒนาพานิช :กรุงเทพฯ ., 2520.
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์ .พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ :กรุงเทพฯ . คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์ .หีบับตรกับบุญคุณการเมืองก :ารเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์ . เชียงใหม่ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัย :เชียงใหม่, 2558.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ .การบริหารเชิงกลยุทธ์อภิมรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง :กรุงเทพฯ ., 2542.

สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ .การเมืองการปกครองเปรียบเทียบกร ุงเทพฯคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ :
มหาวิทยาลัย, 2553.

สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ .การเมืองและการปกครองไทยมหาวิทยาลัย :กรุงเทพฯ .
รามคำแหง, 2535.

สุจิต บุญบงการ .การพัฒนาทางการเมืองไทย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :กรุงเทพฯ .การมีส่วนร่วมของประชาชน, 2537.

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว .พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย :กรุงเทพฯ .
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

สุเชาว์ มีหนองหว้า และกิติรัตน์ สีหพันธ์ .นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีสถาบัน :กรุงเทพฯ .
พระปกเกล้า, 2549.

สุมิตร สุวรรณ .การกำหนดยุทธศาสตร์)Strategy Formulation). นครปฐมภาควิชาการ พัฒนา :
ทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน, 2554.

สุวรรณ, สุมิตร .การกำหนดยุทธศาสตร์)Strategy Formulation). นครปฐมภาควิชาการ พัฒนา :
าลัยเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
วิทยาเขตกำแพงแสน, 2554.

เอกสารภาษาไทย

กรมการปกครองกองการ :กรุงเทพฯ ." ข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" .
เลือกตั้ง กรมการปกครอง, 2519. มมหาวิทยาลัย

ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ.2556 ข้อ
19.

ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ.2556 ข้อ
73.

ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ.2556 ข้อ
37.

ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ.2556 ข้อ
42.

ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ.2556 ข้อ
52.

ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ.ศ.2556 ข้อ
72.

ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ.2551 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 4) พ .ศ.2556 ข้อ
75.

คณะกรรมการการเลือกตั้งข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่" ุ ".1. กรุงเทพฯสำนักงาน :
คณะกรรมการเลือกตั้ง, 24 พฤศจิกายน พ .ศ.2557.

———. "คู่มือการปฏิบัติงานของสาขาพรรคการเมือง ".37. กรุงเทพฯสำนักงานคณะกรรมการการ :
เลือกตั้ง ด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ, 2547.

———. "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การกำหนดเขตเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรแบบ
สัดส่วน 7 ตุลาคม พ .ศ.2550." 2550.

———. "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ
บัญชีรายชื่อ 3 กรกฎาคม พ .ศ.2554." 2554.

———. "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ
บัญชีรายชื่อ 6 กุมภาพันธ์ พ .ศ.2548." 2548.

———. "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ
บัญชีรายชื่อ 7 กุมภาพันธ์ พ .ศ.2544." 2544.

———. "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ
สัดส่วน 23 ธันวาคม พ .ศ.2550." 2550.

———. "ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม พ .ศ.2554."
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2554.

———. "ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 6 กุมภาพันธ์ พ .ศ.2548."
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2548.

———. "ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 7 กุมภาพันธ์ พ .ศ.2544."
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544.

———. "ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 23 ธันวาคม พ .ศ.2550."
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2550.

คณิน บุญสุวรรณไทย ในเอกสารการสอนชุดรายวิชาปัญหาปัญหาการถ่ายทอดอำนาจทางการเมือง" .

"การเมืองไทยปัจจุบันedited by มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 231-32. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540.

ทิมข่าวการเมือง ".แต่งตั้งวัดดวงสนามเลือกตั้ง" .14 เมษายน 2557.

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ".อุดมการณ์จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในประเทศไทย" .วารสารสังคมศาสตร์
)13เมษายน 2519 2519): 48-49.

พรรคประชาธิปัตย์.ศ.รายงานการดำเนินงานกิจการของพรรค พ" .2554." กรุงเทพฯพรรคประชาธิปัตย์,
30 มีนาคม 2555.

พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว ผู้แทนราษฎรเขตพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภา .3 จังหวัด
ขอนแก่น 18 เมษายน 2526." 181. กรุงเทพฯเจ้าพระยาการพิมพ์ ;, 2527.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง
สมาชิกวุฒิสภา พ .ศ.2541 มาตรา 6 วรรค 2.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง
สมาชิกวุฒิสภา พ .ศ.2550 มาตรา 6 วรรค 2.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง
สมาชิกวุฒิสภา พ .ศ.2554 ฉบับที่ 2 มาตรา 6 วรรค 2.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ฉบับที่ 2 พ .ศ.2554 มาตรา 93.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ .ศ.2550 มาตรา 10

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ .ศ.2550 มาตรา 17.

พลุ เดชะรินทร์) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ใน ชุดเครื่องมือการพัฒนางานองค์กร" .Organization
Improvement Toolkits) ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ".
edited by สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 12-14. กรุงเทพฯวิชั่น พรีเมียม :
แอนด์ มีเดีย, 2551.

ศรีวงศ์ สุมิตร ".สรุปผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ : วางแผนกลยุทธ์สำหรับการบริหารการ" .2536.

ศุทธิกานต์ มีจัน :พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อเสียงของเขตจังหวัดภาคอีสาน" .

".กรณีศึกษาจังหวัดมหาสารคาม125. กรุงเทพฯสถาบันพระปกเกล้า ;, 2556.

อภัยวงศ์กับพรรคประชาธิปัตย์, นายควงคำให้การของนายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์" .

".คนแรกใน นายณัฐวุฒิ สุทธิสงครามได้เขียนเป็นเชิงอรรถในหนังสือนายควง อภัยวงศ์กับ
พรรคประชาธิปัตย์โดยมีเนื้อความว่า "ความจริงวันกำเนิดพรรคประชาธิปัตย์ตรงกับวันที่ 6
เมษายน พ .ศ.2489 แต่ตรงกับวันจักรี จึงได้ถือเอาวันที่ 5 เป็นวันที่ระลึกของพรรค
ประชาธิปัตย์ตลอดมา เพราะวันที่ 6 ตรงกับวันจักรี ไม่สะดวกที่สมาชิกจะมาพบปะโดย
พร้อมเพรียงกันเรื่องศิลป์ :กรุงเทพฯ .", 2522.

งานวิจัยภาษาไทย

จิราภรณ์ ดำจันทร์ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาค" .ใต้ ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ :1 และที่
10 จังหวัดนครศรีธรรมราชคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ", 2547.

———. "ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ :1 และที่ 10 จังหวัด
นครศรีธรรมราชคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ", 2547.

ชัยวัฒน์ วีรานันท์ศึกษานิเทศก์เฉพาะพรรค : บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคประชาธิปัตย์" .

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ".ประชาธิปัตย์, 2535.

ฐิติพร ขำน้ำคู้หลักประชาธิปัตย์โดยทางผู้แทนกับระบบพรรคการเมืองไทย " .."

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

บุญอริ ยีหมะนโยบ" .ายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ การศึกษาเชิงเศรษฐกิจ :

คณะรัฐศาสตร์ ".การเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ภัทราวดี สิ่งท่เสนอการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง : การเลือกสรรบุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง" ึ่ง

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ "

มหาวิทยาลัย, 2547.

ภูเมฆ สัตยพิพัฒน์สาขาการปกครอง ".พรรคประชาธิปัตย์กับการสร้างฐานความนิยมในภาคใต้" .

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

สมบัติ จันทรวงศ์การเมืองเรื่องเลือกตั้ง" ึ่ง กษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร คี :

.ศ.สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต พ2528." 54-55. กรุงเทพฯมูลนิธิ :

เพื่อการศึกษาประชาธิปัตย์และการพัฒนา, 2530.

สมศักดิ์ ต่อเสนาศึกษานิเทศก์ : การสร้างฐานทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคอีสาน" .

จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ พ .ศ.2489 - 2544." คณะ

มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.

สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ .ศ.โครงการศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ" .2554: ศึกษา

บทบาทพรรคการเมืองและพฤติกรรม และการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในสถานการณ์

ความขัดแย้งทางการเมืองคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :กรุงเทพฯ" ., 2554.

อยุธยา เพชรอินทรคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ ".อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์" .

มหาวิทยาลัย, 2537.

อยุธยา เพชรอินทร ".อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์" .คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2537.

สัมภาษณ์

จิตติ เขิดชู) ".เลขานุการสมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ" .13 กันยายน 2558).

บุญยธิดา สมชัย) ".อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี" .15 กันยายน 2558).

ปฎิณญา วิเศษฐพงษ์อดีตผู้สมัครรับเล" ".อกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น) ".12

กันยายน 2558.).

———. "อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น) ".13 กันยายน 2558).

ภูมิสรรค์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาค" .
) "ตะวันออกเฉียงเหนือ12 มกราคม 2559).

วิเชษฐพงษ์, ปฎิณญา) "ประธานสมัชชาประชาชนอีสานเพื่อการพัฒนาประเทศ" .12 กันยายน
 2558).

วิหวัศ พันธุ์นิกุล) "รองนายกเทศบาลนครอุบลราชธานี" .14 กันยายน 2558).

สมชาญ ศรีสองชัย) "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น" .17 มิถุนายน 2558).

สมชาญ ศรีสองชัย ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ลำดับที่" .95 จังหวัดขอนแก่น และตัวแทน
 ประธานสาขาพรรคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) " .17 มิถุนายน 2558).

อภิวัฒน์ เงินหมื่น) "อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอำนาจเจริญ" .14 กันยายน 2558).

อยุธยา, ภูมิสรรค์ เสนีย์วงศ์ ณ ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภาค" .
) "ตะวันออกเฉียงเหนือ12 มกราคม 2559).

ออนไลน์

ณัฐกร วิทิตานนท์ พฤติกรรมการเลือกตั้งของ "คนเมือง" ภายใต้ระบบที่ "อภิชน" เป็นคนกำหนด".
<http://www.prachatai.com/journal/2008/01/15396>: ประชาไท, 2551.

พรรคประชาธิปัตย์ "ประวัติพรรคประชาธิปัตย์" .2557.

———. "ผลงาน 2 ปี รัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ " .2558.

หนังสือภาษาอังกฤษ

Anthony King. *Political Parties in Western Democracies: Some Skeptical Reflection*.
 1969.

David C.D. Rogers *Corporate Strategy and Long-Range Planning*. Ann Arbor, Mich: The
 Landis Press, 1973.

John Kenneth White. *What Is a Political Party*" in *Handbook of Party Politics*. Great
 Britain Cromwell Press Ltd, 2006.

Joseph La Palombara and Myron Weiner. *Political Parties and Political Development*.
 The United States of America: Princeton University Press, 1996.

Keller George. *Academic Strategy : The Management Revolution in American Higher
 Education*. Baltimore, Md. : Johns Hopkins University Press, 1983.

Maurice Duverger. *Political Parties*. Wiley, 1963.

Richard L.Kolbe. *American Political Parties an Uncertain Future*. New York: Harper &
 Row, 1985.

Richard Luecke and David J. Collis. *Creating and Implementing Strategy*. Translated by จักร ดิงศรัทย์ .กรุงเทพฯเอ็กซ์เปอร์เน็ท ;, 2549.

เอกสารภาษาอังกฤษ

Alan Ware. "Activist-Leader Relations and the Structure of Political Parties: 'Exchange' Models and Voteseeking Behaviour in Parties." *British Journal of Political Science* 22 (1992): 76-80.

———. "Activist -Leader Relations and the Structure of Political Parties: 'Exchange' Models and Voteseeking Behaviour in Parties." *British Journal of Political Science* 22 (1992): 71-72.

———. "Activist -Leader Relations and the Structure of Political Parties: 'Exchange' Models and Voteseeking Behaviour in Parties." *British Journal of Political Science* 22 (1996).

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นายจักรตุพล ลามา นามสกุล เพิ่มวงษ์มาก

การศึกษาสูงสุด รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการจัดการปกครอง ภาค
วิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

